

วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ เดือน มกราคม - เมษายน ๒๕๕๘ ISSN 2286-9301

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

วารสาร
บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ISSN 2286-9301

ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ เดือน มกราคม – เมษายน ๒๕๕๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๙๙๙ หมู่ ๖ ถนนพวงทอง ตำบลนครสวรรค์ อำเภอเมือง
จังหวัดนครสวรรค์ รหัส ๖๐๐๐๐
โทรศัพท์ : ๐๕๖-๒๑๙-๙๗๐ โทรสาร : ๐๕๖-๒๑๙-๙๙๘

<http://www.nbc.mcu.ac.th>, E-mail : mcu.nakhonsawan@gmail.com

วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

JOURNAL OF Graduate Review Nakhon Sawan Buddhist College

ISSN : 2286-9301

ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ เดือน มกราคม - เมษายน ๒๕๕๘

Vol.3. No.1 January - April 2015

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยทางพุทธศาสตร์และสังคมศาสตร์
รวมทั้งแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อสาธารณชน

คณะกรรมการที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

พระเทพปริยัติเมธี, ผศ.ดร.

พระวิสุทธินิพัทธธาดา,ดร.

ผศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม

พระศรีศรัศมภ์ญาณ, รศ.ดร.

รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปุ

พระราชวรมนี,ดร.

ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

บรรณาธิการ: ผศ.ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง

กองบรรณาธิการ

พระราชวชิรเมธี,ดร.

พระครูสิริศิริรักษ์,ดร.

พระศรีสมโพธิ,ดร.

ผศ.ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง

พระครูนิวาสิตขันธ์,ดร.

ผศ.ดร.วิรัช จงอยู่สุข

ผศ.ดร.สุพรต บุญอ่อน

ดร.อดิศักดิ์ กอวัฒนา

ดร.อัศรเดช พรหมกลัป

ดร.ศิริโรจน์ นามเสนา

ดร.สันติสุข มุงคุณ

ดร.สามารถ สุขุปรภาพการ

ศิลปกรรม

ชาคริต เกื่อนนก

พิสูจน์อักษร:

อาจารย์วัฒน์ กัลยาณพัฒน์กุล

นายดิเรก ดั่งลอย

นางสาวธัญนิชา ทศไกร

พิมพ์ : พฤษภาคม ๒๕๕๘

จำนวนพิมพ์ ๕๐๐ เล่ม

จำนวนหน้า : ๒๒๐ หน้า

สำนักงาน : ห้อง ๒๑๐๘ อาคารหลวงพ่อคุณ ปริสุทโธ มจร วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

เลขที่ ๙๙๙ ม.๖ ถ.พวงทอง ต.นครสวรรค์ออก จ.นครสวรรค์ รหัส ๖๐๐๐๐

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ธัญญา ๘๖๓/๔ ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์

จังหวัดนครสวรรค์ รหัส ๖๐๐๐๐ โทรศัพท์-๐๕๖-๒๒๘-๔๓๒, โทรสาร ๐๕๖-๒๒๘-๔๓๒,

E-mail :Tanya_copy@hotmail.com

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวิชาการและบทความวิจัย

สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา

๑. พระราชวชิรเมธี,ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. พระครูสิริรัตนานวัตร,รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. รศ.บุญเรือง อินทวันต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
๔. ผศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
๕. ผศ.ดร.สยาม ราชวัตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๖. อ.ดร.สมจิตรา กิตติมานนท์	ผู้ทรงคุณวุฒิวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวิชาการและบทความวิจัย

สาขาวิชารัฐศาสตร์ , รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการเชิงพุทธ

๑. พระเทพปริยัติเมธี,ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. ผศ.ดร.ไพศาล สรรสวัสดิ์สุทธิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
๓. อ.ดร.พิสิฐ จอมบุญเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
๔. อ.ดร.วรภรณ์ ทรัพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยเทพสถิตลพบุรี
๔. อ.ดร.ทนงศักดิ์ เหมือนเตย	มหาวิทยาลัยภาคกลาง
๕. อ.ดร.ธเนศ จิตสุทธิภากร	มหาวิทยาลัยภาคกลาง

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวิชาการและบทความวิจัย

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษาและการบริหารการศึกษา

๑. ศ.ดร.กาญจนา เจริญชัย	มหาวิทยาลัยนเรศวร
๒. รศ.ดร.ประเทือง ภูมิภัทราคม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
๓. รศ.ดร.นันทิยา น้อยจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
๔. ผศ.ดร.วิรัช จงอยู่สุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
๕. รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๖. ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗. ผศ.ดร.สุพรต บุญอ่อน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๘. ผศ.ดร.วรกฤต เกื้อนช้าง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๙. ผศ.อาณนธ์ เมธีวรฉัตร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สารจากอธิการบดี

วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ถือเป็นส่วนงานหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีพัฒนาการก้าวไกลและมีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์เป็นเลิศ ทำให้การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนทุกระดับมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม สามารถตอบสนองนโยบายของมหาวิทยาลัยได้ดีเสมอมา โดยเฉพาะนโยบายด้านการจัดทำวารสารของส่วนงานนั้น วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์สามารถดำเนินการจัดทำวารสารของตัวเองภายใต้การกำกับดูแลของบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อให้การดำเนินการตีพิมพ์วารสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถสนองความต้องการของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ของศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ที่ได้เปิดดำเนินการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามาตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา ๖ ปีกว่าแล้ว มีนิสิตระดับปริญญาโทที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วและกำลังศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อให้การจัดพิมพ์วารสารบทความวิจัยและบทความวิชาการเป็นไปตามนโยบายของมหาวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์จึงได้ดำเนินการจัดพิมพ์วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ขึ้น เพื่อเปิดเวทีให้คณาจารย์ นิสิตนักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิชาการทั้งด้านพุทธศาสตร์และสังคมศาสตร์ซึ่งกันและกัน โดยปี ๒๕๕๘ นับเป็นปีที่ ๓ ซึ่งฉบับที่ ๑ นี้เป็นฉบับประจำเดือน มกราคม- เมษายน ๒๕๕๘ ซึ่งมีพัฒนาการครบ ๓ ปีที่สามารถเสนอเข้าสู่ฐาน TCI พร้อมทั้งองค์ประกอบตามเกณฑ์กำหนดของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทยได้เป็นอย่างดี

ในนามมหาวิทยาลัย ขออนุโมทนาในกุศลเจตนาของคณะผู้บริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ที่มีวิริยะอุตสาหะจัดทำวารสารฉบับนี้ขึ้นมา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาการศึกษาตามนโยบายของมหาวิทยาลัยสืบต่อไป

(พระพรหมบัณฑิต)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทสรุปถ้อยแถลง

วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ฉบับนี้ ย่างเข้าสู่พัฒนาการเป็นปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือนมกราคม- เมษายน ๒๕๕๘ ซึ่งเราได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการภายนอกหลายท่าน ได้ให้ความสนใจและกรุณาส่งบทความวิจัยและบทความวิชาการมาลงตีพิมพ์ พร้อมทั้งบทความวิทยานิพนธ์ของนิสิตสาขาต่างๆ ที่เปิดสอนในวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ในนามบรรณาธิการขอกล่าวถึงเนื้อหาที่เป็นส่วนต่างๆ ของวารสารโดยสังเขป ดังนี้

ภาค ๑ เป็นบทความวิจัยและบทความวิชาการของผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่สนใจส่งบทความวิจัยและบทความวิชาการเข้าตีพิมพ์เผยแพร่ โดยยกตัวอย่างบทความวิจัยเรื่องแรกชื่อว่า **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ :Development of Training Program Gearing to the Administration of Academic Affairs for Executives of Educational Institutions Nakhon Sawan Province** : โดย ดร.กรรวิ เพิ่มพูล การวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ๑) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ๒) เพื่อสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ๓) เพื่อตรวจสอบหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีปัญหาการบริหารงานวิชาการ ๕ ด้าน คือด้านการพัฒนาสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษาและด้านวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา และความต้องการในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษามีความต้องการพัฒนาตนเองมากที่สุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนและน้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา จากสภาพปัจจุบันและความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ โดยแบ่งออกเป็น ๕ โมดูล คือโมดูลที่ ๑ การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา โมดูลที่ ๒ การวัดและประเมินผล โมดูลที่ ๓ การพัฒนาหลักสูตร โมดูลที่ ๔ การจัดการเรียนการสอน และโมดูลที่ ๕ การนิเทศการศึกษา

ภาค ๒ เป็นบทความวิจัยของนิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ที่นำเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยทางด้านคุณภาพภาคสนาม ซึ่งจะขอยกตัวอย่างบทความวิจัยแรกในภาคนี้ชื่อว่าการประยุกต์ใช้หลักภavana เพื่อแก้ปัญหาเยาวชน: An application of the principles of bhāvanā for the problems solving of youth โดย..พระครูประโชติพัชรธรรม(อานวย ระวาทชัย) ซึ่งผู้เขียนเสนอผลการวิจัยพบว่าแนวคิดเกี่ยวกับหลักภavana ๔ ที่ใช้ประยุกต์แก้ปัญหาเยาวชนที่เป็นนักเรียนในโรงเรียน ประกอบด้วย (๑) ด้านกายภavana ควรมีกิจกรรมฝึกให้เด็กนักเรียนปฏิบัติในการสวดมนต์และนั่งสมาธิ เป็นประจำ , กิจกรรมที่ปฏิบัติคือการนั่งสมาธิก่อนเรียนชั่วโมงแรกและก่อนเลิกเรียน การเข้าร่วมพิธีวันสำคัญทางศาสนา เช่นวันวิสาขบูชา ,ได้ฝึกให้นักเรียนเอาสติมาอยู่กับกาย โดยใช้สติควบคุมกายให้รู้เท่าทันในเรื่องของกายและอิริยาบถของกาย ได้แก่อิริยาบถใหญ่ ยืน เดิน นั่ง และนอน อิริยาบถย่อย คือการเคลื่อนไหวของส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย (๒) ด้านศีลภavana ควรมีข้อคิดให้นักเรียนในการนำสิ่งที่ปฏิบัติมาทำให้ตนเองสงบ พยายามสอนให้รู้จักการรักษาศีล ภavanaและปฏิบัติให้ได้,ครูได้รณรงค์ให้เด็กรักษาศีล ๕ ที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ โดยจัดให้เป็นโครงการอบรมและปฏิบัติจริง,ได้ให้เด็กรักษาศีล หมายถึงการรักษากาย สำนวนกาย การรักษาวาจา สำนวนวาจา ตามหลักของศีล ๕,มีการกิจกรรมในตอนเย็นของวันจันทร์ พุธ และศุกร์ จะต้องให้เด็กฝึกท่องศีล ๕ ข้อและอธิบายถึงคุณ โทษ บาปกรรม และความสุในการรักษาศีล ทำให้เด็กเข้าใจในการละเมิดหรือกระทำความผิด เริ่มมีความกลัวต่อบาปและจะเล่านิทานเพื่อเปรียบเทียบมองเห็นภาพ เพื่อความเข้าใจและจดจำของเด็ก,ฝึกให้เด็กรู้จักกับศีลห้าข้อก่อน และพยายามสอนให้เด็กปฏิบัติตามและฝึกเป็นประจำเพื่อให้เกิดความเคยชินจนเป็นนิสัย (๓) ด้านจิตตภavana ควรมีแนวทางฝึกให้เด็กนักเรียนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักการให้มากกว่าการรับ และฝึกจิตตนเองให้สงบ พยายามพราสอนเด็กนักเรียนเป็นประจำ,นำนักเรียนไปปฏิบัติธรรมทุกวันพระ โดยสวดมนต์และให้สงบนิ่งนั่งสมาธิ ฝึกอานาปานสติ กำหนดลมหายใจเข้าออก,ได้ฝึกให้นักเรียนบริหารจิต โดยใช้จิตพิจารณากาย ให้จิตตั้งมั่นอยู่กับกาย ทั้งอิริยาบถใหญ่ และอิริยาบถย่อย ฝึกทำซ้ำๆ และซ้ำๆ จนจิตตั้งมั่น,ฝึกให้เด็กเอาจิตของตนเองมาจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำ ตั้งใจทำในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เกิดความตั้งมั่นในตนเอง เมื่อเรที่ตั้งจิตเป็นสมาธิ ย่อมทำสิ่งที่ได้รับมอบหมายออกมาได้ดีที่สุด เพราะเกิดจากความนิ่งและความสงบของตนเอง,มีกิจกรรมเล่านิทานเรื่องกฎแห่งกรรม เช่น การใช้หนี้บุญคุณพ่อแม่เด็กสนใจฟังดีมาก มีการดูซีดีประกอบเกี่ยวกับคุณธรรม ทุกวันอังคาร ซึ่งประเมินแล้วเด็กชอบมาก (๔) ด้านปัญญาภavana ควรมีแนวทางเมื่อเด็กนักเรียนสามารถฝึกฝนตนเองจนมีสมาธิแล้ว จะทำให้เด็กตั้งใจเรียนได้มากจนทำให้เด็กเข้าใจในบทเรียนและสามารถทำข้อสอบได้คะแนนมากขึ้นด้วย ทำให้เด็กจดจำและฉลาดขึ้น,ฝึกให้นักเรียนแก้ปัญหาโดยใช้สติปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาอย่างรอบคอบฝึกให้นักเรียนพิจารณาสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองได้แก่ พิจารณาเวทนา พิจารณาจิตและพิจารณาธรรม, เมื่อเด็กถูกฝึกจิต ฝึกสมาธิก็จะเกิดปัญญาได้เองโดยอัตโนมัติเพราะปัญญาไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้เพียงอย่างเดียว ต้องมีการทดลอง ฝึกปฏิบัติเพื่อให้รับรู้ถึงสภาวะที่เกิดขึ้นจริงจากธรรมชาติของร่างกายและมีการ

ทดสอบความรู้ของเด็ก แล้วดูความคิดของเด็กที่มีการพัฒนาในด้านคุณธรรม จริยธรรมมากขึ้นแค่ไหน

ภาค ๓ เป็นบทความวิจัยของนิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต ที่นำเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยทางด้านเชิงปริมาณ ซึ่งจะขอยกตัวอย่างบทความวิจัยแรกในภาคนี้ชื่อว่า **บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์: the role of sangha in community development in sreethep district, phetchabun province** โดย..พระครูอรัญพัชรศาสน์ (ลิขิต มหาบุญโย) พบว่า ๑) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และประชาชนที่มีเพศอายุต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ๓) ปัญหาอุปสรรคข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ด้านเศรษฐกิจ คือ ควรให้การสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรของคณะสงฆ์เองรวมทั้งจากหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการใหม่ๆ ในการประกอบอาชีพให้กับประชาชน ด้านสังคมคือพระสงฆ์ควรมีบทบาทในการร่วมเป็นคณะกรรมการขององค์กรชุมชนภายนอก ด้านวัฒนธรรม คือ พระสงฆ์ควรจัดให้มีการรวบรวมเอกสารตำราทางวัฒนธรรมให้กับชุมชน พระสงฆ์ควรมีการติดต่อประสานงานทางศิลปวัฒนธรรม

ภาค ๔ เป็นบทความวิจัยของนิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ที่นำเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยทางด้านเชิงปริมาณ ซึ่งจะขอยกตัวอย่างบทความวิจัยแรกในภาคนี้ชื่อว่า **การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา : the enhancement of students morality in schools according to threefold trainings** โดย..พระมหาวรพล วรพล (พาเสนา) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า ๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านอภิสัสสิกขา (ศีล) คุณธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย ความสะอาด ความสุภาพ และความกตัญญูตเวที ด้านอภิปญญาสิกขา (ปัญญา) คุณธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วย ความสามัคคี ความมีน้ำใจ และความมีวินัย และอภิจิตตสิกขา (สมาธิ)

คุณธรรมเพื่อพัฒนาการทำงานประกอบด้วย ความขยัน ความประหยัด และความซื่อสัตย์ ๒. นักเรียนที่มีสถานภาพส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ตามหลักไตรสิกขา ทั้งโดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านอธิศีลสิกขา (ศีล) คุณธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย ความสะอาด ความสุภาพ และความกตัญญูกตเวที และด้านอธิจิตตสิกขา (สมาธิ) คุณธรรมเพื่อพัฒนาการทำงานประกอบด้วย ความขยัน ความประหยัด และความซื่อสัตย์ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ และ ๓. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ตามหลักไตรสิกขา พบว่า ๑) ด้านสื่อที่จะถ่ายทอดมาให้เด็กเข้าใจได้ง่าย ไม่น่าเบื่อ ต้องทำให้นักเรียนรู้สึกว่ายากทำตามตัวอย่างสื่อและสังคมมักนำเสนอในด้านข่าวหรือสื่อเป็นแบบอย่างที่ไม่เป็นการส่งเสริม ๒) ด้านปัญหาทางครอบครัว ครอบครัวประพฤติเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี พ่อแม่เลี้ยงลูกด้วยเงินทำให้เด็กไม่ได้รับความอบอุ่น ความรัก และเมื่อเด็กมีปัญหาไม่รู้จะปรึกษาใครก็จะเริ่มพึ่งพาอบายมุข ๓) นักเรียนขาดความตระหนัก และใส่ใจปัจจุบัน นักเรียนไม่ใส่ใจในการทำความดี มองข้ามของการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี ชอบ รัก ความสนุกสนานร่าเริง ขาดสติยั้งคิดยังทำ และทำตามใจของตนเอง เพราะขาดการปลูกฝังตั้งแต่ที่บ้านคือครอบครัว ชุมชน และสังคม ๔) ด้านสภาพแวดล้อม ชุมชนและสถานศึกษาก็ดีต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนด้านคุณธรรมและจริยธรรม ให้นักเรียนตระหนักถึงความดี การส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนและสถานศึกษาไม่ต่อเนื่องไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านคุณธรรม มุ่งเน้นแต่หลักวิชาการ นักเรียนต้องเก่ง ต้องเด่น แต่ลืมนึกถึงหรือขาดการส่งเสริมให้เด็กเป็นคนดีอย่างเต็มที่และจริงจัง

อย่างไรก็ตามบทความวิจัยและบทความวิชาการทั้งหมดที่ปรากฏในวารสารนี้ คณะบรรณาธิการต้องขอขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ รายละเอียดที่กลุ่มลึกของบทความเหล่านี้ ผู้อ่านทั้งหลายสามารถศึกษาได้จากงานเขียนเหล่านี้ ซึ่งพร้อมแล้วที่จะให้ท่านทั้งหลายได้พิสูจน์และใช้โยนิโสมนสิการต่อไป และทางกองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านผู้อ่านทั้งหลายจะได้รับความรู้ความเข้าใจ ได้แง่คิดและมุมมองจากบทความเหล่านี้ตามสมควร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง)

บรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

พฤษภาคม ๒๕๕๘

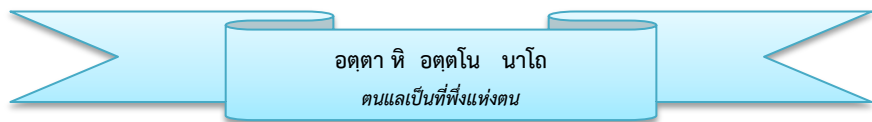
วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ เดือน มกราคม – เมษายน ๒๕๕๘

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
สารจากอธิการบดี	ก
บทบรรณาธิการ	ข
สารบัญ	จ
ภาค ๑ บทความวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก	ณ
-การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหาร สถานศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ดร.กรรวิ เพิ่มพูน	๑
-รอบรู้อาเซียน	๑๖
อาจารย์ญาสุมน พรหมพิทยาจารย์	
-การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัด- ประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ดร.ยมนพร เอกปักษา	๒๕
ภาค ๒ บทความวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา	๓๙
-การประยุกต์ใช้หลักภววิทยาเพื่อแก้ปัญหาเยาวชน พระครูประโชติพัชรธรรม(อำนวย ระวาดชัย)	๔๐
-การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ ในจังหวัดนครสวรรค์ : กรณีศึกษา วัดเขาแก้ว อำเภอยะหา จังหวัดนครสวรรค์ พระจำรัส พลบุญ (ยันยงค์)	๕๒
-การศึกษาวิเคราะห์ปทัชทานุโมทนาในพระพุทธศาสนาเถรวาท พระครูนิภาสสันตวิกรม (อุดร ปิยธมโม/เวียงยางนอก)	๖๐
-การศึกษาเปรียบเทียบการรักษาโรคในสมัยพุทธกาลกับการรักษาโรคทางการ แพทย์แผนไทย นางลัดดา คงสัตรา	๗๑

เรื่อง	สารบัญ (ต่อ)	หน้า
-การประยุกต์ใช้พุทธจริยธรรมกับอาชีพการนวดแผนไทยในปัจจุบัน	นายพิสันต์ สุขพูล	๘๐
ภาค ๓	บทความวิทยานิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์	๘๗
-บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์	พระครูอรัญพัชรศาสน์ (ลิขิต มหาปุณโณ)	๘๘
-ประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์	พระมนู สนั่นจิตโต	๙๘
-การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมยุติธรรมภาค ๖	นางสาวทิพวรรณ บัวงาม	๑๑๐
-การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง	ร้อยตำรวจตรีณรงค์ สุวรรณโชติ	๑๑๘
-คุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์	เกรียงไกร พิมพ์สวรรค์	๑๒๗
ภาค ๔	บทความวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา	๑๓๗
-การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา	พระมหาวรพล วรพล (พาเสนา)	๑๓๘
-การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔	พระปลัดพิพัฒน์พงษ์ ภาทวโส (ศักดิ์นิตจารุชัย)	๑๔๗
-การสร้างแรงจูงใจด้วยหลักกฏทิบาท ๔ ในการศึกษาาระดับบัณฑิตศึกษาของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์	สามเณรบุญแล พุทธวงศ์	๑๖๑

เรื่อง	สารบัญ (ต่อ)	หน้า
-พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒	นายกิตติพงษ์ รัชชัย	๑๖๙
-การบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอ	นางสาวช่อเอื้อง ธรรมศักดิ์	๑๘๓
ภาคผนวก		๑๙๕

ภาค ๑

บทความวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ เดือน มกราคม-เมษายน ๒๕๕๘

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

Development of Training Program Gearing to the Administration
of Academic Affairs for Executives of Educational Institutions NakhonSawan Province

กรรวิ เพิ่มพูล*

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ๒) เพื่อสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ๓) เพื่อตรวจสอบหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๑, ๒ และ ๓ จำนวน ๒๒๖ คน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และวิเคราะห์เอกสารโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index)

ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีปัญหาการบริหารงานวิชาการ ๕ ด้าน คือ ด้านการพัฒนาสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา และความต้องการในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา มีความต้องการพัฒนาตนเองมากที่สุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนและน้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา

จากสภาพปัจจุบันและความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ โดยแบ่งออกเป็น ๕ โมดูล คือ โมดูลที่ ๑ การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา โมดูลที่ ๒ การวัดและประเมินผล โมดูลที่ ๓ การพัฒนาหลักสูตร โมดูลที่ ๔ การจัดการเรียนการสอน และโมดูลที่ ๕ การนิเทศการศึกษา

* นิสิตปริญญาคุุณบัณฑิต สาขาการบริหารอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคกลาง
บทความนี้มีที่มาจากงานวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์” โดยมี ดร.ธเนศ จิตสุทธภกร และดร.ทนต์ศักดิ์ เหมือนเตย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา(เป็นข้อมูลระหว่างปีการศึกษา ๒๕๕๓- ๒๕๕๗ ซึ่งอาจจะไม่ตรงกับข้อมูลทรัพยากรบุคคลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน)

ผลการนำเสนอหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์โดยการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

ABSTRACT

This research aimed 1) to examine the current conditions and needs for self-development of school administrators in Nakhon Sawan province, 2) to construct and develop training courses for academic administration for school administrators in Nakhon Sawan province, and 3) to determine the training courses for the academic administration for school administrators in Nakhon Sawan province. The population of this research consisted of 266 school administrators of schools under Nakhon Swan Primary educational Service Area Office 1, 2, and 3. The instruments used to collect the data were interview, questionnaires. The data were analyzed by content analysis, frequency, percentage, mean, standard deviation, and Priority Needs Index.

The findings revealed that the school administrators had problems on academic administration in 5 aspects: curriculum development, learning and teaching, measurement and evaluation, educational supervision, and research for educational development. For the needs for self-development of school administrators, the findings indicated that research for educational development was the highest level, followed by measurement and evaluation, curriculum development, learning and teaching. The lowest level was the educational supervision.

For the current conditions and needs of school administrators, the researcher constructed and developed training courses for academic administration for school administrators in Nakhon Sawan province by using 5 modules such as module 1 research for educational development, module 2 measurement and evaluation, module 3 curriculum development, module 4 learning and teaching, and module ๕ educational supervision.

The result of the proposed training courses for academic administration for school administrators in Nakhon Sawan Province, evaluated by experts, showed that the training courses had the suitability and feasibility at a high level.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดในโลก ถ้าคนมีคุณภาพสูงแล้วคนจะเป็นผู้สร้าง รักษาโลกและทำให้โลกเจริญมั่นคงเพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข^๑

เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาเป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยยึดการศึกษาสร้างชาติ สร้างคน และสร้างงาน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและต้องนำไปปฏิบัติ คือ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในส่วนที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง จนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางปฏิบัติในระดับสถานศึกษาเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านงานวิชาการ โดยมีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่หลักสูตรของสถานศึกษาการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ตลอดจนงานอื่นๆทางวิชาการ เพราะงานวิชาการถือเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษามาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน^๒

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนควรงานวิชาการเป็นอันดับแรก คอยกระตุ้นเตือนให้คำแนะนำและประสานงานให้ครูผู้สอนทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพเพราะการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนไม่สามารถสำเร็จได้หากผู้บริหารไม่สามารถเป็นผู้นำทางการบริหารงานวิชาการ และไม่สามารถจัดระบบการจัดการ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆที่ครูพยายามจัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่กล่าวว่างานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดที่ผู้บริหารจะต้องดำเนินการในสถานศึกษาส่วนงานอื่นๆเป็นงานที่สนับสนุนให้การดำเนินงานวิชาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น คุณภาพการศึกษา

จึงมักจะได้รับการพิจารณาจากผลงานด้านวิชาการเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้นำองค์กรจะต้องกำหนดกลยุทธ์ โดยการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น รวมทั้งยังเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพจากรายงานคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๕๓ พบว่าคุณภาพทางการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ต่ำลงของคุณภาพในการจัดการศึกษา ดังคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่รัฐใช้ในการพัฒนาประเทศในทุกด้าน” จึงถือได้ว่าการศึกษานองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง เพราะการศึกษาเป็นรากฐานในการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมพลเมืองที่ได้รับการศึกษาที่ดีจะเป็นประชากรที่มีคุณภาพในอนาคต รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา จึงได้ขยายพื้นฐานของการศึกษาออกไปเป็นถึงระดับมัธยมศึกษาในปี พ.ศ.๒๕๓๐

^๑ รุ่ง แก้วแดง.การประกันคุณภาพการศึกษา : ทุกคนทำได้ไม่ยาก. (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช ,๒๕๔๔) หน้า ๑

^๒ เอกชัย กี่สุขพันธ์. (๒๕๔๕). การกิจผู้บริหารการศึกษา. (เอกสารคำสอน). ม.ป.ท.

ด้วยมุ่งหวังให้ประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้นเพื่อเป็นพื้นฐานในการออกไปประกอบอาชีพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๑๕๔๒แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่๒)พ.ศ.๒๕๔๕ นับเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สาระสำคัญ คือ มุ่งเน้นให้มีการปฏิบัติระบบการบริหาร และการจัดการทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเอกภาพในด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมให้เอกชนร่วมจัดการศึกษา และมีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการภายใต้การกำกับดูแลจากรัฐในด้านหลักสูตร จัดให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาและให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและชุมชนประเทศชาติ ตลอดจนด้านกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพและให้เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตแนวทางการปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการมุ่งเน้นที่จะยกระดับคุณภาพ การศึกษาของผู้เรียนและสถานศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น ซึ่งจุดหมายปลายทางของการปฏิรูป การศึกษา คือ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่ถูกต้องย่อมก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ผู้เรียน ต้อง นำทางให้ผู้เรียนเป็นคนดี และการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ต้องทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา

จากรายงานผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียน ในปีการศึกษา ๒๕๕๓ พบว่าคุณภาพทางการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ^๓ ซึ่งชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ต่ำลง ของคุณภาพในการจัดการศึกษา จากสภาพการจัดการศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ที่ผ่านมา มีการ ส่งเสริมการจัดการศึกษาในทุกระดับให้มีคุณภาพเทียบเท่ามาตรฐานสากลสำหรับปัญหาในการ บริหารจัดการศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าขาดประสิทธิภาพในการบริหารและจัดการศึกษา ทำ ให้ส่งผลถึงคุณภาพทางการศึกษาที่ยังไม่น่าพอใจและอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุงเครื่องชี้วัดการ บริหารงานวิชาการที่คุณภาพว่าการศึกษาสูงหรือต่ำนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น ๑) ผู้เรียน ๒) คุณภาพการสอน ๓) การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหาร สถานศึกษาอาทิ การวางแผนงานวิชาการการจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนการบริการงาน วิชาการการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการจัตระบบงานวิชาการการนิเทศวิชาการการวัดผลและ ประเมินผลการเรียนการสอน และการพัฒนางานวิชาการองค์ประกอบดังกล่าวมีผลต่อการ บริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดบรรลุจุดหมายการศึกษา และใช้ กระบวนการในการบริหาร เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานการบริหารงาน วิชาการได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นจาก

^๓ แผนปฏิบัติการทางการศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๓

สภาพปัญหาการที่คุณภาพการศึกษาของนักเรียนในจังหวัดต่ำ อาจเนื่องมาจากความบกพร่องในด้านใดด้านหนึ่งในการบริหารงานวิชาการ

ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องหาทางแก้ไข เพื่อปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษา มีหลายประการ เช่น ระบบการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์และผู้ปกครอง รวมทั้งตัวนักเรียน ทั้งนี้ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำในด้านวิชาการของโรงเรียนและจังหวัดนครสวรรค์ เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของกรมวิชาการปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำมาตลอดและอาจมีปัญหาบางประการที่เป็นอุปสรรคในการบริหารงานวิชาการ ดังเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะจัดทำการศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพทางการศึกษายิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดนครสวรรค์
๒. เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรการฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดนครสวรรค์
๓. เพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหลักการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมกับการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม พร้อมทั้งศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ โดยนำเสนอประเด็นสำคัญดังนี้

๑. การบริหารการศึกษา หลักการบริหารบทบาทหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา ความรู้ของผู้บริหาร ทักษะของผู้บริหาร คุณลักษณะของผู้บริหาร
๒. การบริหารงานวิชาการ หลักการและกระบวนการบริหารงานวิชาการ ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ
๓. การพัฒนาหลักสูตร ความหมายของหลักสูตร แนวทางการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบของหลักสูตร
๔. บริบทจังหวัดนครสวรรค์ ด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ด้านประชากร และสิ่งแวดล้อมด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ ด้านการศึกษา

๕. การฝึกอบรม การประเมินความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการ โมดูลฝึกอบรม แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม กระบวนการฝึกอบรม

๖. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยภายในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

๑. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๑ ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑,๒และ๓ จำนวน ๕๓๖ คน

๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑,๒และ๓ จำนวน ๒๒๖ คน

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๒.๑ การพัฒนาหลักสูตร

๒.๒ การจัดการเรียนการสอน

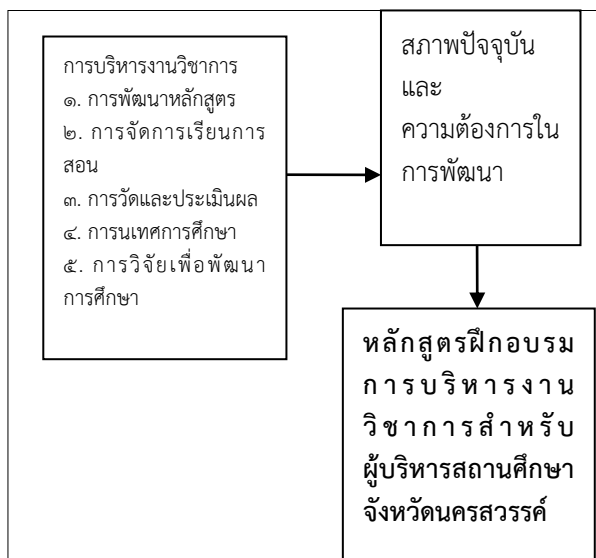
๒.๓ การวัดและประเมินผล

๒.๔ การนิเทศการศึกษา

๒.๕ การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมฯ สรุปดังตาราง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ (Applied Research) เพื่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ออกเป็น ๔ ขั้นตอน คือ

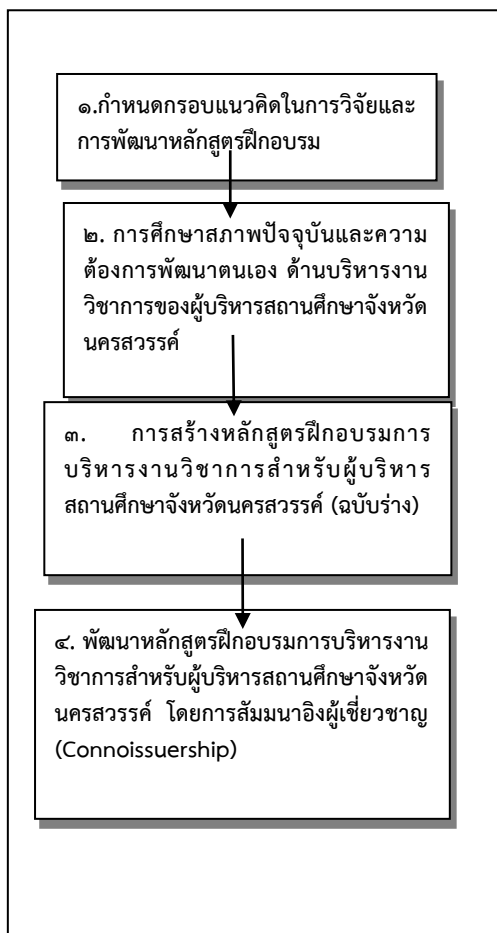
ขั้นที่ ๑ การศึกษาวิเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นที่ ๒ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาด้านการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

ขั้นที่ ๓ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

ขั้นที่ ๔ การตรวจสอบหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ฉบับสมบูรณ์ ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพแสดงวิธีดำเนินการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ขั้นที่ ๑ การวิเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

๑.การศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
จังหวัดนครสวรรค์สรุปดังต่อไปนี้

๑.๑ ผลการศึกษาการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัด
นครสวรรค์ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๒๖วุฒิทาง
การศึกษา มีวุฒิปริญญาโทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๒๐ ประสบการณ์ ในการบริหารงาน
วิชาการมากกว่า ๑๕ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๒๐ ขนาดของโรงเรียน พบว่าเป็นโรงเรียน
ขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๑๑โรงเรียนขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๕๐ และเป็นโรงเรียน
ขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ ๘.๔๐การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัด
นครสวรรค์ ด้านความรู้ ความเข้าใจ เมื่อแยกพิจารณารายด้าน พบว่ามีความรู้ความเข้าใจอยู่ใน
ระดับมากที่สุด คือด้านการพัฒนาหลักสูตร รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอน, ด้านการ
วัดและประเมินผลและด้านการนิเทศการศึกษา และมีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด คือ ด้านการ
วิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ในด้านความต้องการในการพัฒนา พบว่าเมื่อแยกพิจารณารายด้าน
พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความต้องการในการพัฒนาความต้องการในการพัฒนามากที่สุด คือ
ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผล,ด้านการพัฒนา
หลักสูตร, ด้านการจัดการเรียนการสอน และน้อยที่สุดคือ ด้านการนิเทศการศึกษา

ขั้นที่ ๒ ระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร สถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

จากผลการประเมินระดับความรู้ ความเข้าใจในด้านการบริหารงานวิชาการของ
ผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในระดับ
มาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานด้านการศึกษาของสถานศึกษาและคุณภาพทางการ
ศึกษาที่มีผลไม่เป็นที่น่าพอใจ แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษายังมีความต้องการในการ
พัฒนาตนเองในระดับมากในทุกด้าน ซึ่งอาจมาจาก ๒ สาเหตุสำคัญคือ

สาเหตุที่ ๑ ผู้บริหารมีความรู้ต้องการพัฒนาตนเองให้ยิ่งขึ้นไป ซึ่งเป็น
คุณสมบัติที่ดีของผู้บังคับการ สอดคล้องกับบทความของ Charlie Feld (๒๐๐๔) กล่าวว่า งานที่
สำคัญที่สุดของผู้นำคือ การใช้เวลา ๑ ใน ๓ เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำ มูลเหตุจูงใจให้ผู้บริหารต้องการ
พัฒนาตนเองน่าจะเกิดจากความต้องการเตรียมความพร้อมสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ผู้บริหาร
ยุคใหม่ที่รอบรู้ในภาระงานสำคัญ ๔ ด้านหลัก ตามหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจ
(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , ๒๕๔๗: ๗๖) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ อุทัย บุญ
ประเสริฐ (๒๕๔๖:๘-๑๓) เกี่ยวกับลักษณะผู้บริหารมืออาชีพที่สำคัญบางประการ คือ เป็นผู้ที่มี

ความสามารถเชิงวิชาการที่เป็นที่ยอมรับของคนในวงการและเป็นผู้ที่มีความสามารถในการแสวงหาทุน แหล่งทุน และการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

สาเหตุที่ ๒ เพื่อเป็นการรองรับการประเมินผลงานจากหน่วยงานต้นสังกัด หากผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ที่มากพอในการบริหารจัดการ ย่อมนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด การที่ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการบริหารงานวิชาการเป็นเรื่องที่สำคัญ ต้องการพัฒนาตนเองในระดับมาก แสดงถึงแนวโน้มที่ดีในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาที่มีคุณสมบัติรองรับการกระจายอำนาจในการบริหารงานวิชาการ เพราะการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีหากผู้เรียนมีความต้องการ มีความพร้อม และเห็นประโยชน์ มีแรงจูงใจ ดังทฤษฎี Andragogy ในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของ Malcolm Knowles (๑๙๙๐) คือ ผู้ใหญ่จะเกิดความพร้อมในการเรียนรู้และจะเรียนรู้ได้ดี ถ้าเรื่องที่เรียนมีประโยชน์และจำเป็นและผู้ใหญ่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะว่าขาดความรู้ และประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆ และต้องการนำเอาความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในปัจจุบัน หรืออนาคต อันใกล้ มิใช่เรียนรู้เพื่อเก็บสะสมไว้เพื่อใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ในงานวิจัยของ ดิเรก วรรณเศียร (๒๕๔๕:๑๕๐) พบว่า องค์ประกอบเพิ่มเติมที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการให้มี คือการสร้างแบบจำลองหรือคู่มือให้โรงเรียนได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องในการบริหารจัดการด้วยตนเอง จึงกล่าวได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ จะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริหารในการพัฒนาตนเอง และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต้นสังกัดในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเป็นมืออาชีพอย่างแท้จริง อีกทั้งผู้บริหารจะได้นำความรู้ที่ได้ไปช่วยให้คำแนะนำ และแก้ปัญหาในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งมีความต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเองในระดับมากในทุกประเด็นเช่นกัน

ชั้นที่ ๓ การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

๓.๑ เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์นี้ มีเนื้อหาที่แตกต่างจากแนวคิด ทฤษฎีการบริหารงานวิชาการโดยทั่วไป ในหลายประเด็น ซึ่งผู้วิจัยมีได้นำเสนอไว้ในหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการ เพราะไม่เกี่ยวข้องและไม่อยู่ในสาระสำคัญของความต้องการในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา แต่สามารถนำเสนอไว้เป็นข้อเสนอแนะในการจัดทำวิจัยในครั้งต่อไป

จึงสรุปได้ว่าเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์นี้ มีความสมบูรณ์ในการนำไปใช้พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาได้โดยทั่วไปเนื่องจากประเด็นที่นำเสนอเป็นแนวคิดสำคัญ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับการบริหารงานวิชาการและรูปการศึกษการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งยังไม่มีผลงานของ

นักวิชาการท่านใดได้จัดทำและเรียบเรียงไว้อย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำไปศึกษาพัฒนาตนเองได้ นอกเหนือจากเนื้อหาสาระครอบคลุมหน้าที่ ภารกิจสำคัญในการบริหารงานวิชาการ ทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรฝึกอบรมนี้ยังมีจุดเด่นที่รวบรวมความรู้ และการทำแบบฝึกกิจกรรมท้ายเนื้อหาสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

๓.๒ องค์ประกอบและรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมฯ ประกอบด้วย ๒ ส่วนสำคัญ คือ ส่วนที่ ๑ แนวทางการศึกษา ซึ่งรวบรวม วัตถุประสงค์ แผนผังแนวคิด วิธีการศึกษา แบบประเมินตนเองก่อนฝึกอบรม กิจกรรมและแนวตอบ และแบบประเมินตนเองหลังฝึกอบรม พร้อมเฉลย และส่วนที่ ๒ หลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย ๕ โมดูลดังนี้โมดูลที่ ๑ การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา โมดูลที่ ๒ การวัดและประเมินผล โมดูลที่ ๓ การพัฒนาหลักสูตร โมดูลที่ ๔ การจัดการเรียนการสอนโมดูลที่ ๕ การนิเทศการศึกษาในแต่ละโมดูลมีองค์ประกอบย่อยที่สำคัญคือ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ เวลาที่ใช้ กิจกรรม ใบความรู้ ใบงาน และบรรณานุกรม ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ หรือคิดด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของ ซัยยงค์ พรหมวงศ์ (๒๕๓๘ : ๑๕๑-๑๕๓) และทฤษฎีรับสารของ บี เอฟ สกินเนอร์ (B.F.Skinner, ๑๙๖๘) ตามหลักการของบทเรียนโปรแกรม คือ การให้ผู้รับการฝึกอบรมได้เรียนรู้ทีละน้อยตามลำดับขั้น เริ่มจากโมดูลที่ ๑- โมดูลที่ ๕ ในแต่ละโมดูลแบ่งเป็นสาระย่อยๆ

นอกจากนี้องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมฯ ที่พัฒนาขึ้นยังสอดคล้องกับ องค์ประกอบตามแนวคิดของ Houston, ed.al. (๑๙๗๒:๑๐-๑๕) อ้างใน จิตรา พิชะพัฒน์ ,๒๕๔๘:๒๔๖) ที่ว่าการเรียนรู้จะต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระฉับกระเฉง(Active Participation)ด้วยการให้ผู้ศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมฯ ได้ทำกิจกรรมท้ายหน่วยแต่ละหน่วย พร้อมแนวทางการตอบ อีกทั้งผู้ศึกษาสามารถตรวจเพื่อทราบผลคะแนนที่ทำแบบประเมินตนเอง ทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม ทำให้ได้รับประสบการณ์ที่เป็นความสำเร็จ (Success experience) รู้สึกภาคภูมิใจเมื่อสามารถทำได้ถูกต้อง นอกจากนี้ยังจัดให้มีตัวจัดแนวคิดครบทั้ง ๓ ระดับ คือ ๑) ตัวจัดแนวคิดล่วงหน้า(Advance Organizers)คือ วัตถุประสงค์ คำโครงล่วงหน้า แผนผังแนวคิด ๒) ตัวจัดแนวคิดระหว่างเรียน (Concurrent Organizers) คือ การเสนอเนื้อหาตามลำดับ มีตาราง มีแผนภาพ ตัวอย่างประกอบตามความเหมาะสม และ ๓) ตัวจัดแนวคิดหลังการเรียน (Post Organizers) โดยจัดทำสรุปสาระสำคัญและการจัดกิจกรรมท้ายหน่วยที่ทำให้ได้ฝึกปฏิบัติเพื่อทบทวนเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ ๔. การตรวจสอบหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

โดยจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ(Connoisseurship) พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง ๕ โมดูลมีความถูกต้อง และความเหมาะสมของโครงสร้าง เนื้อหา ภาษา และความสอดคล้องของแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์ และรูปแบบของหลักสูตรฝึกอบรม และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยใช้แบบสอบถามพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากเช่นกัน

ขั้นตอนที่ ๕ แนวทางพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

แนวทางนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักคุณธรรมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาสรุปเป็นแนวทางพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ โดยสรุปว่า ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมประจำตน ซึ่งไม่ใช่มีพฤติกรรมที่ยึดกรอบกฎหมายอย่างเดียวเท่านั้นแต่ต้องประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในกรอบคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงตามตาม ปทัสสถานของสังคมที่ได้รับการยอมรับนอกจากนี้คุณธรรมจริยธรรมยังเป็นองค์ประกอบสำคัญ องค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยสร้างศรัทธาสร้างแรงจูงใจให้เกิดความสามัคคีร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อ มุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ร่วมงานในองค์กรและบุคคลทั่วไปจะเกิดความเชื่อมั่น เชื่อถือและศรัทธาในตัวผู้นำและองค์กรจนได้รับความไว้วางใจในที่สุด

ผู้บริหารเป็นผู้มีความสำคัญมากที่สุดในองค์การจำเป็นต้องมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์มากกว่าผู้ดำรงตำแหน่งอื่นๆโดยเฉพาะคุณสมบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นคุณสมบัติ ที่จำเป็นของผู้บริหารการศึกษาและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายทฤษฎีและหลักปฏิบัติ ทางคุณธรรมจริยธรรมจะทำให้เกิดความเข้าใจและกำหนดกรอบการประพฤติปฏิบัติได้ถูกต้อง และการทำความเข้าใจในทฤษฎีจะทำให้เกิดความมั่นใจและเกิดความศรัทธาในการประพฤติ ปฏิบัติจนทำให้สามารถปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมได้ถูกต้องโดยง่ายโดยผู้วิจัยได้ประมวล มาดังนี้

๑.หลักพรหมวิหาร ๔ (อภิ.วิภค. ๓๕/๓๖๙)

เป็นธรรมของพรหมหรือผู้เป็นใหญ่จะพึงปฏิบัติแต่ผู้น้อยมี ๔ ประการได้แก่

๑.เมตตา ผู้บริหารต้องมีความเมตตาต่อทุกคนเมตตาต่อครูต่อนักเรียนต่อชุมชน และคนทั่วไปความเมตตาจะเป็นบ่อเกิดของสังคมที่ผาสุกร่มเย็นและเป็นทีที่พึงเหมือนต้นไม้ใหญ่ที่แผ่กิ่งก้านสาขาให้ร่มเงาผู้บริหารก็เช่นเดียวกันถ้ามีเมตตาแล้วจะทำให้มีอะไรๆไปในทางบวก เสมอๆและมีจิตใจที่อ่อนละมุนสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้อย่างเต็มใจลาการปฏิบัติอย่างผู้ใหญ่อ ต่อใครๆจะได้รับการยอมรับนับถือในฐานะเป็นผู้ใหญ่กลับคืนมา

๒.กรุณา เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลให้ประสบความสำเร็จต้องการช่วยให้ไม่มีอุปสรรคมาขัดขวางในการทำงานและช่วยให้ประสบความสำเร็จความกรุณานี้ผู้ได้บังคับบัญชาปรารถนาอยากจะได้

๓.มุกตบา เป็นการพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีผู้บริหารจะต้องให้คำยกยอชมเชยจนถึงการให้รางวัลซึ่งขึ้นอยู่กับระดับการทำความดีถ้าอยู่นิ่งเฉยเมื่อผู้บังคับบัญชาทำดีก็เท่ากับมีความริษยาที่ไม่อยากให้อันอื่นได้ดีมุกตบาเป็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้บังคับบัญชาได้ดีอีกทางหนึ่ง

๔.อุเบกขา การรู้จักวางเฉยคือการวางใจเป็นกลางเมื่อพิจารณาเห็นว่าใครทำดีย่อมได้ดีใครทำชั่วย่อมได้ชั่วผู้บริหารต้องยึดหลักนิติธรรมคือมีกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับเพื่อให้ทุกคนมีโอกาสเข้าสู่ระบบอย่างเท่าเทียมกันต้องมีโนธรรมคือความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่นและต้องมีความยุติธรรมคือความเป็นกลางนั่นเอง

๒.หลักอิทธิบาท ๔(อภิ.วิภังค. ๓๕/๒๙๒)

แปลว่าทางเดินที่นำไปสู่ความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ (อิทธิแปลว่าใหญ่ , บาทแปลว่าทางเดิน) หมายถึงสิ่งซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จที่ตนประสงค์อิทธิบาทมี ๔ ประการ ซึ่งเป็นการดำเนินการอย่างต่อเนื่องกันไปแต่ว่าแต่ละอย่างจะมีหน้าที่เป็นอิสระเฉพาะตัวมีดังนี้

๑.ฉันทะ คือความพอใจในฐานะและงานของตนทำให้มีความทะเยอทะยานในการทำงานให้สำเร็จและพอใจในการทำงานของตนไม่ปล่อยวางจนประสบความสำเร็จเป็นธรรมที่จะส่งผลให้เกิดคุณธรรมในข้อต่อไป

๒.วิริยะ คือความพากเพียรเป็นการกระทำอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอนจนประสบความสำเร็จไม่ว่าจะมีอุปสรรคใดๆก็ตามจะต้องมีความกล้าหาญเจืออยู่ด้วย

๓.จิตตะ คือจดจ่อไม่ทอดทิ้งสิ่งที่ทำให้เกิดจากความรู้สึกรักใคร่ไม่หยาบโหย่งทำอะไรจนบรรลุวัตถุประสงค์จะต้องมีสมาธิเป็นอย่างดี

๔.วิมังสา คือพิจารณาสอดส่องดูแลอย่างมีเหตุและผลการทำงานจึงจะได้ไม่ผิดพลาดงานออกมาจะมีคุณภาพตามที่ต้องการธรรมข้อนี้จะต้องมีฝึกฝนอย่างเข้มข้น

๓.สังคหวัตถุธรรม (อง.จตุกก. ๒๑/๔๒)

ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์เพื่อผูกใจผู้คนหรือผูกใจผู้ร่วมงานให้ทำงานจนประสบความสำเร็จตามต้องการจะต้องยึดหลักสังคหวัตถุคือหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจผู้อื่นเป็นการผูกมิตรไมตรีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันมี ๔ ประการได้แก่

๑.ทาน คือการให้การเสียสละหมายถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันของๆตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นไม่ตระหนี่ถี่เหนียวไม่เป็นคนเห็นแก่ได้แต่ฝ่ายเดียวเป็นการจัดความโลภให้น้อยลง

๒.ปิยวาจา คือพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวานพูดด้วยความจริงใจไม่หยาบคายก้าวร้าวพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะแก่กาลเทศะปิยวาจาเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นดังนั้นต้องละเว้นจากการพูดเท็จพูดส่อเสียดคำหยาบและพูดเพ้อเจ้อ

๓.อัตถจริยา คือประพฤตินให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นไม่นิ่งดูค้ายอย่าหาว่าธุระไม่ใช่
อัตถจริยาจะเป็นการสร้างเสน่ห์อย่างหนึ่งที่ผู้บริหารจะต้องสั่งวร

๔.สมานัตตา คือการประพฤติดมอด้นเสมอปลายอย่าถือเอาประโยชน์จึง
ประพฤติดถ้าไม่มีประโยชน์ก็ไม่ใส่ใจสำหรับผู้บริหารแล้วอย่าตกเป็นทาสของอารมณ์อย่าให้
อารมณ์เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของตนเองจะกลายเป็นเดียดิเดียดร้ายและกลายเป็นการทำลาย
ความเชื่อถือของตนเอง

๔.หลักสัปปริสธรรม (อง. สตฺตก. ๒๓/๑๑๓)

ผู้บริหารเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดของหน่วยงานเป็นสัญลักษณ์เป็นหน้าตาหน่วยงาน
ดังนั้นผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมสำหรับคนดีคือสัปปริสธรรมมี ๗ ประการดังนี้

๑.ธัมมัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุคือรู้จักความจริงรู้หลักการรู้หลักเกณฑ์รู้กฎแห่ง
ธรรมชาติดูกฎแห่งเหตุผลรู้จักวิเคราะห์สิ่งเคราะห์เหตุการณ์เพื่อบ่งชี้ความสำเร็จรวมความแล้วคือรู้
หลักคิดรู้หลักปฏิบัติรู้หลักวิชาการ

๒.อัตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักผลคือรู้ความมุ่งหมายของตนรู้ประโยชน์ที่ประสงค์
รู้จักผลที่จะเกิดเป็นการคาดเดาที่มีเหตุผลก่อนผลจะเกิดเมื่อเกิดแล้วรู้ได้ว่าผลดังกล่าวเกิดจากเหตุ
อย่างไร

๓.อัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักตนคือรู้ฐานะรู้ภาวะรู้กำลังรู้ความคิดความรู้
ความสามารถและความถนัดของตนและประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสม

๔.มัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณคือความสามารถรู้จักประมาณในการกิน
รู้จักประมาณในการใช้จ่ายซึ่งจะเป็นบ่อเกิดแห่งความขาดแคลนขัดสนเป็นปัญหากระทบต่อการ
ทำงาน

๕.กาลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักการเวลาคือรู้กาลเวลาอันเหมาะสมในการประกอบ
กิจการงานให้ตรงเวลาได้เป็นเวลาให้ทันเวลาให้พอเวลาและให้เหมาะสมแก่เวลาเป็นต้น

๖.ปริสสัญญตา ความเป็นผู้รู้จักชุมชนคือรู้จักกลุ่มบุคคลรู้จักหมู่คณะรู้จักชุมชนและ
รู้จักที่ประชุมจะได้ประพฤติปฏิบัติได้ถูกต้องจะพูดต่อบุคคลเหล่านั้นอย่างไรและจะส่งเคราะห์
อย่างไร

๗.บุคคลปรปักษ์ญตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคลคือรู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคล
ด้านอุปนิสัยใจคอความรู้ความสามารถความประพฤติและคุณธรรมเป็นผู้เยอหยิ่งหรือหย่อน
อย่างไรเพื่อจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้องนั้นคือจะได้ปรับตัวให้เข้ากับคนได้บอกคนได้ใช้คนเป็นจะได้เกิด
ประโยชน์ต่อการบริหารมากยิ่งขึ้น

หากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถประยุกต์หลักธรรมเหล่านี้มาใช้ในการบริหาร
สถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ได้อย่างเหมาะสม จะสามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างมี
ประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในอนาคตดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

๑.๒ ผู้บริหารสถานศึกษานำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

๒. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๒.๑ ผู้บริหารสถานศึกษาควรทดสอบความรู้ก่อน – หลังการฝึกอบรม เพื่อจะได้รับทราบว่า ควรจะศึกษารอบการบริหารงานวิชาการด้านใด และให้ความสำคัญมากน้อยอย่างไร

๒.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้ารับการฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการ ตามโมดูลที่ได้ดำเนินการไว้ตามสาระสำคัญของแต่ละโมดูล พร้อมทั้งมีการประเมินผลการฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา

๒.๓ ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้มีการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการหลังจากฝึกอบรมแล้ว และได้รับประสบการณ์ตรงจากการศึกษาดูงาน

๒.๔ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เวลาศึกษาสาระสำคัญในแต่ละโมดูลไม่น้อยกว่า ๑๐ -๑๒ ชั่วโมง และศึกษากิจกรรมท้ายหน่วยเพื่อเป็นการทบทวนความเข้าใจ

๒.๕ เสนอให้สมาคมผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ นำหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการในเขตพื้นที่ศึกษามากเหนือตอนล่างต่อไป

๒.๖ เสนอให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) นำหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำไปเป็นแนวทาง ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

๓. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

๓.๑ ควรศึกษาความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ได้ความสมบูรณ์และใช้ประโยชน์ได้จริง

๓.๒ ควรจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร

สถานศึกษา ในด้านสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยี ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือ ชุมนุม กีฬาและนันทนาการ เป็นต้น เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาให้สมบูรณ์และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

๓.๓ หลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดนครสวรรค์นี้สามารถนำไปจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานวิชาการด้านการสร้างและผลิตสื่อ หรืออาจเป็นต้นแบบสำหรับพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานบุคคล การบริหารงานสินทรัพย์และการเงินต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จิตรา พิชะพัฒน์, **พัฒนาชุดฝึกอบรม : ประมวลสาระสำคัญด้านการบริหารการเงินและสินทรัพย์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. **การพัฒนาชุดฝึกอบรม**. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, ๒๕๓๘
- ดิเรกวรรณเศียร. **การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์-มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**ประมวลสารชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการฝึกอบรม**. กรุงเทพมหานคร : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ๒๕๓๗
- รุ่ง แก้วแดง,**การประกันคุณภาพการศึกษา:ทุกคนทำได้ไม่ยาก**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๔.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๒. **แผนปฏิบัติการ ๒. ราชการการศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓** เอกสาร สพ. นครสวรรค์ เขต ๒ลำดับที่ ๕/๒๕๕๓.
- อุทัย บุญประเสริฐ (๒๕๔๖). **หลักการบริหารแบบฐานโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : พระรามสี่การพิมพ์.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (๒๕๔๕). **ภารกิจผู้บริหารการศึกษา**. (เอกสารคำสอน). ม.ป.ท.

รอบรู้อาเซียน (ASEAN)

ญาสุมน พรหมพิทยาจารย์^๔

บทนำ

อาเซียน (ASEAN) มาจากคำว่า "Association of Southeast Asian Nations" แปลเป็นไทยว่า สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กระทรวงการต่างประเทศใช้คำนี้ ราชบัณฑิตยสถาน บัญญัติคำว่า สมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สุดท้ายใครจะเลือกใช้ แต่ในบทความฉบับนี้ จะขอใช้คำว่า สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ข้อสังเกตคำว่า ASEAN จะต้องเขียนด้วยตัวอักษรตัวใหญ่เสมอ สำหรับ ASEAN กับ Asian จะออกเสียงคล้ายกัน แต่ความหมายต่างกัน Asian หมายถึง คนชาติในทวีปเอเชียทั้งหมด ส่วน ASEAN หมายถึง ชาติในประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ๑๐ ประเทศ

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ ASEAN ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพฯ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ ณ ขณะนั้นเป็นการรวมตัวกัน ของประเทศ ๕ ประเทศ เป็นผู้ก่อตั้ง ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ผู้แทน ของแต่ละประเทศมีดังนี้

๑. นายอาดัม มาลิก (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอินโดนีเซีย)
๒. ดุน อับดุล ราซิก บิน อุเซน (รองนายกรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาแห่งชาติของมาเลเซีย)
๓. นายซีโซ รามอส (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของฟิลิปปินส์)
๔. นายเอส ราชารัตนัม (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสิงคโปร์)
๕. พันเอก (พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย)

จากข้อมูลดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า อาเซียน (ASEAN) หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations) ในตอนแรกก่อตั้งขึ้นมาเพื่อรักษา และป้องกันให้ภูมิภาคนี้มีความมั่นคงทางด้านการเมืองการปกครอง แต่ต่อมาสภาพกระแสโลกใน ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ก็เริ่มหันมาร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลักเพื่อความอยู่รอด และ คำนึงถึงชีวิตของประเทศในภูมิภาคนี้ แม้ว่าในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๓ เริ่มใช้เขตการค้าเสรีอาเซียนในทางด้านเศรษฐกิจแล้ว โดยใช้สินค้าบางรายการ เช่น สินค้าเกษตร แต่พอปี ๒๕๕๘ ทุกประเทศก็ จะเปิดประเทศให้เป็นหนึ่งเดียว คือ "อาเซียนเป็นตลาดหนึ่งเดียว หนึ่งประชาคม" (ASEAN's one - market, one - community)

^๔ รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลวัดจอมคีรีนาคพรต อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

ในยุคแรกนั้น อาเซียน (ASEAN) ก่อตั้งขึ้นเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภูมิภาค แต่ต่อมาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภูมิภาคให้เป็นปึกแผ่น เพราะประเทศรอบข้างมีการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ เช่น ลาว กัมพูชา และเวียดนาม จึงได้รวมตัวกันตั้งกลุ่มอาเซียน เพื่อมิให้ระบอบ คอมมิวนิสต์แทรกซึมเข้ามาในประเทศแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ จึงเป็นสาเหตุหลักที่มา ของการจัดตั้งกลุ่มอาเซียน

ต่อมาเมื่อระบอบคอมมิวนิสต์ล่มสลาย ประเทศต่างๆ ก็เริ่มสนใจที่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน ดังนี้

- บรูไนดารุสซาลาม (เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๒๗)
- เวียดนาม (เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘)
- ลาวและพม่า (เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๐)
- กัมพูชา (เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒)

จากการรับกัมพูชาเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน ทำให้มีสมาชิกรวม ๑๐ ประเทศ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ละประเทศมีชื่อประเทศเป็นทางการ คือ

๑. บรูไนดารุสซาลาม (Brunei Darussalam) เมืองหลวง คือ บันดาร์เสรีเบกาวัน (Bandar Seri Begawan)

๒. ราชอาณาจักรกัมพูชา (Kingdom of Cambodia) เมืองหลวง คือ พนมเปญ (Phnom Penh)

๓. สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republic of Indonesia) เมืองหลวง คือ จาการ์ตา (Jakarta)

๔. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (The Lao People's Democratic Republic) เมืองหลวง คือ เวียงจันทน์ (Vientiane)

๕. มาเลเซีย (Malaysia) เมืองหลวง คือ กัวลาลัมเปอร์ (Kuala Lumpur)

๖. สหภาพพม่า (Union of Myanmar) เมืองหลวง คือ เนปีดอว์ (Nay Pyi Taw)

๗. สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic of the Philippines) เมืองหลวงคือ มะนิลา (Manila)

๘. สาธารณรัฐสิงคโปร์ (Republic of Singapore) เมืองหลวง คือ สิงคโปร์ (Singapore)

๙. ราชอาณาจักรไทย (Kingdom of Thailand) เมืองหลวง คือ กรุงเทพมหานคร (Bangkok)

๑๐. สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (The Socialist Republic of Vietnam) เมืองหลวง คือ ฮานอย (Hanoi)

สัญลักษณ์ของอาเซียน คือ รูปรวงข้าวสีเหลืองบนพื้นสีแดงล้อมรอบด้วยวงกลมสีขาว และสีน้ำเงิน วงข้าว ๑๐ ต้นมัดเป็นหนึ่งเดียว หมายถึง ประเทศ ๑๐ ประเทศ สีเหลือง หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง สีแดง หมายถึง ความกล้าหาญและพลังขับเคลื่อนไปข้างหน้า สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์ และสีน้ำเงิน หมายถึงสันติภาพและความมั่นคง

การดำเนินนโยบายของอาเซียน เป็นผลจากการประชุมหารือทั้งในระดับหัวหน้ารัฐบาล ระดับรัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน การประชุมสุดยอด (ASEAN Summit) คือ การประชุม ของผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียน เป็นการประชุมระดับสูงสุดเพื่อกำหนดแนวนโยบายใน ภาพรวม และ เป็นโอกาสที่ประเทศสมาชิกจะได้ร่วมกันประกาศเป้าหมาย และแผนงานของ อาเซียนในระยะยาวโดย จัดทำเอกสารในรูปแบบต่างๆ เช่น แผนปฏิบัติการ (Action Plan) แถลงการณ์ร่วม (Joint Declaration) ปฏิญญา (Declaration) ข้อตกลง (Convention)

ในยุคแรกนั้นอาเซียนได้ประชุมเรื่องการเมืองและความมั่นคงเป็นส่วนใหญ่มีการจัดทำ ปฏิญญากำหนดให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพเสรีภาพ และความเป็น กลาง (Zone of Peace Freedom and Neutrality - ZOPFAN) ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๑๔ มีการ จัดทำ สนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation - TAC) ส่วนในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ อาเซียนจัดทำสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธ นิวเคลียร์ใน ภูมิภาคนี้ (Treaty of the Southeast Asian Nuclear Weapon Free Zone - SEANWFZ) และ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ อาเซียนได้มีการริเริ่มการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือ ด้านการเมือง และ ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ASEAN Regional Forum - ARF) โดย ไทยเป็นเจ้าภาพจัด ประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งแรก

ในด้านเศรษฐกิจ อาเซียนได้ลงนามจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area - AFTA) ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกันเป็นการช่วยส่งเสริมการค้า ภายใน อาเซียนให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น ลดต้นทุนการผลิตสินค้าและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ อีกทั้งได้ ขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจเพิ่มเติมเพื่อให้การรวมตัวทางเศรษฐกิจสมบูรณ์แบบ และมีทิศทางที่ ชัดเจน โดยจัดตั้งเขตลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area)

ด้านสังคมและวัฒนธรรม อาเซียนได้ร่วมมือกันในทุกๆ ด้าน เพื่อให้ประชาชนมี สภาพความเป็นอยู่ที่ดี และมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

ผู้นำอาเซียนได้ลงนามปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ ๒ (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Communication) ภายในปี พ.ศ.๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) โดยสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมือ

อย่างรอบด้าน ในด้านการเมือง ให้จัดตั้ง "ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Communication)"

ด้านเศรษฐกิจ ให้จัดตั้ง "ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Communication)" และด้านสังคมวัฒนธรรม ให้จัดตั้ง "ประชาคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Communication)" แต่ต่อมาผู้นำอาเซียนได้เห็นพ้องต้องกันว่าให้เร่งรัดการเป็น ประชาคมอาเซียนให้เร็วขึ้นกว่าเดิมอีก ๕ ปี คือ เป็นประชาคมอาเซียนโดยสมบูรณ์ ในปี พ.ศ.๒๕๕๘ (ค.ศ.๒๐๑๕)

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

๑. ความหมายและความสำคัญ

"ประชาคมอาเซียน" เป็นเป้าหมายของการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อ เพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระหว่างประเทศในทุกด้าน รวมถึง ความสามารถในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ระดับโลก ที่ส่งผลกระทบต่อภูมิภาค เช่น ภาวะโลกร้อน การก่อการร้าย หรืออาจกล่าวได้ว่าการเป็นประชาคมอาเซียนคือการทำให้ประเทศสมาชิกรวมเป็น "ครอบครัวเดียวกัน" มีความแข็งแกร่งและมีภูมิทัศน์ทางที่ดี สมาชิกในครอบครัวมีสภาพความเป็นอยู่ ที่ดี ปลอดภัย และสามารถทำมาค้าขายได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น

แรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนตกลงจัดตั้งประชาคมอาเซียน ซึ่งถือเป็นการปรับปรุงและวางรากฐานการพัฒนาของอาเซียนครั้งใหญ่อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ทำให้อาเซียนต้องเผชิญกับ ความท้าทายใหม่ๆ เช่น โรคระบาด อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ภาวะโลกร้อน และความเสี่ยงที่อาจเกิดจากความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจกับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศจีนและอินเดีย เพราะประเทศเหล่านี้มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างก้าว กระโดด

ประชาคมอาเซียนถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ จากการที่ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือที่เรียกว่า "ข้อตกลง บาหลี ๒" เห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียนภายใน พ.ศ.๒๕๖๓ แต่ต่อมาได้ตกลงร่นระยะเวลา จัดตั้งให้แล้วเสร็จ ในพ.ศ.๒๕๕๘ ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย ๓ ประชาคมย่อยซึ่งเปรียบเสมือน สามเสาหลัก ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ได้แก่

๑. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political - Security Community) อาเซียนมุ่งส่งเสริมความร่วมมือในด้านการเมืองและความมั่นคงเพื่อ

เสริมสร้างและ ดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และสามารถแก้ไขปัญหา และความขัดแย้งโดยสันติวิธี ทั้งนี้เพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน อาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political - Security Community Blueprint) โดยเน้นใน ๓ ประการ คือ

๑.๑ การมีกฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมกัน ครอบคลุมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่จะร่วมกัน ทำ เพื่อสร้างความเข้าใจในระบบสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ที่แตกต่างของประเทศสมาชิก ส่งเสริมพัฒนาการทางการเมืองให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น หลักประชาธิปไตย การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม การต่อต้านการทุจริต การ ส่งเสริมหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาล เป็นต้น

๑.๒ ส่งเสริมความสงบสุข และรับผิดชอบร่วมกันในการรักษา ความมั่นคงสำหรับ ประชาชน ที่ครอบคลุมในทุกด้าน รวมทั้งร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในรูปแบบเดิม ซึ่งหมายถึง มาตรการสร้างความไว้วางใจ และการระงับข้อพิพาทโดยสันติ เพื่อป้องกันสงคราม และให้ ประเทศสมาชิกอยู่ด้วยกันโดยสันติสุขและไม่มีความหวาดระแวง นอกจากนี้ยังขยายความร่วมมือเพื่อ ต่อต้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น การต่อต้านการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติต่างๆ เช่น ยาเสพติด การค้ามนุษย์ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันและจัดการภัยพิบัติและภัย ธรรมชาติ

๑.๓ การมีพลวัตและปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก กำหนดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้าง บทบาทของอาเซียนในความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น กรอบ ASEAN + ๓ คือ จีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐ เกาหลี และการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก ตลอดจนความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งกับมิตรประเทศ และ องค์การระหว่างประเทศ เช่นสหประชาชาติ

๒. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community)
อาเซียนจะ รวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยมีเป้าหมายให้อาเซียนมีตลาดและ ฐานการผลิตเดียวกันและมีการเคลื่อนย้ายสินค้าบริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานมีฝีมืออย่าง เสรี อาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint) ซึ่งเป็นแผนงานบูรณาการการดำเนินงานในด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ ๔ ด้าน คือ

๒.๑ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว โดยมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงาน และเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมการรวมกลุ่ม

สาขาสำคัญของอาเซียน ให้เป็นรูปธรรม โดยได้กำหนดเวลาที่จะค่อยๆ ลด หรือยกเลิกอุปสรรคระหว่างกันเป็นระยะๆ ทั้งนี้ กำหนดให้ลดภาษีสินค้าให้เป็นศูนย์ และลดหรือเลิกมาตรการที่มีใช้ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ โดย เปิดตลาดภาคบริการทั้งหมดภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และเปิดเสรีการลงทุนภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๓

๒.๒ การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน โดยให้ความสำคัญกับประเด็นด้านนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น นโยบายการ แข่งขัน การคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ นโยบายภาษี และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (การเงินการขนส่ง เทคโนโลยีสารสนเทศและพลังงาน)

๒.๓ การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค ให้มีการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม (SMEs) และการส่งเสริมขีดความสามารถผ่านโครงการต่างๆ เช่น ขอรื้อเริ่มเพื่อการรวมตัว ของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration - IAI) เป็นต้น เพื่อลดช่องว่างการพัฒนาทาง เศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิก

๒.๔ การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก เน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจ อาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค เพื่อให้อาเซียนมีท่าที่ร่วมกันอย่างชัดเจน เช่น การจัดทำเขต การค้าเสรีของอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาต่างๆ เป็นต้น รวมทั้งส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในด้านการ ผลิต/จำหน่ายภายในภูมิภาคให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก

ผู้นำอาเซียนเห็นชอบให้เร่งรัดการรวมกลุ่มสินค้าและบริการสำคัญ ๑๑ สาขา เพื่อ เป็นการนำร่อง ได้แก่ สินค้าเกษตร สินค้าประมง ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอ ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ (E-ASEAN) การบริการด้านสุขภาพ ท่องเที่ยว และการขนส่ง ทางอากาศ ซึ่งอาเซียนได้ดำเนินการ ดังนี้

๑) กำหนดให้ประเทศสมาชิกรับผิดชอบในการจัดทำแผนดำเนินการในแต่ละสาขา ได้แก่

ไทย : ท่องเที่ยวและการขนส่งทางอากาศ (การบิน)

พม่า : สินค้าเกษตรและสินค้าประมง

อินโดนีเซีย : ยานยนต์และผลิตภัณฑ์ไม้

มาเลเซีย : ยางและสิ่งทอ ฟิลิปปินส์ : อิเล็กทรอนิกส์

สิงคโปร์ : เทคโนโลยีสารสนเทศและการบริการด้านสุขภาพ

๒) จัดทำกรอบความตกลงว่าด้วยการรวมกลุ่มสินค้าและบริการ ๑๑ สาขา (Framework Agreement for the Integration of the Priority Sectors) และพิธีการสำหรับแต่ละสาขา (ASEAN Setoral Integration Protocol) รวม ๑๑ ฉบับ เพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับ มาตรการร่วมที่จะใช้ในการรวมกลุ่มสินค้าและบริการสำคัญทุกสาขา โดยมีมาตรการสำคัญ คือ การ เปิดเสรีการค้า ด้านสินค้า การบริการ การลงทุน การอำนวยความสะดวกด้านการค้า และการลงทุน การส่งเสริมการค้าและการลงทุน และความร่วมมือในด้านอื่นๆ

๓) กำหนดให้ พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นเป้าหมายการรวมตัวของสินค้าและบริการ ๑๑ สาขาดังกล่าว โดยให้มีการผ่อนปรนสำหรับกัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม

๓. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community) อาเซียนมุ่งหวังประโยชน์จากการรวมตัวกัน เพื่อให้ประชาชนมีการอยู่ดีกินดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียว โดยมีความร่วมมือเฉพาะด้าน (Functional Cooperation) ภายใต้สังคมและวัฒนธรรมที่ครอบคลุมในหลายด้าน ได้แก่ เยาวชน การศึกษา และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สิทธิมนุษยชน สาธารณสุข วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สตรี แรงงาน การขจัดความยากจน สวัสดิการสังคมและการพัฒนาวัฒนธรรม และสารสนเทศ กิจการพลเรือน การตรวจคนเข้าเมืองและกงสุล ยาเสพติด และการจัดการกับภัยพิบัติ สิทธิมนุษยชน โดยมีคณะทำงานอาเซียนรับผิดชอบการดำเนินความร่วมมือในแต่ละด้าน

อาเซียนได้ตั้งเป้าเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยมุ่งหวังเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีสังคมเอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมี สภาพความเป็นอยู่ที่ดี และมีการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน (ASEAN Identity) เพื่อรองรับการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน อาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคม อาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community Blueprint) ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือใน ๖ ด้าน ได้แก่

- ๑) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Development)
- ๒) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection)
- ๓) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights)

๔) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability)

๕) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building an ASEAN Identity)

๖) การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap)

โดยมีกลไกการดำเนินงาน ได้แก่ การประชุมรายสาขาระดับอาวุโส (Senior Officials Meeting) และระดับรัฐมนตรี (Ministerial Meeting) และคณะรัฐมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community Council)

ผลลัพธ์ประการสำคัญที่จะเกิดขึ้นจากการจัดตั้งประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน ก็คือ การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีกลไกและเครื่องมือที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการ แก้ไขปัญหาและเสริมสร้างความร่วมมือในด้านสังคมและวัฒนธรรมเพื่อให้ประชาชนของประเทศ สมาชิกอาเซียนมีความกินดีอยู่ดี และมีฐานะทางสังคมที่ทัดเทียมกันมากยิ่งขึ้น

หน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานงานและติดตามผลการดำเนินงานของอาเซียน ประกอบด้วย สำนักเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretariat) ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย เป็นศูนย์กลางในการติดต่อระหว่างประเทศสมาชิก โดยมีเลขาธิการอาเซียน (Secretary - General of ASEAN) เป็นหัวหน้าสำนักงานดำรงตำแหน่งคราวละ ๕ ปี โดยผู้ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน คือ นาย เล ลุง มินห์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๕ และ สำนักงานอาเซียนแห่งชาติ (ASEAN National Secretariat) เป็นหน่วยงานระดับกรมในกระทรวง การต่างประเทศ ของประเทศสมาชิกอาเซียน มีหน้าที่ประสานกิจกรรมอาเซียนในประเทศนั้นๆ และ ติดตามผลการดำเนินงาน สำหรับประเทศไทยหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กรมอาเซียนกระทรวงการ ต่างประเทศ และคณะกรรมการผู้แทนถาวรประจำอาเซียน (Committee of Permanent Representatives)

จากข้อมูลดังกล่าว สรุปได้ว่า อาเซียน (ASEAN) หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations) ในตอนแรกก่อตั้งขึ้นมาเพื่อรักษา และป้องกันให้ภูมิภาคนี้มีความมั่นคงทางด้านการเมือง การปกครอง แต่ต่อมาสภาพกระแสโลกใน ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ก็เริ่มหันมาร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลักเพื่อความอยู่รอด และ คำนึงถึงชีวิตของประเทศในภูมิภาคนี้ แม้ว่าในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๓ เริ่มใช้เขตการค้าเสรีอาเซียน ในทางด้านเศรษฐกิจแล้ว โดยใช้สินค้าบางรายการ เช่น สินค้าเกษตร แต่พอปี ๒๕๕๘ ทุกประเทศก็ จะเปิดประเทศให้เป็นหนึ่งเดียว คือ "อาเซียนเป็นตลาดหนึ่งเดียว หนึ่งประชาคม" (ASEAN's one -market, one - community)

เอกสารอ้างอิง

กรมประชาสัมพันธ์,สำนักนายกรัฐมนตรี.ประเทศไทยกับอาเซียน.กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์-
เปเปอร์เฮาส์, ๒๕๕๒.

กองอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. แผนงานการจัดตั้งประเทศสังคมและวัฒนธรรม

อาเซียน(ค.ศ.๒๐๐๙-๒๐๑๕). กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์คาริสมามีเดีย, ๒๕๕๒.

เอกสารของอาเซียน. กระทรวงการต่างประเทศ. แนะนำให้รู้จักอาเซียน. มปป. เอกสารจากกรม

อาเซียน. กระทรวงการต่างประเทศ. The ASEAN Charter กฎบัตรอาเซียน,มปป.

AUN Newsletter, Volume Issue 1 June 2009 , ASEAN University Network Secretariat.

วิกิพีเดีย. รายนามเลขาธิการสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.

<http://th.wikipedia.org> เข้าถึงเมื่อ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๖.

การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง

เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

THE DEVELOPMENT MODEL OF SUPERVISION BY USING EMPOWERMENT TECHNIQUE TO
ENHANCE SCIENCE PERFORMANCE EXPERIENCES LEARNING OF PRESCHOOL TEACHERS

ยมนพร เอกปัทมา^๕

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยและศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้แบบประเมินความต้องการในการเสริมสร้างการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูปฐมวัย โรงเรียนดีประจำตำบล จำนวน 140 คน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบและตรวจสอบรูปแบบโดยการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูปฐมวัย จำนวน 8 คนและผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 3 คนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.).

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูปฐมวัย มีความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้านความรู้ และทักษะ อยู่ในระดับมาก

2. รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นโครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบและขั้นตอนการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ได้แก่ หลักการของรูปแบบวัตถุประสงค์ เนื้อหาการนิเทศ กระบวนการนิเทศ วิธีการนิเทศ ระยะเวลาการนิเทศ ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย โดยการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบการนิเทศแบบ

^๕ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พ.ศ.2557 โทรฯ 08-6589-4134, E-mail : Ekpachta_2504@hotmail.com

เสริมพลังเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องมีความเหมาะสม มีความเป็นได้ และมีความเป็นประโยชน์ในระดับมาก

3. ครูปฐมวัยมีระดับความรู้ และเจตคติต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์หลังได้รับการนิเทศแบบเสริมพลังสูงกว่าก่อนได้รับการนิเทศแบบเสริมพลังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ระดับทักษะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์หลังได้รับการนิเทศแบบเสริมพลังอยู่ในระดับดีมาก ผู้บริหารโรงเรียนและครูปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง,สมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research is to study the empowerment technique to enhance science performance experiences learning of preschool teachers to develop the model of supervision of the empowerment technique , and to study the result of using empowerment technique to enhance science performance experiences learning of preschool teachers. The study has been conducted based on the 3 steps of research and development process as follows:

1st step: study the requirement of empowerment technique to science enhance performance experiences learning by using the requirement assessment form. The sampling groups are 140 preschool teachers in good schools of each sub-district.

2nd step: form and check a model of the technique by holding a seminar referring 10 experts.

3rd step : study the result of using the technique of enhancing performance experiences science learning of preschool teacher. The sampling groups are 8 preschool teachers and 3 school executives. The data was analyzed by applying a statistical package to find mean ($\bar{X}$) and standard deviation (S.D.).

The results were indicated below.

1. Preschool teachers require the empowerment technique to enhance science performance experiences learning on knowledge and skills modules in high level.

2. The form of empowerment technique to enhance science performance experiences learning of preschool teachers that researchers have developed to structurally show the compositions and steps of the empowerment technique to enhance science performance experiences learning of preschool teachers which are; the empowerment objectives, the empowerment process, the empowerment approach and the time. On the assessment result of the empowerment technique's quality to

enhance the science performance experiences learning of preschool teachers, with the seminar alluding the experts, it is found that the empowerment technique to enhance science performance experiences learning of preschool teachers which has developed is correct, proper, practical and beneficial in high level.

3. Preschool teachers gained knowledge and good attitude towards the science performance experiences learning after getting the empowerment technique in higher level than before getting the technique with statistically significance at .01. Their skill level of science experience learning after the empowerment technique use is in very good and good level. The executives and preschool teachers have satisfactory level on the technique of empowerment to enhance science experience learning in high level.

Key words : Empowerment technique, Science performance experience learning.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาพระราชทานพระราชดำริให้คณะกรรมการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย นำ “บ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย” ไปพิจารณาเริ่มดำเนินการนำร่องในประเทศไทยโดยมุ่งพัฒนาทักษะความสนใจใฝ่รู้และทัศนคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ในเด็กไทยตั้งแต่วัยอนุบาล ซึ่งประสบการณ์และกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดของเด็กตั้งแต่เกิด ล้วนมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก (สสวท : 2553) สำหรับประเทศไทยจากผลการประเมินของ PISA พบว่าความรู้และทักษะทางวิทยาศาสตร์ของเด็กไทยยังต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยและยังขาดนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรที่จะขับเคลื่อนการพัฒนา สสวท. ให้การสนับสนุนด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย จากการติดตาม เยี่ยมโรงเรียนอนุบาลทั่วประเทศทั้ง 5 ภูมิภาคของ สสวท.พบว่า ครูปฐมวัยขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องทั้งในด้านเนื้อหา ด้านวิธีการสอนวิทยาศาสตร์ระดับปฐมวัย(ชูติมา เตมียสสิด. 2553) ซึ่งสอดคล้องกับ วรนาท รักสกุลไทย นักการศึกษาปฐมวัย สมาคมอนุบาลศึกษา กล่าวว่า วิทยาศาสตร์มีความสำคัญจะสอนอย่างไรสำหรับเด็กปฐมวัย สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ครูต้องแม่นยำในพัฒนาการของเด็ก

ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์จะทำให้ครูปฐมวัยสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในรูปแบบบูรณาการใน 6 กิจกรรมหลักตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จึงมีแนวคิดที่จะเสริมสร้างสมรรถนะดังกล่าวโดยใช้รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังในครั้งนี้นำรูปแบบใช้ แนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา หลักการเกี่ยวกับการเสริมพลัง หลักการโค้ชทางปัญญา ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ หลักการเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัยและกรอบมาตรฐานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ปฐมวัย เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง จากการศึกษาวิเคราะห์

สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะครูตามแนวคิดของ รัญพร ชื่นกลิ่น (2553) ที่กล่าวว่า การพัฒนาสมรรถนะที่เกิดจากความต้องการของตนเอง จะทำให้เป้าหมายขององค์กรบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนด และสอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ซึ่ง การเรียนการสอนต้องยึดหลักให้ตอบสนองต่อธรรมชาติของผู้ใหญ่นั้นคือต้องรู้หลักการศึกษา ผู้ใหญ่ ซึ่ง Knowles (2008) กล่าวว่าประสบการณ์ของผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะมากมีประสบการณ์อย่าง กว้างขวางที่จะเป็นแหล่งทรัพยากรอันมีค่าของการเรียนรู้ขณะเดียวกันความพร้อมที่จะเรียนผู้ใหญ่ มีความพร้อมที่จะเรียนเมื่อรู้สึกว่าจะสิ่งนั้น “จำเป็น” ตอบทบาทและสถานภาพทางสังคมของตน และ แนวทางการเรียนรู้ผู้ใหญ่จะยึดปัญหาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ มุ่งนำความรู้ไปใช้ทันที และการมีส่วนร่วมจึงทำให้เกิดผลดีซึ่ง Blasé & Blasé. (1994) กล่าวว่า การเสริมพลังในบริบท ของครู ต้องมีการเตรียมความพร้อมของบุคลากร และสถานศึกษา โดยการสร้างบรรยากาศการมี ส่วนร่วมในการทำงานด้วยความสมัครใจ ส่งเสริมคุณธรรม น้ำใจ และความเสียสละของทีมงาน กำหนดวิธีการของการมีส่วนร่วม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี รวมถึงการสนับสนุนให้ครูกล้าเผชิญ กับงานที่ท้าทายความสามารถการเสริมพลังเป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการนิเทศซึ่งสอดคล้องกับ Briggs and Justman (1952) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ การร่วมมือกันกระตุ้น ส่งเสริม และให้คำแนะนำแก่ครูเพื่อให้ครูมีความเจริญก้าวหน้าอย่างเพียงพอต่อการสร้างความ เจริญให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโลกอย่างฉลาด ซึ่งผู้วิจัยคาดว่า การพัฒนารูปแบบ การนิเทศแบบเสริมพลัง ทำให้ครูปฐมวัยมีสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์และจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย
2. เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาได้แก่ สมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครู ปฐมวัยในด้านความรู้ ทักษะและเจตคติองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ เนื้อหาการนิเทศ กระบวนการนิเทศ วิธีการนิเทศและ ระยะเวลาการนิเทศ

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1. ประชากรของ ครูปฐมวัย โรงเรียนดีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 35 แห่ง รวมทั้งสิ้น 140 คน
2. กลุ่มตัวอย่างของ ครูปฐมวัย โรงเรียนดีประจำตำบล ใช้วิธีการแบบเจาะจงเลือก (Purposive or Judgmental Sampling) จำนวน 8 คนโดยการกำหนดคุณสมบัติ 2 ประการคือ ประการแรกเป็นโรงเรียนดีประจำตำบลที่ผู้บริหารมีนโยบายจัดการเรียนการสอน ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้และมีการพัฒนาครูมาแล้วในระดับหนึ่ง จำนวน 3 แห่ง มีขนาดแตกต่างกัน 3 ขนาด คือ ใหญ่ กลาง เล็ก และประการหลัง ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการพัฒนาครูและครูผู้สอนปฐมวัยมีความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ยินดีและเต็มใจเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยตนเอง
3. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกรณีศึกษาและการศึกษาระดับปฐมวัยซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน
4. ผู้สังเกตจำนวน 2 คน (ผู้บริหาร)

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรทั่วไปประกอบด้วย
 - 1.1 ความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ประกอบด้วย 2 ตัวแปรย่อยคือ ตัวแปรความต้องการด้านความรู้และตัวแปรความต้องการด้านทักษะ
 - 1.2 ระดับคุณภาพของรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อยคือ ระดับความถูกต้อง ระดับความเหมาะสม ระดับความเป็นได้และระดับเป็นประโยชน์
2. ตัวแปรจากการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง ประกอบด้วย
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ การทดลองใช้รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย
 - 2.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อยคือ ตัวแปรด้านความรู้ ตัวแปรด้านทักษะ ตัวแปรด้านเจตคติ ตัวแปรด้านระดับความพึงพอใจของครูปฐมวัยและตัวแปรด้านความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนจากการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง

ขอบเขตด้านพื้นที่และระยะเวลาที่ทำการวิจัย

โรงเรียนดีประจำตำบล จำนวน 3 แห่ง คือ โรงเรียนวัดหนองตาทุ่ง โรงเรียนบ้านจัวแบ้และโรงเรียนวัดหนองกรด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 เป็นโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารและครูปฐมวัยมีความสมัครใจเข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบฯ ซึ่งกำหนดให้ครูปฐมวัยในโรงเรียนดีประจำตำบลทั้ง 3 แห่ง ทุกคนเป็นกลุ่มตัวอย่างระยะเวลาที่ทำการวิจัยคือ มกราคม – มีนาคม พ.ศ. 2557

กรอบความคิดในการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎี ที่เป็นพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แนวคิดการนิเทศแบบพัฒนาการ(Glickman.2010) หลักการเกี่ยวกับการเสริมพลัง(Blase and Blasé.1994)หลักการโค้ชทางปัญญา (Costa and Garmston.2002) ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Kurt Lewin. 1951) ทฤษฎีการเรียนรู้ของวัยผู้ใหญ่ (Houle. 1961) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มสรรคสร้างนิยมหรือคอนสตรัคติวิสม์(Scbunk. 2008)เพื่อกำหนดหลักการและกระบวนการของรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง สำหรับขั้นตอนการตรวจสอบรูปแบบผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการประเมินแบบอิงผู้เชี่ยวชาญตามแนวคิดของ Eisner (1976) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย(Spencer and Spencer.1993)การเรียนรู้แบบร่วมมือ (ัญพร ชื่นกลิ่น.2553) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546และกรอบมาตรฐานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ปฐมวัย (สสวท.2553)เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้รับการนิเทศให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามเพื่อประเมินความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแต่ละข้อคำถามมีค่า ระหว่าง 0.60 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นโดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาชเท่ากับ 0.910และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในแต่ละด้านระหว่าง0.897 – 0.916
2. แบบประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการนิเทศแบบเสริมพลัง เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่ายเท่ากับ 0.58 – 0.96 และค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.04 – 0.54 และค่าความเชื่อมั่นโดยวิเคราะห์โดยใช้สูตรของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (KR –20) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.848
3. แบบประเมินทักษะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 2องค์ประกอบ 10 ตัวบ่งชี้ 42 รายการประเมิน ค่าดัชนีความสอดคล้องของแต่ละข้อคำถามมีค่าระหว่าง 0.60–1.00 และค่าความเชื่อมั่นโดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาชเท่ากับ 0.883และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในแต่ละด้านระหว่าง0.875 – 0.888
4. แบบประเมินเจตคติต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า5 ระดับ จำนวน 12 ข้อค่าดัชนีความสอดคล้องของแต่ละข้อคำถามมีระหว่าง 0. 80–1.00 และค่าความเชื่อมั่นโดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาชได้เท่ากับ0.823 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในแต่ละด้านระหว่าง 0.795 – 0.839
5. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการนิเทศแบบเสริมพลัง มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้องของแต่ละข้อคำถามมีค่า

ระหว่าง 0.80–1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาชได้เท่ากับ 0.819 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในแต่ละด้านระหว่าง 0.790 – 0.828

6. แบบประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้องของแต่ละข้อคำถามมีค่าระหว่าง 0.60–1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาชได้เท่ากับ 0.865 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในแต่ละด้านระหว่าง 0.842 – 0.885

วิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัยคือ

ขั้นตอนที่ 1 : การศึกษาความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

ใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยกับครูปฐมวัย จำนวน 140 คน จากโรงเรียน 35 แห่ง ที่สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 : การสร้างรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยดำเนินการยกร่างรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังโดยใช้แนวคิด ทฤษฎีหลักการ วิธีการเกี่ยวกับหลักการนิเทศแบบพัฒนาการ(Glickman.2010) หลักการเกี่ยวกับการเสริมพลัง(Blase and Blase.1994) หลักการเค้ซทางปัญญา (Costa and Garmston.2002) ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง(Kurt Lewin. 1951) ทฤษฎีการเรียนรู้ของวัยผู้ใหญ่ (Houle. 1961) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มสรรค์สร้างนิยมหรือคอนสตรัคติวิสม์(Scbunk. 2008)เพื่อกำหนดหลักการและกระบวนการของรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง สำหรับขั้นตอนการตรวจสอบรูปแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการประเมินแบบอิงผู้เชี่ยวชาญตามแนวคิดของ Eisner (1976) นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย(Spencer and Spencer.1993) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (ัญพร ชื่นกลิ่น.2553) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546และกรอบมาตรฐานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ปฐมวัย (สสวท.2553)เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้รับการนิเทศให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติ เมื่อสิ้นสุดการประชุมเพื่อวิพากษ์ ปรับปรุงรูปแบบที่ยกร่างดังกล่าวตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการนิเทศ การศึกษาและการศึกษาระดับปฐมวัยจำนวน 10 คน รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังที่ปรับปรุงแล้วจะถูกวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)จากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และนำไปวิเคราะห์ความเหมาะสมจากแบบสอบถามเพื่อประเมินความถูกต้องความเหมาะสม ความเป็นได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังจากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 : การศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์

1. ใช้แบบประเมินเพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการนิเทศแบบเสริมพลังกับครูปฐมวัย จำนวน 8 คน จากโรงเรียนดีประจำตำบล กลุ่มตัวอย่าง 3 แห่ง สังกัด สพป.นว. 2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ใช้แบบประเมินเพื่อประเมินทักษะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการนิเทศแบบเสริมพลังกับครูปฐมวัย จำนวน 8 คน จากโรงเรียนดีประจำตำบล กลุ่มตัวอย่าง 3 แห่ง สังกัด สพป.นว. 2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ใช้แบบประเมินเพื่อประเมินเจตคติต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการนิเทศแบบเสริมพลังกับครูปฐมวัย จำนวน 8 คน จากโรงเรียนดีประจำตำบล กลุ่มตัวอย่าง 3 แห่ง สังกัด สพป.นว. 2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ใช้แบบประเมินเพื่อประเมินความพึงพอใจต่อการนิเทศแบบเสริมพลังหลังได้รับการนิเทศแบบเสริมพลังกับครูปฐมวัย จำนวน 8 คน และประเมินความพึงพอใจต่อการนิเทศแบบเสริมพลังหลังใช้รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังของผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 3 คน จากโรงเรียนดีประจำตำบล กลุ่มตัวอย่าง 3 แห่ง สังกัด สพป.นว. 2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ครูปฐมวัยโรงเรียนดีประจำตำบล สังกัด สพป.นว. 2 มีความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้านต่างๆ เมื่อแสดงด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

1.1 ด้านความรู้ เมื่อวิเคราะห์โดยภาพรวม มีความต้องการที่ระดับมาก (4.39 ± 0.49) และเมื่อวิเคราะห์ตามรายการประเมินพบว่าระดับความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ด้านความรู้ ทุกรายการประเมินอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านทักษะ เมื่อวิเคราะห์โดยภาพรวมมีความต้องการที่ระดับมาก (4.37 ± 0.48)

และเมื่อวิเคราะห์ตามรายการประเมินพบว่าระดับความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ด้านทักษะ ทุกรายการประเมินอยู่ในระดับมาก

2. รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

2.1 โครงสร้างของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ เนื้อหาการนิเทศ กระบวนการนิเทศ วิธีการนิเทศและระยะเวลาการนิเทศ

2.2 ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบเมื่อประเมินค่าความเที่ยงตรงด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องแต่ละข้อคำถามของแบบประเมินดังกล่าวมีค่าตั้งแต่ 0.60 – 1.00 และเมื่อประเมินคุณภาพคุณภาพของรูปแบบโดยจำแนกเป็น ความถูกต้องความเหมาะสมความเป็นได้และ

ความเป็นประโยชน์ ด้วยระดับค่าเฉลี่ย พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องที่ระดับมาก (4.25 ± 0.73) มีความเหมาะสมที่ระดับมาก (4.49 ± 0.64) มีความเป็นได้ที่ระดับมาก (4.32 ± 0.66) มีความเป็นประโยชน์ที่ระดับมาก (4.33 ± 0.67)

3. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย มีดังนี้

3.1 ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ก่อนและหลังรับการนิเทศด้วยรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเท่ากับ $3.35 (\pm 0.67)$ และ $4.83 (\pm 0.53)$ ตามลำดับและเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วย Dependent t - Test แบบทางเดียว พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ก่อนและหลังรับการนิเทศด้วยรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังของครูปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.2 ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติก่อนและหลังรับการนิเทศด้วยรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเท่ากับ $3.24 (\pm 0.59)$ และ $4.33 (\pm 0.69)$ ตามลำดับและเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วย Dependent t - test แบบทางเดียวพบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติก่อนและหลังรับการนิเทศด้วยรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังของครูปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.3 ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะก่อนและหลังรับการนิเทศด้วยรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเท่ากับ $3.02 (\pm 0.87)$ และ $4.59 (\pm 0.49)$ ตามลำดับและเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วย Dependent t - Test แบบทางเดียว พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านทักษะก่อนและหลังรับการนิเทศด้วยรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังของครูปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.4 ด้านความพึงพอใจของครูปฐมวัย (ผู้รับการนิเทศ) เมื่อวิเคราะห์โดยภาพรวมมีความพึงพอใจที่ระดับมาก (4.49 ± 0.50) และเมื่อวิเคราะห์ตามรายการประเมินพบว่าระดับความพึงพอใจต่อการรับการนิเทศด้วยรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง ทุกรายการประเมินอยู่ในระดับมาก

3.5 ด้านความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียน เมื่อวิเคราะห์โดยภาพรวมมีความพึงพอใจที่ระดับมาก (4.47 ± 0.51) และเมื่อวิเคราะห์ตามรายการประเมินพบว่าระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง ทุกรายการประเมินอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ครูปฐมวัย โรงเรียนดีประจำตำบล สพป.นว.2 มีความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยมีค่าเฉลี่ยความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ด้านความรู้ และทักษะ ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะครูผู้สอนปฐมวัยส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องทั้งในด้านเนื้อหาวิทยาศาสตร์ระดับปฐมวัย ด้านวิธีการสอนวิทยาศาสตร์ระดับปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับ วรนาท รักสกุลไทย นักการศึกษาปฐมวัย สมาคมอนุบาลศึกษา กล่าวว่า วิทยาศาสตร์มีความสำคัญจะสอนอย่างไรสำหรับเด็กปฐมวัย สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ครูต้องแม่นยำในพัฒนาการของเด็กเพื่อที่จะสามารถจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความสามารถของเด็กและสอดคล้องกับ Kaufman

and English (1992; อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช.2548) กล่าวไว้ว่าความต้องการจำเป็นเป็นความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและสิ่งที่ปรารถนาจะเกิดขึ้นหรือต้องการให้เกิดขึ้น ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ครูปฐมวัย โรงเรียนดีประจำตำบล มีความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรี ชื่นอาสวะ (2544) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความต้องการจำเป็นที่ควรได้รับการพัฒนาด้านพฤติกรรมจัดการเรียนรู้และผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการจัดกิจกรรมอย่างเร่งด่วน มากกว่าด้านทัศนคติและความรู้ โดยสิ่งที่ต้องการพัฒนาอย่างเร่งด่วน คือครูควรจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองและพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2. รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นโครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ เนื้อหาการนิเทศ กระบวนการนิเทศ วิธีการนิเทศและระยะเวลาการนิเทศ

จากผลการประเมินคุณภาพรูปแบบโดยการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และผลการวิเคราะห์รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ซึ่งพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยดำเนินการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังโดยการศึกษาความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ นำผลที่ได้จากการศึกษาความต้องการมาสังเคราะห์ร่วมกับรูปแบบ/กระบวนการนิเทศการสอนของนักคิดและนักการศึกษาในศาสตร์การนิเทศทั้งต่างประเทศและประเทศไทย นำกระบวนการโค้ชทางปัญญาของ Costa and Garmston (2002), นำกระบวนการนิเทศแบบเสริมพลังของไพเราะ พุ่มม้น (2552) ประกอบกับแนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่และสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย มาयर่างรูปแบบที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการ ตรวจสอบรูปแบบโดยผู้วิจัย จัดประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง โดยการตอบแบบสอบถามประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง เพื่อยืนยันความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นทดลองใช้และประเมินรูปแบบ ซึ่งขั้นตอนดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดในการวิจัยและพัฒนารูปแบบหรือผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาของ บุญชม ศรีสะอาด (2535) และรัตนะ บัวสนธิ์ (2552) ที่ได้นำเสนอขั้นตอนการพัฒนารูปแบบไว้ ได้แก่ 1. การสำรวจสังเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ 2. การออกแบบรูปแบบตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย 3. การทดสอบการใช้ผลิตภัณฑ์โดยการนำผลิตภัณฑ์นั้นไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย และ 4. การประเมินผลการใช้ผลิตภัณฑ์ในภาพรวมทั้งหมด นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับการวิจัยของยุพิน ยืนยง (2553) ที่ได้วิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธี เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยใช้กระบวนการศึกษาสภาพความต้องการในการพัฒนาวิจัยในชั้นเรียนของครู การออกแบบรูปแบบการนิเทศแบบ

หลากหลายวิธีและการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธี เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑล กรุงเทพมหานคร

3. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย พบว่า ครูปฐมวัย มีสมรรถนะด้านความรู้ และเจตคติต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หลังได้รับการนิเทศแบบเสริมพลัง สูงกว่าก่อนได้รับการนิเทศแบบเสริมพลัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สมรรถนะด้านทักษะหลังได้รับการนิเทศแบบเสริมพลังอยู่ในระดับมากที่สุด และครูปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยในระดับมากและผู้บริหารโรงเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีการกำหนดขอบข่าย กระบวนการนิเทศ การพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ และความต้องการจำเป็นของครูปฐมวัย ดังนั้น เมื่อนำรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง ไปทดลองใช้ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของครูปฐมวัย ครูปฐมวัยจึงมีความรู้ ทักษะ และเจตคติการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะครูตามแนวคิดของ ธัญพร ชื่นกลิ่น (2553) ที่กล่าวว่า การพัฒนาสมรรถนะที่เกิดจากความต้องการของตนเองหรือการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการ หรือความคาดหวังตามภารกิจหน้าที่จะทำให้เป้าหมายขององค์กรบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนด นอกจากนี้รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้กำหนดกระบวนการนิเทศ 4 ขั้นตอนคือ 1) ร่วมวางแผนการนิเทศ 2) ร่วมทำร่วมพัฒนา 3) ร่วมเรียนรู้สู่การแก้ปัญหาและ 4) ร่วมสะท้อนและสรุปผล โดยใช้หลักการเสริมพลังของ Blasé & Blasé (1994) ร่วมคิด เสริมกำลังใจในการทำงาน มีความเข้าใจ มีส่วนร่วมรับรู้ ผู้นิเทศร่วมเติมเต็มในลักษณะการลงทุนทุกพื้นที่ ทุกโรงเรียนลงในระดับถึงตัวครูผู้รับการนิเทศให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจในการทำงานเกิดสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสร้อยธร ฉันทวรรณภาพ (2544) ที่ได้ศึกษาแนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยพบว่า ด้านยุทธศาสตร์ การนิเทศต้องใช้วิธีการส่งเสริมครูให้มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน มีความเข้าใจเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในรูปแบบการนิเทศแบบพาทำ ร่วมคิด แนะนำช่วยเหลือ ครูมีความมั่นใจในการทำงาน

จากผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง พบว่า ครูปฐมวัยและผู้บริหาร มีความพึงพอใจโดยรวมต่อรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง อยู่ในระดับมาก ครูปฐมวัยให้ความคิดเห็นว่า รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังช่วยให้ครูปฐมวัยมีความมั่นใจในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์มากขึ้น รู้สึกมีกำลังใจ มีพลังที่จะปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เกิดความรู้สึกรู้สึกต้องการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังของครูปฐมวัยอาจเนื่องมาจากกระบวนการวิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยที่พบว่า ครูปฐมวัยมีความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านความรู้และทักษะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระดับปฐมวัยการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยด้วยรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง จึงเป็นการตอบสนองที่ตรงกับความต้องการ

ของครูปฐมวัยส่งผลให้ครูปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ ที่ระบุว่าผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อการเรียนรู้นั้นสนองต่อความต้องการของตนเอง สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน (Glatthorn,1990) นอกจากนี้การเรียนรู้ของครูปฐมวัยตามรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง เป็นการเรียนรู้ที่ครูปฐมวัยได้เป็นส่วนหนึ่งของการร่วมวางแผนการนิเทศ ร่วมทำร่วมพัฒนา ร่วมเรียนรู้สู่การแก้ปัญหาและเป็นส่วนหนึ่งของการสะท้อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และสรุปผลด้วยตนเอง นอกจากนี้ในขั้นตอนของกระบวนการนิเทศขั้นการร่วมวางแผนการนิเทศ มีการดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศแบบเสริมพลังและฝึกทักษะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดกลยุทธ์ของการลดพลังต่อต้านตามทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของ Chin (1967) ที่กล่าวว่ามนุษย์จะปรับทัศนคติ ค่านิยมและมีความเข้าใจหากได้รับการชี้แจงและให้ความรู้ที่จำเป็น ส่งผลให้ผู้รับการนิเทศมีความรู้และทักษะสามารถเลือกวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วางแผนดำเนินการและสะท้อนผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมั่นใจ การให้ความรู้และฝึกทักษะที่จำเป็นในขั้นการร่วมวางแผนช่วยให้ครูปฐมวัยมีความพร้อม เกิดความเชื่อมั่นและมีความพึงพอใจในรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังรวมทั้งขั้นการร่วมทำร่วมพัฒนา ขั้นร่วมเรียนรู้สู่การแก้ปัญหา มีการยอมรับซึ่งกันและกัน เกิดความร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศในการพัฒนาการปฏิบัติงานและมีความไว้วางใจต่อกัน บรรยากาศเหล่านี้ส่งผลให้ผู้รับการนิเทศรู้สึกถึงความยืดหยุ่น มีความปลอดภัยและเกิดแรงจูงใจภายในต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง(Knowles 2008) จากที่กล่าวมานั้นผู้บริหารจึงต้องหาแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลไว้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้องค์กรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย กระบวนการนิเทศ ซึ่งถือเป็นการเสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรที่อาจจะเนื่องมาจากการที่บุคลากรได้รับการอบรมพัฒนามาแล้วแต่ยังขาดความมั่นใจ ขาดกำลังใจหรือขาดทักษะในการนำความรู้ไปปฏิบัติงาน อีกทั้งกระบวนการนิเทศแบบเสริมพลัง ยังได้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์งานจริงและการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จึงทำให้ครูที่ผ่านการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังได้มีความรู้ทักษะและเจตคติที่สามารถปฏิบัติงานได้จริง เมื่อครูในโรงเรียนมีสมรรถนะเพิ่มขึ้นจึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความพึงพอใจมาก สอดคล้องกับการศึกษาของวชิรา เครือคำอ้าย (2552) ที่พบว่า ผู้ทำหน้าที่นิเทศและผู้รับการนิเทศรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การนำรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยไปใช้ควรมีการศึกษารายละเอียดตามคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังโดยละเอียด ทั้งนี้เพราะการกำหนดขอบข่ายและกระบวนการนิเทศแบบเสริมพลัง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ นั้นมีความยืดหยุ่นและเป็นไปตามความต้องการจำเป็นแต่ละคน

1.2 การนิเทศแบบเสริมพลังเน้นการร่วมมือทุกขั้นตอน เพราะฉะนั้นเวลาในขั้นตอน 4 ขึ้น ควรปรับยืดหยุ่น อาจต้องใช้เวลามากในบางขั้นตอน เช่น ขั้นร่วมเรียนรู้สู่การแก้ปัญหา(Co – learning and solving problems)และขั้นร่วมสะท้อนและสรุปผล (Co - Reflect) อาจใช้เวลามาก เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นจากร่วมแลกเปลี่ยนจะมีประโยชน์มากหากครูได้แสดงความรู้ผ่านประสบการณ์ได้มากที่สุด

1.3 ควรมีการนิเทศ ติดตามครูผู้สอนอย่างต่อเนื่องโดยผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เด็กปฐมวัย เป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะครูให้บรรลุตามเป้าหมาย

2.ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัย สร้างพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลัง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของเด็กปฐมวัยจากการใช้รูปแบบนิเทศแบบเสริมพลัง

2.3 การวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูปฐมวัยในโรงเรียนดีประจำตำบล สพ.นว. 2 ซึ่งถือว่าเป็นกรณีศึกษา ดังนั้นจึงควรทำการวิจัยกับครูปฐมวัยในโรงเรียนทั่วไปและทำในสังกัดอื่น เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชุดิมา เตมียสสิด. (2011). วิทยาศาสตร์. สสวท.อนุลล. All rights reserved. กรุงเทพฯธุรกิจ มีเดีย จำกัด.
- อัญพร ชื่นกลิ่น. (2553). การพัฒนาสมรรถนะรายบุคคล. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2555, จาก <http://www.spko.moph.go.th/person/idp230649.ppt>.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม
- พัชรี ชันอาสวะ. (2544). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. (การวัดและประเมินผลการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ไพเราะ พุ่มมั่น. (2552). การนิเทศแบบเสริมพลัง. นนทบุรี : โรงพิมพ์เพิ่มพูนการพิมพ์.
- ยุพิน ยืนยง. (2553). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. ปริญญาโทบัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2552). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส.

- วชิรา เครือคำอ้าย.(2552). การพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2553). แนวคิดการจัดการเรียนการสอน Pedagogy. กรุงเทพฯ.บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด.
- สร้อยธร ฉันทวรรณภาพ.(2544).แนวโน้มการนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัย.ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต(การศึกษาปฐมวัย).กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). การพัฒนามาตรฐานคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษาและการวางระบบประเมินภายใน. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. 16(4) : 603 – 637.
- Briggs Thomas H., and Justman, Joseph.(1952)Improving Instruction Through Supervision. New York :Mcamillan Co.
- Blase,J. & Blasé, R. (1994). EmpoweringTeachers :What successful Principals Do. Thousand Oaks, California : Corwin ress.
- Costa,Arthur L. and Robert J.Garmston. (2002).Cognitive Coaching Foundation Seminar Learning Guide. 5th ed. Highlands Ranch, CO:Center for Cognitive Coaching.
- Eisner,E.W.(1976)Educational connoisseurship and education criticism:Their form and functions in education evaluation. Journal of Aesthetic Education.10(3):192-193
- Knowles.(2008)Theory X and Y [Online].Accessed 10 September.Available form www.geocities.com/2mafa_25482pa8.doc.
- Maskey, Cynthia L. (2009)Cognitive coaching has an exciting place in nursing education. Teaching and Learning in Nursing.no.4 : 63 – 65.
- Schunk, Dale .H .Learning Theory: An Educational Perspective. 5th Edition. New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall, 2008.
- Short, Paula M.and Greer, John T. (1997) Leadership in Empowered Schools: Themes form Innovative Efforts. New Jersey: Prentice Hall.
- Spencer, L.M. and Spencer, S.M.(1993). *Competence at work : Models for superiors performance*. New York : John Wiley & Sons.

ภาค ๒

บทความวิทยานิพนธ์

สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

การประยุกต์ใช้หลักภavanaเพื่อแก้ปัญหาเยาวชน AN APPLICATION OF THE PRINCIPLES OF BHĀVANĀ FOR THE PROBLEMS SOLVING OF YOUTH

พระครูประโชติพัชรธรรม(อำนวย ระวาดชัย)

สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหลักภavanaที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท ๒) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและกระบวนการแก้ปัญหาของเยาวชนไทย และ ๓) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักภavanaเพื่อแก้ปัญหาของเยาวชน:กรณีศึกษาข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร(Documentary Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ จากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ พร้อมทั้ง วรรณคดี ฎีกา และอนุฎีกา ที่เกี่ยวข้องกับเอกสารทุติยภูมิ จากเอกสารวิชาการ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักภavanaเพื่อพัฒนาจริยธรรมเยาวชน และการสัมภาษณ์เชิงลึกพระภิกษุสงฆ์และข้าราชการครูที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้แนวทางการประยุกต์ใช้หลักภavanaเพื่อแก้ปัญหาเยาวชน โดยเลือกคุณสมบัติแบบเจาะจงเพื่อให้สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่า

๑.จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหลักภavanaที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่าความหมายของภavanaคือการเจริญการพัฒนาทั้งทางด้านสมณะและวิปัสสนาเพื่อให้มีผลปรากฏเช่นมีบุคลิกภาพภายนอกและคุณธรรมภายในตนที่ดีขึ้นซึ่งในความหมายนี้แบ่งผลที่ปรากฏออกเป็น ๔ ด้านคือ (๑)กายภาวนาหรือการพัฒนากายคือการมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพสามารถแสวงหาสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณมิให้โทษรู้จักควบคุมไม่ให้เกิดความต้องการที่ฟุ้งเฟ้อเกินความจำเป็น (๒) ศีลภาวนาหรือการพัฒนาศีลคือการมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมคือมนุษย์ตั้งอยู่ในกฎระเบียบเพื่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการของตนนั้นไม่ไปเบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายกับผู้อื่นสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและเกื้อกูลกันได้ด้วยดี (๓)จิตภาวนาหรือการพัฒนาจิตคือการมีจิตที่สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมความดีงามสมบูรณ์ด้วยสมรรถภาพมีความเข้มแข็งมั่นคงและสมบูรณ์ด้วยสุขภาพมีความเบิกบานผ่องใสสงบสุข (๔) ปัญญาภาวนาหรือการพัฒนาปัญญาคือการเสริมสร้างความรู้ความคิดความเข้าใจอย่างเป็นนายนายความคิดและการหยั่งรู้ความจริงเห็นเท่าทันโลกและชีวิตตามสภาวะจริง

๒.จากการศึกษาสภาพปัญหาและกระบวนการแก้ปัญหาของเยาวชนไทยพบว่าท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมปัจจุบัน ซึ่งผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเด็ก คือ พ่อแม่มีได้อบรมสั่งสอนลูกเท่าที่ควร เพราะสังคมบังคับเร่งรีบทำมาหากินจนกลายเป็นการเลี้ยงเด็ก

ได้แต่ตัวหรือเลี้ยงด้วยอำนาจของเงินตราผิดแผกจากสมัยก่อนอย่างสิ้นเชิง ได้ทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว มีการยกพวกตีกันหรือก่อคดีอาญาอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งปัญหาเหล่านี้กำลังรอรับการแก้ไขจากทุกภาคส่วน แต่ที่ผ่านๆ มาเมื่อมีเด็กทะเลาะยกพวกตีกันระหว่างสถาบันการศึกษา ก็แปลงโทษที่ผู้บริหาร หรือลงโทษที่ครูผู้สอน ซึ่งตราบไต่ที่ยังมอบภาระหน้าที่อันนี้ให้แก่ครูอาจารย์ฝ่ายเดียวในการสั่งสอนอบรมพฤติกรรมของเด็กดังกล่าว ปัญหาต่างๆ ก็ไม่สามารถจบสิ้นจากสังคมไทยได้ ดังนั้นกระบวนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามหลักภาวนาที่ได้กล่าวมาทั้งหมดสำหรับนำไปเป็นแนวทางการแก้ปัญหาของเยาวชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การแสดงออกทางกาย วาจา และทางใจ ล้วนแล้วมีความสัมพันธ์กันไม่สามารถที่แยกปัญหาออกจากกันได้ กล่าวคือ ปัญหานี้ขึ้นอยู่กับใจ ว่าได้รับอบรมบ่มเพาะในทางดีเพียงพอสสมบูรณ์หรือยัง ซึ่งการพัฒนาฝึกฝนให้เยาวชนได้รับการอบรมที่ดีทางด้านจิตใจ ก็ต้องผ่านกระบวนการตามหลักไตรสิกขา กล่าวคือ ต้องดำเนินการและพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างทั้ง ทางกาย ทางวาจา และทางใจ คือ ไม่ควรที่จะแยกแยะแก้ไขไปแต่ละด้าน แต่ต้องอบรมทั้งสามเท่าๆ กันซึ่งประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา อันเป็นที่มาของหลักอริยสัจจ์ หรืออริยมรรค แล้วพัฒนาคุณสมบัติที่ดีของความเป็นมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ตามหลักสัปปุริสธรรม

๓. จากการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักภาวนาเพื่อแก้ปัญหาของเยาวชน: กรณีศึกษาข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์จำนวน ๑๐ รูป/คนพบว่าแนวคิดเกี่ยวกับหลักภาวนา ๔ ที่ใช้ประยุกต์แก้ปัญหาเยาวชนที่เป็นนักเรียนในโรงเรียน ประกอบด้วย

๑) ด้านกายภาวนา ควรมีกิจกรรมฝึกให้เด็กนักเรียนปฏิบัติในการสวดมนต์และนั่งสมาธิ เป็นประจำ , กิจกรรมที่ปฏิบัติคือการนั่งสมาธิก่อนเรียนชั่วโมงแรกและก่อนเลิกเรียน การเข้าร่วมพิธีวันสำคัญทางศาสนา เช่นวันวิสาขบูชา ,ได้ฝึกให้นักเรียนเอาสติมาอยู่กับกาย โดยใช้สติควบคุมกายให้รู้เท่าทันในเรื่องของกายและอริยาบถของกาย ได้แก่อริยาบถใหญ่ ยืน เดิน นั่งและนอน อริยาบถย่อย คือการเคลื่อนไหวของส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย

๒) ด้านศีลภาวนา ควรมีข้อคิดให้นักเรียนในการนำสิ่งที่ปฏิบัติมาทำให้ตนเองสงบ พยายามสอนให้รู้จักการรักษาศีล ภาวนาและปฏิบัติให้ได้,ครูได้รณรงค์ให้เด็กรักษาศีล ๕ ที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ โดยจัดให้เป็นโครงการอบรมและปฏิบัติจริง,ได้ให้เด็กรักษาศีล หมายถึงการรักษากาย สรรวมกาย การรักษาวาจา สรรรวมวาจา ตามหลักของศีล ๕,มีการกิจกรรมในตอนเย็นของวันจันทร์ พุธ และศุกร์ จะต้องให้เด็กฝึกท่องศีล ๕ ข้อและอธิบายถึงคุณ โทษ บาปกรรม และความสุขในการรักษาศีล ทำให้เด็กเข้าใจในการละเมิดหรือกระทำความผิด เริ่มมีความกลัวต่อบาปและจะละเว้นทานเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นภาพ เพื่อความเข้าใจและจดจำของเด็ก,ฝึกให้เด็กรู้จักกับศีลห้าข้อก่อน และพยายามสอนให้เด็กปฏิบัติตามและฝึกเป็นประจำเพื่อให้เกิดความเคยชินจนเป็นนิสัย

๓) ด้านจิตตภาวนา ควรมีแนวทางฝึกให้เด็กนักเรียนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักการให้มากกว่าการรับ และฝึกจิตตนเองให้สงบ พยายามพรัสอนเด็กนักเรียนเป็นประจำ,นำนักเรียนไปปฏิบัติธรรมทุกวันพระ โดยสวดมนต์และให้สงบนิ่งนั่งสมาธิ ฝึกอานาปานสติ กำหนดลมหายใจเข้าออก,ได้ฝึกให้นักเรียนบริหารจิต โดยใช้จิตพิจารณากาย ให้จิตตั้งมั่นอยู่กับกาย ทั้งอริยาบถใหญ่ และอริยาบถย่อย ฝึกทำซ้ำๆ และซ้ำๆ จนจิตตั้งมั่น,ฝึกให้เด็กเอาจิตของตนเองมา

จดจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำ ตั้งใจทำในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เกิดความมุ่งมั่นในตนเอง เมื่อเราตั้งใจเป็นสมาธิ ย่อมทำสิ่งที่ได้รับมอบหมายออกมาได้ดีที่สุด เพราะเกิดจากความนิ่งและความสงบของตนเอง, มีกิจกรรมเล่ากันเรื่องกฎแห่งกรรม เช่น การใช้หนี้บุญคุณพ่อแม่เด็กสนใจฟังดีมาก มีการดูซีดีประกอบเกี่ยวกับคุณธรรม ทุกวันอังคาร ซึ่งประเมินแล้วเด็กชอบมาก

๔) ด้านปัญญาภาวนา ควรมีแนวทางเมื่อเด็กนักเรียนสามารถฝึกฝนตนเองจนมีสมาธิแล้ว จะทำให้เด็กตั้งใจเรียนได้มากจนทำให้เด็กเข้าใจในบทเรียนและสามารถทำข้อสอบได้คะแนนมากขึ้นด้วย ทำให้เด็กจดจำและฉลาดขึ้น, ฝึกให้นักเรียนแก้ปัญหาโดยใช้สติปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาอย่างรอบคอบฝึกให้นักเรียนพิจารณาสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองได้แก่ พิจารณาเวทนา พิจารณาจิตและพิจารณาธรรม, เมื่อเด็กถูกฝึกจิต ฝึกสมาธิ ก็เกิดปัญญาได้เองโดยอัตโนมัติเพราะปัญญาไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้เพียงอย่างเดียว ต้องมีการทดลอง ฝึกปฏิบัติเพื่อให้รับรู้ถึงสภาวะที่เกิดขึ้นจริงจากธรรมชาติของร่างกายและมีการทดสอบความรู้ของเด็ก แล้วดูความคิดของเด็กที่มีการพัฒนาในด้านคุณธรรม จริยธรรมมากขึ้นน้อยแค่ไหน

ABSTRACT

The objectives of the research were: 1) to study the concept of the Bhāvanā (development) appeared in Theravada Buddhism, 2) to study the state of the problem and the process in the problems solving of Thai youth, and 3) to apply the Bhāvanā for the problems solving of the youth: a case study of teachers at the primary schools in Bueng Sam Phan District, Phetchabun Province.

This research applied the documentary research with collecting data from Tipitaka, academic textbooks, related documents and researches. Analysis of the data used the analysis of the content and the summary of the research used presenting the descriptive results of the research.

Results of the Research

1. The concept of the Bhāvanā appeared in Theravada Buddhism found that the four Bhāvanā meant the growth and the development of Samatha (tranquillity) and Vipassana (insight development) to be effective in 4 aspects: 1) Kaya-bhāvanā (the physical development), 2) Sīla-bhāvanā (the moral development), 3) Citta-bhāvanā (the emotional development), and 4) Pañña-bhāvanā (the wisdom development).

2. The state of the problem and the process in the problems solving of Thai youth found that from the change of the social context, the parents did not teach their children as expected because of earning the living. The parents looked after their children with the power of the money. The children had the aggressive behavior, quarreled together, and made the problems. These problems waited for the solving from the public sector. Therefore, the process in the problems solving with the principles of the Bhāvanā was the ways

for the problems solving of youth relating to the behavior in body, speech and mind. The youth was trained in mind through the process of Tisikkha (the Threefold Training) leading to the Ariyasacca (the four Noble Truths) or Ariyamagga (the Noble Eightfold Path) to the quality development of the complete human in Sappurisa-dhamma (qualities of a good man).

3.The application of the Bhāvanā for the problems solving of the youth: a case study of teachers at the primary schools in Bueng Sam Phan District, Phetchabun Province by the in-depth interview from the 10 scholars found that the concept of the Bhāvanā for the problems solving of the youth was:

1. Kaya-bhāvanā: the teachers should always provide the activities for the practice in chanting and meditating and lead the students to the participation in the Buddhist ceremony. The teachers should train in the manner such as g standing, sitting, walking and sleeping.

2. Sīla-bhāvanā: the teachers should teach the realization of observing the precepts to the students, provide the training in the campaign of the five precepts, and explain the goodness, wickedness, sin and happiness in the observing the precept.

3. Citta-bhāvanā: the teachers should practice the students in helping the others, giving more than receiving, and the emotional development. The teachers should lead the students to meditate in the Buddhist days and to practice in the mindfulness on breathing. The teachers should train in the mental practice to the students.

4. Pañña-bhāvanā: the teachers should have the ways for the practice in Samadhi (concentration) to the students, train in the problem solving with the wisdom to the students, train in considering everything: Vedana, Citta and Dhamma, train in knowing the real conditions of physical nature, and test the students' knowledge.

๑.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ธรรมชาติของมนุษย์นั้น จัดได้ว่าเป็นสัตว์ประเสริฐและมีศักยภาพในด้านร่างกาย และความคิดที่แตกต่างไปจากสัตว์ประเภทอื่น แม้ว่ามนุษย์จะเป็นสัตว์ประเสริฐแต่ก็ยังมีกิเลสคือ ความโลภ โกรธ และหลงเป็นพื้นฐานของจิตอยู่อันเป็นสาเหตุของการกระทำที่ก่อให้เกิดปัญหา หลากๆ ประการภายใต้อำนาจของกิเลส จนก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาพรวมของสังคมและ สิ่งแวดล้อม เพราะสภาพของสังคมไทยขณะนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจนน่าเป็นห่วงถึง จริยธรรมของเยาวชนไทยที่จะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต จะเป็นในลักษณะอย่างไร ท่ามกลางสภาวะของปัญหา โดยรองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กล่าวถึง สภาพของสังคมและปัญหาคุณธรรมของเยาวชนไทยไว้ว่า

“ถ้ามองจากที่สังคมสะท้อนให้เห็นเด็กและเยาวชนจะเป็นเรื่องของ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ปัญหาเด็กติดยาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ การมีพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการใช้ความรุนแรง เช่น ปัญหาเด็กยกพวกตีกัน ส่วนเรื่องอื่นอาจจะยังไม่ชัดเจน เด็กที่อยู่ในเมืองอาจมีปัญหาความฟุ้งเฟ้อไม่ประหยัด ซึ่งสังคมอาจมองว่าปัญหาคุณธรรม จริยธรรมเสื่อมลง และเป็นปัญหาสังคมโดยรวมซึ่งเกี่ยวพันไปถึงเด็กด้วย”^๑

ซึ่งจากปัญหาเหล่านี้ได้สอดคล้องกับภาวะปัญหาและความเปลี่ยนแปลงของเยาวชนที่ปรากฏในหนังสือสิ่งพิมพ์ต่างๆ ของสังคมไทยปัจจุบันได้ส่งอิทธิพลอย่างรุนแรงและต่อเนื่องเกี่ยวข้องกับเยาวชน โดยเฉพาะความนิยมชมชอบวัตถุนิยมมีพฤติกรรมเลียนแบบที่ไม่พึงประสงค์ ขัดต่อระบบศีลธรรม และจริยธรรมความเป็นชาวพุทธที่ไม่ควรยึดถือปฏิบัติตาม ซึ่งเรื่องนี้ตามทัศนะนักวิชาการทางด้านจิตวิทยา ได้สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ กล่าวคือ เกิดลักษณะความอยากรู้อยากเห็น อยากพิสูจน์ ชอบความตื่นเต้น ความสนุกสนานท้าทาย ต้องการเด่นดังเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ และผู้ใหญ่ ทำให้วัยรุ่นมีการแสดงออกขาดการยับยั้งชั่งใจ ขาดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ขาดทักษะการแสดงออกที่ถูกกาลเทศะ และมีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงได้ง่าย ทั้งนี้เพื่อชดเชยหรือตอบสนองความต้องการทางอารมณ์บางอย่างที่ขาดอยู่ พฤติกรรมเสี่ยงอาจทำให้ปัญหาด้านอารมณ์หายไปชั่วคราว วัยรุ่นจึงมีพฤติกรรมเสี่ยงเกิดขึ้นได้ซ้ำๆ เมื่อทำแล้วเกิดความรู้สึกพอใจก็จะทำต่อเนื่องจนติดเป็นนิสัย^๒ ดังนั้น จะหาข้อยุติปัญหาพฤติกรรมเยาวชนอันเป็นอนาคตของชาติได้ จะต้องมียุทธศาสตร์และองค์การต่างๆ เข้ามาเป็นเจ้าภาพมีส่วนร่วมของการสร้างความสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่สังคม ปราศจากการทะเลาะวิวาท ยกพวกทำลายร่างกายกันจนถึงแก่ชีวิตดังจะเห็นในสถาบันการศึกษาต่างๆ และต้องเร่งรีบให้ความช่วยเหลือแก่เยาวชนที่มีปัญหาเหล่านั้น จึงต้องมีผู้ใกล้ชิดให้ความช่วยเหลือมีความเมตตาใคร่ มุ่งหวังดีต่อวัยรุ่นอย่างแท้จริงที่ก่ออาศัยสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันมีความเกี่ยวข้องและใกล้ชิดที่สุดกับเยาวชนโดยตรงในการปลูกฝังชี้แนะแนวทางที่เหมาะสมแก่วัยรุ่นได้

แต่ตรงกันข้ามสภาพปัจจุบันของสถาบันครอบครัวไม่อาจเป็นที่พึ่งให้กับเยาวชนได้ เพราะกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาโดยขาดการคัดสรรและการควบคุมที่ดี ทำให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมวัตถุนิยม หรือสังคมบริโภคนิยมที่ขาดความคิดสร้างสรรค์ ขาดการพึ่งตนเอง เป็นผลให้โครงสร้างของสังคมเปลี่ยนแปลงไป สถาบันหลักในสังคมไทย เช่น ชุมชนชนบท สถาบันครอบครัวล่มสลาย เกิดปัญหาสังคมขึ้นมากมาย โดยสถาบันหลัก ๓ สถาบัน คือ บ้าน วัด โรงเรียน ที่เคยทำหน้าที่ให้การศึกษอบรมเยาวชนมาแต่เดิมคงเหลือเพียงสถาบัน

^๑มณฑนา สังฆะภรณ์, **คุณธรรมนำความรู้สู่สถานศึกษา**, (วารสารวิชาการ:ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม - กันยายน, ๒๕๕๐), หน้า ๒-๓.

^๒สำนักพัฒนาสุขภาพจิตเด็กและสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, **ความรู้สุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นสำหรับผู้ปฏิบัติงานเครือข่ายสุขภาพจิต**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๘.

โรงเรียนที่ยังทำหน้าที่หลักนี้อยู่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรในสถาบันการศึกษาคือ ครู ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในทุกด้าน ทั้งด้านวิชาการ และด้านคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้น ครู จึงเป็นบุคลากรสำคัญในชีวิตของคน เพราะทุกคนต้องมีครู แต่ทั้งนี้ครูไม่ใช่เป็นเพียงผู้สอนหรือผู้บอกวิชาเพื่อหาเลี้ยงชีพเท่านั้น ครูที่แท้จริงต้องทำหน้าที่ชี้ถูกชี้ผิด อบรมสั่งสอนคุณธรรม สำหรับยกระดับจิตวิญญาณของมนุษย์ให้สูงยิ่งกว่าสัตว์เดรัจฉานด้วย เพื่อให้เยาวชนเติบโตโดยสมบูรณ์^๓

ด้วยเหตุนี้ การช่วยเหลือวัยรุ่นที่มีปัญหาต้องใช้ความมั่นคงทางจิตใจ (สมถาวานา) ให้เกียรติต่อความคิดเห็น และความรู้สึกของวัยรุ่น มีเจตคติที่ดีว่าเขาจะเปลี่ยนแปลงได้ พยายามช่วยเหลืออย่างจริงใจ สิ่งที่สำคัญต้องรักษาปัญหาของเขาไว้เป็นความลับ หากไม่ได้รับอนุญาตให้เปิดเผย แต่หากปัญหานั้นเป็นเรื่องร้ายแรงควรพูดคุยให้วัยรุ่นรับรู้ถึงความจำเป็น ที่จะต้องบอกให้บุคคลอื่นที่สามารถช่วยเหลือและทราบถึงปัญหานั้น^๔ การช่วยเหลือเยาวชนในระบบโรงเรียน ปราศญ์ บุญยวงศ์วิโรจน์ อธิบดีกรมสุขภาพจิต ได้กล่าวถึงความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังต้องผ่านกระบวนการศึกษา^๕ โดยกระบวนการศึกษาที่ว่ามานี้ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการแนะแนวตามหลักพระพุทธศาสนาไว้ว่า หน้าที่ของการแนะแนว คือ การช่วยให้คนพึ่งตนเองได้ และสอดคล้องกับหลักสภาวะจิตสำคัญบทหนึ่งมีใจความว่า **อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ** (ตนต้องเป็นที่พึ่งของตน)^๖ ซึ่งโดยทั่วไปคนทั้งหลายยังช่วยเหลือตนเองได้ไม่เต็มที่หรือมีระดับแห่งการพึ่งตนเองยังไม่สมบูรณ์ จึงต้องการผู้ช่วยแนะแนวบอกทางเพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในระดับที่สูงยิ่งขึ้นไป โดยใช้ภาษา วิธีการ และกิจกรรมต่างๆ เข้ามาช่วยเหลือ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้แนะแนว และบุคคลผู้ที่จะให้ความช่วยเหลือผู้เรียนด้วยวิธีการทางจิตวิทยาแนะแนวนี้นี้ปัจจุบันมีหลายกลุ่ม เช่น จิตแพทย์ ครู พระสงฆ์ และผู้มีอาชีพการให้คำปรึกษา ได้แก่ นักจิตวิทยาการให้การปรึกษา โดยใช้วิธีการเรียกว่า การปรึกษาเชิงจิตวิทยา (Counseling) กับผู้มาขอรับความช่วยเหลือ (Client) เพื่อช่วยให้ผู้ที่มีปัญหาสามารถเข้าใจปัญหาของตนอย่างชัดเจน ปรับปรุงทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหา จนสามารถปรับปรุงพัฒนาตนเองดีขึ้นได้^๗

การประยุกต์ใช้หลักภาษานี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาจริยธรรมเพื่อปัญหาของเยาวชนที่อยู่ในวัยเสี่ยงต่อการก่อปัญหาด้านต่างๆ เช่น ปัญหาท้องในวัยเรียน ปัญหาอาชญากรรมต่างๆ เป็นต้น ซึ่งประเด็นตรงนี้เป็นความสำคัญที่ครูในโรงเรียนต่างๆ ต้องตระหนัก

^๓กระทรวงศึกษาธิการ, **คุณธรรมและจิตสำนึกของข้าราชการครู**, (กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔), หน้า ๑๒.

^๔พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุษย์, **ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒. (กรุงเทพมหานคร : บริษัท แอดทิฟพริ้นติ้ง จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๒๓.

^๕สำนักพิมพ์สุขภาพจิตและสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, **ความรู้สุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นสำหรับผู้ปฏิบัติงานเครือข่ายสุขภาพจิต**, หน้า ค.

^๖พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธศาสนกับการแนะแนว**, (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔), หน้า ๖-๗.

^๗วัชร ทรัพย์มี, **ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา**, (กรุงเทพมหานคร :ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๕.

และหาทางแก้ปัญหาและพัฒนา ไม่ใช่แก้ปัญหาแล้วปล่อย แต่ต้องพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เยาวชนสามารถก้าวผ่านจุดวิกฤตของชีวิตไปได้ด้วยดีและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนคนอื่นๆ ได้ต่อไป

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา ผู้วิจัย จึงมีความสนใจในประเด็นปัญหาที่ว่ามีการศึกษาการนำหลักภavanaมาใช้แก้ปัญหาเยาวชนในวัยเรียนบ้างหรือไม่ โดยเฉพาะเด็กประถมปีที่ ๖ ซึ่งจะต้องก้าวผ่านไปในช่วงระดับมัธยมนั้นมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างไร เพื่อให้เยาวชนเหล่านั้นมีภูมิคุ้มกันตัวเองเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น และที่สำคัญในฐานะที่ผู้วิจัยนั้น มีหน้าที่หลักคือการศึกษาและเผยแผ่คำสอนของพระพุทธองค์ จึงมีความสนใจใคร่ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักภavanaเพื่อแก้ปัญหาของเยาวชน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายคือครูที่ประยุกต์ใช้หลักภavanaในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ซึ่งเป็นวิธีการช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาของเยาวชนของครูโดยตรง และเพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และเป็นผู้มีคุณธรรมนำความรู้ เป็นคนดีของสังคมต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาหลักภavanaที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท
๒. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเยาวชนไทยในปัจจุบัน
๓. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักภavanaเพื่อแก้ปัญหาของเยาวชนกรณีศึกษาข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

๓. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Documentary Research) โดยการศึกษาข้อมูลเอกสารและข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนข้าราชการครูและสัมภาษณ์หาแนวทางพัฒนาจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์โดยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาถึงแหล่งข้อมูลไว้ ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑. ศึกษาจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นข้อมูลปฐมภูมิได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักภavana
๒. ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยต่างๆ และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหลักภavana และการประยุกต์ใช้หลักภavanaในงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องถึงกระบวนการแก้ปัญหาของเยาวชน เพื่อให้เยาวชนนั้นสามารถค้นพบทักษะชีวิตของตนเองได้
๓. ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นการประยุกต์ใช้หลักภavanaเพื่อแก้ปัญหาเยาวชนของข้าราชการครูเฉพาะในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ ๖ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

๒. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ผู้วิจัยใช้ศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิทางหลักพุทธธรรมและผู้ทรงคุณวุฒิด้านเยาวชนในครั้งนี้ได้แก่พระภิกษุสงฆ์ จำนวน ๕ รูป, ข้าราชการครูที่

สอนระดับประถมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอบึงสามพัน โดยจำนวน ๕ คนซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยต้องการ รวมทั้งหมด ๑๐ รูป/คน

๔.สรุปผลการวิจัย

๑. ผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ หลักภาวานาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่าความหมายของภาวานา๔คือการเจริญการพัฒนาทั้งทางด้านสมณะและวิปัสสนาเพื่อให้มีผลปรากฏเช่นมีบุคลิกภาพภาพลักษณ์ภายนอกและคุณธรรมภายในตนที่ดีขึ้นซึ่งในความหมายนี้แบ่งผลที่ปรากฏออกเป็น๔ด้านคือ

๑) กายภาวานาหรือการพัฒนากายคือการมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพหรือทางวัตถุให้รู้จัก“กินอยู่ดูฟัง”เป็นสามารถเสพลิงเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณมิให้โทษรู้จักควบคุมไม่ให้เกิดความต้องการที่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น

๒) ศีลภาวานาหรือการพัฒนาศีลคือการมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมคือมนุษย์ตั้งอยู่ในกฎระเบียบเพื่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการของตนนั้นไม่ไปเบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายกับผู้อื่นสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและเกื้อกูลกันได้ด้วยดี

๓) จิตภาวานาหรือการพัฒนาจิตคือการมีจิตที่สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมความดีงามสมบูรณ์ด้วยสมรรถภาพมีความเข้มแข็งมั่นคงและสมบูรณ์ด้วยสุขภาพมีความเบิกบานผ่องใสสงบสุข

๔) ปัญญาภาวานาหรือการพัฒนาปัญญาคือการเสริมสร้างความรู้ความคิดความเข้าใจอย่างเป็นนายความคิดและการหยั่งรู้ความจริงรู้เห็นเท่าทันโลกและชีวิตตามสภาวะจริง

๒.ผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ พบว่า การให้คำปรึกษาแก่เยาวชนด้วยพุทธวิธี เป็นเรื่องสำคัญสำหรับนำมาใช้เพื่อพัฒนาปัญญาของเยาวชนให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการมีจิตสำนึกในหลักศีลธรรม จริยธรรม อันเป็นบรรทัดฐานความดีงามของชาวพุทธ ซึ่งมีพระธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นทิศทางหรือ เป็นกรอบสำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ใจ โดยมีหลักภาวานา ซึ่งเป็นทฤษฎีการแก้ไขปัญหที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนา สำหรับนำมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาของเยาวชนได้อย่างตรงจุด ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสุขได้แก่ ความต้องการในปัจจัย ๔ สำหรับหยั่งอรรถภาพร่างกายให้ดำรงอยู่ได้ แต่ความต้องการปัจจัย ๔ ในหมู่ของเยาวชนปัจจุบัน ได้หันเหไปตามกระแสการบริโภคนิยมมากขึ้น และเกินกำลังความสามารถของตัวเองที่จะหาทรัพยากรมาปรนเปรอตนทำให้เกิดความพอดิ โดยเฉพาะต้องการในสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ต่างๆ ณ เวลานี้ จึงทำให้กลุ่มเยาวชนตามที่ได้ปรากฏในหนังสือสิ่งพิมพ์ เช่น การล่อลวงละเมิดในทรัพย์สิน การกระทำความผิดในลูกเมียของผู้อื่น หรือการก่อคดีอาชญากรรมต่างๆ จนกระทั่งมีการทำลายถึงแก่ชีวิต โดยปัญหาเหล่านี้ถือเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศที่จะต้องช่วยกันป้องกันแก้ไข และพัฒนาเป็นการเร่งด่วน

แต่การแก้ไขปัญหามวลที่กล่าวมา ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะผู้นำในองค์กรต่างๆ ตลอดจนผู้นำประเทศ ก็ได้ใส่ใจให้ความสำคัญกับพระพุทธศาสนาอย่างสุจริตใจ จึงทำให้การแก้ปัญหานั้นไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะไม่รู้จักปัญหา คือ แก้ไขปัญหาแบบแยกส่วนประกอบ และก็มีได้สืบสาวถึงรากเหง้าแห่งปัญหาอย่างชัดเจน อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของระบบสังคม

สมัยใหม่ โดยเรื่องนี้พระพุทธรองค์ทรงวางรากฐานการแก้ปัญหาไว้ตาม **หลักอริยสัจ** คือ ต้องศึกษาสืบสาวสาเหตุที่มาของปัญหา เมื่อรู้สาเหตุของปัญหาแล้ว ก็ฝึกฝนพัฒนาแบบองค์รวมระหว่างการพัฒนาทางกายกับการพัฒนาทางใจอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของมนุษย์ ในเมื่อมนุษย์มีการพัฒนาทางกายกับใจได้สมบูรณ์บริบูรณ์แล้ว ก็นำไปสู่ผล กล่าวคือ ความสุขทั้งมวลของมนุษยชาติ

๓. ผลการศึกษาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ พบว่าจากการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักภาวนาเพื่อแก้ปัญหาของเยาวชน: กรณีศึกษาข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอวังสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์พบว่าแนวคิดเกี่ยวกับหลักภาวนา ๔ ที่ใช้ประยุกต์แก้ปัญหาเยาวชนที่เป็นนักเรียนในโรงเรียน ประกอบด้วย

๑) ด้านกายภาวนา ครูได้มีกิจกรรมฝึกให้เด็กนักเรียนปฏิบัติในการสวดมนต์และนั่งสมาธิ เป็นประจำ , กิจกรรมที่ปฏิบัติคือการนั่งสมาธิก่อนเรียนชั่วโมงแรกและก่อนเลิกเรียน การเข้าร่วมพิธีวันสำคัญทางศาสนา เช่นวันวิสาขบูชา ,ได้ฝึกให้นักเรียนเฝ้าสมาธิอยู่กับกาย โดยใช้สติควบคุมกายให้รู้เท่าทันในเรื่องของกายและอริยาบถของกาย ได้แก่อริยาบถใหญ่ ยืน เดิน นั่งและนอน อริยาบถย่อย คือการเคลื่อนไหวของส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย

๒) ด้านศีลภาวนา ครูได้ให้ข้อคิดนักเรียนในการนำสิ่งที่ปฏิบัติมาทำให้ตนเองสงบ พยายามสอนให้รู้จักการรักษาศีล ภาวนาและปฏิบัติให้ได้,ครูได้รณรงค์ให้เด็กรักษาศีล ๕ ที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ โดยจัดให้เป็นโครงการอบรมและปฏิบัติจริง,ได้ให้เด็กรักษาศีล หมายถึงการรักษากาย สวรรมกาย การรักษาวาจา สวรรมวาจา ตามหลักของศีล ๕, -มีการกิจกรรมในตอนเย็นของวันจันทร์ พุธ และศุกร์ จะต้องให้เด็กฝึกท่องศีล ๕ ข้อและอธิบายถึงคุณโทษ บาปกรรม และความสุขในการรักษาศีล ทำให้เด็กเข้าใจในการละเมิดหรือกระทำความผิดเริ่มมีความกลัวต่อบาปและจะละนันทานเพื่อเปรียบเทียบมองเห็นภาพ เพื่อความเข้าใจและจดจำของเด็ก,ฝึกให้เด็กรู้จักกับศีลห้าข้อก่อน และพยายามสอนให้เด็กปฏิบัติตามและฝึกเป็นประจำเพื่อให้เกิดความเคยชินจนเป็นนิสัย

๓) ด้านจิตตภาวนา ครูสอนให้เด็กนักเรียนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักการให้มากกว่าการรับ และฝึกจิตตนเองให้สงบ พยายามพรัสอนเด็กนักเรียนเป็นประจำ,ครูนำนักเรียนไปปฏิบัติธรรมทุกวันพระ โดยสวดมนต์และให้สงบนิ่งนั่งสมาธิ ฝึกอานาปานสติ กำหนดลมหายใจเข้าออก,ครูได้ฝึกให้นักเรียนบริหารจิต โดยใช้จิตพิจารณากาย ให้จิตตั้งมั่นอยู่กับกาย ทั้งอริยาบถใหญ่ และอริยาบถย่อย ฝึกทำซ้ำๆ และซ้ำๆ จนจิตตั้งมั่น, -ครูฝึกให้เด็กเอาจิตของตนเองมาจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำ ตั้งใจทำในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เกิดความตั้งมั่นในตนเอง เมื่อเราตั้งจิตเป็นสมาธิ ย่อมทำสิ่งที่ได้รับมอบหมายออกมาได้ดีที่สุด เพราะเกิดจากความนิ่งและความสงบของตนเอง,ครูมีกิจกรรมเล่นิทานเรื่องกฎแห่งกรรม เช่น การใช้หนี้บุญคุณพ่อแม่เด็กสนใจฟังดีมาก มีการดูซีดีประกอบเกี่ยวกับคุณธรรม ทุกวันอังคาร ซึ่งประเมินแล้วเด็กชอบมาก

๔) ด้านปัญญาภาวนา เมื่อเด็กนักเรียนสามารถฝึกฝนตนเองจนมีสมาธิแล้ว จะทำให้เด็กตั้งใจเรียนได้มากขึ้นทำให้เด็กเข้าใจในบทเรียนและสามารถทำข้อสอบได้คะแนนมากขึ้นด้วย ทำให้เด็กจดจำและฉลาดขึ้น,ครูฝึกให้นักเรียนแก้ปัญหาโดยใช้สติปัญญา พิจารณาไตร่ตรอง ใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ.ครูฝึกให้นักเรียนพิจารณาสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองได้แก่พิจารณาเวทนา พิจารณาจิตและพิจารณาธรรม, เมื่อเด็กถูกฝึกจิต ฝึกสมาธิ ก็เกิดปัญญาได้เอง

โดยอัตโนมัติเพราะปัญญาไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้เพียงอย่างเดียว ต้องมีการทดลอง ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้รับรู้ถึงสภาวะที่เกิดขึ้นจริงจากธรรมชาติของร่างกาย มีการทดสอบความรู้ของเด็ก แล้วดูความคิดของเด็กที่มีการพัฒนาในด้านคุณธรรม จริยธรรมมากน้อยแค่ไหน

อย่างไรก็ตาม การนำพุทธวิธีที่เป็นหลักภาวานามาใช้กับนักเรียนนั้น ผู้วิจัยได้สรุปจากการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลผู้มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด เกี่ยวกับการให้คำแนะนำและวิธีการทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ทั้งการศึกษาเล่าเรียน การทำงานที่บ้านหรือที่โรงเรียน พร้อมทั้งการคบหาสมาคมกับเพื่อนๆ ก็ต้องไม่ผิดหลักศีลธรรม ซึ่งเป็นจริยธรรมขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ โดยกลุ่มบุคคลที่ว่ามานี้ประกอบด้วย

(๑) **พระสงฆ์** คือ เป็นพุทธสาวกผู้สืบทอดพระศาสนา และเป็นปูชนียบุคคลที่อุบาสก อุบาสิกา ให้ความเคารพศรัทธา และเป็นผู้ชี้แนะบอกทางสว่างให้ชาวพุทธได้ประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ โดยผู้วิจัยเห็นว่า พระสงฆ์ที่เข้าไปสอนในสถานศึกษาตามระยะโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ก็ควรจะสอนเรื่องภาวานา ๔ เป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นหลักธรรมสร้างความร่มเย็นเป็นสุขให้แก่โลกทั้งมวล ก็จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามทั้งหลายให้แก่ครอบครัว ตนเอง สังคม ประเทศชาติ และพระพุทธศาสนาให้เจริญตามด้วย

(๒) **ผู้ปกครอง** ก็จะต้องปฏิบัติตามหลักทศ ๖ อย่างสม่ำเสมอ และสร้างความสุขให้เกิดขึ้นแก่ครอบครัว โดยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูกๆ ได้เห็นสิ่งที่เจริญองงาม คือ มีความรักใคร่ระหว่างพ่อแม่ลูก ไม่ควรทะเลาะกัน อันเป็นรอยร้าวลึกภายในหัวใจของลูกๆ เพราะปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชน ก็ล้วนแล้วมาจากปัญหาภายในครอบครัวทั้งสิ้น และส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาพรวมของสังคม

(๓) **ผู้สอน** ก็ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้แก่ นักเรียนด้วยตามหลักทศ ๖ และคุณธรรมของครู โดยเฉพาะมีจิตสำนึกในความเป็นแม่พิมพ์ของชาติ ที่สร้างคนให้เจริญทุกๆ ด้าน ตั้งแต่ ฝึกหัด อ่านเขียน เรียนรู้ จนกระทั่งการประกอบอาชีพในตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ ก็ต้องอาศัยครูในเมื่อมีความสำคัญดังกล่าวแล้ว ก็จะต้องมีจิตสำนึกและปฏิบัติให้ถูกต้องดีงาม

จะเห็นว่า การนำพุทธวิธีคือหลักภาวานามาใช้กับนักเรียนของบุคคลทั้ง ๓ กลุ่มดังกล่าวมาจับจุดมุ่งหมายเดียวกัน กล่าวคือ ต้องการพัฒนานักเรียนให้มีความเจริญองงามทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ โดยเฉพาะการพัฒนาความรู้เกิดจากภายนอกมีสภาพสิ่งแวดล้อมรอบข้างของสังคมที่เรียกว่า **ปรโตโลษะ** แล้วส่งอิทธิพลต่อภายในจิตใจของเยาวชน คือการรับรู้อย่างถูกต้องวิธีมีความคิดเป็น **โยนิโสมนสิการ** อันเป็นรากฐานของความดี คิดดี พูดดี และกระทำการต่างๆ ในทางที่ดี มีสัมมาทิฐิ เป็นแก่นกลาง ก็จะสามารถพัฒนาองค์ความรู้ให้เจริญก้าวหน้าตามคติทางพระพุทธศาสนา แล้วนำไปแก้ไขปัญหาของชีวิตได้ อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของวิถีชีวิตของมนุษย์ เรียกว่า **ประโยชน์** คือทั้งประโยชน์ตนประโยชน์ผู้อื่น ประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วม ทั้งรูปธรรม และนามธรรม ซึ่งจะช่วยให้ทั้งตนและผู้อื่นก้าวหน้าไปในการบรรลุประโยชน์ทั้งสามในที่สุด ซึ่งเป็นที่ต้องการและเรียกหาในสังคมไทยปัจจุบัน

๕. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษามาทั้งหมดในเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักภวนาเพื่อแก้ปัญหาเยาวชน” นั้นผู้วิจัยเห็นว่าสังคมควรที่จะนำเอารอบแนวคิดที่ได้จากผลของการวิจัยนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ดังต่อไปนี้

๑. ข้อเสนอแนะทั่วไป

รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับปัญหาของสังคมไทย ปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดภายในสถาบันครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง ล้วนแล้วมีปัญหาทั้งสิ้น เพราะพลเมืองในประเทศส่วนมาก ยังมองข้ามสถาบันขั้นพื้นฐานอันเป็นรากแก้วที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคมให้มีจิตสำนึกรักความสงบสุขสันติภาพ ได้แก่ สถาบันครอบครัว ด้วยเหตุที่ว่า ครอบครัวนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของสังคม และประเทศชาติ ในเมื่อสถาบันครอบครัวมีความสงบสุข เกิดความรักใคร่ปรองดองกัน ด้วยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาคอยควบคุมความประพฤติอุกศลจิตทั้งหลาย ให้จิตใจใสสะอาดปราศจากมลทิน ก็สามารถสร้างสรรค์สังคมให้มีความเจริญตามไปด้วย

แต่ตรงกันข้ามสภาพการณ์ของสังคมไทยปัจจุบัน มีปัญหาไม่รู้จบสิ้น มีความขัดแย้งกันตั้งแต่ภายในครอบครัว ตลอดจนปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ขาดความยุติธรรมภายในสังคม โดยเฉพาะสถาบันการเมืองการปกครองอันเป็นสถาบันหลักที่กำหนดทิศทางของประเทศให้เจริญขึ้น หรือก็เสื่อมลง ก็อยู่ที่ผู้นำเป็นหลัก เพราะในเมื่อผู้นำขาดความยุติธรรมไม่สามารถขึ้นสร้างสังคมแห่งความปรองดองภายในประเทศแล้ว ปัญหาต่างๆ ก็ตามมา แล้วลามไปทั่วตั้งแต่สังคมเมือง ตลอดจนสังคมชนบท โดยเฉพาะปัญหาเรื่องปากท้องของความเป็นอยู่ที่เป็นตัวชี้วัดถึงความปรกติสุขของสังคม คือว่า เมื่อทุกครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจกินดีอยู่ดี ก็ไม่เกิดปัญหาการแตกแยกในครอบครัว เยาวชนก็ไม่มีปัญหา สังคมก็เป็นสุข ชาติก็จะเจริญ แต่หลักการทั้งหลายที่กล่าวมา จะประสบผลสำเร็จประการใดนั้น อยู่ที่ว่า ผู้นำประเทศ และองค์กรต่างๆ ของสังคม ต้องให้ความสำคัญกับสถาบันพระพุทธศาสนาเพราะเป็นสถาบันที่ช่วยให้สภาวะที่รุนแรงของโลก ธรรมชาติ และมนุษยชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

๒. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า ยังมีประเด็นที่เป็นประโยชน์นำศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น และเพื่อทำความเข้าใจให้ถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท จึงเห็นว่าควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องต่อไปนี้

๑) ควรมีการศึกษาพุทธวิธีสร้างความปรองดองภายในครอบครัวด้วยตัวชี้วัดเรื่องความรัก

๒) ควรมีการศึกษาวิเคราะห์เรื่องทิศ ๖ ในมิติที่ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยทางด้านเศรษฐกิจ, สังคม, การเมืองการปกครอง

๓) ควรมีการศึกษาวิเคราะห์วิธีการแก้ปัญหาบริโภคนิยมในกลุ่มเยาวชนด้วยกระบวนการทางพระพุทธศาสนาเถรวาท

๔) ควรมีการศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสื่อที่มีต่อพฤติกรรมของเยาวชนในบริบทสังคมสมัยใหม่

๕) ควรมีการศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนในยุคโลกาภิวัตน์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ, **คุณธรรมและจิตสำนึกของข้าราชการครู**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔.
- สำนักพัฒนาสุขภาพจิตเด็กและสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, **ความรู้สุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นสำหรับผู้ปฏิบัติงานเครือข่ายสุขภาพจิต**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๔๗.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, **ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : บริษัท แอคทีฟพริ้นติ้ง จำกัด, ๒๕๔๗.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธศาสนกับการแนะแนว**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย**, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- มณฑนา สังฆะเกษณ์, **คุณธรรมนำความรู้สู่สถานศึกษา**, วารสารวิชาการ: ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม - กันยายน, ๒๕๕๐.
- วัชร ทรัพย์มี, **ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา**, กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาจิตวิทยา - คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

**การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ ในจังหวัดนครสวรรค์ :
กรณีศึกษา วัดเขาแก้ว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์**

MONKS' ROLE ON SOCIAL WORKS IN NAKHON SAWAN PROVINCE :

A CASE STUDY OF WAT KHAO KAEW IN PHAYUHA KHIRI DISTRICT, NAKHON SAWAN PROVINCE

พระจำรัส พลบุญโณ (ยันยงค์)

สาขาวิชา พระพุทธศาสนา

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ ในจังหวัดนครสวรรค์ : กรณีศึกษา วัดเขาแก้ว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ๒) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ในจังหวัดนครสวรรค์ ๓) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ในจังหวัดนครสวรรค์ กรณีศึกษา วัดเขาแก้ว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก ตลอดจนเอกสาร ตำราวิชาการ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วประมวลข้อมูล โดยนำมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอสรุปการวิจัยด้วยวิธีนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลจากการวิจัยพบว่า

๑. **บทบาท คือ หน้าที่** มีหลายประเภท ขึ้นอยู่กับเหตุและผลที่จะแสดงให้เห็นไปตามบทบาทต่าง ๆ ในสังคมที่แตกต่างกันออกไป สังคมสงเคราะห์ คือ การช่วยเหลือบุคคล กลุ่มชุมชน และสังคม มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น หน้าที่ของพระสงฆ์ คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ประชาชน และทำประโยชน์ให้แก่สังคม บทบาทและหน้าที่ด้านสังคมสงเคราะห์ของพระสงฆ์ ๒ ด้าน ได้แก่ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ เป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์มาช้านาน

๒. คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ประกอบด้วย ๑๕ อำเภอ ทุกอำเภอมียุทธศาสตร์ต่างรับงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ๖ ด้าน มีบทบาทหน้าที่ตามหลักพระธรรมวินัย และตามภารกิจของคณะสงฆ์เรียกว่า “การคณะสงฆ์” หน้าที่ของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ในจังหวัดนครสวรรค์ ในอดีตมีพระครูนิวาสธรรมขันธ์ (หลวงพ่อเดิม พุทฺธสโร) หลวงพ่อพรหม ถาวโร และหลวงพ่ोज้อย จนทสุวณโณ เป็นแบบอย่าง ในยุคปัจจุบันมีพระเทพปริยัติเมธี พระนิภากรโสภณ และพระครูนิวาสธรรมขันธ์ เป็นแบบอย่าง นอกจากนี้ยังมีวัดเขาแก้ว อำเภอพยุหะคีรี เป็นวัดตัวอย่างที่มีพระสงฆ์ทำงานด้านสังคมสงเคราะห์สืบต่อกันมาเนิ่นนาน

๓. บทบาทของพระสงฆ์วัดเขาแก้วด้านสังคมสงเคราะห์ในอดีตทั้ง ๓ ยุค และยุคปัจจุบัน จะยึดหลักการตามพระธรรมวินัย ช่วยเหลือเกื้อกูลในกิจการของพระสงฆ์ และเกื้อกูลแก่ประชาชน ในยุคของพระธรรมไตรโลกาจารย์ การศาสนศึกษาโดดเด่นเป็นอย่างมาก มีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี ยุคของพระครูนิสิตคุณากรได้เริ่มงานด้านการศึกษา

สงเคราะห์จัดตั้งโรงเรียนราษฎร์ของวัด และสร้างงานด้านสาธารณสงเคราะห์ที่ส่งผลมาถึงอาชีพของชาวลาวพยุหะคีรีในปัจจุบัน คือ การสร้างวัดถมุงคล งานด้านศึกษาสงเคราะห์ได้สืบทอดผ่านยุคพระครูนิยุตต์ธรรมกิจ มาถึงยุคพระครูนิทัศน์พลธรรม เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน โรงเรียนพยุหะวิทยา ได้เป็นสัญลักษณ์ของงานด้านสังคมสงเคราะห์ที่เด่นชัดของวัดเขาแก้ว มีนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ รวม ๑,๙๐๐ คน เป็นลำดับต้นๆ ของประเทศ งานด้านสังคมสงเคราะห์ของพระสงฆ์และวัดเขาแก้วอันเป็นคุณูปการแก่สังคมไทยยังคงดำเนินสืบต่อเนื่องไป โดยเน้นที่การศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กและเยาวชนเป็นหลัก

ABSTRACT

This study on “Monks’ Role on Social Works in Nakhon Sawan Province: A Case Study of Wat Khao Kaew in Phayaha Khiri District, Nakhon Sawan Province” had 3 objectives: 1) to study the monks’s role on social work in Theravada Buddhism, 2) to study the monks’ roles in Nakhon Sawan Province and 3) to analyze the monks’ roles on social work in Nakhon Sawan Province: A case study of Wat Khao Kaew in Phayaha Khiri District, Nakhon Sawan Province.

This study was a documentary research by collecting the data from various documents such as the Tipitaka, documents, text books and related researches, then data processed, analyzed the data by using content analysis technique and submitted the conclusion as a descriptive research.

The results of this study revealed as the following:

1) Role meant showing off as mentioned according to duty, privilege, status and position which consisting of several types depending on cause and effect chosen to be shown in different roles. Social works or social works affair was an operation to provide good services, help other people, groups, communities and society. The monks roles and duties from the past to the present time were the performances according to the Dhamma Doctrine through the social affairs for the communities as mentioned in the Law of Mahathera Council’s Regulations for 6 aspects which have become the main duties of the monks during the passing eras.

2) The Sangha of Nakhon Sawan Province had their roles and missions as mentioned in the Dhamma Doctrine or the 6 social works of the Sangha called “Buddhist monastic order’s affair” such as (1) Governance, (2) Religious Study, (3) Educational Patronage, (4) Buddhism Propagation, (5) Infrastructure and (6) Public Patronage. Since the past to the present time, the monks’ role on social works in Wat Khao Kaew in Phayaha Khiri District, Nakhon Sawan Province have been carrying on their duties and missions all the time passing.

3) The monks’ roles on social works of Wat Khao Kaew, Phayaha Khiri District from the past to the present time, it appeared that the social works in each era

had its outstanding differences. In the era of Phra Dhammatrilokhajan. Religious Study was the most outstanding point with the teachings of Dhamma Section, Pali Section and Compulsory Education. In the era of Phrakru Nisit Khunakorn, no teachings in Pali Section while other social works were in operation as usual. In the era of Phrakru Niyutdhammakit still continued the other social works as usual except there has no Compulsory Education for monks and novices in Phayahawitthaya School to the present time. It was found that there were some children living in the community and outside the community attended to learn in Phayahawitthaya School which located in the Wat's area.

๑.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในสังคมไทยนับแต่อดีต การให้การศึกษาแก่เด็ก เยาวชน และคนในสังคม การพัฒนาสังคม การรักษาวัฒนธรรมประเพณี การเป็นศูนย์รวมของศิลปะ สถาปัตยกรรมต่าง ๆ การพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และการปกครอง ตลอดจนการรักษาพยาบาลผู้ป่วย และผดุงไว้ซึ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงก่อให้เกิดเป็นศูนย์รวมแห่งการพัฒนาทางสังคม วัดจึงเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชน การพัฒนาจิตใจ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม พระสงฆ์ได้ศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำพาประชาชนให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข ตลอดจนทำหน้าที่ในการให้บริการตามความต้องการของประชาชน ทั้งยังมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาทางสังคมให้แก่ประชาชน และประเทศชาติมาแล้วเป็นอันมาก วัดจึงเป็นทุกอย่างของสังคม เป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพ เชื่อถือ ศรัทธา และความร่วมมือ

พระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของพุทธบริษัท ๔ นอกจากจะมีการฝึกอบรมพัฒนาตนเองตามหลักพระธรรมวินัยแล้ว ยังมีหน้าที่หลักที่จะต้องแสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์อันเป็นไปเพื่อความผาสุกของชาวโลก ตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงประทานพุทธโอวาทแก่เหล่าพระอริยสาวก มีใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนหมู่
เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวย
เทพและมนุษย์”

เป็นบทยืนยันอย่างชัดเจนในการที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ชาวโลกทั้งหลาย พระพุทธองค์พร้อมด้วยเหล่าพระอริยสาวกได้ดำเนินการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้แพร่หลายในอินเดีย และเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมากในชมพูทวีป จวบจนถึงสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังนานาประเทศเป็นจำนวน ๙ สาย โดยเฉพาะสายที่ ๘ โดยการนำของพระโสณเถระ และพระอุตตรเถระ ได้นำพระพุทธศาสนา

๕ วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

มายังดินแดนสุวรรณภูมิ คือ (ประเทศไทย พม่า และมอญ) ใน พ.ศ. ๒๑๘^๙ นับแต่นั้นเป็นต้นมาวิถีชีวิตของคนไทยจึงมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนาโดยตลอดจนถึงปัจจุบันนี้

พระสงฆ์จึงมีบทบาทที่สำคัญแก่ประชาชนและสังคมมายาวนานไม่ว่าจะในด้านสถานที่ให้การศึกษา การอาชีพ การรักษาโรค การพิจารณาตัดสินคดีความต่าง ๆ การให้คำแนะนำสั่งสอน สร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ ด้านสถานที่พักผ่อน และด้านสถานที่ปฏิบัติธรรม รวมทั้งการทำการกุศลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่รวมอยู่ในวัด ต่อมาบทบาทดังกล่าวได้ลดน้อยตามสภาพความเจริญ การพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม และการเมือง จึงมีการแบ่งความรับผิดชอบในกิจกรรมบางอย่างที่วัดเคยมีบทบาทมีส่วนช่วย อาทิเช่น การให้การศึกษา การรักษาพยาบาล เป็นต้น อีกทั้งวิถีชีวิตของประชาชนในสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปโดยรับวัฒนธรรมของชาวตะวันตกเข้ามามากขึ้น ทำให้บุคคลที่เคยเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดมีบทบาทลดลงไปด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างวัด, พระสงฆ์และประชาชนเริ่มห่างจากกัน ขาดการส่งเสริมการให้ความร่วมมือในกิจกรรมการทำงานบำรุงดูแลรักษาวัด และกิจการในพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร ส่งผลให้โอกาสของประชาชนที่ได้ศึกษารับรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาลดน้อยลง มีผลทำให้คุณธรรมจริยธรรมในสังคมเสื่อมลง ประกอบกับที่มีวัดบางแห่งมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านวัตถุมากกว่าการพัฒนาทางด้านจิตใจ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้พระสงฆ์สามเณรขาดความสนใจในการศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา และย่อหย่อนในการประพฤติปฏิบัติ เป็นเหตุทำให้ต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนฟื้นฟูพัฒนา เพื่อให้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง คือ วัด พระสงฆ์ และพุทธศาสนิกชน ได้มีการกำหนดแนวทางในการดำเนินกิจการทางพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสมบูรณ์ เป็นศูนย์รวมจิตใจ โดยพระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและช่วยชี้แนวทางที่ถูกต้อง^{๑๐}

บทบาทของพระสงฆ์ไม่ได้มีเพียงเป็นผู้คอยรับศรัทธาที่อุบาสกอุบาสิกาผู้ศรัทธาได้นำมาถวายเท่านั้น พระสงฆ์ยังมีบทบาทสำคัญในการสงเคราะห์ประชาชน อนุเคราะห์ด้วยข้อคิดธรรมในการดำเนินชีวิต และหลักปฏิบัติต่าง ๆ ที่เป็นนามธรรม วัดเขาแก้ว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ เป็นวัดโบราณมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย เป็นวัดที่บทบาทสำคัญคู่จังหวัดนครสวรรค์มาโดยตลอด โดยเฉพาะบทบาทในการสงเคราะห์ประชาชน เป็นเหมือนสำนักตักศิลา สถานที่รวมแห่ง สรรพวิชาความรู้ในอดีต

พระสงฆ์ในวัดเขาแก้วที่ผู้คนทั่วไปรู้จักหลายรูป ได้เป็นผู้นำการพัฒนาทั้งทางโลกและทางธรรม สร้างบ้าน สร้างเมือง สร้างถนนหนทาง สร้างแหล่งน้ำ สร้างโรงเรียนครบถ้วน ทั้ง

^๙ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), *พุทธศาสนาในอินเดีย*, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๒๐), หน้า ๑๔๓.

^{๑๐} สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, *กระทรวงศึกษาธิการ*, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๔๒) หน้า ๑๐๒.

การคมนาคม การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น นับว่าเป็นพระสงฆ์ที่ควรแก่การยกย่องนับถือ เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจของประชาชนจวบจนถึงปัจจุบัน^{๑๑}

ด้วยเหตุนี้ ในฐานะที่ผู้วิจัยเคยอุปสมบทที่วัดเขาแก้วในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ และได้ศึกษาเล่าเรียนจนจบนักธรรม จึงเป็นเหตุทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาบทบาทในด้านสังคมสงเคราะห์ของวัดเขาแก้ว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ เป็นกรณีศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของพระสงฆ์ในด้านการสังคมสงเคราะห์อย่างถูกต้องตามพระธรรมวินัยสืบไป

๒.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
๒. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ในจังหวัดนครสวรรค์
๓. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ในจังหวัดนครสวรรค์ กรณีศึกษา วัดเขาแก้ว อำเภอพยุหะคีรี

๓.วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยโดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางเอกสาร (Documentary Research) ของคณะสงฆ์ที่มีบันทึกไว้ในการแก้ปัญหา และตำราทางวิชาการต่าง ๆ ประกอบการวิจัยดังนี้

๑. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลของคณะสงฆ์ ที่มีบันทึกไว้เกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์ประชาชนของวัดเขาแก้ว จังหวัดนครสวรรค์ และนำเสนอประเด็นดังกล่าวในรูปของเอกสารทางวิชาการ พร้อมข้อเสนอแนะ
๒. การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินผลการดำเนินการตามโครงการของคณะสงฆ์ ทั้งจากผู้ดำเนินการศิษย์เก่า และประชาชนผู้ได้รับการสงเคราะห์

๔.ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฉบับภาษาไทย และศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำราทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านสังคมสงเคราะห์ โดยมุ่งศึกษาใน ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านการศาสนาศึกษา ๒) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ๓) ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์

^{๑๑} โรงเรียนพยุหะวิทยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.pvs.ac.th <http://www.pvs.ac.th> [๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๗].

๒. ขอบเขตด้านประชากร

ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ในวัดเขาแก้ว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์วัดเขาแก้ว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๕ รูป คณะครูของโรงเรียนพยุหะวิทยาจำนวน ๕ คน คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนพยุหะวิทยาจำนวน ๕ คน และศิษย์เก่าโรงเรียนพยุหะวิทยาจำนวน ๕ คน

๓. ขอบเขตด้านพื้นที่

วัดเขาแก้ว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

๔. ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ ระยะเวลา ๘ เดือน

๕.สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ในจังหวัดนครสวรรค์ :กรณีศึกษา วัดเขาแก้ว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ คือ (๑) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท (๒) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ในจังหวัดนครสวรรค์ (๓) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ ด้านสังคมสงเคราะห์ในจังหวัดนครสวรรค์ กรณีศึกษา วัดเขาแก้ว อำเภอพยุหะคีรี งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเลือกศึกษาจากบทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์วัดเขาแก้วจากอดีตถึงปัจจุบัน และได้ลงภาคสนาม เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์พระสงฆ์ในวัดเขาแก้วผู้ทำหน้าที่ด้านสังคมสงเคราะห์ จำนวน ๕ รูป คณะครูของโรงเรียนพยุหะวิทยา ๕ คน คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนพยุหะวิทยา ๕ คน และศิษย์เก่าโรงเรียนพยุหะวิทยา ๖ คน ในพื้นที่จริงรวม ๒๑ รูป/คน สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

๑. บทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า บทบาท คือ การแสดงออกตามหน้าที่ หรือปฏิบัติตาม สิทธิ สถานภาพ และตำแหน่ง บทบาทมีหลายประเภท ประเภทในอุดมคติ ประเภทที่บุคคลเข้าใจ ประเภทที่แสดงออกจริง ก็ขึ้นอยู่กับเหตุและผลที่จะยกขึ้นมาแสดงให้เห็นไปตามบทบาทต่าง ๆ ของมนุษย์ที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่แตกต่างกันออกไป สังคมสงเคราะห์ หรืองานสังคมสงเคราะห์ คือ การดำเนินงานให้เกิดการบริการที่ดี โดยนำความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสังคม ผสมกับหลักการกระบวนการวิธีการสังคมสงเคราะห์ ช่วยเหลือบุคคล กลุ่ม ชุมชน และสังคม ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น หน้าที่ของพระสงฆ์ คือ ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในอดีตมีหลักการเบื้องต้น คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ประชาชน และทำประโยชน์ให้แก่สังคม บทบาทและหน้าที่ด้านสังคมสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในอดีตสอดคล้องกับบทบาท พระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ตามบทบาทหน้าที่ในกฎหมายเถรสมาคม ๒ ด้าน ได้แก่ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ บทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูล พัฒนาจิตใจของประชาชน พัฒนาชุมชน

ส่งเสริมการศึกษา ให้คำปรึกษา เป็นผู้ประนีประนอม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ฝึกสอนสมาธิ อาชีพขั้นพื้นฐาน ให้การสงเคราะห์ชุมชน เป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ทุกยุคทุกสมัย

๒. บทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ประกอบด้วย ๑๕ อำเภอ คณะสงฆ์อำเภอทุกอำเภอ มีเจ้าคณะอำเภอต่างรับงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ๖ ด้าน คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์จึงมีบทบาทหน้าที่ตามหลักพระธรรมวินัย และตามภารกิจของคณะสงฆ์ใน ๖ ด้าน เรียกว่า “การคณะสงฆ์” บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ในจังหวัดนครสวรรค์ ในอดีตมีพระครูนิวาสธรรมขันธ์ (หลวงพ่อเดิม พุทธสโร) หลวงพ่อพรหม ถาวโร และหลวงพ่ोज้อย จนทสุวณโณ เป็นแบบอย่าง ในยุคปัจจุบันมีพระเทพปริยัติเมธี พระนิภากรโสภณ และพระครูนิวาสธรรมขันธ์ เป็นแบบอย่างที่ดี นอกจากนี้ยังมีวัดเขาแก้ว อำเภอพยุหะคีรี เป็นวัดตัวอย่างที่มีพระสงฆ์ทำงานด้านสังคมสงเคราะห์มานานร้อยปี

๓. บทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ในจังหวัดนครสวรรค์ กรณี วัดเขาแก้ว อำเภอพยุหะคีรี พบว่า บทบาทของพระสงฆ์วัดเขาแก้วด้านสังคมสงเคราะห์ในอดีตทั้ง ๓ ยุค และยุคปัจจุบัน พระสงฆ์จะยึดหลักการตามหลักพระธรรมวินัย สังเคราะห์หมู่ คณะ และประชาชนช่วยเหลือเกื้อกูลในกิจการของสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน แต่ละยุคจะโดดเด่นแตกต่างกันออกไป ยุคของพระธรรมไตรโลกาจารย์ ด้านการศึกษาโดดเด่นเป็นอย่างมาก มีการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและบาลี ผลิตบุคลากรทางด้านครูสอนบาลี ยุคของพระครูนิสิตคุณากรได้สานต่อด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณสงเคราะห์ เป็นยุคปลายที่การเล่าเรียนของพระภิกษุสามเณรในโรงเรียนพุทธวิทยาเริ่มลดน้อยถอยลง จนการศึกษาแผนกบาลีไม่มีการเรียนการสอนเพราะขาดนักเรียน แต่ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนราษฎร์ของวัด โดยใช้ชื่อเดิม เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๐ และได้เปลี่ยนไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนการกุศลของวัดในพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๔๙๒ ตามระเบียบข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องโรงเรียนราษฎร์ของวัด พ.ศ. ๒๔๘๘ ได้เปลี่ยนแปลงดำเนินมาถึงปัจจุบัน มีนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ รวม ๑,๙๐๐ คน การสังคมสงเคราะห์ของพระสงฆ์และวัดเขาแก้วยังคงดำเนินสืบต่อกันมาถึงปัจจุบัน อย่างมั่นคง โดยเน้นที่การศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กและเยาวชนเป็นหลัก

เอกสารอ้างอิง

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

รองศาสตราจารย์นายแพทย์ประกิจ รอดประเสริฐ. บุญบุญนิตยาจารย์ ๗๒ ปี. พระนคร :

หจก. โรงพิมพ์อักษรไทย, ๒๕๓๔.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๔๒.

พระครูนิทัศน์พลธรรม. อนุสรณ์งานฌาปนกิจศพ หลวงพ่อนก วรธมโม. กรุงเทพมหานคร :

หจก. การพิมพ์พระนคร, ๒๕๓๐.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). พุทธศาสนาในอินเดีย. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๒๐.

พระมารุต รุ่งระวี หลวงพ่อกัน. พระนคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, มปป. (ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม)

_____. ประวัติหลวงพ่อกัน. พระนคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, มปป.(ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม)

โรงเรียนพุทธะวิทยา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.pvs.ac.th <http://www.pvs.ac.th>

[๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๗].

โรงเรียนพุทธะวิทยา. แผนปฏิบัติการประจำปี, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.pvs.ac.th/>

[๒๒ มกราคม ๒๕๕๘].

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, โรงเรียนพุทธะวิทยา (วัดเขาแก้ว), [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

[http://th.wikipedia.org/wiki/โรงเรียนพุทธะวิทยา_\(วัดเขาแก้ว\)](http://th.wikipedia.org/wiki/โรงเรียนพุทธะวิทยา_(วัดเขาแก้ว))

[๒๑ มกราคม ๒๕๕๘].

สัมภาษณ์ พระครูนิทัศน์พลธรรม (ต่อ มากบุญ), เจ้าอาวาสวัดเขาแก้ว, ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๘.

สัมภาษณ์ นางวรรณทิวา หมวกแก้ว, หัวหน้าฝ่ายบริหารบุคคลโรงเรียนพุทธะวิทยา, ๒๓

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

สัมภาษณ์ นางสมพิศ สุขศรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนพุทธะวิทยา, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

สัมภาษณ์ นายเสรี เรืองงาม, คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนพุทธะวิทยา, ๒๕

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

สัมภาษณ์ นายทรงศักดิ์ ส่งเสริมอุดมรัฐ, คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนพุทธะวิทยา, ๒๕

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

สัมภาษณ์ นายยิ้ม ศรีเพ็ง, ผู้ประกอบการ, ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๘.

สัมภาษณ์ นายวิรัช จงอยู่สุข, ผศ.ดร. ศิษย์เก่าโรงเรียนพุทธะวิทยา, ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

สัมภาษณ์ ร.ต.ท.ทองหล่อ ดีศิริ, ศิษย์เก่าโรงเรียนพุทธะวิทยา, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

การศึกษาวิเคราะห์ปัตตานุโมทนามัยในพระพุทธศาสนาเถรวาท An Analytical Study of Pattanumodanamaya in Deravada Buddhist

พระครูนิภาสสันตวิกรม (อุดร ปิยะโม/เวียงยางนอก)
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของบุญในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของปัตตานุโมทนามัย ๓) เพื่อวิเคราะห์ปัตตานุโมทนามัยและการนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทย

ผลจากการศึกษาเห็นว่า เรื่องบุญในพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่มีความหมาย และในสังคมไทยนั้นมีแนวคิดเรื่องบุญว่าเป็นสิ่งที่ทำแล้วทำให้มีความสุขส่วนการอนุโมทนาบุญที่ผู้อื่นกระทำแล้วย่อมทำให้ได้รับความสุขเช่นเดียวกัน จากการศึกษาวิจัยในเรื่องปัตตานุโมทนามัยในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า

๑) บุญในคัมภีร์พระพุทธศาสนานี้ย่อมให้เห็นถึงผลที่ได้รับตามความคาดหวังของการกระทำเป็นที่ตั้งช่วยทำให้จิตใจไร้อกุศลทั้งปวง อันเกิดจากการกระทำด้วยใจที่บริสุทธิ์ทางกาย วาจา และใจเป็นเครื่องเกื้อหนุนผลลัพธ์ที่ถูกต้องให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจในเรื่องของบุญมากยิ่งขึ้น ซึ่งบุญนั้นเป็นผลที่ได้รับจากการกระทำที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ อย่าง คือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ ประกอบด้วยเจตนาอันบริสุทธิ์เป็นที่ตั้ง

๒) ปัตตานุโมทนามัย ตามความหมายคือการอนุโมทนาส่วนบุญ หรือคุณความดีที่ผู้อื่นกระทำแล้ว รวมถึงการพลอยชื่นชมยินดีกับส่วนบุญและคุณงามความดีที่ผู้อื่นกระทำ ที่ประกอบด้วยใจที่บริสุทธิ์ ทำกายพร้อม วาจาพร้อม และใจพร้อม

๓) ปัตตานุโมทนามัยช่วยให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เพราะคนในสังคมมีจิตใจที่งดงาม ยินดีในการสร้างคุณงามความดีแม้ไม่ได้กระทำเองแต่ก็ยินดีและอนุโมทนาในสิ่งที่ผู้อื่นกระทำด้วยความบริสุทธิ์ใจดังนั้น สังคมที่มีคนที่ประกอบไปด้วยผู้มีความปรารถนาดีและพลอยยินดีกับคุณงามความดีที่บุคคลอื่นกระทำ ประพฤติปฏิบัติธรรม และช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสเพื่อสร้างโอกาสให้กับผู้อื่นเพื่อการดำเนินไปพร้อมกันในการสร้างความสามัคคีให้เกิดมีขึ้นของคนในสังคม ช่วยให้สังคมชุมชน สังคมประเทศดำเนินไปด้วยคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามอยู่ตลอดเวลา

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the meaning and significance of Puñña (merit) in Buddhist Scriptures, 2) to study the meaning and significance of Pattanumodanamaya (rejoicing in others' merit), and 3) to analyze the application of Pattanumodanamaya in Thai society.

This research applied the documentary research with collecting data from Tipitaka, Commentary, the academic textbooks, related documents and

researches. Analysis of the data used the analysis of the content and the summary of the research used presenting the descriptive results of the research.

Results of the Research

1) The Puñña (merit) in Buddhist Scriptures showed the result of the action that made the mind wholesome, originated from the action with the pure mind by body, speech and mind, and supported the good result in understanding the Puñña to the Buddhists. The Puñña was the result of the action in body, speech, and mind consisting of the intention.

2) The Pattanumodanamayawas the rejoicing in others' merit or the others' goodness. Moreover, the appreciation in the others' merit consisted of the pure mind to make the readiness in body, speech, and mind.

3) The Pattanumodanamaya helped the people living in the society happily because the people in the society were kind, glad to make their goodness and the others' goodness with the pure mind. Therefore, the society consisted of the people who were kind, glad to make their goodness and the others' goodness with the pure mind, practiced the meditation, and helped the disadvantaged people to make the unity for the people in the society. These made the community and the nation proceeding with the virtue and ethics.

๑.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทำบุญของชาวไทยมักจะมีเป้าหมายในทางวัตถุมากกว่าเป้าหมายที่แท้จริงตามหลักพุทธศาสนาบางรายทำบุญเพื่ออยากร่ำรวยทำบุญเพื่อให้มีหน้ามีตาในสังคมบางรายทำบุญเพื่อสะเดาะเคราะห์เพื่อโชคลาภหรือเพื่อป้องกันภัยอันตรายเป้าหมายเหล่านี้เป็นเป้าหมายทางรูปธรรมหรือเป็นไปเพื่อเพิ่มความโลภความเห็นผิดในการทำบุญมากกว่าที่จะเป็นการทำบุญด้วยปัญญาบางรายถึงกับทำบุญแบบหมดเนื้อหมดตัวมีเงินมีทองเท่าไรก็ทุ่มเทบริจาคอย่างสุดๆจนเกิดปัญหาขึ้นในครอบครัวอันเกิดจากการทำบุญที่ผิดๆถ้าพูดถึงเรื่องการทำบุญหลายท่านอาจนึกถึงการไปทำบุญที่วัดบ้างการทำบุญด้วยการใส่บาตรตอนเช้าหรือนึกถึงการให้ทานต่างๆเช่นการถวายสังฆทานบำเพ็ญกุศลในการร่วมถวายผ้ากฐินถวายผ้าป่าบังสุกุลซึ่งเป็นการทำบุญที่พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ประพฤติปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องบางท่านมีความเข้าใจในเรื่องการทำบุญไม่สอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาโดยคิดว่าการทำบุญต้องทำด้วยการบริจาคทรัพย์และถวายทานเท่านั้นบางท่านอาจคิดว่าเงินที่มีอยู่ยังไม่พอใช้จะให้ไปทำบุญอีกได้อย่างไรซึ่งความคิดเหล่านี้ล้วนเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้องเพราะพระพุทธศาสนาได้แสดงหลักการทำบุญไว้ ๑๐ วิธีและไม่จำเป็นต้องไปทำที่วัดเท่านั้นอีกทั้งไม่จำเป็นต้องเสียเงินสักบาทและที่สำคัญหลายท่านอาจลืมนึกไปว่าชีวิตคนเราที่ลำบากยากแค้นอยู่ทุกวันนี้สาเหตุเป็นเพราะแต่ก่อนไม่ค่อยได้ทำบุญนั่นเองแล้วอย่างนี้จะให้ชีวิตวันข้างหน้าดีได้อย่างไรในเมื่อทุกวันนี้เราใช้บุญเก่าไปวันๆโดยที่ไม่ได้สร้างบุญใหม่เลยตรงกันข้ามกับยังสร้างบาปกรรมมากขึ้นเรื่อยๆหลายคนให้เหตุผลว่าที่ไม่ได้สนใจเรื่องบุญเรื่องทานเพราะยังไม่

รวยไม่ยากเสียค่าใช้จ่ายออกไปอีกแต่คนที่รู้ความจริงในกฎของธรรมชาติจะรู้ว่าถ้าคุณอยากรวยก็ยิ่งต้องทำบุญ(โดยเฉพาะการให้ทาน)จริงอยู่ที่ว่าพระพุทธศาสนาสอนให้ไปนิพพานอันเป็นความสุขสูงสุดแต่หากใครยังทำไม่ได้ถึงขั้นนั้นน้อยๆพระพุทธศาสนาก็สอนวิธีหนีอบายภูมิทั้ง ๔ อันได้แก่การก่อกองสุรกายเปรตและเดรัจฉาน(ซึ่งมีชีวิตที่ลำบาก)สอนให้มีความสมบูรณ์ในมนุษย์สมบัติ(หรือความร่ำรวยนั่นเอง)สวรรค์สมบัติ(ความสุขอันเป็นทิพย์ในสวรรค์)และพรหมสมบัติ(ความสุขที่เหนือยิ่งกว่าสวรรค์ของเหล่าพรหม)จะเห็นได้ว่าไม่ว่าเราจะมีเป้าหมายคือนิพพานหรือแค่อยากไปเกิดในสวรรค์หรือบางคนอยากมีชีวิตเป็นมหาเศรษฐีเท่านั้นพระพุทธศาสนาก็สอนให้ได้หมดและการทำบุญเพื่อให้ได้สิ่งต่างๆเหล่านี้ก็มีอยู่ ๑๐ วิธีหรือที่เรียกว่าบุญกิริยาวัตถุ ๑๐

บุญกิริยาวัตถุ^{๑๒} หมายถึงการกระทำที่เป็นบุญมีอยู่ ๑๐ อย่างโดยแบ่งเป็น ๓ หมวดคือ

- ๑.หมวดทานได้แก่ทานมัยปัตติทานมัยปัตตานโมทนามัย
- ๒.หมวดศีลได้แก่ศีลมัยอปายนมัยเวยาวัจจมัย
- ๓.หมวดภาวนาได้แก่ธัมมัสสวนมัยธัมมเทสนามัยภาวนามัย

ส่วนทิฏฐุชกรรมเข้าได้กับทุกหมวดในงานวิจัยนี้จะเป็นการวิเคราะห์หัวข้อปัตตานโมทนามัย(การยินดีในความดีของผู้อื่นหรืออนุโมทนา)อันสังกัดแห่งปัตตานโมทนามัยพระพุทธเจ้าก็ทรงสรรเสริญว่าเป็นความดีโดยมูลเหตุแห่งต้นหา ๓ ประการอันได้แก่ความทะยานอยากไม่ปรุงแต่งให้มีขึ้นมีขึ้นแล้วอยากให้ทรงตัวอยู่นานๆมีขึ้นแล้วไม่อยากให้เสื่อมสลายไปจนเกิดอุปาทานขึ้นธว่าเรดีกว่าเราเราเสมอเราเราเลกว่าเขาเมื่อหมกมุ่นกับอุปาทานขึ้นธมากเข้าจะมี การแสดงผลทางใจจากกายเป็นลำดับดังนี้มีจิตริษยาอาฆาตพยาบาทและด้วยการละเมิดศีล

การอนุโมทนานั้นจึงมีอันสงส์มากเพราะเหตุว่าโดยปกติคนทุกคนมักมีอารมณ์จิตที่มีอุปาทานขึ้นธเป็นของตนอยู่มากเมื่อใดที่บุคคลอื่นได้ดีเหนือตนหรือทำความดีมากกว่าตนก็มักมีการนำตนเองไปเปรียบเทียบกับคนนั้นคนนั้นเสมอจนทำให้จิตของตนเองนั้นเศร้าหมองไปและบางครั้งก็เกินไป(หากตายในวาระจิตที่เศร้าหมองนั้นย่อมไปสู่อบายภูมิ)จนเกิดเป็นความอิจฉาริษยาอยู่ในใจถ้าหากคนเราสามารถที่จะละความอิจฉาริษยาของใจได้ก็ถือว่าเป็นกุศลใหญ่เท่ากับว่าได้ละอุปาทานขึ้นธได้วาระหนึ่งแล้วการอนุโมทนาในกุศลที่บุคคลอื่นได้กระทำดีแล้วด้วยความจริงใจจึงมีอันสงส์มากเพราะในขณะนั้นถือว่าจิตได้ว่างจากกิเลสแล้วชั่วขณะจิตหนึ่งการที่มีบางคนได้กล่าวว่า “เป็นความเชื่ออย่างหนึ่งเมื่ออนุโมทนาแล้วสบายใจ” ยังไม่ตรงนักในความเป็นจริงในส่วนของการกำลังใจของผู้ที่เข้าไปอนุโมทนาในกุศลนั้นมีความยินดีในการทำความดีเทียบเท่ากับผู้ที่ทำกุศลเองจึงมีกำลังใจเกือบเต็มคือ ๙๙% ขาดอยู่อีก ๑% คือเพียงแต่ไม่ได้ทำความดีนั้นด้วยตนเองเท่านั้นแต่ก็เป็นการทำบุญที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในพระพุทธศาสนาเพราะฉะนั้นทุกคนสามารถที่จะสั่งสมบุญได้มากขึ้นในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุโมทนาถ้ามีความเข้าใจในขั้นตอนของการทำบุญเช่นนั้นแล้วเราสามารถทำบุญได้ทุกที่ทุกเวลา^{๑๓}

ปัตตานโมทนามัยตามความหมายในพจนานุกรมพุทธศาสนาคือบุญสำเร็จด้วยการ

^{๑๒} พ.ธ.อ.(ไทย) ๗๕/๖๐/๔๒๗.

^{๑๓} พระชาวยวธมโม, ฉลาดทำบุญ, (กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายพุทธิกา, ๒๕๕๔), หน้า ๕๔.

อนุโมทนาส่วนบุญทำบุญด้วยการยินดีในการทำดีของบุคคลอื่น^{๓๔}ในการศึกษาวิเคราะห์เรื่อง ปัตตานโมทนามัยในครั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับพุทธศาสนิกชนที่สนใจในเรื่องของ ความเข้าใจอันถูกต้องและสามารถที่จะนำความรู้ความเข้าใจนี้ไปประพฤติปฏิบัติด้วยความถูกต้อง ตามหลักทฤษฎีทางพระพุทธศาสนาเพราะในสภาพการณ์ปัจจุบันการทำบุญทำกุศลหรือการทำ ทานในทางพระพุทธศาสนาผู้ปฏิบัติได้ประพฤติปฏิบัติไปตามความเข้าใจของตนเองหรือได้รับการ ปลุกฝังมาจากบรรพบุรุษที่เคยปฏิบัติมาก่อนและสั่งสอนให้ลูกหลานกระทำตามความเชื่อของ ตนเองที่เคยมีมาก่อนซึ่งในความเชื่อนั้นจะไปในทางที่ถูกหรือในทางที่ผิดนั้นในเรื่องของพิธีกรรม ทางพระพุทธศาสนาซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วไม่เคยได้นึกถึงหรือเข้าใจไปในลักษณะที่ผิดพลาดจาก ความเป็นจริงแต่ยึดติดอยู่ความเชื่อดั้งเดิมว่าทำแล้วก็ได้กุศลเหมือนกันขึ้นสวรรค์ไม่ต้องตกอยู่ใน นรกอบายภูมิทำให้มากสั่งสมให้มากกุศลหรือบุญนั้นจะช่วยส่งเสริมตัวเองและครอบครัวให้มี ความสุขความเจริญยิ่งทำมากยิ่งขึ้นได้มากหรืออาจจะไถ่ถอนบาปตามทีพระพุทธองค์ได้บำเพ็ญมา

จากความเชื่อหรือศรัทธาที่ปราศจากเหตุผลทางปัญญาในการพิจารณาไตร่ตรองหา เหตุผล หรือความเป็นจริงกลายเป็นความเชื่อแบบงมงายที่ทำตามกันมาในเรื่องของการ ทำบุญ จำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจให้ถูกต้อง การที่พลอยยินดีกับบุญที่บุคคลอื่นกระทำ จะให้ผลสำเร็จได้หรือไม่นั้น แท้จริงแล้วเป็นเช่นไรเพราะการปลุกฝังความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญที่ มีมาอย่างยาวนานนี้เองทำให้พุทธศาสนิกชนหรือประชาชนผู้นับถือในพระพุทธศาสนากระทำกัน มาอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นวัฒนธรรมและประเพณี การนำเอาหลักคำสอนของทางศาสนา พราหมณ์และศาสนาฮินดูมาผสมผสานกับพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาจนแยกแทบไม่ออกว่าการ กระทำอย่างนี้เป็นหลักการที่ถูกต้องหรือไม่ตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนายกตัวอย่างให้เห็น ชัดเจนในปัจจุบันที่พบเห็นกันอยู่บ่อยๆแม้กระทั่งในวัดเองพระภิกษุในปัจจุบันได้กระทำให้เห็นอยู่ บ่อยๆคือเมื่อจะประกอบพิธีอะไรนิยมนำการบวงสรวงบอกกล่าวเทพยดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เสียก่อน เพื่อให้ท่านอำนวยการพรให้สิ่งเหล่าสำเร็จตามความต้องการ

ในข้อนี้หลักการหรือทฤษฎีทางพระพุทธศาสนามีได้สอนไว้อย่างนั้น ถ้าจะปฏิบัติ ตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงแล้วต้องยึดธรรมเป็นหลัก โดยเนื้อแท้แล้วพิธีกรรม ดังกล่าวในพุทธศาสนาเองไม่มีปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมคนไทยนั้นโดยส่วนใหญ่แล้วได้นำเอา พิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์ศาสนาฮินดูมาใช้ร่วมกันในการทำตามวัฒนธรรมประเพณีในการ บำเพ็ญบุญทางพระพุทธศาสนาตามหลักของบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการนั้น มีการทำบุญโดยมิต้อง ใช้ทรัพย์สิน เงินทองของมีค่าบริจาคทำบุญ ทำเพียงการพลอยอนุโมทนาบุญ พลอยยินดีกับคนที่ ทำบุญก็ได้บุญเช่นกัน การทำใจให้มีความสุขยินดีในกองการกุศลยินดีในทานที่ตนและครอบครัวได้ กระทำมาหรือแม้กระทั่งยินดีในกุศลที่บุคคลอื่นกระทำความเป็นการทำบุญที่ลงทุนน้อย แต่ได้ผลบุญ มากซึ่งเหตุนี้เองทำให้ผู้วิจัยสนใจในเรื่องนี้และต้องการนำหลักการอนุโมทนาบุญนี้มาประยุกต์ใช้ ในสังคมไทย

ดังนั้นในการทำการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาในเรื่องของการ

^{๓๔} พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์**, (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์พุทธ ศาสนาของธรรมสภา, พิมพ์ครั้งที่๑๗,๒๕๕๔ (ชำระ-เพิ่มเติมช่วงที่๑๔๖)), หน้า๒๓๔.

อนุโมทนาบุญที่ตนเองกระทำและผู้อื่นได้กระทำนั้น มีผลในทางใดทำแล้วก่อให้เกิดผลดีผลแห่งการกระทำที่เกี่ยวข้องกับทำบุญในแต่ละประเภทก็ตามเราก็นึกถึงในกุศลแห่งการกระทำกับผู้อื่นที่ได้กระทำมาไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของท่านและบุญหรือศีลที่บุคคลอื่นที่ได้กระทำนั้นทำให้เกิดสิ่งใดขึ้นและได้รับผลนั้น

๒.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๒.๑ เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของบุญในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
- ๒.๒ เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของปัตตานโมทนาภัย
- ๒.๓ เพื่อวิเคราะห์ปัตตานโมทนาภัยและนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทย

๓.ขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ปัตตานโมทนาภัยในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร(Documentary Research)ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยโดยศึกษาจากเอกสารปฐมภูมิ(Primary source)พระไตรปิฎกและอรรถกถาฎีกาที่เกี่ยวข้องเอกสารทุติยภูมิ(Secondary source)คือหนังสือเอกสารสื่อออนไลน์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัตตานโมทนาภัยและบุญกิริยาวัตถุ๑๐ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๔.วิธีดำเนินการวิจัย

- ๗.๑ ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎกภาษาไทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๗.๒ ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัตตานโมทนาภัยผู้วิจัยจะศึกษาโดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ(Primary Source)คือพระไตรปิฎก อรรถกถาที่เกี่ยวข้อง
- ๗.๓ นำข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิมาวิเคราะห์ปิฎกภาษาไทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ(Secondary Source)ได้แก่หนังสือเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปและแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้

๖.สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องวิเคราะห์ปัตตานโมทนาภัยในคัมภีร์พระพุทธศาสนาโดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑)เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของบุญในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของบุญกิริยาวัตถุ ๑๐๓) เพื่อวิเคราะห์ปัตตานโมทนาภัยและการนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร(Documentary Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย โดยศึกษาจากเอกสารปฐมภูมิ(Primary source) พระไตรปิฎก และอรรถกถา ฎีกาที่เกี่ยวข้อง เอกสารทุติยภูมิ (Secondary source) คือ หนังสือ เอกสาร สื่อออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัตตานโมทนาภัย และบุญ

กิริยาวัตร ในทางพระพุทธศาสนา เพื่อการรวบรวมข้อมูลในด้านต่างๆให้ได้มาซึ่งความเข้าใจในเรื่องของปัตตานโมทนาบุญ และบุญกิริยาวัตรให้ถูกต้องตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสังคมเรื่องของการอนุโมทนาในส่วนบุญ และการบำเพ็ญบุญช่วยก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งตนเอง ครอบครัว รวมไปถึงสังคมด้วย ซึ่งผลสรุปและข้อเสนอแนะเป็นดังนี้ คือ

๖.๑ สรุปผลของการวิจัย

ความหมายและความสำคัญของปัตตานโมทนาบุญ ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นั้น บุญ หมายถึง ผลในการอนุโมทนาในการกระทำความดีงามของคนอื่นช่วยให้ทุกปราศจากทุกข์ทั้งปวง ผลของการอนุโมทนาบุญคือได้รับความสุขกาย สบายใจ จิตใจสะอาดปลอดโปร่งแจ่มในสิ่งที่ตนได้กระทำให้มีเกิดขึ้นโดยอาศัยหลักธรรม และความเข้าใจในหลักธรรมในเรื่องของความสำเร็จในการสร้างบุญ บุญนั้นจะสำเร็จลงได้ก็ด้วยคนเรานั้นมีส่วนของคำพูด การกระทำ โดยอาศัยใจที่มีความเห็นตรงเห็นถูกต้องในเรื่องของหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ว่าบุญจะสำเร็จได้นั้นคนเราต้องประกอบด้วยกาย วาจา และใจที่บริสุทธิ์ในการที่จะกระทำซึ่งบุญ และในส่วนของการอนุโมทนาบุญ กุศลในสิ่งได้กระทำมา ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ชักชวนกันให้กระทำความดีงามความดี มีส่วนร่วม มีคุณธรรมจริยธรรมในทุกด้านต่อการสร้างสรรค์พัฒนาไปสู่สิ่งที่ดี แม้ในกรณีที่ตนเองไม่สามารถจะกระทำได้เพราะเกินกำลังความสามารถของตนเองแต่ก็มีความพลอยยินดีอย่างจริงใจ และเต็มใจในการสร้างกุศลคุณงามความดีของบุคคลอื่นก็จัดได้ว่าเป็นบุญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เราได้อันนิจ และส่งผลให้ไปสู่สุคติตามความเชื่อความศรัทธาที่เกิดจากปัญญาพิจารณาตามความเห็นที่ถูกต้อง ซึ่งในเรื่องของการสร้างบุญ และการยินดีในบุญที่บุคคลอื่นสร้างมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้สังคมประเทศชาติ และคนในสังคมมีความเจริญทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ จึงขอสรุปในเรื่องของบุญ และการอนุโมทนาบุญให้เห็นเป็นประเด็นที่ชัดเจนในเรื่องต่าง ๆต่อไปนี้ ความหมายและความสำคัญของปัตตานโมทนาบุญ คือ

ก. ความหมายของบุญ บุญมีความหมายเป็นอย่างยิ่งในเรื่องของการกระทำว่า บุญที่เราได้กระทำลงไปนั้นมีผลอย่างไรต่อการดำเนินชีวิต จุดมุ่งหมายของชีวิตต้องขึ้นอยู่กับการทำบุญหรือไม่ หรือไม่ต้องกระทำก็ได้ และความหมายของบุญคืออะไร? หรือเป็นการแสวงหาหรือไขว่คว้ามาเพื่อให้ได้อะไร? เราจึงจำเป็นต้องมีความกระจ่างในเรื่องของความหมายอันแท้จริงของบุญว่าคืออะไร? ทำไปแล้วได้อะไร? บางทีคำถามเหล่านี้อาจเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องการคำตอบที่ถูกต้องออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรมความหมายของคำว่า “บุญ” เสียก่อน ซึ่งคำว่า “บุญ” โดยทั่วไปหมายถึง การกระทำความดี มาจากภาษาบาลีว่า “บุญญะ” แปลว่า เครื่องชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ดังนั้น บุญจึงเป็นเสมือนเครื่องกำจัดสิ่งเศร้าหมอง ที่เราเรียกกันว่า “กิเลส” ให้ออกไปจากใจ บุญจะช่วยให้เราลด ละ เลิกความโลภ ความเห็นแก่ตัว ความมีจิตใจคับแคบ อันเป็นสาเหตุให้เกิดความทุกข์ต่างๆ นานา และช่วยให้ใจเป็นอิสระ พร้อมจะก้าวไปสู่การทำคุณงามความดี ในขั้นต่อไป เป็นการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ทำให้เกิดความอึดเอิบใจ มีความสุข และเป็นความสุขที่สงบและยั่งยืน ในขณะเดียวกัน ก็ทำให้ผู้ปฏิบัติเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม นำเคารพยกย่อง เพราะถือว่าเป็น “คนดี” นั่นเอง

ข. ความสำคัญของบุญบุญมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับพุทธศาสนิกชนชาวไทย เพราะบุญ เป็นสิ่งที่ทำให้พอใจพอใจชอบใจ เช่น ทำบุญให้ทานหรือรักษาศีลก็ตาม แล้วก็พอใจ

อัมเอบ หรือ แม้ที่สุดแต่รู้สึก ว่า ตัวได้ทำสิ่งที่ท้าทาย ในกรณีที่ ทำบุญเอาหน้า เอาเกียรติ อย่างนี้ ก็ได้ชื่อว่า ได้บุญ เหมือนกัน แม้จะเป็น บุญชนิดที่ไม่สู้จะแพ่ หรือแม้ในกรณีที่ ทำบุญด้วยความ บริสุทธิ์ใจ เพื่อเอาบุญกันจริงๆ ก็ยังอดพอใจไม่ได้ว่า ตนจะได้เกิดในสุคติโลกสวรรค์ มีความ ปรารถนาอย่างนั้น อย่างนี้ ในภพนั้น ภพนี้ อันเป็น ภาวต้นหา นำไปสู่การเกิดในภพใหม่ เพื่อเป็น อย่างนั้น อย่างนี้ ตามแต่ ตนจะปรารถนา ไม่ออกไปจาก การเวียนว่ายตายเกิด ในวัฏสงสาร ได้ แม้จะไปเกิดในโลกที่เป็นสุคติอย่างไรรู้ก็ตาม ฉะนั้น ความหมายของคำว่า บุญ จึงหมายถึง สิ่งที่ทำให้ ฟูใจ และ เวียนไปเพื่อความเกิดอีก ไม่มีวันที่สิ้นสุดลงได้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าแนวคิดเกี่ยวกับเรื่อง ความหมาย และความสำคัญของบุญแล้วเป็นเช่นไร? ทั้งในส่วนตนและส่วนรวม สังคม วัฒนธรรม ความเป็นอย่างของคนในสังคม วัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ซึ่งอาจจะกล่าวลักษณะของแนวคิดทั้ง ของส่วนตน และส่วนรวมให้เห็นชัดดังนี้คือ

(๑) ในทัศนคติส่วนตน การสะสมอุปนิสัยในการทำบุญ ทำให้สามารถ ละครลายความตระหนี่ และความยึดถือมั่นในตัวตนลงได้ ทำให้เป็นผู้มีจิตใจเมตตา กรุณา มีความ รักและปรารถนาดีต่อผู้อื่น มีความสงสารยินดีช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นมากขึ้นช่วยสร้างความสมัค ปรมาสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน สังคมรวมไปถึงประเทศชาติ บุญในลักษณะต่างๆที่มีปรากฏใน หลักธรรมสามารถทำให้บุคคลได้ตัดอกุศลทิ้งลงได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความโกรธ เพราะตั้งตนอยู่ ในศีลมัย รู้จักแบ่งปันให้กับผู้ที่ด้อยกว่า ขาดโอกาสที่ดีเช่นเรา ยอมรับฟังสิ่งดีๆจากบุคคลผู้รู้กว่า เราและนำมาปฏิบัติให้ตรงกับทัศนคติของเราเมื่อกระทำได้ก็นำสิ่งที่ทำแล้วประสบความสำเร็จ แนะนำให้กับบุคคลอื่นเพื่อสร้างความเป็นกัลยาณมิตรให้เกิดขึ้น มีความพลอยยินดีต่อการทำดีของ บุคคลอื่นสร้างทัศนคติ คือ ความเห็นตนเองให้ถูกต้องปราศจากทัศนคติที่โน้มเอียงไปในทาง อกุศล เพื่อเป็นการช่วยให้ตนเองรู้ และเข้าใจในหลักธรรมในเรื่องของบุญอย่างถูกต้อง

(๒) ทัศนคติส่วนรวม บุญมีส่วนสำคัญที่ช่วยทำให้สังคมสงบสุข มีแต่ ความเจริญเพราะทุกคนมีทัศนคติในเรื่องของบุญไปในทางเดียวกัน ในเรื่องของการให้ทาน รู้จัก ให้ทาน รักษาศีลให้บริสุทธิ์ หมั่นเจริญภาวนาเพื่อสร้างคุณค่าทางจิตใจให้ดีความ ทำให้จิตใจมี สัมมาทิฐิคือความเห็นที่ตรง และถูกต้องอันเป็นเหตุให้เข้าใจในการสร้างบุญอย่างถูกต้อง เมื่อ เข้าใจในบุญอย่างถูกต้องแล้วบุญในข้ออื่นๆย่อมมีเกิดตามมา เพราะเราเชื่อ และศรัทธาในการ สร้างบุญ ทำให้บุญช่วยเสริมสร้างสามัคคีและความเป็นปึกแผ่น ความเจริญให้แก่ตนเอง แก่ชุมชน และแก่สังคม ตลอดจนประเทศชาติทั้งนี้เพราะเมื่อบุคคลบำเพ็ญบุญด้วยการให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนาแล้ว เขาเหล่านั้นย่อมยินดีในการเอื้อเฟื้อเกื้อกูลผู้อื่น ไม่เบียดเบียนประทุษร้ายชีวิต และทรัพย์สินผู้อื่น

๖.๒ ความหมายและความสำคัญของบุญ

การทำบุญในพระพุทธศาสนานั้น มุ่งเน้นคุณธรรมภายในจิตใจที่ปราศจากการ เบียดเบียนผู้อื่นไม่ประทุษร้ายผู้อื่นด้วยกายและวาจา ฉะนั้น การทำบุญในพระพุทธศาสนาจะต้อง ประกอบด้วยสภาพจิตที่เป็นกุศล ตลอดจนความประพฤติและวาจาที่เหมาะสม บุคคลผู้ทำบุญจะ ได้รับผลบุญมากน้อยต่างกันตามภูมิธรรมของแต่ละคนเป็นสำคัญอันเป็นเรื่องของความรู้ ฐานะ และ การดำเนินชีวิตเมื่อเราเข้าใจในเรื่องของบุญแล้ว ก็จะทำให้เราได้เข้าใจในหลักธรรมอย่างแท้จริงว่า “บุญ” นั้นไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นจากการบริจาคทาน รักษาศีลให้บริสุทธิ์ และหมั่นเจริญภาวนาเท่านั้น

เพราะ ๓ ประการที่กล่าวมานั้นเป็นหลักธรรมสำคัญหลักใหญ่ที่จำเป็นต้องให้เกิดขึ้นก่อนหลักธรรมในข้ออื่นเมื่อใดที่เรากระทำได้สมบูรณ์แล้วในหลักธรรมทั้งสามประการ หลักธรรมในเรื่องของบุญในข้ออื่นๆก็จะตามมาไม่ว่าจะเป็นบุญที่เกิดจากการที่เรามีความเห็นที่ตรง บุญที่เกิดจากการฟังธรรม บุญที่เกิดจากการให้ธรรมคำสั่งสอน บุญที่เกิดจากการเป็นคนมีความอ่อนน้อมถ่อมตน และบุญที่เกิดจากการยินดีในการรับใช้ ท้ายที่สุด และมีส่วนสำคัญที่สุดในด้านสังคมเพราะบุญที่เกิดจากการที่เรามีความยินดีในบุญที่คนอื่นได้สร้าง หรือความพลอยยินดีต่อการสร้างคุณงามความดีของบุคคลอื่น ซึ่งปัตตานโมทนามัย คือ บุญสำเร็จด้วยการยินดีในความดีของผู้อื่น (by rejoicing in others' merit) คือการอนุโมทนาบุญที่ผู้อื่นได้กระทำมา พร้อมกับกรายอมรับ และยินดีต่อการทำความดีหรือการทำบุญของผู้อื่น เมื่อใครไปทำบุญมาเราก็รู้สึกชื่นชมยินดีไปด้วย โดยไม่คิดมีอคติหรืออิจฉาหรือระแวงสงสัยในการทำความดีของผู้อื่นด้วยควมมีสุจริตทางใจเป็นที่ตั้งด้วยความบริสุทธิ์ใจ ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ในทางสังคมเป็นอย่างดี เพราะผู้ที่มีปัตตานโมทนามัย ย่อมจะไม่ขัดขวางสร้างความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นกับผู้อื่น อีกทั้งยังจะช่วยสนับสนุนให้ผู้อื่นได้ทำความดีและสร้างบุญอย่างเต็มที่ เพราะได้รับการเห็นดีเห็นงามว่าสิ่งที่ตนได้กระทำนั้นเป็นบุญ เป็นกุศล เป็นคุณงามความดีจึงยินดีที่จะทำบุญนั้นอย่างเต็มที่ และเต็มกำลังความสามารถที่ตนจะกระทำได้ จึงเห็นได้ว่า ความพลอยยินดีในคุณงามความดี หรือบุญที่บุคคลอื่นกระทำนั้นเป็นบุญอย่างหนึ่งที่จะช่วยก่อให้เกิดกุศล ความดี และบุญในข้ออื่นๆตามมา เพราะเมื่อเรามีความยินดีในการสร้างกุศล สร้างกุศล สร้างบุญของบุคคลอื่นเราย่อมไม่ขัดขวางการกระทำนั้นอีกทั้งยังให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง และเต็มใจ รวมไปถึงปราศจากอกุศลทั้งปวงอันอาจจะมีเกิดขึ้นกับจิตใจเรา เมื่อเรายินดีในความดี ในกุศล ในบุญของบุคคลอื่นบุญนั้นย่อมเกิดกับเราด้วยเพราะจิตใจเราปราศจากอกุศลทั้งปวง คือปราศจากความโกรธอิจฉาริษยา ปราศจากความโลภในการหวังที่ได้บุญนั่นเอง ปราศจากความหลงคือไม่มัวเมาลุ่มหลงในกุศล และบุญที่ตนเองไม่ได้สร้าง สังคมจะเจริญได้ก็เพราะบุคคลที่อยู่ในสังคมมีทัศนคติความเห็น และการกระทำไปในทางเดียวกันในการสร้างกุศล คุณงามความดี และบุญไม่มีจิตใจที่ไม่บริสุทธิ์ต่อกันมีแต่ให้การสนับสนุนและสร้างกุศลคุณงามความดี รวมถึงบุญไปด้วยกันแม้จะกระทำไม่ได้ก็ยินดีต่อการสร้างของบุคคลอื่นไปด้วยอีกทั้งปัตตานโมทนามัยช่วยให้ตัดอกุศลมูล อันเป็นรากเหง้าของกุศลออกไปจากจิตใจของผู้ที่กระทำได้ ดังนี้ คือ

๑) ปัตตานโมทนาขจัดรากเหง้าของกุศลมูล

กุศลมูล ๓ อันได้แก่ อโลภะอโทสะ อโมหะ เป็นรากเหง้าหรือพื้นฐานในการประกอบธรรมดี ทั้งทางกาย วาจาและใจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ผู้มีกุศลมูล ๓ เป็นพื้นฐานในจิตย่อมได้รับผลบุญมากน้อยตามกำลังของกุศลมูลในจิตของตนการทำบุญที่ประกอบด้วยกุศลเจตนา ศรัทธาที่ก่อปรด้วยปัญญาและสัมมาทิฐิ ย่อมเป็นการทำบุญที่ได้รับผลบุญมาก เพราะเป็นการบำเพ็ญกุศลกรรมที่สมบูรณ์ ไม่ถูกครอบงำด้วยอำนาจของกิเลสตัณหา

๒) อานิสสงส์ของปัตตานโมทนามัย

อานิสสงส์ คือ ผลที่ได้รับจากสิ่งที่ได้กระทำไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่กระทำเอง หรือสิ่งที่เกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น ในเรื่องของความพลอยยินดีต่อการสร้างบุญสร้างกุศล คุณงามความดีของบุคคลอื่นนั้นช่วยสร้างให้คนมีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามต่อความเข้าใจในเรื่องของบุญในทุกๆข้อธรรมในเรื่องของบุญจะสำเร็จด้วยลักษณะใดในลักษณะทั้งหมด ๑๐ ประการ ซึ่งเป็นผลที่

เกิดต่อเนื่องในเรื่องของผลสำเร็จของบุญโดยเริ่มจากการที่คนเรายึดมั่นอยู่ในศีลที่บริสุทธิ์ไม่ต่างพร้อยก็เป็นปัจจัยช่วยส่งเสริมให้เราประพฤติปฏิบัติในการสร้างบุญในข้ออื่นๆตามมา เมื่อรักษาศีลให้บริสุทธิ์ก็ช่วยให้จิตใจของเราปราศจากอกุศลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความโลภ ความโกรธ ความหลง ฯลฯ เมื่อจิตใจปราศจากอกุศลต่างๆแล้วจิตใจเราก็มีย่อมบริสุทธิ์ช่วยส่งเสริมให้มีกุศลเกิดขึ้นก็ทำให้เรามีความเมตตา มีใจกรุณา มีความยินดีที่จะสร้างบุญสร้างกุศลในด้านอื่นให้เกิดมีขึ้นกับใจส่งผลให้เกิดการกระทำในกุศลคุณงามความดีในด้านอื่นๆอีกมากมาย หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเราสามารถประพฤติปฏิบัติได้ครบทั้งสิบประการในการสร้างบุญเลยก็ได้ เพราะศีลเปรียบเหมือนกฎหมายในด้านพฤติกรรมของมนุษย์ที่เป็นสิ่งปกป้องให้มนุษย์ละเมิดในการกระทำทั้งของตนเอง และบุคคลอื่น โดยการไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักขโมยของผู้อื่น ไม่ผิดลูกผิดเมียคนอื่น ไม่พูดปด ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดเพ้อเจ้อ ไม่พูดคำหยาบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ไม่ดื่มสุราอันเป็นเหตุให้ขาดสติ เมื่อมีสติก็มีความรู้สึกนึกคิดใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองว่าสิ่งใดควรกระทำ สิ่งใดไม่ควรกระทำ อาณิสสหรือผลที่ได้รับตามมาก็คือ เมื่อศีลเราบริสุทธิ์ก็ก่อให้เกิดผลในการสร้างบุญด้านอื่นๆตามมา ดังนี้ คือ

ก. ปาณาติบาตฯ การไม่ฆ่าสัตว์ ช่วยทำให้จิตใจเกิดความเมตตา เมื่อมีจิตใจที่เมตตาก็เป็นผลให้ปัจจัยในการสร้างบุญด้านอื่นมีตามมา คือ การบริจาคทานให้กับคนที่ฐานะด้อยกว่า ให้กับสัตว์ที่กำลังตกทุกข์ได้ให้เกิด ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทานซึ่งในข้อนี้มีข้อสำเร็จในบุญจากบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการสงเคราะห์เข้าด้วย คือ ปัตติทานมัย และปัตตนาโมทนามัย อันเป็นหัวข้อสำคัญในการวิเคราะห์เรื่องของความพลอยยินดีในทานที่บุคคลอื่นได้กระทำเอาไว้ด้วย ซึ่งการอนุโมทนาในทานก็เป็นผลมาจากความมีเมตตาเป็นปัจจัยในเบื้องต้น

ข. อทินนาทานฯ การไม่ลักทรัพย์ ช่วยทำให้จิตใจเรามีความซื่อสัตย์ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน เป็นปัจจัยให้ตนเองตั้งมั่นอยู่ในศีลอันบริสุทธิ์ ซื่อสัตย์สุจริตก่อให้เกิดศีลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล ซึ่งในข้อนี้ได้สงเคราะห์ในบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการเข้าไว้ด้วย คือ อปายานมัยเวทยาวัจจมัย เป็นผลให้คนมีความอ่อนน้อมถ่อมตน และชวนช่วยช่วยเหลือกับบุคคลอื่นที่ได้รับความเดือดร้อน หรือไม่เดือดร้อนแต่มีความยินดีต่อการช่วยเหลืออันก่อให้เกิดกุศลต่อตนเอง

ค. กาเมสุมิฉฉาจารฯ เป็นข้อหนึ่งที่สามารถทำให้บุคคลผู้นั้นมีความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเองและคนที่ตนเองรักห่วงใย ซึ่งก่อให้เกิดผลที่ตามมาคือ ตนเองมีความซื่อสัตย์บริสุทธิ์เป็นที่ตั้งยอมทำให้เกิดความไว้วางใจทั้งในเรื่องของการทำงาน และการดำเนินชีวิต จึงจัดข้อนี้ไว้ในศีลมัยอันเป็นบุญที่เกิดจากการรักษาศีลให้บริสุทธิ์

ง. มุสาวาท เป็นข้อที่ก่อให้เกิดการกระทำทางวาจาที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ทั้งต่อตนเอง และผู้อื่นส่งผลให้การกระทำทางกาย และทางใจบริสุทธิ์ไปด้วยเพราะมีสัมมา คือความเห็นชอบเป็นที่ตั้ง จึงสงเคราะห์ข้อนี้เข้าไว้ใน ญาณุชกรรม คือ ทำความเห็นที่ถูกต้อง ในเรื่องของสัมมาวาจา เจรจาวาจาที่ขอบไม่ประกอบไปด้วยการใช้วาจาในการเลี้ยชีวิตหรือถ้าเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถก็ใช้วาจาในการสั่งสอนอบรมผู้อื่นให้รู้ตามกระทำตามจัดเป็น อัมมัสเทศนามัย อีกข้อหนึ่ง คือ บุญสำเร็จด้วยการแสดงธรรม หรือใช้วาจาอบรมสั่งสอนให้บุคคลอื่นกระทำตน และตั้งตนอยู่ในคุณงามความดี

จ. สุราเมรัย จัดเป็นศีลข้อที่สำคัญที่สุด ถ้าเมื่อละในการที่ไม่กระทำในข้อนี้สติในการกระทำต่างๆก็จะสมบูรณ์พร้อม และสามารถในการที่จะใช้สติในการพิจารณาไตร่ตรองในทางที่

เป็นกุศลคุณงามความดีทั้งปวงจึงสงเคราะห์ศีลข้อนี้เข้าไปในศีลมัชฌิมา บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีลให้บริสุทธิ์

จากการศึกษาในทฤษฎีดังกล่าวมาแล้วนั้น ก่อให้เกิดความเข้าใจคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับบุญ และปัตตานโมทนาบุญ การยินดีในบุญที่บุคคลอื่นได้กระทำมาแล้ว และตนไม่สามารถกระทำได้อีกไม่ขัดขวาง เปียดเบียน อิจฉาริษยา แต่กลับยินดีในการกระทำนั้นของบุคคลนั้นๆ เพื่อขจัดความเศร้าหมอง มัวเมา ลุ่มหลงในอกุศลไม่ให้มีเกิดขึ้น และเพื่อลดทอนกิเลสความเห็นผิดอันอาจจะเกิดขึ้น เป็นผลทำให้บุคคลอื่นๆ ตามมา การเรียนรู้ และทำความเข้าใจในเรื่องของบุญในบุญกิริยาวัตถุ และปัตตานโมทนาบุญ ให้เกิดความชัดเจนในทุกๆ ด้านจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจในหลักธรรมในปัจจัยด้านอื่นๆ เข้ามาเป็นองค์ประกอบจะช่วยให้ทุกคนเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องที่สุดเราควรรู้และเข้าใจในหลักธรรมทั้งหลายให้ละเอียดกว่าที่มีอยู่เดิมเพื่อเสนอแนะให้เป็นประโยชน์ในด้านการศึกษาเพื่อก่อให้เกิดความรู้ที่ถูกต้อง รวมถึงการประพฤติและปฏิบัติต่อไป ก็ควรจะได้อีกศึกษาค้นคว้าหลักคำสอนหลาย ๆ ด้านที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก เพื่อจะได้แตกฉานในพระพุทธศาสนาและสามารถเป็นแหล่งรวบรวมหลักธรรมคำสอนที่สำคัญและครบถ้วนที่สุดให้พุทธศาสนิกชน เพื่อที่จะให้นิสิต นักศึกษา ได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาทางด้านความรู้ต่อไป

๖.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

๑. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการศึกษาในทฤษฎีดังกล่าวมาแล้วนั้น ก่อให้เกิดความเข้าใจในคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของปัตตานโมทนาบุญ ในอีกแง่มุมหนึ่งเท่านั้น ถ้าจะให้เกิดความเข้าใจให้ละเอียดยิ่งขึ้น เพื่อรู้และเข้าใจในหลักธรรมอย่างถูกต้องที่ และเพื่อเสนอแนะให้กับ การวิจัยเป็นประโยชน์ในด้านของการประพฤติปฏิบัติต่อไป ควรจะได้ศึกษา และค้นคว้าในหลักธรรมหลายๆ ด้านเพื่อให้พุทธศาสนิกชน นิสิต นักศึกษา ที่มีความสนใจได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อทำการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่องของความเข้าใจในปัตตานโมทนาบุญ กับความเข้าใจในบุญ ในบุญกิริยาวัตถุ ซึ่งยังมีประเด็นอื่นที่น่าสนใจ และควรจะทำการศึกษาวิจัยต่อไป คือ

ก. ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบบุญในบุญกิริยาวัตถุ กับปัตตานโมทนาบุญ การอนุโมทนาบุญในทางพระพุทธศาสนา

ข. ควรศึกษาวิเคราะห์ความจริงเรื่องการอนุโมทนาบุญตามหลักธรรมพระพุทธศาสนาเพื่อความเข้าใจในเรื่องบุญอย่างถูกต้องต่อไป

ค. ควรศึกษาวิเคราะห์ในด้านความเป็นมาในเรื่องของการทำบุญในพระพุทธศาสนา เพื่อความรู้และเข้าใจในเรื่องของการทำบุญอย่างถูกต้อง

การศึกษาเชิงวิเคราะห์ในครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาที่เกี่ยวกับเรื่องปัตตานโมทนาบุญเพื่อให้เข้าใจได้อย่างถูกต้องในเรื่องของการอนุโมทนาบุญด้วยใจบริสุทธิ์ ใจที่เว้นจากอคติ ๔ ที่มีผลที่เกิดจากการกระทำของตนหรือผู้อื่น ซึ่งในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งสำหรับการทำความเข้าใจในเรื่องของพุทธศาสนาที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนใน

สังคมที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และพุทธศาสนา ต่อการนับถือในพระพุทธรูปอย่างถูกต้องตรงตามหลักธรรม ที่ต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในระดับหมู่คณะ ระดับสังคม ไปจนถึงระดับประเทศ การให้ได้มาซึ่งพื้นฐานความเป็นจริงที่มีต่อการนับถือพุทธศาสนาย่อมจะเป็นประโยชน์ให้กับผู้ที่ศึกษาได้เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของปิตานโมทนาภัย และบุญกิริยาวัตถุที่บุคคลทั่วไปต้องทำความเข้าใจ และสร้างความชัดเจนยิ่งขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในปิตานโมทนาภัยที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และต่อสังคมได้

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล ชุด ๙๑ เล่ม, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

พระชาวยุทธโม,ฉลาดทำบุญ, กรุงเทพมหานคร:เครือข่ายพุทธิกา,๒๕๔๔.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พุทธศาสนาของธรรมสภา, พิมพ์ครั้งที่๑๗,๒๕๕๔ (ชำระ-เพิ่มเติมช่วงที่ ๑ ยุติ),หน้า ๒๓๔.

การศึกษาเปรียบเทียบการรักษาโรคในสมัยพุทธกาล กับการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทย

A COMPARATIVE STUDY OF THE TREATMENT IN THE BUDDHA'S LIVE TIME AND THAI TRADITIONAL TREATMENT

นางลัดดา คงสัตว์รา
สาขาวิชา พระพุทธศาสนา

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบการรักษาโรคสมัยพุทธกาลกับการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทย มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาการรักษาโรคในสมัยพุทธกาล ๒) เพื่อศึกษาการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทย ๓) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการรักษาโรคในสมัยพุทธกาลกับการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร โดยทำการศึกษาจาก เอกสารปฐมภูมิ (Primary source) คือ พระไตรปิฎกคัมภีร์อรรถกถา และเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) เอกสาร งานวิจัย และตำราวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์สรุปข้อมูลในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑) การรักษาโรคในสมัยพุทธกาล เรียกว่า ติกิฉนา กล่าวถึงการรักษาโรคทางกายทางใจ และคุณธรรมของผู้รักษาโรค ปรากฏชื่อโรคทางกายชนิดต่าง ๆ ๕๕ ชนิด สาเหตุของโรคทางกายเกิดจากธาตุ ๔ ไม่สมดุลย์ การรักษาโรคทางกายประกอบด้วยความรู้ ๖ ประการ ได้แก่ (๑) หลักการวินิจฉัยโรคที่ถูกต้อง (๒) อาการของโรค(๓) สาเหตุหรือสมุฏฐานที่เป็นเหตุให้เกิดโรคทางกาย(๔) เทคนิค หรือวิธีการรักษาโรค(๕) ส่วนประกอบของยารักษาโรค(๖) อุปกรณ์เครื่องมือในการรักษาโรคสำหรับการรักษาโรคทางใจในสมัยพุทธกาลไม่ปรากฏชื่อของโรคทางใจ แต่จะแสดงอาการออกมาให้เห็น สาเหตุของการเกิดโรคทางใจเกิดจากกิเลสสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ราคะ โทสะ และโมหะ วิธีการรักษาโรคทางใจโดยใช้การพิจารณาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อาทิเช่น ไตรลักษณ์ พละ ๕ อินทรีย์ ๕ โพชฌงค์ ๗ และการเจริญสมถวิปัสสนา เป็นต้น

๒) การรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทย จำแนกโรคออกเป็นจำพวกไว้ในพระคัมภีร์ต่าง ๆ ๒๕ พระคัมภีร์ สาเหตุของโรคเกิดจากธาตุทั้ง ๔ ไม่สมดุลย์ วิธีการรักษาเน้นการรักษาโรคแบบ องค์กรวม จะพิจารณาจากปฏิกิริยาความสัมพันธ์ระหว่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ และสภาพแวดล้อม โดยถือว่าปัจจัยภายในและภายนอกร่างกายมีส่วนสัมพันธ์กับความสมดุลย์ของร่างกาย คือ ธาตุทั้ง ๔ (ดิน น้ำ ลม ไฟ) การรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทย จึงยึดหลักการรักษาโรคตามแนวทางพระคัมภีร์แพทย์ โดยยึดหลักคุณธรรม และจรรยาแพทย์เป็นสำคัญ

๓) การรักษาโรคในสมัยพุทธกาลและการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทย กล่าวถึงสาเหตุของโรคทางกายว่า เกิดจากธาตุ ๔ แปรปรวน เหมือนกัน และกล่าวถึง ชื่อโรคคล้ายคลึงกัน แต่จำนวนโรคในทางการแพทย์แผนไทย มีจำนวนมากกว่า วิธีการรักษาได้กล่าวถึง ความ

คล้ายคลึงกัน โดยใช้สมุนไพร และการนวด เป็นต้น ข้อแตกต่างระหว่างการรักษาโรคในสมัยพุทธกาล และการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทย คือ สาเหตุของโรคทางใจ ในสมัยพุทธกาล กล่าวว่า เกิดจากโลภะ โทสะ โมหะ ส่วนการแพทย์แผนไทย กล่าวว่า เกิดจากธาตุ ๔ แปรปรวน การรักษาโรคทางใจในสมัยพุทธกาลให้พิจารณาธรรมะ เจริญสมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน ส่วนทางการแพทย์แผนไทยใช้การให้คำปรึกษา และการนวดสมุนไพรเป็นหลัก

ABSTRACT

The study on "A Comparative Study of the Treatment in the Buddha's Life Time and Thai Traditional Treatment" had three objectives: 1) to study the treatment in the Buddha's life time, 2) to study the Thai traditional treatment, and 3) to compare treatment in the Buddha's life time and the Thai traditional treatment.

This research applied the documentary research with collecting data from the primary sources: Tipitaka and Commentary and the secondary sources: academic textbooks, related documents and researches. Analysis of the data used the analysis of the content and the summary of the research used presenting the descriptive results of the research.

Results of the Research

1) The treatment in the Buddha's life time was called Tikiccha and mentioned to the physical and mental treatment, and the virtue of the treater. The treatment in the Buddha's life time appeared the 55 names of the physical illness, and the causes of the physical illness originated from the unbalance of the four Dhātu. The physical treatment consisted of 1) the principle of the accurate diagnosis, 2) the indication of illness, 3) the causes of the physical illness, 4) the techniques or ways for the treatment, 5) the ingredients of the medicine and 6) the instruments and tools for the treatment. Moreover, the necessity of the physical treatment was the virtue of the doctor. The mental treatment in the Buddha's life time did not appeared the name of the illness but showed the symptoms such as the case of Patacara etc. The causes of the mental treatment originated from the 3 Kilesa (defilement): Rāga (greed), Dosa (hatred), and Moha (delusion). The mental treatment applied the Dhamma principles: Tilakkhana (the Three Characteristics), Bala (power), Indriya (Controlling faculty) and Bojjhaṅga (enlightenment factors) etc.

2) The Thai traditional treatment classified in in the 25 traditional medicine scriptures. The causes of the physical illness originated from the unbalance of the four Dhātu. This treatment would consider from the reaction of the relationship between the body, mind, spirit and environment by holding on

the internal and external factors. The body having the part relating to the balance in the body was the four Dhatu (the earth, water, air and fire). The external factors were the change of season, time, habitat, and society. Therefore, the Thai traditional treatment held to the treatment according to the medical scripture and the other scriptures. The necessities of the doctors were the virtue and ethics or medical ethics.

3) The treatment in the Buddha's life time was similar to and accordant with the Thai traditional treatment for the physical treatment. However, the difference of the treatment in the Buddha's life time was the mental treatment with the application of the Dhamma principles. The mental treatment for the Thai traditional treatment did not appear. Now the study of the Dhamma principles appears to treat the patients.

๑.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาถือว่าความเจ็บป่วยเป็นปัญหาสำคัญของมนุษย์ เช่นเดียวกับปัญหาเรื่องความเกิด ความแก่ และความตาย เพราะความเจ็บป่วยนั้นเป็นกระบวนการทางธรรมชาติอย่างหนึ่งของทุกชีวิตที่ดำเนินไปตามกฎของธรรมชาติ ซึ่งใคร ๆ ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ แม้แต่พระพุทธเจ้า ผู้เป็นศาสดาเอกในโลก ทรงพ้นจากทุกข์ทั้งปวง พระองค์ก็ทรงประจักษ์ทางพระวรกาย และดับขันธปรินิพพานเช่นกัน เรื่องนี้เป็นปกติธรรมดา ดังที่พระองค์ตรัสว่า “เรามีความแก่เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้ เรามีความเจ็บเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความเจ็บไปได้ เรามีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้”^{๑๕}

บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเกิดขึ้น ย่อมจะต้องแสวงหาวิธีการรักษาตามกระบวนการบำบัดที่แตกต่างกันในแต่ละสังคมนั้น ๆ จะพึงมี เพื่อให้พ้นไปจากความทุกข์ทรมาน ที่มีมาจากการเจ็บป่วยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้ชีวิตรอดพ้นจากความตาย ถึงกระนั้นการบำบัดรักษาโรคนั้นบางครั้งก็หาย บางครั้งก็ไม่หาย ทั้งนี้สุดแล้วแต่สาเหตุของโรคนั้น ๆ และวิธีการรักษา

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าความตื่นตัวของประชาชนทั่วโลก ในการแก้ปัญหาการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังต่าง ๆ ก่อให้เกิดทางเลือกในการดูแลสุขภาพของตนเอง ลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น สมุนไพรบำบัด ธรรมชาติบำบัด ชีวจิต พลังจักรวาล สมาธิบำบัด เป็นการรื้อฟื้นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เคยใช้ได้ผลดีในอดีตมาผสมผสานการดูแลสุขภาพแนวแพทย์แผนปัจจุบัน^{๑๖}

ประเทศไทย มีการใช้แนวคิดภูมิปัญญาตะวันออกที่สืบทอดกันมา ในการดูแลสุขภาพที่รู้จักกันดีในชื่อ “การแพทย์แผนไทย” ขณะที่โลกแห่งการคิดค้นหมุนไปไม่หยุดนิ่ง ประชาชนในประเทศไทยส่วนหนึ่งหันกลับคืนสู่แนวทางการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ

^{๑๕} อดุง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๕๗/๙๙-๑๐๐.

^{๑๖} อภรณ์เชื้อประไพศิลป์, แนวคิดการพยาบาลแบบองค์รวม, (สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๓), หน้าคำปรารภ.

การแพทย์แผนไทย นับเป็นมรดกอันล้ำค่าทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย มีบทบาทในการช่วยเหลือดูแลสุขภาพอนามัยของประชาชน มานานนับพันปีจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงคุณค่าแห่งความเป็นระบบการแพทย์ที่เหมาะสม สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยระบบหนึ่ง

ศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง ซึ่งจารึกไว้ ประมาณ พ.ศ. ๑๘๐๐ ณ วัดป่ามะม่วง จังหวัดสุโขทัย ความว่า

ทรงสร้างสวนสมุนไพรขนาดใหญ่ไว้บนเขาหลวงหรือเขาสรพยา ให้ราษฎรเก็บสมุนไพรไปใช้รักษาโรครายเจ็บป่วย รวมถึงรูปจารึกที่เกี่ยวกับการนวด ซึ่งพบในเขตอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย^{๑๗}

ตำราโรคนิทาน ฉันท สิบเอ็ด กล่าวถึง ตำรับยาโบราณ ที่เล่าขานเป็นคำกลอนตอนหนึ่ง ความว่า

หนึ่งเล่าจะกล่าวชน	ขึ้นทั่วตนเรียกโลมา
เมื่อวิกลเกิดคิลาน	ให้เจ็บทั่วสารพวงค์
ให้เจ็บทั่วชุมชน	ในกระมลให้หมองหมาง
วิบัติเป็นต่าง ๆ	ให้ชนลูกและชนแสน
ผิแพทย์เห็นฉะนี้	ดุจคัมภีร์ท่านสำแดง
ผู้แพทย์อย่าพึงแคลง	แก้โทษชนวิกลนา
เอารากส้มป่อยนะ	ลูกมะกรูดรากพุทรา
ฆ่าแดงต้มกินนา	แก้เกศาโลมาหาย ^{๑๘}

ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า “พระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นแหล่งกำเนิดแห่งภูมิปัญญาตะวันออก” และที่สำคัญ เป็นบ่อเกิดแห่งองค์ความรู้ต่าง ๆ เฉพาะองค์ความรู้ด้านการรักษาพยาบาลนั้น พระพุทธเจ้าตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า

ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่มีมารดา ไม่มีบิดาผู้คอยพยาบาล ถ้าไม่พยาบาลตนเองในเวลาอาพาธ ใครเล่าจะคอยพยาบาลพวกเธอ ภิกษุที่จะพยาบาลเราจงพยาบาลภิกษุใช้ ภิกษุที่เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์กับภิกษุที่เป็นสัทธีวิหาริกอันเตวาลิก พึงพยาบาลกันในเวลาอาพาธ จนกว่าจะหาย ถ้าไม่มีอุปัชฌาย์อาจารย์ สัทธีวิหาริกและอันเตวาลิกที่จะคอยพยาบาลกัน สงฆ์ต้องพยาบาล^{๑๙}

พระพุทธศาสนามีแนวความคิด เรื่องการดูแลรักษาโรค ตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก อย่างไรก็ตาม การแพทย์แผนไทยมีแนวคิดอย่างไรในการดูแลสุขภาพ การดูแลรักษาโรคสมัยพุทธกาลเหมือนหรือต่างกับการดูแลรักษาโรคแผนไทย มีข้อดีและข้อเสียอย่างไรในการดูแลรักษาโรคตามแนวพุทธวิธี กับแนวแพทย์แผนไทยยุคปัจจุบันเป็นปัญหาที่จะต้องหาคำตอบ แม้ว่า

^{๑๗} สมพร ภูติยานันต์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข, โครงการพัฒนาศูนย์การแพทย์แผนไทย, ๒๕๔๒), หน้า ๙.

^{๑๘} เจ้าพระยาวิชิยาธิบดี (กล่อม), ตำราโรคนิทาน, (กรุงเทพมหานคร : โครงการพัฒนาศูนย์การแพทย์แผนไทยพัฒนา, ม.ป.ป.), หน้า ๑๕.

^{๑๙} วิ.ม. (ไทย) ๕/๓๖๕/๒๔๐ - ๒๔๑.

จะมีผู้วิจัยในเรื่องนี้บ้างแล้ว แต่เน้นการศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่องนี้

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๒.๑ เพื่อศึกษาการรักษาโรคในสมัยพุทธกาล
- ๒.๒ เพื่อศึกษาการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทย
- ๒.๓ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการรักษาโรคในสมัยพุทธกาลกับการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทย

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสารเชิงคุณภาพ (Documentary Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารแบ่งตามแหล่งข้อมูล ดังนี้

๑. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก ภาษาไทยและภาษาบาลี คัมภีร์พระอรรถกถา
๒. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ งานเขียนของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา และนักวิชาการสาขาอื่น ที่เกี่ยวข้องด้วยเรื่องเจ็บป่วย ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมทั้งงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง
๓. เรียบเรียง นำเสนอผลการศึกษาวิจัย

๔. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบการรักษาโรคในสมัยพุทธกาลกับการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทย” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร โดยทำการศึกษาจาก เอกสารปฐมภูมิ (Primary source) คือ พระไตรปิฎกคัมภีร์อรรถกถา และเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) เอกสาร งานวิจัย และตำราวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์สรุปข้อมูลในเชิงพรรณนา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาเปรียบเทียบการรักษาโรคในสมัยพุทธกาลกับการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทยโดยผู้วิจัยมุ่งการศึกษาการรักษาโรคที่ปรากฏในพระไตรปิฎก โดยเริ่มศึกษาพุทธวิธีการดูแลรักษาโรคของพระพุทธเจ้าและแนวคิดทฤษฎีการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทย เพื่อเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์การนำหลักการดูแลรักษาโรคของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ในปัจจุบัน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาในเชิงปฏิบัติอย่างยั่งยืน

๕. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบการรักษาโรคในสมัยพุทธกาลกับการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทยสรุปตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

๑. การรักษาโรคในสมัยพุทธกาล

การศึกษารักษาโรคในสมัยพุทธกาล พบว่า ความหมายของการรักษาโรคนั้นหมายถึงการเยียวยา การรักษา การบำบัดโรค และเวชกรรม ความหมายของโรคทางพระพุทธศาสนา หมายถึง ความเจ็บป่วย ความไม่สบายกาย และความไม่สบายใจ ความเศร้าโศก

ความคร่ำครวญความเสียใจความสิ้นหวังความประสพกับสิ่งที่ไม่ชอบใจความพลัดพรากจากสิ่งที่รักและความไม่สมปรารถนา นั่นคือ ความทุกข์นั่นเอง มีชื่อโรคชนิดต่าง ๆ ๕๕ โรค สาเหตุของอาการเกิดโรค กล่าวคือ ความไม่สมดุลของธาตุทั้ง ๔ ฤดูแปรปรวน การถูกสัมผัสจากเชื้อบุงและสัตว์เลื้อยคลาน การถูกทำร้าย การรักษาโรคมมี ๒ วิธี ได้แก่ ๑) การรักษาโรคที่ขึ้นเกิดทางกาย ๒) การรักษาโรคที่เกิดขึ้นทางใจ ซึ่งมีความเชื่อมโยงสอดคล้องประสานกัน เมื่อร่างกายเกิดการเจ็บป่วย หรือเกิดโรคต่าง ๆ ขึ้น ด้วยเหตุนี้ การบำบัด การรักษาเยียวยาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นสิ่งสำคัญต่อการบรรเทาความทุกข์ทรมานจากโรคต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุของการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้น ดังนั้น การรักษาโรคทางกายนั้น จะต้องประกอบไปด้วย ๑) หลักการวินิจฉัยโรคที่ถูกต้องและแม่นยำในการรักษามีให้เกิดความผิดพลาด ๒) อาการของโรค ๓) สาเหตุหรือสมุฏฐานที่เป็นเหตุให้เกิดโรคทางกาย ๔) เทคนิค หรือวิธีการรักษาโรค เช่น การกรรมวัน การอบ การแช่ การผ่าตัด เป็นต้น ๕) ส่วนประกอบของยารักษาโรค อาทิเช่น เกล็ด สมุนไพรแต่ละชนิด ๖) อุปกรณ์เครื่องมือในการรักษาโรค เช่น กล้องเก็บยา มีดผ่าตัด ผ้าพันแผล เป็นต้น องค์ประกอบทั้งหมดดังที่ได้กล่าวมาเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาโรคทางกายตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถา นอกจากนี้ การรักษาโรคทางกายสิ่งที่ไม่ได้นั้นก็คือคุณธรรมหรือคุณสมบัติของผู้เป็นหมอหรือแพทย์ที่มีต่อผู้ป่วย โรคทางใจตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง โรคที่เกิดจากกิเลส ทำให้จิตใจเศร้าหมอง เป็นทุกข์ ไม่สงบ ฟุ้งซ่าน วิธีการที่จะรักษาโรคทางใจได้เป็น อย่างดี ได้แก่ ๑) วิธีปฏิบัติสมถกรรมฐาน ๔๐ วิธี ๒) วิปัสสนากรรมฐาน ๓) การได้รับฟังพระธรรมเทศนา ทั้ง ๓ หัวข้อดังที่กล่าวมาสามารถรักษาโรคทั้งทางกายและทางใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.การรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทย

การศึกษาการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทย พบว่า ความหมายของการแพทย์แผนไทยนั้น หมายถึง กระบวนการรักษาเริ่มจาก การตรวจวินิจฉัยโรค การบำบัดโรค การรักษาโรค การป้องกันโรค และการส่งเสริมฟื้นฟูสุขภาพของมนุษย์และสัตว์ รวมถึงการผดุงครรภ์ไทย เภสัชกรรมไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ กายภาพบำบัด เทคนิคการแพทย์ ตลอดจนการเตรียมยาผลิตยาแผนไทย การประดิษฐ์อุปกรณ์ และเครื่องมือทางการแพทย์ สำหรับโรคในพระคัมภีร์ตักกะสีลากล่าวถึงชนิดของไข้ ได้แก่ พิช ๒๑ จำพวก ไข้รากสาด (ไข้กาฬ) ๙ จำพวก ไข้ประดง (ไข้กาฬแทรกไข้พิช) ๘ จำพวก ไข้กาฬ ๑๐ จำพวก ฝีกาฬ ๑๐ จำพวก ไข้กาฬแทรก ๓ จำพวก ไข้กำเดา ๒ จำพวก ไข้ ๓ ฤดู ๓ จำพวก พระคัมภีร์อภัยสันตากล่าวถึงเรื่อง โรคตาต่อ ๒๑ ชนิด พระคัมภีร์มุขโรคกล่าวถึงเรื่อง โรคในปากคอ ๑๙ ประการ พระคัมภีร์วิถิกุญโรคกล่าวถึงเรื่อง โรคเรื้อน ๗ จำพวก พระคัมภีร์ทิพยมาลากล่าวถึงเรื่อง ฝัณโรคที่เกิดภายใน ๑๙ ประการ พระคัมภีร์มัญชุสรวิเชียรกล่าวถึง โรคลม ๑๐ ประการ พระคัมภีร์อุทรโรคกล่าวถึงเรื่อง ลักษณะอุทรโรค ๑๘ ประการ พระคัมภีร์ ไภษยกล่าวถึงเรื่อง ไภษย (บางตำราเรียกว่า กไภษยไสย หรือ กระสย) ๒๖ จำพวก พระคัมภีร์ชวตารกล่าวถึงเรื่อง ลมที่รักษายาก ๑๒ จำพวก ลมอันมพิช จำพวกลมภัย ๖ จำพวก พระคัมภีร์จระณะสังฆะหะกล่าวถึงเรื่อง โรคอุจจาระธาตุ ๔ ประการ สาเหตุของการเกิดโรคนั้นเกิดจากความไม่สมดุลของธาตุทั้ง ๔ ซึ่งเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลส่งผลทำให้เกิดโรค ๔ ประการได้แก่ ธาตุ ช่วงอายุ เวลา ฤดู เช่น ฤดูที่แปรไปย่อมให้เกิดไข้เจ็บได้ เรียกว่า “อุตุปริณามชาอาพาธา” ไข้เจ็บเพราะฤดูแปรไป การรักษาจะเน้นการรักษาโรคทางกาย แต่เป็นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม เป็นการดูแลสุขภาพโดยพิจารณาถึงทุก ๆ องค์ประกอบที่ทำ

ให้ร่างกายมีสุขภาพดีได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สังคม สภาพแวดล้อม และจิตวิญญาณไม่ได้พิจารณาเฉพาะโรคที่เป็น หรือเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย แต่จะพิจารณาจากปฏิกิริยาความสัมพันธ์ระหว่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ และสภาพแวดล้อม ซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และความสัมพันธ์ดังกล่าว ต้องอยู่ในภาวะสมดุล โดยถือว่าปัจจัยทั้งภายในและภายนอกร่างกายมีส่วนสัมพันธ์กับความสมดุลของร่างกาย ปัจจัยภายใน เช่นธาตุทั้ง ๔ (ดิน น้ำ ลม ไฟ) พฤติกรรมการดำเนินชีวิต จิตใจ และวิญญาณ ส่วนปัจจัยภายนอก เช่นการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล กาลเวลา ถิ่นที่อยู่อาศัย สังคม ดังนั้น การรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทยจึงยึดหลักการรักษาโรคตามแนวทางพระคัมภีร์แพทย์ การรักษาโรคตามพระคัมภีร์ตักศิลา พระคัมภีร์โรคนิทาน และพระคัมภีร์ธาตุวิภังค์ รวมถึงตามพระคัมภีร์ต่าง ๆ แต่ละพระคัมภีร์ สิ่งจำเป็นของหมอที่ขาดไม่ได้ นั่นคือพระคัมภีร์ธาตุวินิจัยถือว่าเป็นหัวใจของการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทย และอีกสิ่งหนึ่งที่จำเป็นต่อแพทย์ กล่าวคือ คุณธรรม จรรยาแพทย์ หรือคุณสมบัติของแพทย์นั่นเอง

๓. เปรียบเทียบการรักษาโรคในสมัยพุทธกาลกับการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทย

๑. ความเหมือนและความต่างกันของการรักษาโรคในสมัยพุทธกาลกับการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทยตามพระคัมภีร์ต่าง ๆ พบว่า

๑.๑) ชนิดของโรค พบว่ามีความเหมือนและต่างกันดังนี้

ในสมัยพุทธกาลปรากฏชื่อโรคชนิดต่าง ๆ ๕๕ โรค ได้แก่ โรคตา โรคหู โรคจมูก โรคลิ้น โรคกาย โรคศีรษะ โรคใบหู โรคปาก โรคฟัน โรคโอ โรคหืด โรคไข้หวัด โรคไข้ทรพิษ โรคไข้เชื่องซึม โรคท้อง โรคลงแดง โรคจุกเสียด โรคลงราก โรคเรื้อน โรคกลาก โรคมองคร่อ โรคลมบ้าหมู โรคหิดเปื่อย โรคหิดด้าน โรคคุดทะราด โรคหูด โรคละอองบวม โรคอาเจียนโลหิต โรคเบาหวาน โรคเริม โรคพุพอง โรคริดสีดวง โรคอหิวาตกโรค โรคหนองที่เท้า โรคหิด โรคตุ่ม โรคกลิ่นตัวแรง โรคอมนุษย์เข้าสิง โรคลม โรคลมขัดยอกตามข้อ โรคเท้าแตกเนื้องอกแผลไม่ออก โรคพิษงู โรคโดนยาแสด โรคท้องผูก โรคผอมเหลือง โรคผดผื่นคัน โรคลมในท้อง โรคร้อนในกาย โรคเนื้องอกในลำไส้ โรคท้องร่วง โรคฝี โรคปอด โรคพันธุกรรม โรคออสกะ โรคอัมพาต

ทางการแพทย์แผนไทยจะจำแนกโรคเป็นจำพวกไว้ในพระคัมภีร์ต่าง ๆ อันได้แก่ พระคัมภีร์ตักกษิลากล่าวถึงชนิดของไข้ ได้แก่ ไข้พิษ ๒๑ จำพวก ไข้รากสาด (ไข้กาฬ) ๙ จำพวก ไข้ประดง (ไข้กาฬแทรกไข้พิษ) ๘ จำพวก ไข้กาฬ ๑๐ จำพวก ฝีกาฬ ๑๐ จำพวก ไข้กาฬแทรก ๓ จำพวก ไข้กำเดา ๒ จำพวก ไข้ ๓ ฤดู ๓ จำพวก พระคัมภีร์อภัยสันตากล่าวถึงเรื่อง โรคตาต่อ ๒๑ ชนิด พระคัมภีร์มูขโรคกล่าวถึงเรื่อง โรคในปากคอ ๑๙ ประการ พระคัมภีร์วิถิกุณฐโรคกล่าวถึงเรื่อง โรคเรื้อน ๗ จำพวก พระคัมภีร์ทิพย์มาลากกล่าวถึงเรื่อง ฝั้วมโรคที่เกิดภายใน ๑๙ ประการ พระคัมภีร์มัญญุสสาระวีเชียรกล่าวถึง โรคลม ๑๐ ประการ พระคัมภีร์อุทรโรคกล่าวถึงเรื่อง ลักษณะอุทรโรค ๑๘ ประการ พระคัมภีร์ โภษะยกกล่าวถึงเรื่อง โภษะ ๒๖ จำพวก พระคัมภีร์ชวตารกล่าวถึงเรื่อง ลมที่รักษายาก ๑๒ จำพวก ลมอันมพิษจำพวกลมภัย ๖ จำพวก พระคัมภีร์จระณะสังฆะหะกล่าวถึงเรื่องโรคอุจจาระธาตุ ๔ ประการ

๑.๒) สาเหตุของโรค พบว่ามีความเหมือนและต่างกันดังนี้

สาเหตุของโรคที่ปรากฏในสมัยพุทธกาลมีความเหมือนกันกับพระคัมภีร์สมุฏฐานวินิจฉัยที่ทางการแพทย์แผนไทยยึดเป็นตำราหลักในการตรวจวินิจฉัยโรคและหาสาเหตุของการ

เกิดโรคจากธาตุทั้ง ๔ ได้แก่ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ อันเป็นที่ตั้ง หรือที่เกิดของโรคต่าง ๆ อีกทั้ง ยังมีปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลทำให้เกิดโรคเหมือนกัน กล่าวคือ อิทธิพลเรื่องของฤดูที่แปรปรวน ซึ่งมีปรากฏในสมัยพุทธการกับทางการแพทย์แผนไทย

๑.๓) วิธีการรักษา(ตามพระคัมภีร์ชวตาร) มีความเหมือนและต่างกันดังนี้

วิธีการรักษาโรคในสมัยพุทธกาลกับการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทยตาม พระคัมภีร์ชวตารพบว่า ผู้ป่วยเป็นโรคชนิดเดียวกัน กล่าวคือ โรคลมตามอวัยวะ มีความเหมือนกันทางด้านวิธีการรักษาโดยจะใช้สมุนไพรผสมกับเครื่องประกอบหลักก็คือสุรา วิธีการใช้รักษาจะใช้โดยการรับประทาน ในส่วนการรักษาโรคลมตามข้อ การรักษา นั้นจะมีวิธีการใช้เขาสัตว์ก่อกระบายโลหิตออก หรือใช้วิธีการดูดเลือด ดุดน้ำหนอง และดูดลมออกมา สำหรับการรักษาโรคลมตามพระคัมภีร์ชวตารไม่ปรากฏวิธีการดังกล่าวในการรักษา จึงมีความแตกต่างกันดังที่กล่าวมา

๑.๔) วิธีการรักษา(ตามพระคัมภีร์ธาตุบรรจบ) มีความเหมือนและต่างกันดังนี้

วิธีการรักษาโรคในสมัยพุทธกาลกับการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทยตาม พระคัมภีร์ธาตุบรรจบพบว่า ผู้ป่วยเป็นโรคชนิดเดียวกัน กล่าวคือ โรคท้องผูก มีสาเหตุของการเกิดโรคแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันทางด้านการใช้ตัวยาหรือสมุนไพรสำหรับรักษาโรคที่เกิดขึ้น

๑.๕) วิธีการรักษา(พระคัมภีร์ธาตุวิงค์) มีความเหมือนและต่างกันดังนี้

วิธีการรักษาโรคในสมัยพุทธกาลกับการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทยตามพระคัมภีร์ธาตุวิงค์ พบว่า ผู้ป่วยเป็นโรคชนิดเดียวกัน กล่าวคือ โรคผอมเหลือง มีสาเหตุของการเกิดโรคแตกต่างกัน มีวิธีการรักษาโรคเหมือนกันโดยจะใช้ยาประเภทต้มกินรักษาภายใน ในส่วนที่มีความต่างกัน คือ สมุนไพรที่ใช้แตกต่างกัน

๑.๖) คุณธรรม จรรยาแพทย์ หรือคุณสมบัติของแพทย์ พบว่า มีความเหมือนกันตามหลักของพรหมวิหาร ๔ ในหัวข้อที่ว่าด้วยเมตตา สำหรับข้อแตกต่างจะมีความต่างกันอยู่ตรงที่องค์กร หรือหน่วยงานทางการแพทย์แผนไทยจะกำหนดหลักธรรมหรือข้อประพฤติปฏิบัติเพิ่มเติมเสริมขึ้นมาภายหลัง

๒. การรักษาโรคทางใจในสมัยพุทธกาลจะใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไม่มีการกำหนดให้เห็นชัดว่าโรคทางใจมีชื่อและชนิดของโรคแต่อย่างใด สาเหตุของโรคเกิดจากกิเลส ๓ ประการ ได้แก่ ราคะ โทสะ และโมหะ วิธีการรักษาโดยใช้หลักธรรม ได้แก่ พละ ๕ อินทรีย์ ๕ โพชฌงค์ ๗ ไตรลักษณ์ สติ สัมปชัญญะ เป็นต้น ซึ่งแตกต่างกับการแพทย์แผนไทยจากการศึกษาตามพระคัมภีร์ต่าง ๆ ไม่จารึก หรือบันทึกไว้ เนื่องจากการแพทย์แผนไทยมุ่งเน้นการรักษาโรคทางกาย แต่เมื่อวิเคราะห์โดยส่วนจริงแล้วอาจกล่าวได้ว่า โรคทางใจในทางการแพทย์แผนไทยนั้นมีอยู่ มิได้กำหนดชื่อของโรคเอาไว้ แต่ผู้ป่วยจะแสดงอาการออกมา อาทิเช่น อาการพรั่นเพ้อ อาการเครียด อาการหงุดหงิด สาเหตุเกิดจากธาตุทั้ง ๔ แปรปรวนไม่สมดุลส่งผลทางด้านจิตใจ ได้แก่ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม และธาตุไฟ วิธีการรักษา โดยให้คำปรึกษา นวดผ่อนคลายกล้ามเนื้อ นวดน้ำมัน ใช้กลิ่นหอมละเหยจากสมุนไพร ในปัจจุบันทางการแพทย์แผนไทยเริ่มสนใจในการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาควบคู่กับการบำบัดรักษาผู้ป่วยเป็นโรคทางกายให้หายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบการรักษาโรคในสมัยพุทธกาลกับการรักษาโรคทางการแพทย์แผนไทยนี้ ผู้วิจัยต้องการให้แพทย์ผู้ทำการรักษาและผู้ที่เกี่ยวข้องนำหลักพุทธธรรม เช่น พรหมวิหาร ๔ พละ ๕ อินทรีย์ ๕ โพชฌงค์ ๗ สมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรม ไปประยุกต์ใช้รักษาโรคทางใจให้แก่ผู้ป่วย ซึ่งจะทำให้การรักษาโรคมมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้ป่วยมีอาการทุเลาลงและหายจากโรคไปตามลำดับ อีกทั้งส่งเสริมให้มีการใช้ยาจากสมุนไพรในการรักษาโรคเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการใช้ยาจากสมุนไพรทดแทนยาแผนปัจจุบันในบางรายการที่ทดแทนกันได้

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

เจ้าพระยาวิเชียรยติ (กล่อม).ตำราโรคนิทาน.กรุงเทพมหานคร : โครงการพัฒนาตำรามูลนิธิ

การแพทย์แผนไทยพัฒนา, ม.ป.ป.

มูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิม. “ตำรา การแพทย์ไทยเดิม (แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์)

ฉบับพัฒนา ตอนที่ ๒”. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สไทย, ๒๕๓๘.

สมพร ภูติยานันต์.ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย.กรุงเทพมหานคร :

สถาบันการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข, โครงการพัฒนาตำราสถาบันการแพทย์

แผนไทย, ๒๕๔๒.

อาภรณ์เชื้อประไพศิลป์.แนวคิดการพยาบาลแบบองค์รวม. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,

๒๕๔๓.

Supawan. “จารีกวดโพธิ์ : ตำราแพทย์แผนไทย วัดโพธิ์”. [ออนไลน์].

แหล่งที่มา:<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=805904> [๔ มีนาคม ๒๕๕๖].

การประยุกต์ใช้พุทธจริยธรรมกับอาชีพการนวดแผนไทยในปัจจุบัน An Application of Buddhist Ethics in Thai Traditional Massage Profession

นายฟิลันต์ สุขพูล
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาการนวดแผนไทย ๒) เพื่อศึกษาพุทธจริยธรรมกับการนวดในพระพุทธศาสนาเถรวาท ๓) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้พุทธจริยธรรมกับอาชีพการนวดแผนไทยปัจจุบัน

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก ตลอดจนเอกสาร ตำราวิชาการ ผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วประมวลข้อมูลโดยนำมาศึกษาวิเคราะห์ ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอสรุปการวิจัยด้วยวิธีนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา นำข้อมูลมาวิเคราะห์สรุปผล และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑) การนวดแผนไทยมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ หมายถึง การสัมผัสต่อร่างกาย มี ๔ วิธี ได้แก่ (ก) นวด คือ การใช้มือบีบหรือกดเพื่อให้คลายจากความปวดเมื่อย (ข) คลึง คือ การใช้ฝ่ามือกดสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วลากหรือหมุนไปมา (ค) เคล้น คือ การบีบแน่นไปมา และ (ง) ฟัน คือ การใช้มือบีบหรือกดเพื่อให้คลายจากความปวดเมื่อย ยังรวมถึงการใช้เท้าเหยียบเพื่อบรรเทาหรือรักษาอาการปวดเมื่อยทางร่างกายด้วย การนวดมี ๒ ลักษณะ คือ การนวดบำบัดเฉพาะที่ และการนวดผ่อนคลายทั่วร่างกาย

๒) พุทธจริยธรรม คือ แนวทางในการประพฤติตนที่ดี เหมาะสมเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มี ๓ ระดับ คือ ระดับขั้นต้น ได้แก่ เบญจศีล เบญจธรรม ระดับชั้นกลาง ได้แก่ กุศลกรรมบถ ๑๐ และระดับขั้นสูง คือ อริยมรรค ๘ เป็นต้น

การนวดในพระพุทธศาสนามีปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก และอรรถกถาในวินัยปิฎก มี ๒ ลักษณะ คือ นวดเพื่อบำบัดความปวดเมื่อย และนวดเพื่อให้เกิดความสวยงาม ในสังคมไทยวัดและพระสงฆ์ ไม่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือประชาชนทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ จึงปรากฏวัดที่มีบทบาทในด้านการนวดช่วยเหลือประชาชนจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน เช่น วัดโพธิ์ วัดพระปรมาภิไธย วัดเกาะหงส์ วัดคลองคาง ในจังหวัดนครสวรรค์ เป็นต้น พุทธจริยธรรมทั้ง ๓ ระดับเข้ากับอาชีพนวด จึงเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเอง และผู้อื่นได้

๓) ในการนวดแผนไทยมีจริยธรรมหรือหลักที่หมอนวดต้องปฏิบัติตนเป็นประจำ ๙ ข้อมีการดูแลสุขภาพผู้ป่วยให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน เป็นต้น ในการประยุกต์ใช้พุทธจริยธรรมในการประกอบอาชีพการนวดแผนไทย หมอนวดต้องประยุกต์พุทธจริยธรรมใช้กับตนเอง ๓ ด้าน คือ

๑) ด้านการดำรงชีวิต ๒) ด้านการบริการคนไข้เพราะด้านการประกอบอาชีพ โดยใช้หลักพรหมวิหาร และหลักทฤษฎีอัมมิกัตถประโยชน์ ในการดำรงชีวิต ใช้ธรรมโอสธ คือ โพธิปักขิยธรรม เป็นต้น มาพิจารณาในการให้บริการคนไข้ และใช้หลักโกคอาทียะ อคติ สังคหะวัตถุ มัจฉาวนิชา อธิธิบาท คิหิสุข อบายมุข และมรรค ๘ ในการประกอบอาชีพ จึงจะทำให้ผู้ประกอบอาชีพ การนวดประสบความสำเร็จในชีวิตโดยไม่โลภ ไม่เห็นแก่อามิสสินจ้าง และมีพุทธจริยธรรมประจำใจ

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the Thai traditional massage, 2) to study the Buddhist ethics and the massage in Buddhism, and 3) to study an application of the Buddhist ethics to the Present traditional massage profession.

This research applied the documentary research with collecting data from Tipitaka, Commentary, the academic textbooks, related documents and researches. Analysis of the data used the analysis of the content and the summary of the research used presenting the descriptive results of the research.

Results of the Research

1) The Thai traditional massage happened in the ancient period and meant the contact in body consisting of 4 kinds: the massage (pressing with hands to relax), kneading (pressing with palm), caressing (oppressing), and squeezing (pressing to relax and pressing with foot to relax). The character of the massage had 2 kinds: the regional therapy massage and the relaxing massage

2) The Buddhist ethics was the ways for the right action to live in the society happily and had 3 levels consisting of the primary level: Pañcasīla (the five Precepts) and Pañcadhamma (the five ennobling virtues), the middle level: Kusala-kammāpatha (the ten wholesome course of action), and the high level: Ariyamagga (the noble eightfold path) etc. The massage in Buddhism appeared in the Tipitaka and the commentary in the Vinayapitaka consisting of 2 characters: the massage for fatigue therapy and the massage for making the beauty. In the Thai society, the temple and the monks had no the role on helping the people in all the body and mind. The temples having the role on the massage for helping the people in the past to the present such as Wat Pho, Wat Phra Prang Luang, Wat Ko Hong, and Wat Khlong Khlang in Nakhon Sawan Province. All three levels of The Buddhist ethics suited for the massager to make the benefit to yourself and the other.

3) The Buddhist ethics in the Thai traditional massage that the massager should behave regularly in 9 items such as taking care of the patients

and serving equally etc. The massager should apply the Buddhist ethics in three aspects: the livelihood with the application of the Brahmavihara (holy abidings) and the Ditthadhammikattha (virtues conducive to benefits in the present) in the livelihood, the service for the patient with the application of the Bodhipakkhiya-dhamma (the qualities contributing to enlightenment) in the service of the patient, and the career with the application of the Bhoga-ādiya (benefits which one should get from wealth), the Agati (prejudice), the Saṅgahavatthu (principles of kindly treatment), the Micchāvanijjā (trades which should not be plied by a lay disciple), the Iddhipāda (the four paths of accomplishment), the Gihisukha (house-life happiness), the Apāyamukha (cause of ruin) and the Aṭṭhaṅgika-magga (the noble eightfold path) in the career. These led the massager to the success in the life.

๑.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การนวดมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ และได้สืบทอดต่อกันมา เป็นศาสตร์ศิลป์และวัฒนธรรมประจำชาติสยาม อาจกล่าวได้ว่าเป็นการช่วยรักษาอาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อช่วยให้คนเราเกิดการบาดเจ็บ อักเสบขึ้น สิ่งแรกที่เราทำ คือ การลูบไล้ในบริเวณนั้นก่อน จึงมาดูลักษณะ บวม แดง ร้อน อย่างเบา ๆ การลูบไล้เป็นพื้นฐานของวิธีการนวดวิธีหนึ่ง ซึ่งมักใช้ในการลดการอักเสบอย่างเฉียบพลัน มนุษย์ก็มักใช้วิธีบีบ คลึง ขยี้ส่วนที่เจ็บ เมื่อส่วนนั้นพ้นจากจากอาการอักเสบ เพื่อให้เกิดการซ่อมแซมในส่วนที่สึกหรอ ซึ่งเป็นวิธีการลดปวดอีกแบบหนึ่ง และในปัจจุบันพิสูจน์ได้ การเรียนรู้กับวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ วัฒนธรรมอินเดีย ดังที่พบว่า ชื่อของเส้นประธานสิบบางเส้น เช่น เส้นอิทา ปิงคลา และสุสมนา เป็นต้น ซึ่งชื่อเดียวกับนาทียุโรป ซึ่งเป็นช่องที่ลมปราณและพลังกุนฑลีนี้ไหลผ่านตามทฤษฎีโยคะศาสตร์ อีกทั้งท่าอาชีดัตตนาบางท่าก็ส่วนคล้ายคลึงกับอาสนะของโยคะเป็นอย่างมาก

ซึ่งการนวดแผนโบราณเชื่อกันว่ารักษาคนไข้ส่งเสริมสุขภาพฟื้นฟูสมรรถภาพที่เสื่อม เพื่อผ่อนคลายความเครียด เพื่อความสบายกายสบายใจ มีการใช้ตั้งแต่สมัยชุมชนทั่วไป จนถึงเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ระดับชาวบ้านมีการสืบทอดฝึกฝนแบบแผนการนวดตามวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเหมาะสมกับชุมชนของตน และใช้นวดกันเองโดยหมอนวดพื้นบ้านหรือนวดตัวเอง โดยใช้นิ้วมือและอวัยวะส่วนอื่น เช่น ศอก เข่า ส้นเท้า เป็นต้น ผู้นวดต้องมีความรู้เรื่อง ร่ายกายของตน ส่วนผู้เป็นหมอนวด จำเป็นต้องศึกษาวิชาพื้นฐานทางการแพทย์ เช่น กายวิภาคศาสตร์ สรีรวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบบกล้ามเนื้อ กระดูก ข้อต่อ ระบบประสาท ที่มีความสัมพันธ์กันและกัน การตรวจวินิจฉัยอาการเจ็บไข้ จึงจำเป็นต้องมีการสืบทอดความรู้การนวดไทย จำเป็นต้องคัดเลือกผู้สืบทอดที่มีคุณสมบัติ มีคุณธรรม มีพลังทั้ง ๕ คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา^{๒๐}

^{๒๐} มูลนิธิสาธารณสุขกับการพัฒนา, ตำราการนวดไทยเล่ม ๑, (กรุงเทพมหานคร : อูษาการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๖.

นอกจากนั้นหมอฟันบ้านยังมีบทบาทมากในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บแก่ชาวบ้านด้วย ยาสมุนไพรด้วยยาสมุนไพรบางชนิดใช้ต้มกิน ต้มอาบ ฝนกิน สูดดม ทาหรือนวดบริเวณที่เจ็บปวด ชาวบ้านมีความรู้และมีความชำนาญในการใช้ ทั้งมีความเชื่อว่าด้วยยานั้นรักษาโรคภัยไข้เจ็บได้ด้วย^{๒๑}

การแข่งขันกันทางสังคมที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และสถานะต่าง ๆ ที่บีบบังคับให้ผู้คนทำทุกอย่างเพื่อความอยู่รอด ทำให้ต้องทำงานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย ทั้งความเครียด อาการเมื่อยล้า และโรคต่าง ๆ ที่ตามมาจากพฤติกรรมประจำวัน จึงมีความคิดจากนักลงทุนในการเปิดสถานบริการนวดในแบบต่าง ๆ ทั้งแบบไทยและแบบตะวันตก ซึ่งในขณะนี้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย และก่อให้เกิดอาชีพหนึ่งขึ้นมา คือ หมอนวด จะเห็นได้ว่าสถานบริการต่าง นวดแบบใหม่ที่รู้จักกันในนามของสปา (spa) ซึ่งค่อนข้างจะเป็นสีสนใหม่ให้กับวงการนวดแผนโบราณ การนวดก็มีทั้งการนวดน้ำมัน การนวดด้วยครีม การนวดแบบอโรมา ฯลฯ ทั้งนี้การนวดเหล่านี้ย่อมมีพื้นฐานมาจากการนวดแผนโบราณทั้งสิ้น ปัจจุบันการนวดแผนโบราณหรือแผนโบราณแผนโบราณถูกนำมาประยุกต์ใช้ ก่อให้เกิดการบริการครบวงจรกับผู้นมาใช้บริการ รวมทั้งบรรยากาศที่เหมาะสมกับการพักผ่อนผ่อนคลายจากความเครียด ในเหตุการณ์ที่เผชิญในสมัยโบราณเมื่อกว่าถึงคำว่า “หมอนวด” คนไทยทั่วไปมักจะนึกถึงคนผู้ซึ่งบิบนี้นและจับเส้นให้คนอื่นหายปวดเมื่อย และส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุแต่ในปัจจุบันมิได้เป็นเช่นนั้น เนื่องจากผู้ประกอบการนวดได้ใช้ความสามารถและมีความรู้ ในการบริหารจัดการองค์การมากขึ้น นำมาปรับปรุงสถานประกอบการของตนเอง จึงนิยมนับผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญในด้านการนวด ไม่ว่าจะอายุมากน้อยเพียงใดก็สามารถจะประกอบอาชีพหมอนวดดังกล่าวได้ แม้กระนั้นอาชีพหมอนวดไทยไม่ใช่อาชีพที่ทุกคนจะทำได้ ผู้ที่จะทำอาชีพนี้ต้องมีความตั้งใจ อดทนที่จะฝึกฝน เพื่อให้เป็นผู้ชำนาญ และสิ่งสำคัญคือต้องใจรัก นอกจากนี้ผู้ทำอาชีพหมอนวดต้องมีศีลธรรมและมีสัมมาอาชีวะ เนื่องจากการนวดแต่ละครั้งผู้ให้บริการต้องสัมผัสกับผู้รับบริการโดยตรง และใช้เวลานาน แต่หากเปรียบเทียบกับรายได้ พบว่ามีความเหมาะสมกับเวลาและแรงงานที่สูญเสียไป เมื่อมองอีกมุมหนึ่งคนไทยยังนิยมการบิบนวด อยู่ไม่น้อย จึงทำให้อาชีพนวดแผนโบราณยังคงสามารถ ทำรายได้ให้กับผู้ประกอบการอาชีพนี้เป็นอย่างดีตลอดมาการนวดแผนโบราณนับเป็นภูมิปัญญาอันล้ำค่าของคนไทย ที่มีประวัติและเรื่องราวสืบทอดกันมาช้านาน การนวดมีบทบาทอย่างสำคัญในการรักษาโรคตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าหมอนวดไทยในอดีตมีวิวัฒนาการการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันการนวดมีใช้นวดเพื่อรักษาความเจ็บป่วยเท่านั้น แต่ยังมีคุณค่าต่อสุขภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการดูแลสุขภาพและการรักษาโรคโดยอาศัยการสัมผัสอย่างมีหลักการระหว่างผู้ให้การรักษา (หมอนวด) และผู้รับการรักษา (ผู้รับบริการ) เมื่อศาสตร์แห่งการนวดได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลจึงเล็งเห็นความสำคัญโดยมอบหมายให้กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงแรงงานร่วมมือกันเปิดหลักสูตรพิเศษต่าง ๆ เพื่อผลิต “หมอนวดระดับคุณภาพ” เพื่อส่งไปยังต่างประเทศ และผู้ที่เข้ามาประกอบอาชีพนี้ ต้องผ่านการคัดเลือกคุณสมบัติก่อน ไม่ว่าจะเป็นด้านประสบการณ์และอายุ นอกจากนี้จะมีการเปิดหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อ

^{๒๑} ปรีชา อุยตระกูลและคณะ, รายงานการวิจัย เรื่อง บทบาทหมอฟันบ้านในสังคมชนบทอีสาน , (ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๑), หน้า ๑.

สอนการเป็นหมอนวดแล้ว ผู้ที่มีความสนใจจะประกอบอาชีพดังกล่าวยังสามารถฝึกอบรมด้วยตนเองตามสถานฝึกอบรมต่าง ๆ ที่เปิดอบรมมากมาย เช่น วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม หรือวัดโพธิ์วัดมหาธาตุ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์ฝึกอาชีพ เป็นต้น

๒.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๒.๑ เพื่อศึกษาการนวดแผนไทยปัจจุบัน
- ๒.๒ เพื่อศึกษาพุทธจริยธรรมกับการนวดในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๒.๓ เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้พุทธจริยธรรมกับอาชีพการนวดแผนไทยในปัจจุบัน

๓.ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา

เนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาความหมาย ประเภท ความสำคัญในการนวดตามพระพุทธจริยธรรมที่ปรากฏทางศาสนาและในสังคมไทย ตลอดจนการประยุกต์ใช้การบำบัดด้วยการนวดตามแนวพระพุทธศาสนาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสังคมไทย โดยทำการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เอกสาร ตำราทางวิชาการงานวิจัย วิทยานิพนธ์

๔.วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ มีขั้นตอนดังนี้

- ๑.๗.๑ ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎก
- ๑.๗.๒ ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ วรรณคดี ฎีกา ตำรา วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย หนังสือเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และอินเทอร์เน็ต
- ๑.๗.๓ ประมวลข้อมูล โดยนำมาศึกษาวิเคราะห์ตามขอบเขตของการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และนำเสนอสรุปการวิจัย ด้วยวิธีนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีเชิงพรรณนา

๕.สรุปผลการวิจัย

๕.๑ จากการศึกษาการศึกษานวดแผนไทย พบว่า ความหมายของการนวด หมายถึง การสัมผัสต่อร่างกาย มี ๔ วิธี ได้แก่ ๑) นวด คือ ใช้มือบีบหรือกดเพื่อให้คลายจากความปวดเมื่อยหรือเมื่อยขบ ๒) คลึง คือ ใช้ฝ่ามือกดสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วผลักหรือหมุนไปมา เพื่อให้กลมหรือให้เรียบ ๓) เคล้น คือ บีบแน่นไปมา ๔) ฟ้น คือ ใช้มือบีบหรือกดเพื่อให้คลายจากความปวดเมื่อย และยังหมายถึง การใช้เท้าเหยียบเพื่อบรรเทาหรือรักษาอาการปวดเมื่อยทางร่างกาย การนวดแผนไทยแบ่งออกเป็น ๒ แบบ คือ

แบบเขลยศักดิ์ หมายถึง การนวดแบบสามัญชน มีการสืบทอดฝึกฝนแบบแผนการนวดตามวัฒนธรรมท้องถิ่น ชาวบ้านนวดกันเองช่วยรักษาโรคและอาการพื้นฐานง่าย ๆ เช่นปวดเมื่อยทั่วไบนเกิดจากการทำงานประจำวัน เพียงใช้สองมือ และอวัยวะส่วนอื่นก็รักษาได้โดยไม่

ต้องใช้ยา ปัจจุบันการนวดแบบเชลยศักดิ์เป็นที่นิยมของผู้มาใช้บริการอย่างกว้างขวางเพราะได้
อารมณ์ และรสชาติของการนวดของคนเชียงใหม่

แบบราชสำนัก หมายถึง การนวดเพื่อถวายกษัตริย์ และเจ้านายชั้นสูงของราชสำนัก
ผู้นวดจะต้องเดินเข้าหาผู้ป่วยที่นอนอยู่บนพื้น นั่งพับเพียบ และคารวะขอภัย ผู้ป่วย หลังจาก
นั้นหมอนจะคลำชีพจรที่ข้อมือ และหลังเท้าข้างเดียวกันเมื่อตรวจดูอาการของโรคแล้ว จึงเริ่มทำการ
นวด

สำหรับประเภทของการนวดแผนไทยจะมีการนวด ๒ อย่าง คือ ๑) การนวดบำบัด
เฉพาะที่ กล่าวคือ นวดได้ทั้งสองแบบไม่ว่าจะเป็นราชสำนักและเชลยศักดิ์เป็นการนวดรักษา
บริเวณที่มีอาการเท่านั้น ๒) การนวดผ่อนคลายทั่วร่างกาย กล่าวคือ นวดเป็นแบบแผนตามลำดับ
ความสำคัญของการดำเนินแบบท่าตามหลักสูตรที่เรียนกันมาเป็นที่มีความนิยมสูง

พื้นฐานการนวดมีทฤษฎีธาตุ และทฤษฎีเส้นประธาน คุณค่าของการนวดไทยมีผล
ต่อร่างกายกับระบบกระดูก ระบบกล้ามเนื้อ และระบบไหลเวียนโลหิต รวมถึงจริยธรรมของหมอ
นวดไทย มารยาทของหมอนวดไทย การนวดจุดต่างๆ ของอวัยวะของร่างกาย ต้องรู้กายวิภาค
ศาสตร์ สรีรวิทยา ว่ามีหน้าที่อะไร ตลอดจนวิธีการนวดและเทคนิคการนวด ช่วยผ่อนคลายทั้งทาง
กายและทางจิตใจ เลือดลมทางกายดี เกิดความสมดุลและช่วยป้องกันโรคด้วย ทฤษฎีนี้มี
พื้นฐานมาจากทฤษฎีธาตุ ๔ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนวดแผนไทย ได้แก่การดำเนิน
ส่วนใหญ่ในอาชีพการบริการจะยึดอาชีพนานไปจนกว่าจะทำได้ การนวดมีทั้งการบำบัดและการ
ผ่อนคลายไปจนถึงการดูแลคนเจ็บป่วยและนักกีฬา การนวดแผนไทยในปัจจุบัน ช่วยให้พ้น
ความเจ็บปวดได้ คือช่วยผ่อนคลายทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ ช่วยให้เลือดลมไหลเวียนได้
คล่องแคล่ว ทำให้ผิวพรรณเปล่งปลั่ง ช่วยกระตุ้นการทำงานของระบบประสาทตามส่วนต่างๆ
ของร่างกาย ช่วยลดอาการบาดเจ็บ ปวดเมื่อยจากการออกกำลังกายหรือจากการทำงาน ช่วยให้
ร่างกายและจิตใจเกิดความสมดุล ซึ่งเป็นผลดีต่อหน้าที่การงาน ครอบครัว และสังคม เชื่อกันว่าการนวด
แผนไทย มีส่วนช่วยในการรักษาโรคหลายชนิด เช่น อาการปวดศีรษะ ไมเกรน ปวดข้อและกระดูก
 เป็นต้น

๕.๒ จากการศึกษาพุทธจริยธรรมกับการนวดในพระพุทธศาสนา สรุปได้
ดังต่อไปนี้ คือพุทธจริยธรรม หมายถึง ความประพฤติปฏิบัติที่ดั่งงามของผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานและ
พุทธจริยธรรม หมายถึง แนวทางในการประพฤติตนที่ดั่งงามเหมาะสมเพื่อให้สมาชิกในสังคมอยู่
ร่วมกันได้อย่างสงบสุข พุทธจริยธรรมระดับต้น พุทธจริยธรรมระดับกลาง และพุทธจริยธรรม
ระดับสูง การนวดที่ปรากฏในพุทธศาสนา ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกและอรรถกถาหลายแห่งที่
เกี่ยวกับการนวด คือ การนวดด้วยมือ การนวดด้วยเท้า การนวดชนิดหนึ่ง ปีบ หรือนวดด้วยมือ
ทำปริกรรม นวดพื้น นวดด้วยวัตถุ เช่น ไม้ เป็นต้นนวดเท้าด้วยฝ่ามือทั้งสอง และเครื่องนวดฯ
พบว่ามีวัดและพระสงฆ์ที่ดำเนินการช่วยเหลือประชาชนและพระสงฆ์ตนเองด้วยการนวด โดยแบ่ง
ออกได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ อดีต และปัจจุบัน ตามนี้ การนวดสมัยอดีต วัดโพธิ์ และวัดพระปรมาภิไธย
เหลือง ในปัจจุบัน ณ จังหวัดนครสวรรค์ วัดเกาะหงส์ วัดคลองคาง วัดเทพสามัคคีธรรม พุทธ
จริยธรรมในพระพุทธศาสนาได้สอนหลักธรรมเกี่ยวกับพุทธจริยธรรมไว้ทุกแห่งทุกมุม ทำให้เห็นว่า
เรื่องของการนวดเป็นหลักธรรมที่เป็นองค์รวมระหว่างความสัมพันธ์ของมนุษย์ สังคม และ
ธรรมชาติ ที่มีการประสานและเกื้อกูลกันในการดำรงชีวิต เป็นระบบนิเวศ หมายถึงระบบชีวิต
ทั้งหมดที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การดำเนินชีวิตซึ่งมีเรื่องเกี่ยวกับความเจ็บไข้มาเกี่ยวข้องอย่าง
มาก ตามทัศนะทางพระพุทธศาสนามองพฤติกรรมในทางเศรษฐกิจของมนุษย์ว่าจะต้องเป็นไป

ในทางที่ไม่เบียดเบียนตน คือไม่ทำให้เสียคุณภาพชีวิตของตนเอง แต่ให้เป็นไปในทางที่พัฒนาคุณภาพชีวิต เสริมคุณภาพชีวิตนั้น นี่เป็นการไม่เบียดเบียนตน เบียดเบียนผู้อื่น คือไม่ก่อความเดือดร้อนแก่สังคมและไม่ทำให้เสียคุณภาพของระบบธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ถ้ามนุษย์มีการนวดแผนไทยอย่างถูกต้อง ก็สามารถเข้าถึงเป้าหมายในพุทธศาสนาได้ จะทำให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข และประสานกลมกลืนกับธรรมชาติ ไม่ก่อทุกข์ปัญหาให้แก่ตนเองและผู้อื่น

๕.๓ จากการศึกษาการประยุกต์ใช้พุทธจริยธรรมการนวดแผนไทยในปัจจุบัน

การประยุกต์ใช้พุทธจริยธรรมในการนวดแผนไทยในปัจจุบันจากการสัมภาษณ์หมอนวดทั้ง ๓ วัด หมอนวดทุกท่านได้นำเอาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาปฏิบัติตัวในการดำเนินชีวิตในการประกอบอาชีพได้ถูกต้องตามหลักธรรมในทางพระพุทธ ได้แก่ ๑)พรหมวิหาร เป็นหลักธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่ กว้างขวางดุจพระพรหม มี ๔ อย่างดังต่อไปนี้ ๑. เมตตา คือ ความปรารถนาดี มีเมตตา ต้องการที่จะช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข ๒. กรุณา คือ มีความสงสารเห็นใจ ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ๓. มุทิตา คือ มีความรู้สึกพลอยชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีความสุข มีใจแช่มชื่นเบิกบาน เมื่อเห็นเขาทำดีงามประสบความสำเร็จก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วย พร้อมทั้งจะช่วยส่งเสริมสนับสนุน ๔. อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง คือมองตามเป็นจริง โดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคงเที่ยงตรง มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุที่ตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัย วางตน และปฏิบัติไปตามหลักการ เหตุผล และความเที่ยงธรรม

การศึกษาการประยุกต์ใช้พุทธจริยธรรมในการนวดแผนไทยในปัจจุบัน พบว่า จากการสัมภาษณ์หมอนวดที่ทำหน้าที่ประจำอยู่ในวัด ๓ วัด ได้แก่ วัดเกาะหงษ์ วัดคลองคาง และวัดเทพสามัคคีธรรม ยังมีกระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาล และ สถานพยาบาล นอกจากให้บริการการนวดแล้วยัง ให้ผู้นวดไปเข้าปฏิบัติธรรม รักษาศีลเพื่อชีวิตที่เป็นสุข สำหรับวัดเทพสามัคคี มีการให้บริการการนวดแล้วยังให้ผู้นวดไปเข้าปฏิบัติธรรม รักษาศีลเหมือนกับวัดคลองคาง สำหรับวัดเกาะหงษ์หมอนวดแผนไทยในวัดเป็นผู้ที่มีศีลมีธรรม มีความเมตตา ต่อคนไข้ หมอนวดยังได้สอนเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมอีกด้วย กระทรวงมุ่งเน้นความเป็นหมอที่อยู่ในพระคัมภีร์วรโยคสาร โรงพยาบาลต่างๆ เน้นจรรยาบรรณแพทย์แผนไทย หมอนวดปฏิบัติตามจรรยาบรรณหมอนวด

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. “ศึกษาจริยศาสตร์สังคมในพุทธศาสนาเชิงวิจารณ์”.วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต,ภาควิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.
- มูลนิธิสาธารณสุขกับการพัฒนา. ตำราการนวดไทยเล่ม ๑. กรุงเทพมหานคร : อุษาการพิมพ์, ๒๕๕๐

ภาค ๓

บทความวิทยานิพนธ์

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์
THE ROLE OF SANGHA IN COMMUNITY DEVELOPMENT
IN SREETHEP DISTRICT, PHETCHABUN PROVINCE

พระครูอรัญพัชรศาสน์
(ลิขิต มหาบุญโณ)
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเมตตาวชิกรรม ในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามความคิดเห็นใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed - Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในอำเภอศรีเทพ จำนวน ๓๘๗ คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

๑) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๑$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และประชาชนที่มีเพศอายุต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๓) ปัญหาอุปสรรคข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ด้านเศรษฐกิจ คือ ควรให้การสนับสนุนงบประมาณจากองค์กร

ของคณะสงฆ์เองรวมทั้งจากหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการใหม่ๆในการประกอบอาชีพให้กับประชาชน ด้านสังคมคือพระสงฆ์ควรมีบทบาทในการร่วมเป็นคณะกรรมการขององค์กรชุมชนภายนอก ด้านวัฒนธรรม คือ พระสงฆ์ควรจัดให้มีการรวบรวมเอกสารตำราทางวัฒนธรรมให้กับชุมชน พระสงฆ์ควรมีการติดต่อประสานงานทางศิลปวัฒนธรรม

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the role of sangha in community development in Srithep District, Petchabun Province 2) to compare people opinion on the role of sangha in community development in Srithep District, Petchabun Province, and 3) to study the problems, obstacles and suggestions for study the role of sangha in community development in Srithep District, Petchabun Province. This research applied the Mixed Research consisting of the qualitative and quantitative research. The samples consisted of 397 persons who live in Srithep district, Petchabun province. Questionnaire was selected to be the research tool and in-depth interview by using the Key Informants and analysis of context-based content.

Results of the Research

1. Overall, the opinion toward the role of sangha in community development in Srithep District, Petchabun Province was at the high level ($\bar{X}$ = 3.81). When considering each aspect, it found that aspect of economic, social, culture were at high level.

2. The comparison of people opinion toward the role of sangha in community development in Srithep District, Petchabun Province found that people who had different in education and occupation; the overall was different. On other hand, people who had different in gender and age, no significant difference.

3. Regarding to problems, obstacles, and suggestions to the role of sangha in community development in Srithep District, Petchabun Province as follows : in Economics; government authority or Religious Affairs Department should support a budget or a project that helps people earn more income, in Social; sanghas should have a good role in community such as be a council or advisory committee in outside community; and in Culture, sanghas should collect all information, reference book of culture for people in community and contact with Arts and Culture Organization also.

๑.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่มีความศรัทธาและนับถือพระพุทธศาสนาจนเป็นพื้นฐานและแก่นสารของขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทยที่คนไทยยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางวิถีชีวิตที่กลมกลืนเมื่อคนไทยตั้งถิ่นฐานรวมกลุ่มเป็นชุมชนหมู่บ้านขึ้นที่ใดจะมีวัดปรากฏ

ในชุมชนนั้นเพื่อแสวงหาเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจเป็นการขัดเกลาจิตใจให้มีความสงบอาศัยพระสงฆ์ทำหน้าที่ให้การแนะนำสั่งสอนโดยนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาเป็นที่พึ่งทางจิตใจเพื่อค้นพบความจริงอันเป็นสัจธรรมในชีวิตของตนเองและยกระดับของจิตใจให้สูงขึ้น สังคมไทยประกอบด้วยสถาบันหลักที่สำคัญคือสถาบันชาติศาสนาพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยโดยเฉพาะสถาบันพระพุทธศาสนาที่ถือว่าเป็นศาสนาที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตการศึกษาศิลปวัฒนธรรมค่านิยมความเชื่อดังนั้นพระสงฆ์จึงเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวบ้านและสังคมเป็นที่เคารพนับถือบูชา “เมื่อชาวบ้านมีความทุกข์เดือดร้อนไม่สบายใจก็จะมาขอคำปรึกษาจากพระสงฆ์เมื่อมีกิจกรรมสาธารณะประโยชน์เช่นขุดบ่อน้ำสร้างโรงเรียนทำถนนสร้างสะพานพระสงฆ์ก็จะมามีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทุกครั้ง^๖ และพื้นฐานของคนไทยส่วนใหญ่เกิดมานับถือพระพุทธศาสนาโดยกำเนิดให้ท่านแบ่งปันรู้จักพระสงฆ์ในฐานะเป็นบุคคลที่ต้องเคารพเชื่อฟัง

ดังนั้น “พระสงฆ์จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นต่อชุมชนและสังคมนอกจากนั้นพระสงฆ์ยังเป็นผู้นำเอาหลักพุทธธรรมคำสั่งสอนมาอบรมประชาชนเพื่อไปสู่การประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข”^๗ และพื้นฐานของคนไทยส่วนใหญ่เกิดมานับถือพระพุทธศาสนาโดยกำเนิดให้ท่านแบ่งปันรู้จักพระสงฆ์ในฐานะเป็นบุคคลที่ต้องเคารพเชื่อฟังในชุมชนมีวัดเป็นศูนย์กลางมีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางด้านจิตใจและสติปัญญาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประชาชน^๘

ในอดีตพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการให้ความรู้และแนวทางปฏิบัติอันเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาชุมชนแก่ประชาชนในชุมชนส่งเสริมให้ประชาชนใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตเพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นและเพื่อให้ประชาชนมีการพัฒนาต่อตนเองและผู้อื่น จึงทำให้มีความสุขทั้งกายและจิตใจสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมชุมชนได้อย่างสงบมีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจมีความเอื้ออารีต่อกันและกันให้มีความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันเสมอหากประชาชนสามารถนำหลักธรรมคำสอนความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้องตามแนวทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพียบพร้อมในการคบคนดีเป็นมิตรตลอดจนกระทั่งทำตนเป็นคนดีเพื่อเป็นมิตรแก่คนอื่นและมีความสมชีวิตาความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม ก็จะสามารถนำพาชุมชนไปสู่สังคมและวัฒนธรรมที่ดีได้

^๖พระไพศาล วิสาโล, อำนาจและยุทธวิธีไร้ความรุนแรง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙), หน้า ๗๒-๗๓.

^๗พินิจ ลาภอนันท์, บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๒), หน้า ๑๔-๑๗.

^๘พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๔-๑๗ .

การศึกษาแก่คนยากจนก็เป็นอีกหน้าที่หนึ่งที่พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูสอนเป็นศูนย์กลางของศึกษาชุมชนเป็นต้น และพระสงฆ์เป็นองค์ประกอบหลักของสถาบันพระพุทธศาสนา เพราะเป็นผู้ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงเป็นผู้ที่ทำให้พระพุทธศาสนาหยั่งรากฝังลึกลงในสังคมจนเป็นสถาบันสำคัญหนึ่งของสังคมเมื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นสถาบันทางศาสนาองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่งคือวัดและพระสงฆ์มีอิทธิพลและบทบาทต่อวิถีชีวิตของประชาชนมากเพราะวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมทางจิตศีลธรรมและพฤติกรรมต่างๆ^๕

พระสงฆ์นอกจากจะเป็นที่เคารพของชาวบ้านในชุมชนแล้วยังนับว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมหากนักวิชาการนำความรู้จักทรัพยากรและแรงงานมาใช้อย่างถูกต้องจะช่วยเสริมสร้างความเจริญอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์อย่างถูกต้องจะช่วยเสริมสร้างความเจริญอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์อย่างสูงสุดดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันขออัญเชิญมาที่นี้การใช้หลักวิชาและความคิดริเริ่มสร้างงานที่อาจดูไม่ใหญ่โตนักแต่ประสิทธิภาพสูงและอำนวยความสะดวกโดยตรงได้มากโดยการนำเอาทรัพยากรตามธรรมชาติความรู้ความสามารถตลอดจนแรงงานของคนส่วนใหญ่ให้ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยและให้เกิดความเสียหายหรือสูญเสียไปเล็กน้อยที่สุดการสร้างความสำเร็จในลักษณะนี้จะช่วยสร้างความเจริญของกิจการส่วนร่วมได้แน่นอน^๖

ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของสังคมได้มีการขยายตัวมากขึ้นบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการพัฒนาชุมชนมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้างจากที่พระสงฆ์จะเป็นผู้นำในด้านการให้ความรู้การปฏิบัติและการเป็นผู้ระดมทุนทรัพย์ที่ใช้ในกิจการต่างๆเพื่อการพัฒนาโดยตรงจากประชาชนเปลี่ยนเป็นมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางราชการและทางเอกชนเข้าร่วมดำเนินการด้วยเช่นโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเจ้าหน้าที่จากพัฒนาชุมชนระดับตำบลอำเภอและจังหวัดหรือหน่วยงานราชการอื่นๆต่างเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาชนในชุมชนจึงนับว่าการพัฒนาชุมชนในชุมชนได้มีหลายภาคส่วนให้ความสนใจและให้ความสำคัญก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่ชนบทมากขึ้น

บทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มีส่วนร่วมกับประชาชนในพัฒนาชุมชนด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยมีการฝึกอบรมพระวิทยากรในการเผยแพร่ธรรมะ เชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้กับอาชีพเสริมโดยใช้วัดเป็นจุดศูนย์รวม จึงกลายเป็นแบบอย่างให้กับวัดในอำเภออื่นๆดำเนินตามในหลายๆด้าน เช่นโครงการอบรมประชาชน โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนโครงการส่งพระภิกษุเข้าไปสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียนความพยายามในการพัฒนาชุมชนของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอศรีเทพตามกรอบของกฎหมายคณะสงฆ์ ในฐานะเป็นผู้พัฒนาในชุมชนปรากฏลักษณะเช่นนี้เป็นที่

^๕คุณ โทจันทร์, บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนา, (ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๒๕), หน้า ๑๐๐-๑๑๗.

^๖พินิจ ลาภอนานนท์, บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙), หน้า ๓๐.

^๗สุลักษณ์ ศิวรักษ์, ศาสนากับสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : พาลีโก, ๒๕๒๔), หน้า ๖๓.

น่าสนใจแต่การทำงานก็ย่อมมีอุปสรรคเพราะเนื่องจากบางอย่างพระสงฆ์เป็นเพศบรรพชิตอาจจะทำงานไม่คล่องตัว แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอศรีเทพก็ต้องพัฒนาต่อไป

จากที่กล่าวมาในข้างต้นผู้ศึกษาวิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ว่าพระสงฆ์ในปัจจุบันมีบทบาทอย่างไรบ้างในการพัฒนาพัฒนาชุมชนของประชาชนและศึกษาถึงการพัฒนาประชาชนในชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากพระสงฆ์ในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ทั้งนี้สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้เป็นแนวทางของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ต่อไป

๒.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

๓.วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed - Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนในอำเภอศรีเทพ จำนวน ๓๙๗ คน ซึ่งใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane) และวิเคราะห์ข้อมูลโดย (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD.) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

๔.สรุปผลการวิจัย

๔.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๓๙ มีอายุระหว่าง ๒๐ - ๓๕ ปี จำนวน ๑๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๙๘ มีระดับการศึกษาชั้น ม.๓-ม.๖ หรือ ปวช. จำนวน ๑๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๓๐ อาชีพรับจ้าง/เกษตรกรรวมจำนวน ๑๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๑๐ และมีรายได้ระหว่าง ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๒๓

๔.๒ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

๑) **ด้านเศรษฐกิจ** ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๐

๒) **ด้านสังคม** ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๗

๓) **ด้านวัฒนธรรม** ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๖

๔.๓ สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพจังหวัดเพชรบูรณ์

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์” ครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอในการแก้ไขซึ่งจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

ปัญหา อุปสรรค คือ

๑) **ด้านเศรษฐกิจ** พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านเศรษฐกิจ คือ พระสงฆ์จัดทำโครงการใหม่ๆในการประกอบอาชีพให้กับประชาชน แต่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนน้อย ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรของคณะสงฆ์เอง รวมทั้งจากหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ

๒) **ด้านสังคม** พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสังคม คือ พระสงฆ์ขาดการส่งเสริมให้ชุมชนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์กรอื่นหรือชุมชนอื่นมีน้อย พระสงฆ์ขาดการมีบทบาทในการร่วมเป็นคณะกรรมการขององค์กรชุมชน

๓) **ด้านวัฒนธรรม** พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านวัฒนธรรม คือ พระสงฆ์ไม่ได้จัดการรวบรวมเอกสารตำราทางวัฒนธรรมให้กับชุมชน พระสงฆ์ขาดการติดต่อประสานงานทางศิลปวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ คือ

๑) **ด้านเศรษฐกิจ** พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านเศรษฐกิจ ควรให้การสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรของคณะสงฆ์เอง รวมทั้งจากหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการด้วยเพื่อจะได้พัฒนาชุมชน ควรให้ความร่วมมือกับโครงการใหม่ๆในการประกอบอาชีพให้กับประชาชน เพื่อประกอบอาชีพเสริม

๒) **ด้านสังคม** พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสังคม พระสงฆ์ควรส่งเสริมให้

ชุมชนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์กรอื่นๆหรือชุมชนอื่นให้มากขึ้นกว่าเดิม พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการร่วมเป็นคณะกรรมการขององค์กรชุมชนภายนอก

๓) **ด้านวัฒนธรรม** พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านวัฒนธรรม พระสงฆ์ควรจัดให้มีการรวบรวมเอกสารตำราทางวัฒนธรรมให้กับชุมชน พระสงฆ์ควรมีการติดต่อประสานงานทางศิลปวัฒนธรรม

๔.๔ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-Depth Interview)ผู้ให้ข้อมูลหลัก(Key Informant)

เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพจังหวัดเพชรบูรณ์ครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะ ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

๑. **ด้านเศรษฐกิจ** บทบาทพระสงฆ์ในอำเภอศรีเทพมีบทบาทด้านเศรษฐกิจโดยรวมมือกับหน่วยงานราชการ ได้จัดตั้งกลุ่มการเกษตรเพื่อยกฐานะความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชนและ ส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชน โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาเป็นผู้ฝึกสอนอาชีพแก่ประชาชน ตลอดจนร่วมมือกับหน่วยงานพัฒนาชุมชนช่วยเหลือและให้ความรู้แก่ประชาชนในการทำเกษตรเลี้ยงชีพโดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ให้เป็นประโยชน์ให้เกิดอาชีพเป็นเศรษฐกิจในหมู่บ้านเพื่อเป็นหลักในการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ โดยใช้หลักพัฒนาจิตใจ ก่อนการพัฒนาอาชีพโดยให้ประชาชนยึดหลักคุณธรรมในการดำรงชีวิต

๒. **ด้านสังคม** บทบาทพระสงฆ์ในอำเภอศรีเทพด้านสังคม พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทในด้านการอบรมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ ชุมชน นักเรียนนักศึกษา เผยแผ่ธรรมะ ส่งเคราะห์ทุนการศึกษาให้เด็กยากจน พัฒนาถาวรวัตถุให้กับชุมชน และยังเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและผู้นำชาวบ้านทำให้เกิดความสามัคคีเป็นระเบียบเรียบร้อยแก่ชุมชนและสังคมในท้องถิ่น พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญมากในชุมชนซึ่งพระสงฆ์แต่ละรูปก็มีวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันในการพัฒนา โดยเฉพาะด้านสังคมพระสงฆ์จะทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี โดยตั้งมั่นในวัดทำการเทศนาสั่งสอนในลักษณะกลุ่มย่อยโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อนำหลักธรรมไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เช่น การรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

๓. **ด้านวัฒนธรรม** พระสงฆ์ในอำเภอศรีเทพก็มีบทบาทด้านวัฒนธรรมควบคู่กับการดำรงชีวิตโดยเฉพาะประเพณีที่เกิดขึ้นจากพระพุทธศาสนาโดยตรงหรือทางอ้อมก็ตามจากชุมชนตลอดพระสงฆ์จึงต้องทำหน้าที่ให้สอดคล้องกับหลักธรรมวินัยและสภาพแวดล้อมของชุมชน จึงเห็นได้ว่าสังคมชาวบ้านในหมู่บ้านอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข สามัคคีจนนับถือเป็นแบบอย่างถ่ายทอดไปสู่ลูกหลานรุ่นหลังเป็นที่ยอมรับของชุมชน สังคมอื่น ๆ ต่อไป พระสงฆ์ยังทำหน้าที่อีกหน้าที่หนึ่งของสังคมคือพระสงฆ์เป็นผู้รักษาวินัยวัฒนธรรมโดยมีวัดเป็นที่เก็บศิลปวัตถุสักการบูชา ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมของวัดในที่ต่างๆ ซึ่งชาวบ้านได้แสดงออกถึงศรัทธาเลื่อมใสในคุณค่าของศาสนา พระสงฆ์ในวัดเป็นแรงบันดาลใจให้ประชาชนศรัทธาในพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจของประชาชนที่สำคัญอย่างหนึ่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๕.อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

๕.๑ ความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุจินธรรมนิวิฐ (สมจิตร์ อธิปญโญ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน: กรณีศึกษาคณะสงฆ์อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ พบว่าในภาพรวม ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจการต่างๆ ของวัด และด้านการสนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน^๗

๕.๒ ความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

๑) ด้านเศรษฐกิจ ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าพระสงฆ์ในอำเภอศรีเทพได้ร่วมมือกับหน่วยงานราชการ ได้จัดตั้งกลุ่มการเกษตรเพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชนและ ส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวิมลญาณ ทุยโธสงฆ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมองค์ชุมชนศึกษากรณี : กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราดประชากรกลุ่ม/ตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่กลุ่มสัจจะออมทรัพย์๑๒กลุ่มในเขตอำเภอเมืองจังหวัดตราดซึ่งมีอายุการก่อตั้งกลุ่ม ๓ ปีขึ้นไป และมีสถานก่อตั้งกลุ่มอยู่ในวัดมีเจ้าอาวาสเป็นประธานกลุ่มหรือเป็นที่ปรึกษากลุ่มและผู้เกี่ยวข้องคือพระสงฆ์คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เกิดจากพระสงฆ์ที่รับรู้ปัญหาชุมชนจึงมีการประยุกต์หลักธรรมและปรับเปลี่ยนวิธีการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยการส่งเสริมระบบการเรียนรู้ด้วยการส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อสร้างทุนชุมชนส่งเสริมการไว้วางใจและการสื่อสารต่อกันโดยประยุกต์หลักทวารวราธรรมพระสงฆ์มีบทบาทส่งเสริมองค์ชุมชนด้วยการเป็นผู้ปลุกจิตสำนึกผู้ให้การเรียนรู้ผู้ส่งเสริมคุณธรรมและผู้ให้คำปรึกษาอาศัยบทบาทดังกล่าวในการส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มใน๓ขั้นตอนคือขั้นแนะนำเตรียมการขั้นก่อตั้งกลุ่มขั้น

^๗พระครูสุจินธรรมนิวิฐ (สมจิตร์ อธิปญโญ), บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน: กรณีศึกษาคณะสงฆ์อำเภอคลอง จังหวัดแพร่, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา) (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ดำเนินกิจกรรมด้วยการให้มีการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์โดยการให้การเรียนรู้และส่งเสริมคุณธรรมและขึ้นดำเนินกิจกรรมมุ่งหมายให้กลุ่มเกิด^๕

๒) ด้านสังคม ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าพระสงฆ์ในอำเภอศรีเทพ มีบทบาทในด้านการอบรมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ ชุมชน นักเรียนนักศึกษา เผยแผ่ธรรมะ สงเคราะห์ทุนการศึกษาให้แก่ยากจน พัฒนาถาวรวัตถุให้กับชุมชน และยังเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและผู้นำชาวบ้านทำให้เกิดความสามัคคีเป็นระเบียบเรียบร้อยแก่ชุมชนและสังคมในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ **มานี ไชยธีรานุวัตรศิริ และคณะ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาท พระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์ : กรณีศึกษาในภาคเหนือและภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า บทบาทของพระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์คือ บทบาทด้านการอบรมตนทำวิปัสสนากรรมฐานการอบรมสั่งสอนให้ประชาชนฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน การอบรมสั่งสอนจริยธรรมแนวทางการดำรงชีวิตที่ดีงาม การอบรมสั่งสอนและให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร การแต่งหนังสือทางพุทธศาสนา การประกอบพิธีกรรมต่างๆ การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาวัดและพระภิกษุสามเณรให้ทันสมัย การสงเคราะห์ประชาชนและพระสงฆ์ไม่ควรทำบทบาทในการทำนายโชคชะตาและการให้โชคลาภ(หวย) แก่ประชาชน ส่วนการปลูกเสกวัตถุมงคลนั้นพุทธศาสนิกชนบางส่วนในภาคใต้เห็นว่าเป็นบทบาทของพระสงฆ์เพราะถือว่าเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้แก่ประชาชน ค้ำครองความปลอดภัย และทำให้มีความสุขความเจริญก้าวหน้าและกรณีศึกษาในภาคกลางและภาคตะวันออก ผลการวิจัยพบว่าบทบาทที่สำคัญที่สุดของพระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์ คือการอบรมสั่งสอนจริยธรรมและแนวทางในการดำรงชีวิตที่ดีงามถูกต้องให้แก่ประชาชนการอบรมสั่งสอนและให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร การอบรมตนการทำวิปัสสนากรรมฐาน การสงเคราะห์ประชาชน บทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย การสอนประชาชนในฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน การพัฒนาสถานเลี้ยงเด็ก โรงเรียน โรงพยาบาลถนนหนทาง การแต่งหนังสือพุทธศาสนา การพัฒนาวัดและพระภิกษุสามเณร และการส่งเสริมวิชาชีพให้ชาวบ้าน^๕

๓) ด้านวัฒนธรรม ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอศรีเทพจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านวัฒนธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าสังคมชาวบ้านในหมู่บ้านอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข สามัคคีจนนับถือเป็นแบบอย่าง ถ่ายทอดไปสู่ลูกหลานรุ่นหลังเป็นที่ยอมรับของชุมชน สังคม พระสงฆ์ยังทำหน้าที่อีกหน้าที่หนึ่งของสังคมคือพระสงฆ์เป็นผู้รักษาวินัยธรรมโดยมีวัดเป็นที่เก็บศิลปวัตถุสักการบูชา ซึ่งสอดคล้องกับ**เสาวลักษณ์ ขำนิล** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในหมู่บ้านวังไผ่ อู่ตะเภาจังหวัดชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญในการวัฒนธรรมไทย เหตุการณ์สำคัญ ๆ ในชีวิตประจำวันเกือบทั้งหมดของคนไทยมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมและพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ ศิลปะและวรรณคดีของชาติส่วนใหญ่ เกิดขึ้นด้วยอาศัยวัดเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ วัดเป็นสถานที่รักษา

^๕ พระมหาวิมลญาณ ทุยโธสงค์, “บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมองค์กรชุมชนศึกษากรณี : กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราด,” **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔).

^๕ มานี ไชยธีรานุวัตรศิริ และคณะ, **บทบาทของพระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์ : กรณีศึกษาภาคกลางและภาคตะวันออก**, (นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๑).

ผลงานทางศิลปะของชาติ สิ่งเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวความรักในความเป็นชาติไทยที่สำคัญอย่างหนึ่ง และเหตุการณ์ประจำวันและความเชื่อทางไสยศาสตร์ บทบาทพระสงฆ์ในเหตุการณ์ประจำวันของชาวบ้านมีอยู่มาก เช่น ก่อนการเดินทาง การแต่งงาน การรักษาไข้ การสงเคราะห์ การนำโชคลาภสู่ความสำเร็จในชีวิตการทำงานสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วเป็นบทบาทของพระสงฆ์เป็นผู้ถ่ายทอดและสืบสานภูมิปัญญาของท้องถิ่นซึ่งถือได้ว่าเป็นการรักษาวัฒนธรรมให้กับชุมชน^{๑๐}

เอกสารอ้างอิง

- คุณ โทจันทร์. **บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนา**.ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๒๕.
- พระครูปลัดสำราญ สิริสาโร (ช่างกระโทก). “บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต.การจัดการเชิงพุทธ.บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.**
- พระครูสาครกิจจานุกูล (วิศิษฐ์ จนทโน). “ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในเขต อาเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร”. **พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต .การจัดการเชิงพุทธ.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.**
- พระครูสุจินธรรมนิวิฐ (สมจิตร อธิปัญญา), บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน: กรณีศึกษาคณะสงฆ์อำเภอคลอง จังหวัดแพร่.**พุทธศาสนมหาบัณฑิต .พระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.**
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ**.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- พระไพศาล วิสาโล. **อำนาจและยุทธวิธีไร้ความรุนแรง**.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙.
- พระมหาวิสมัญญา ทุยโสดงค์. “บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมองค์กรชุมชนศึกษากรณี : กลุ่มสังฆะสะสมทรัพย์จังหวัดตราด.” **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,๒๕๔๔.**
- พินิจ ลาภอนันท์.**บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท**.กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙.
- มาณี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ และคณะ.**บทบาทของพระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์ : กรณีศึกษาภาคกลางและภาคตะวันออก**.นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๑.
- สุลักษณ์ ศิวรักษ์. **ศาสนากับสังคมไทย**.กรุงเทพมหานคร : พาสโก, ๒๕๒๔.
- เสาวลักษณ์ ขำนิล. “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในหมู่บ้านวังไผ่ อุตะเถา จังหวัดชัยนาท”. **วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๔๑.**

^{๑๐} เสาวลักษณ์ ขำนิล, “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในหมู่บ้านวังไผ่ อุตะเถา จังหวัดชัยนาท”, **วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๔๑)**

ประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอหนองไผ่จังหวัดเพชรบูรณ์

THE EFFECTIVENESS INSANGHA ADMINISTRATION OF
ADMINISTRATIVE MONKSAT NONGPHAI DISTRICT, PHETCHABUN PROVINCE

พระมนู สุนตจิตโต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ตามความคิดของพระสงฆ์ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นพระสงฆ์ต่อประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล๓) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed - Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ พระสงฆ์ในหนองไผ่ จำนวน ๒๔๔ คนซึ่งใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) และวิเคราะห์ข้อมูลโดย (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างน้อยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD.) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

๑) ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่จังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่จังหวัดเพชรบูรณ์อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มี พรรษา วุฒิการศึกษา นักธรรม วุฒิการศึกษา

บาลี วุฒิการศึกษาสามัญ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกัน

๓) ปัญหา อุปสรรคข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการปกครองคณะสงฆ์พระสังฆาธิการควรมีการกระจายงานให้ พระภิกษุที่อยู่ในการปกครองช่วยดูแลงานหรือกิจการต่างๆ ภายในวัดเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระงานด้านต่างๆ แล้วเสร็จตามภาระกิจเป็นที่เรียบร้อยและควรมีการจัดอบรมสั่งสอนพระภิกษุสามเณรด้านข้อวัตรปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยโดยให้ยึดหลักปฏิบัติให้เป็นประจำ ด้านการปกครองตามพระธรรมวินัยพระสังฆาธิการควรให้พระภิกษุในสังกัดวัดลงอุโบสถกรรมฟังพระปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือน อย่างเคร่งครัดให้เป็นระเบียบ และควรจัดทำบัญชีรับ-จ่ายในวัดอย่างเป็นระบบเพื่อความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ด้านการปกครองตามกฎหมายเถรสมาคม พระสังฆาธิการควรควบคุมกำกับดูแลพระภิกษุสามเณรให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดและควรออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ โดยให้ยึดและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดด้านการปกครองตามกฎหมายระเบียบของวัดควรจัดทำทะเบียนประวัติพระภิกษุสามเณรที่อยู่ประจำวัดให้เป็นระบบเพื่อจะได้ตรวจสอบประวัติพระภิกษุที่อยู่ในการดูแลของพระสังฆาธิการในแต่ละวัด

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the effectiveness in the Sangha administration of Administrativemonks at Nongphai District, Phetchabun Province, 2) to compare the opinion of the monks towardsthe effectiveness in the Sangha administration of administrativemonks at Nongphai District, Phetchabun Province by classifying on the personal factors, and 3) to study the problems, obstacles and suggestions for the Sangha administration of administrativemonks at Nongphai District, Phetchabun Province.

This research applied the Mixed Methods Research consisting of the qualitative and quantitative research. The sample was 244 monks living in Nongphai District, Phetchabun Province. The tools of the research were questionnaire and in-Depth interview from the key informants. The statistics for analysis data used Frequencies, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test and F-test with One Way ANOVA and Least Significant Difference: LSD.)

Results of the Research

1. Overall,the opinion of the monks towardsthe effectiveness in the Sangha administration of administrativemonks at Nongphai District, Phetchabun Province was at the high level ($\bar{X} = 3.63$). When considering each aspect, it was found that the opinion of the monks towardsthe effectiveness in the

Sanghaadministration of administrativemonks at Nongphai District, PhetchabunProvinceat the high level in all aspects.

2. The result of the comparison of the opinion of the sample towardsthe effectiveness in the Sangha administration of administrativemonks at Nongphai District, PhetchabunProvincefound that the sample having the different age had the different opinion towardsthe effectiveness in the Sangha administration of administrative monks at Nongphai District, Phetchabun Province at 0.05 of statistical significance. Therefore, the hypothesis was accepted. However, the sample having the different year, degree of Dhamma education, degree of Pali education and degree of General education had no the different opinion towardsthe effectiveness in the Sangha administration of administrative monks at Nongphai District, Phetchabun Province.

3. The problems, obstacles, and suggestions for the effectiveness in the Sangha administration of administrative monks at Nongphai District, PhetchabunProvincewere that the Ecclesiastical monks should decentralize the work to the monks under the government to help the work or the activities within the temple to lighten the load, train the monks and the novices in the suitable regulations according to the Dhamma-Vinaya. For the government in the Dhamma-Vinaya, theadministrative monks should give the monks in the temple giving a recitation every half a month seriously and make the account in the temple systematically to be translucent and verifiable. For the government in the law of the Sangha Supreme Council of Thailand, the administrative monks should control and look after the monks and the novices to conduct in the Dhamma-Vinaya seriously and set the regulations in the living together. For the government in the regulations of the temple, the administrative monks should arrange the records of the monks and the novices in the temples systematically to verify the records of the monks under the government of the administrative monks in each temple.

๑.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นเมืองพระพุทธศาสนาโดยบทบาทของพระพุทธศาสนานั้นได้มีต่อเนื่องมาตั้งแต่สุโขทัยต้งนั้นพระพุทธศาสนามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีบทบาทในการกล่อมเกลাজิตใจและอบรมคุณลักษณะนิสัยอันดีงามให้กับผู้คนในสังคม ตลอดจนการให้ความอนุเคราะห์ที่เกี่ยวกับการบริหารสาธารณะตามความต้องการของประชาชน อีกทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาให้กับสังคมให้แก่ประเทศมาแล้วเป็นอย่างดีนอกจากนี้พระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ยังมีบทบาทสำคัญสูงมากต่อการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านพร้อมกับการพัฒนาชุมชนกล่าวคือบทบาทในการเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนขององค์

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาให้แก่ชาวบ้านแล้วพระสงฆ์ยังให้การศึกษาแก่บุตรหลานของชาวบ้านโดยการสั่งสอนและอบรมคุณธรรมและจริยธรรมรวมทั้งช่วยสอนหนังสือแก่นักเรียนในโรงเรียนต่างๆการสงเคราะห์ชาวบ้านที่ยากจนการสนับสนุนกิจการต่างๆที่เป็นส่วนรวมของประชาชนการรักษาผู้ป่วยตามความสามารถของแต่ละท่านการให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพหรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและแก้ไขปัญหาคบครัวให้กับชาวบ้าน เป็นต้น

ในสังคมไทยมีการยอมรับนับถือพระสงฆ์เป็นผู้นำทางด้านจิตใจและเป็นศูนย์รวมความเคารพนับถือเนื่องจากชาวบ้านเห็นว่าพระสงฆ์เป็นผู้ประพฤติดีธรรมมีความบริสุทธิ์และเป็นผู้เสียสละบำเพ็ญตนเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยบริสุทธิ์ใจและที่สำคัญที่สุดคือเชื่อว่าพระสงฆ์เป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้วิชาการต่างๆเหนือกว่าชาวบ้านสามารถเป็นที่ปรึกษาแนะนำชาวบ้านในการแก้ปัญหาต่างๆได้ การปกครองวัดเพื่อให้มีประสิทธิภาพนั้น นักปกครองหรือเจ้าอาวาสจะต้องมีหลักเกณฑ์หรือทฤษฎีที่เป็นเสมือนเป็นตัวชี้วัดการปกครองเบื้องต้นการปกครองหมายถึงการปกครอง (Government) การดูแลรักษาหมู่คณะและการดำเนินงานหรือการจัดการ (Management) กิจกรรมต่างๆของหมู่คณะหรือองค์กรต่างๆให้สำเร็จลุล่วงไปตามนโยบาย (Policy) และวัตถุประสงค์ (Purposes/Objectives) ขององค์กรหรือวัดนั้นๆด้วยดีมีประสิทธิภาพ (Efficiency) การปกครององค์กรหรือวัดต่างๆจึงเป็นงานในหน้าที่รับผิดชอบที่เกี่ยวกับการปกครองบังคับบัญชา (Supervision and Control) การจัดการ (Administrative Measurement) ก็คือ "ประสิทธิภาพ" (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness)

การปกครองกิจการคณะสงฆ์โดยปกครองตามหลักภาวะผู้นำก็มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้นำที่มีหน้าที่ในการดูแลปกครองคณะสงฆ์ แม้ว่าจะเกิดปัญหาจากภายในและภายนอกคณะสงฆ์ก็ตาม พระพุทธองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถปกครองกิจการคณะสงฆ์ ให้รอดพ้นจากภัยต่างๆได้ จนกระทั่งเสด็จดับขันธปรินิพพาน หลังจากที่พระพุทธองค์เสด็จปรินิพพานแล้ว พระมหากัสสปะเป็นพระสาวกสำคัญยิ่งที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะสงฆ์ให้เป็นประธานใหญ่ในการทำสังคายนาครั้งที่ ๑ ที่ถ้ำสัตตบรรณในเขาวงกต เขตกรุงราชคฤห์^{๑๑} และหลังจากสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งที่ ๓ พระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งพระมหาเถระไปประกาศพระพุทธศาสนา ๙ สาย และประเทศไทยได้รับผลจากการเผยแผ่คราวนั้นด้วย^{๑๒} ทำให้พระพุทธศาสนาได้ประดิษฐานในดินแดนสุวรรณภูมิ อันเป็นที่ตั้งของประเทศไทย และอีกหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มาตั้งแต่ยุคกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีของไทย เช่นเดียวกับการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ซึ่งมีการจัดโครงสร้างการปกครองและการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ การตราพระราชบัญญัติฉบับนี้เกิดจากความต้องการของรัฐบาลในสมัยนั้นซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นนายกรัฐมนตรีที่มุ่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ให้สอดคล้องกับนโยบายการปกครองประเทศของจอมพลสฤษดิ์ ที่นิยมการรวบอำนาจการตัดสินใจเด็ดขาดไว้กับผู้นำที่เข้มแข็งจอมพลสฤษดิ์เห็นว่าการ

^{๑๑} สง่า หล่อสำราญ, **ตำนานพระพุทธสาวก**, (กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๑๗.

^{๑๒} พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), **พุทธบริษัทกับพระธรรมวินัย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญา, ๒๕๓๒), หน้า ๙.

ปกครองระบอบประชาธิปไตยที่กำหนดให้มีการถ่วงดุลอำนาจกันนั้นนำมาซึ่งความล่าช้าและความขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงเห็นว่าการแยกอำนาจบัญชาการคณะสงฆ์ออกเป็น ๓ ทาง คือ สังฆสภา คณะสังฆมนตรีและคณะวินัยธร ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๔๘๔ เป็นระบบที่มีผลบั่นทอนประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการคณะสงฆ์ให้ต้องประสบกับปัญหาอุปสรรคและล่าช้าด้วยเหตุผลดังกล่าวคณะรัฐมนตรีจึงได้ลงมติแต่งตั้งคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับใหม่ขึ้นในพ.ศ. ๒๕๐๓ เมื่อคณะกรรมการทำงานสำเร็จ รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. ๒๕๐๕ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภาเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ “โดยที่การจัดดำเนินการกิจการคณะสงฆ์มิใช่เป็นกิจการอันแบ่งแยกอำนาจดำเนินการด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการถ่วงดุลอำนาจเช่นที่เป็นอยู่ตามกฎหมายในปัจจุบันและโดยระบบเช่นว่านั้นเป็นผลบั่นทอนประสิทธิภาพแห่งการดำเนินการกิจการจึงสมควรแก้ไขปรับปรุงเสียใหม่ให้สมเด็จพะสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายกทรงบัญชาการคณะสงฆ์ทางมหาเถรสมาคมตามอำนาจกฎหมายและพระธรรมวินัยทั้งนี้เพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งพระพุทธศาสนา”

การปกครองของพระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ และจะต้องมีคุณลักษณะคือผู้นำต้องมีคุณสมบัติเช่นมีสติปัญญาความดีงามความรู้ความดีงามและความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงามและลักษณะผู้นำที่มีคุณภาพต้องประกอบด้วยหลัก ๓ ประการคือมองกว้างคิดไกลและใฝ่สูงตลอดจนต้องมีประสิทธิภาพที่ดีตามแนวทางของหลักพุทธธรรมอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคนและสังคมต่อไป^{๑๓} สมดังที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อดำปึกน้ำพระมงคลเทพมณี (สดจันทโร) ได้กล่าวแก่ศิษยานุศิษย์ว่าวัดจะเจริญดีมีความมั่นคงมีการพัฒนาและมีสันติสุขแก่วัดและสังคมก็ด้วยเหตุปัจจัย๔ประการได้แก่ . มีสมภารดีคือมีพระภิกษุเจ้าอาวาสหรือพระอุปัชฌาย์อาจารย์ผู้นำผู้ได้อบรมตนตามพระธรรมวินัยที่ตั้งตนอยู่ในคุณอันสมควรมีสติปัญญาสามารถปกครองพัฒนาดูแลรักษาพระภิกษุสามเณรในวัดให้ปฏิบัติในพระธรรมวินัยดี ๒. มีธรรมดีคือมีการศึกษาอบรมทั้งปริยัติสัทธรรมปฏิบัติสัทธรรมคือปฏิบัติไตรสิกขาดีเพื่อความถึงปฎิเวธสัทธรรม ๓. มีพระดีมีเจตีย์คือปุนิยวัตตุสำคัญได้แก่พระบรมสารีริกธาตุพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์และแม่รูปเหมือนของบูรพาจารย์ผู้ทรงคุณธรรมสูงและ๔. มีวัดดีคือมีบริเวณวัดที่จัดเป็นระเบียบเรียบร้อยสะอาดสงบร่มรื่นสปปายะเหมาะแก่ที่จะเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนผู้ประสงค์ศึกษาหาความรู้มาบำเพ็ญกุศลคุณความดีได้แก่ทานกุศลศีลกุศลและภาวนากุศลให้เกิดความสงบสุขทางใจ^{๑๔}

พระสังฆาธิการในอำเภอหนองนงไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในพื้นที่คณะสงฆ์ภาค ๔ คือกำแพงเพชร, พิจิตร, เพชรบูรณ์, นครสวรรค์ ซึ่งทางผู้วิจัยจะทำการวิจัยประสิทธิผลในการ

^{๑๓}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๖), หน้า๓ - ๓๒.

^{๑๔}พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัยขยมงคล), การบริหารวัด, (นครปฐม : เพชรเกษมพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า๒๘๒ - ๒๘๓.

ปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์โดยจะศึกษาประสิทธิภาพในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ด้านต่างๆ ที่แตกต่างกันไปในแต่ละวัดแต่ละพื้นที่แล้วแต่มีปัญหาในการจัดการ

จากสภาพความแตกต่างทางการปกครองของพระสังฆาธิการดังกล่าวข้างต้นเป็นสาเหตุจึงให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเพื่อต้องการทราบถึงความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ทั้งนี้เพื่อใช้ข้อมูลที่ค้นพบเป็นแนวทางในการพัฒนาแก้ไขปรับปรุงและเสนอแนะประสิทธิภาพของพระสังฆาธิการที่เป็นการต้องการสงฆ์อันเป็นประโยชน์ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาที่ดีแก่พระพุทธศาสนาและสังคมไทยต่อไป

๒.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์

๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นพระสงฆ์ต่อประสิทธิภาพในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

๓.วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed - Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ พระสงฆ์ในหนองไผ่ จำนวน ๒๔๔ คนซึ่งใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) และวิเคราะห์ข้อมูลโดย (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างน้อยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD.) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

๔.สรุปผลการวิจัย

๔.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง ๓๖ - ๔๕ ปี มีจำนวน ๑๑๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๓๑ มีพรรษาระหว่าง ๕ - ๑๐ พรรษาจำนวน ๑๒๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๘๒ มีวุฒิการศึกษานักธรรมเอกจำนวน ๑๘๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๗๔ ไม่มีวุฒิทางเปรียญธรรม

จำนวน ๑๙๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๑๕ และมีวุฒิการศึกษาสามัญระดับชั้น ม.๑ – ม.๓ จำนวน ๙๖ รูป, คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๓๔

๔.๒ ประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

๑) ด้านการปกครองคณะสงฆ์พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๕

๒) ด้านการปกครองตามพระธรรมวินัย พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๗

๓) ด้านการปกครองตามกฎหมายอาญา พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๕

๔) ด้านการปกครองตามกฎหมายของวัดพระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๔๔

๔.๓ สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์” ครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอในการแก้ไขซึ่งจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

ปัญหา อุปสรรค คือ

๑) ด้านการปกครองคณะสงฆ์พบว่า พระสังฆาธิการบางรูปไม่กระจายงานให้ พระที่อยู่ในการปกครองช่วยดูแลงานหรือกิจการต่างๆ ภายในวัดเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระงานด้านต่างๆ การอบรมสั่งสอนพระภิกษุสามเณรด้านข้อวัตรปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย ปฏิบัติไม่เป็นประจำ

๒) ด้านการปกครองตามพระธรรมวินัยพบว่า พระสังฆาธิการให้พระภิกษุในสังกัดวัดลงอุโบสถกรรมฟังพระปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือน แต่การการปฏิบัติของพระสงฆ์ในวัดปฏิบัติน้อยลง พระสังฆาธิการไม่ได้จัดทำบัญชีรับ-จ่ายในวัดอย่างเป็นระบบทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจต่อทุกฝ่าย

๓) ด้านการปกครองตามกฎหมายอาญา พบว่า พระสังฆาธิการควบคุมดูแลพระภิกษุสามเณรให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยแต่พระภิกษุบางรูปปฏิบัติกันน้อยลง พระสังฆาธิการออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะแต่ขาดการเชื่อมโยงและปฏิบัติจากพระภิกษุ

๔) ด้านการปกครองตามกฎหมายของวัดพบว่า การจัดทำทะเบียนประวัติพระภิกษุสามเณรที่อยู่ประจำวัดยังไม่เป็นระบบทำให้การติดตามประวัติและการตรวจสอบได้ง่าย

ข้อเสนอแนะ คือ

๑) ด้านการปกครองคณะสงฆ์พบว่า พระสังฆาธิการมีการกระจายงานให้ พระภิกษุที่อยู่ในปกครองช่วยเหลืองานหรือกิจการต่างๆ ภายในวัดเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระงานด้านต่างๆ แล้วเสร็จตามภาระกิจเป็นที่เรียบร้อยและควรมีการจัดอบรมสั่งสอนพระภิกษุสามเณรด้านข้อวัตรปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยโดยให้ยึดหลักปฏิบัติให้เป็นประจำ

๒) ด้านการปกครองตามพระธรรมวินัยพบว่า พระสังฆาธิการควรให้พระภิกษุในสังกัดวัดลงอุโบสถกรรมฟังพระปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือน อย่างเคร่งครัดให้เป็นระเบียบ และควรจัดทำบัญชีรับ-จ่ายในวัดอย่างเป็นระบบเพื่อความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

๓) ด้านการปกครองตามกฎหมายเถรสมาคม พบว่า พระสังฆาธิการควรควบคุมกำกับดูแลพระภิกษุสามเณรให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดและควรออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะและควรอบรมกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันกับพระภิกษุ โดยให้ยึดและปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัด

๔) ด้านการปกครองตามกฎระเบียบของวัดพบว่า ควรจัดทำทะเบียนประวัติพระภิกษุสามเณรที่อยู่ประจำวัดให้เป็นระบบเพื่อจะได้ตรวจสอบประวัติพระภิกษุที่อยู่ในการดูแลของพระสังฆาธิการในแต่ละวัด

๔.๔ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-Depth Interview)ผู้ให้ข้อมูลหลัก(Key Informant)เกี่ยวกับประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะ ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

๑.ด้านการปกครองคณะสงฆ์ทั่วไป การปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ.๒๕๐๕พบว่าทัศนคติของพระสงฆ์โดยทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจ เห็นว่าโครงสร้างอำนาจเดิมไม่สอดคล้องกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมการเมืองของประเทศเจ้าอาวาสมีอำนาจมากเกินไปควรนำพระธรรมวินัยมายึดเป็นหลักในการตัดสินใจปัญหาควรมีการกระจายอำนาจให้พระสงฆ์ภูมิภาคในทุกขั้นตอนของการบริหารการแต่งตั้งและถอดถอนจะเพิ่มประสิทธิผลในการปกครองของพระสังฆาธิการต้องปฏิบัติตามกฎหมายอันจะทำให้เกิดประสิทธิผลในการปกครองปฏิบัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ จะทำให้เกิดประสิทธิผลในการปกครอง และปฏิบัติตามอย่างชัดเจนแล้วก็จะทำให้แก้ไขปัญหาให้แก่ภิกษุสามเณรนั้นด้านนี้ได้อย่างชัดเจนแล้วมีประสิทธิภาพการทำงานที่จริงจังและมีการแจกงานประสานงานอย่างทั่วถึงกันเข้าใจงานก็จะทำให้งานมีประสิทธิภาพอย่างดี๐ ดังนั้นการปกครองโดยทั่วไป คณะสงฆ์จะต้องหมั่นติดตามและประเมินผลพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์เพื่อให้ปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ

๒. ด้านการปกครองตามพระธรรมวินัยการปกครองคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบันนี้มีกระบวนการพัฒนาการด้านเทคโนโลยีและการบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนำการปกครองไปสู่ความเจริญและมีกฎหมายพระราชบัญญัติข้อบังคับระเบียบต่างๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการปกครองคณะสงฆ์มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากสมัยก่อนมากเช่นด้านการปกครองด้านการศาสนศึกษาด้านการศึกษาสงเคราะห์ด้านการเผยแผ่ด้านสาธารณูปการด้านการสาธารณสงเคราะห์มีรูปแบบที่ปฏิบัติชัดเจนมากยิ่งขึ้นดังนั้นรูปแบบแนวคิดและวิธีการในการปกครองกิจการคณะสงฆ์เชื่อว่ามีส่วนสำคัญยิ่งในการปกครองให้องค์กรคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพ

ประสิทธิผลดังนั้นผู้ที่จะเป็นผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบันนี้ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถและเป็นผู้ที่เฝ้ามองพร้อมด้วยจริยาวัตรข้อปฏิบัติที่ดีงามและเป็นที่ยอมรับของ คณะสงฆ์และสังคมโดยรวม

๓. ด้านการปกครองตามกฎหมายและระบอบ พระสงฆ์ควรพัฒนาตนให้รอบรู้ ทั้งทางโลกและทางธรรมเพื่อรู้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมอันจะส่งผลต่อศักยภาพในการอบรมพัฒนาจิตการเผยแผ่ศาสนาธรรมแก่ศาสนิกชนเช่นด้านการปกครองด้านกฎหมาย กฎระเบียบของสงฆ์เป็นต้น พระสงฆ์ในระดับปกครองขาดความสามัคคีและมีการเล่นพรรคเล่น พวกเพื่อผลประโยชน์ในการเลื่อนตำแหน่งสมณศักดิ์ด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นภาวะการเมืองในองค์กร ทำให้ได้รับความยุติธรรมไม่เท่ากันในวงการสงฆ์ในปัจจุบันจำแนกตามภารกิจการบริหาร กิจการคณะสงฆ์๖ด้าน จำเป็นอย่างยิ่งที่ทางคณะสงฆ์แต่ละวัดต้องมีความสามัคคีกันช่วยกัน สอดส่องดูแลอาชญากรรมต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อยยุติเป็นที่น่ามองและช่วยกัน ซ่อมแซมหากว่าอาคารที่นั้นชำรุดขึ้นมามีสภาพที่ เหมือนเดิมดูงามตาเป็นที่น่าศรัทธา ของประชาชนที่พบเห็นและดึงดูดให้ประชาชนเข้ามาในวัดเพื่อพักผ่อนใจ

๔. ด้านการปกครองตามกฎระเบียบของวัด

พระสงฆ์ในการในอำเภอนองไผ่ได้ดำเนินการประชุมพระภิกษุสามเณรใน พื้นที่เขตการปกครองนองไผ่เป็นประจำและยังมีการประชุมร่วมกันระหว่างคณะสงฆ์กับผู้นำ ชุมชนพร้อมกันนี้ยังมีการประเมินผลให้ความสำคัญกับการประชุมโดยสละเวลามาเข้าร่วมประชุม มีการวางกฎระเบียบให้แก่คณะสงฆ์ด้วยการรณรงค์ให้วัดเป็นสถานที่ปลอดบุหรี่มีการยกย่องพระ มหาเถระผู้ทำคุณงามความดีและเชิดชูให้เป็นเกียรติประวัติทำความเข้าในการปกครองตามจารีต พระพุทธศาสนามีการอนุรักษ์ธรรมชาติโดยให้ความรู้ถึงประโยชน์ของธรรมชาติทั้งนี้ยังส่งเสริมการ ปรับภูมิทัศน์ภายในอาวาสในเขตปกครองให้เป็นลานธรรมเปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้มีการสนทนา แลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านธรรมะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจหลักธรรมและส่งผลให้เกิดทัศนคติ ใหม่ๆ ในหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาในแต่ละด้าน

๕. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การวิจัยเรื่องประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระ สังฆาธิการในอำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

๕.๑ ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระ สังฆาธิการในอำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการปกครองคณะ สงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆา ธิการในอำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์อยู่ในระดับมากทุกด้านซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระครู ชัยกิจจารักษ์ จิตธมโม (เทวินทร์)**ได้วิจัยเรื่อง“ประสิทธิผลการจัดการศาสนศึกษาของพระสังฆา ธิการในอำเภอยะบะดาลจังหวัดลพบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการ จัดการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในอำเภอยะบะดาลจังหวัดลพบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากมีค่าเฉลี่ย (= ๓.๙๕, S.D. = ๐.๖๕๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีต่อ

ประสิทธิผลการจัดการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในอำเภอชัยบาดาลจังหวัดลพบุรีอยู่ในระดับมากทุกด้าน^{๑๕}

๕.๒ ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

๑) ด้านการปกครองคณะสงฆ์ทั่วไป ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมในด้านปกครองอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ การปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕พบว่าทัศนคติของพระสงฆ์โดยทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจเห็นว่าโครงสร้างอำนาจเดิมไม่สอดคล้องกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมการเมืองของประเทศเจ้าอาวาสมีอำนาจมากเกินไปควรนำพระธรรมวินัยมายึดเป็นหลักในการตัดสินใจปัญหาควรมีการกระจายอำนาจให้พระสงฆ์ภูมิภาคในทุกชั้นตอนของการบริหารการแต่งตั้งและถอดถอนจะเพิ่มประสิทธิผลในการปกครองของพระสังฆาธิการต้องปฏิบัติตามกฎหมายอันจะทำให้เกิดประสิทธิผลในการปกครองสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญ์วาทภรณ์กลิ่นนิมมวล ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท๔ตามที่เสนอของบุคลากรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

๒) ด้านการปกครองตามพระธรรมวินัยผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมในด้านปกครองอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าพระภิกษุในสังกัดวัดในคณะสงฆ์อำเภอหนองไผ่ต้องลงอุโบสถกรรมฟังพระปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือนความสะอาดตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลจัดให้พระภิกษุทำวัตรสวดมนต์เช้า-เย็นตลอดทั้งปีการช่วยเหลือเกื้อกูลการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพุทธบริษัทและการอบรมแก่คฤหัสถ์ไวยวัจกรและศิษย์วัดเป็นประจำมีการสนับสนุนแก่พระภิกษุในปกครองเช่นจัดส่งให้เรียนพระปริยัติธรรมตรี-โท-เอกเพื่ออบรมสั่งสอนด้านข้อวัตรปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยออกกฎระเบียบข้อบังคับของพระธรรมวินัยให้เข้มงวดและลงโทษอย่างจริงจังจึงปรับความเข้าใจกันรู้จักเหตุและผลตามพระธรรมวินัยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตตามตะขบ^{๑๖} ได้วิจัยเรื่องทัศนคติของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ต่อโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕พบว่าทัศนคติของพระสงฆ์โดยทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจเห็นว่าโครงสร้างอำนาจเดิมไม่สอดคล้องกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมการเมืองของประเทศเจ้าอาวาสมีอำนาจมากเกินไปควรนำพระ

^{๑๕} พระครูชัยกิจจารักษ์ จิตฺตมโม (เทวินทร์) “ประสิทธิผลการจัดการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในอำเภอชัยบาดาลจังหวัดลพบุรี” พุทธศาสนมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ) (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๕.

^{๑๖} กฤตตามตะขบ, “ทัศนคติของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ต่อโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕).

ธรรมวินัยมายึดเป็นหลักในการตัดสินปัญหาควรมีการกระจายอำนาจให้พระสงฆ์ภูมิภาคในทุกชั้นตอนของการบริหารการแต่งตั้งและถอดถอนรัฐควรเข้ามามีบทบาทช่วยเหลือสถาบันศาสนามากขึ้นและนอกจากนี้ประชาชนควรเข้ามามีอำนาจในระดับที่เหมาะสม

๓) ด้านการปกครองตามกฎหมายเถรสมาคม ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมในด้านปกครองอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าคณะสงฆ์อำเภอหนองไผ่ได้มีการจัดประชุมพระภิกษุสามเณรเพื่อชี้แจงระเบียบตามวาระต่างๆออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะระงับอธิกรณ์การวินิจฉัยปัญหาเพื่อยุติเหตุหรือการลงนิคหกรรมกำกับดูแลการจัด ศาสนสมบัติของวัดให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีความมั่นคงแข็งแรงควบคุมดูแลพระภิกษุสามเณรให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎกระทรวงผู้บังคับบัญชาออกข้อกฎหมายคณะสงฆ์และทำงานตามกฎหมายของคณะสงฆ์ต้องปฏิบัติตามให้เป็นที่น่าเชื่อถือและน่าเคารพเป็นตัวอย่างที่ดีซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์^{๑๓๗} พระสังฆาธิการเป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครองและในวัดให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยกฎหมายกฎหมายเถรสมาคมข้อบังคับระเบียบคำสั่งมติประกาศและพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราชมีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมรักษาความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์จัดการและพัฒนาศาสนศึกษาการศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาการสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปด้วยดีพระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญในการดูแลพระภิกษุและสามเณรดูแลให้เป็นระเบียบเรียบร้อยให้ภิกษุและสามเณรมีจริยาวัตรตรงตามประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยนับว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนดูแลการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุและสามเณรไม่ให้ออกนอกพระธรรมวินัยและพระสังฆาธิการโดยเฉพาะเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาสจะต้องบำรุงรักษาจัดการวัดและสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัดปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและเป็นธุระในการอบรมศึกษาสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ให้สะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลระบุดึงความสำคัญของพระสังฆาธิการว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะเจริญรุ่งเรืองถาวรสืบไปก็ด้วยจะต้องอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญเนื่องด้วยพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดกับประชาชนโดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสซึ่งเป็นที่เคารพและเลื่อมใสศรัทธาของประชาชนตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เจ้าอาวาสจึงมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและจัดการวัดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๔) ด้านการปกครองตามกฎหมายระเบียบของวัด ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมในด้านปกครองอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าคณะสงฆ์อำเภอหนองไผ่ได้การจัดทำทะเบียนประวัติพระภิกษุสามเณรที่อยู่ประจำวัดอย่างเป็นระบบจัดประชุมพระภิกษุให้มีศีลจารวัตรที่ดีงามแก่ผู้พบเห็นและสนับสนุนให้พระภิกษุเรียนปริยัติสามัญ - ปริยัติธรรม - แผนกบาลีส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรประพฤติเหมาะสมแก่สมณสาธูปมีการจัดสาธารณสมบัติของวัด

^{๑๓๗} กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้าคำนำ.

อย่างเป็นระบบและถูกต้องกฎระเบียบของวัดและเคารพผู้มาก่อนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจตราภายในวัดและควรจัดให้มีกฎระเบียบอย่างเท่าเทียมกันซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองวัด^{๑๘} ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสการปกครองวัดวัดบวรนิเวศวิหารที่สำคัญๆดังนี้๑) ตั้งกรรมการสงฆ์ไว้เพื่อปรึกษาการ ๒) จัดให้พระผู้เป็นกรรมการสงฆ์เป็นเจ้าหน้าที่ทำการจัดแยกเป็นแผนก๓) จัดหน้าที่อุปฐากวัด ให้ทำบัญชีคน ๔) พระผู้ทำการสงฆ์ให้ได้รับบำรุงโดยเชื่อว่านิตยภัตคฤหัสถ์ผู้ทำการวัดให้ได้รับ เกื้อกูล๕) ให้จัดทะเบียนภิกษุสามเณรเด็กวัดอุปฐากภิกษุสามเณรผู้อยู่ประจำและคนอาศัย ชั่วคราว ๖) สำรวจบัญชีเลขวัดให้ได้จริง๗) มีการจัดทุกการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณรโดยการ ตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการ ศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.

กฤตตามตะขบ, “ทัศนคติของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ต่อโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. ๒๕๐๕”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

กัญแก้วภากรณ์กลิ่นนิมมวล. “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลก”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระครูชัยกิจจารักษ์ จิตธมโม (เทวินทร์) . “ประสิทธิผลการจัดการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอชัยบาดาลจังหวัดลพบุรี” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. การจัดการเชิง พุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). **พุทธบริษัทกับพระธรรมวินัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ปัญญา, ๒๕๓๒.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๖.

พระใบฎีกาสมชายธมมธโร (สีหบุตร). “บทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ในอำเภอ เสาไห้จังหวัดสระบุรี” **พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. การจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

ว่าที่ ร.ต. หนองก. แสงแก้ว. “ประสิทธิผลการปฏิบัติงานในฝ่ายโยธา สำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร ตามหลักธรรมาภิบาล”. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๐.

สง่า หล่อสำราญ. **ตำนานพระพุทธรูป**. กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์, ๒๕๔๑.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **ตำนานวัดบวรนิเวศวิหาร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

^{๑๘} สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **ตำนานวัดบวรนิเวศวิหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๔.

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมยุติธรรมภาค ๖ HUMAN RESOURCES DEVELOPMENT OF COURT OF JUSTICE ZONES 6

นางสาวทิพวรรณ บัวงาม^{๑๙}
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ ๒) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมยุติธรรมภาค ๖ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ และ ๔) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ ตามหลักทฤษฎี ๔

ผลการวิจัยพบว่า

๑) ระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๗$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านการฝึกอบรม ($\bar{X} = ๓.๘๖$) ด้านการพัฒนา ($\bar{X} = ๓.๖๔$) ด้านการศึกษา ($\bar{X} = ๓.๕๑$)

๒) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพการงาน และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ ไม่แตกต่างกันทุกตัวแปรจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๓) ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ พบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือ การจัดฝึกอบรมแล้วไม่ปฏิบัติตามต้องการหรือไม่ตรงกับวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง ขาดผู้มีประสบการณ์ หรือผู้ฝึกอบรมที่มีความสามารถพัฒนาบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ วุฒิการศึกษาไม่ตรงกับสายที่ปฏิบัติเท่าที่ควรจึงขาดทักษะในการทำงานที่ดี การฝึกอบรมไม่ไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นระบบชัดเจนและต่อเนื่อง ผู้เข้ารับการอบรมขาดความสนใจ และตั้งใจในการเข้ารับการอบรม หรือไม่นำมาต่อยอดในการปฏิบัติงานจริง

ข้อเสนอแนะพบว่า ผู้รับผิดชอบการฝึกอบรมควรมีความรู้เกี่ยวกับการปรับพฤติกรรมหรือจิตวิทยาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคคลผู้อบรมควรมีความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารบุคคลและการพัฒนาบุคคลด้วยวิธีการอื่นๆ นอกเหนือไปจากการฝึกอบรมผู้รับผิดชอบงานฝึกอบรมเองจะต้อง

^{๑๙} นิสิตปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

เป็นผู้ที่เห็นความสำคัญของการฝึกอบรมต่อการพัฒนาบุคลากร มีความเห็นสอดคล้องกับหลักการ และแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม

คำสำคัญ :การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, ศาสนุติธรรมภาค ๖

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the human resources development of Court of Justice Zones 6, 2) to compare the human resources development of Court of Justice Zones 6 by classifying on the personal factors, 3) to study the problems, obstacles and suggestions for the human resources development of Court of Justice Zones 6, and 4) to study the ways for the human resources development of Court of Justice Zones 6 according to the four Bhavana (Development).

Results of the Research

1. Overall, the level of the opinion towards the human resources development of Court of Justice Zones 6 was at the high level ($\bar{X} = 3.67$). When considering each aspect, it arranged from the high to low level: the training ($\bar{X} = 3.86$), the development ($\bar{X} = 3.64$), and the education ($\bar{X} = 3.51$).

2. The result of the comparison of the level of the opinion towards the human resources development of Court of Justice Zones 6 by classifying on the personal factors found that the personnel having the different sex, age, degree of education, year of working, and income per month had no the different opinion towards the human resources development of Court of Justice Zones. Therefore, the hypothesis was denied.

3. The problems, obstacles, and suggestions for the human resources development of Court of Justice Zones 6 were that the training did conform to the objectives. The court had insufficient experienced person or trainer who had the ability in the personal development. The personnel had the improper degree of education to the working. Moreover, the personnel had insufficient skill in the working. The training was not in the same direction. The trainees had insufficient intention in the training or did not bring the knowledge to cap in the working.

The suggestions were that the trainers should have the knowledge in the psychology about the personal development, the principle of the personal administration and the personal development with many ways. Moreover, the trainers should give the importance to the training in the personal development to conform to the principle and concept of the training.

Key Word: Human Resources Development, Court of Justice Zones 6,

๑.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาลยุติธรรมมีความเป็นมายาวนานตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยมีการปกครองแบบพ่อปกครองลูกโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเป็นผู้ทรงพระราชอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีความให้แก่ราษฎรโดยยึดหลัก "คัมภีร์พระธรรมศาสตร์" ของอินเดีย ต่อมาเมื่อพระองค์มีราชกิจมากขึ้นไม่สามารถวินิจฉัยชี้ขาดคดีความด้วยพระองค์เองได้จึงทรงมอบพระราชอำนาจนี้ให้แก่พรหมณบุโรหิตผู้มีความรู้ช่วยวินิจฉัยคดีต่าง ๆ แทนพระองค์ ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้โปรดฯให้มีการตรวจชำระกฎหมายที่มีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาโดยนำมาปรับปรุงและบัญญัติขึ้นใหม่เรียกว่า "กฎหมายตราสามดวง" ศาลในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีอยู่มากมายหลายศาลกระจายกันอยู่ตามกระทรวงกรมต่าง ๆ และมีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีต่างพระเนตรพระกรรณแทนพระมหากษัตริย์ต่อมาเมื่อบ้านเมืองมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น มีการติดต่อกับชาวต่างชาติ ลัทธิชาวตะวันตกได้แผ่ขยายเข้ามาทำให้ระบบการศาลไทยมีการเปลี่ยนแปลงมีฉะนั้นอาจเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับชาติตะวันตกได้ จึงมีการปฏิรูประบบการศาลไทยขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมีบทบาทในการวางรากฐานระบบการศาลยุติธรรม โดยได้รวมศาลที่กระจัดกระจายอยู่ตามกระทรวงกรมต่าง ๆ ให้มารวมไว้ในที่แห่งเดียวกัน เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง เหมาะสมไม่ทำให้ราษฎรเดือดร้อน และในโอกาสที่กรุงเทพมหานครมีอายุครบ ๑๐๐ ปี ซึ่งตรงกับวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๔๒๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทางขบวนพยุหยาตราทางชลมารคเสด็จทอดพระเนตรอาคารศาลสถิตย์ยุติธรรม และทรงโปรดฯ ให้จารึกพระราชปรารภในการจัดตั้งศาลยุติธรรมไว้ในแผ่นเงิน ซึ่งเรียกว่า "หิรัญบัตร" มีความกว้าง ๙.๕ ซม. ยาว ๓๗.๒ ซม. จำนวน ๔ แผ่น ฝังอยู่ใต้อาคารศาลสถิตย์ยุติธรรมบนแผ่นเงินจารึกด้วยอักษรไทยที่สวยงามและทรงคุณค่ามาก แสดงให้เห็นถึงพระบรมราโชบายในการปกครองแผ่นดินว่ามีพระราชประสงค์ให้ตั้งศาลขึ้นเพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดอรรถคดี ทรงเล็งเห็นว่าบ้านเมืองจะอยู่ด้วยความสงบสุขร่มเย็นต้องอาศัยการศาลเป็นสำคัญจึงทรงจัดระบบกฎหมายและระเบียบทางการศาลขึ้นใหม่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชาติตะวันตก โดยมีกรมหลวงพิชิตปรีชากรและพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์เป็นกำลังสำคัญในการแก้ไขกฎหมายและปฏิรูประบบการศาลยุติธรรมให้เจริญรุ่งเรืองเป็นที่ยอมรับของนานาอารยประเทศ ศาลจึงเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนสืบมาตราบเท่าทุกวันนี้ และในโอกาสที่กรุงเทพมหานครครบรอบ ๒๒๐ ปี ซึ่งตรงกับศาลยุติธรรมครบรอบ ๑๒๐ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ สำนักงานศาลยุติธรรมจึงร่วมกันจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ศาลไทยและหอจดหมายเหตุขึ้นเพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ที่มีต่อศาลยุติธรรม จึงถือเอาวันที่ ๒๑ เมษายนของทุกปีเป็น "วันศาลยุติธรรม"

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการพัฒนารัฟพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานทั้งตัวของบุคลากรและผู้รับบริการซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นการพัฒนาองค์กร เพื่อให้ผู้บริการได้นำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในพัฒนารูปแบบการให้บริการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพของศาลยุติธรรม นอกจากนี้ยังช่วยในการเสริมสร้าง

ทักษะและปลูกจิตสำนึกในการให้บริการของบุคลากรของศาลให้มีการบริการที่เกินความคาดหวัง บริการตรงตามความต้องการของผู้รับบริการและเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

๒.วัตถุประสงค์การวิจัย

- ๒.๑ เพื่อศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖
- ๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมยุติธรรมภาค ๖ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- ๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖
- ๒.๔ เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ ตามหลักภาวะนา ๔

๓.ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยสังเคราะห์จากแนวคิด /ทฤษฎีของ Nadler (แนดเลอร์) ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ด้าน ได้แก่ ๑. การฝึกอบรม ๒. การศึกษา ๓. การพัฒนา ตัวแปรต้น(Independent Variables) คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อายุราชการ รายได้ตัวแปรตาม(Independent Variables)คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ โดยผู้วิจัยสังเคราะห์จากแนวคิด/ทฤษฎีของ ทฤษฎีของ Nadler (แนดเลอร์) ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ด้าน ได้แก่ ๑. การฝึกอบรม ๒. การศึกษา ๓. การพัฒนา ประชากร (Population)ได้แก่ บุคลากรศาลยุติธรรมประจำจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีจำนวน ๒๒๖คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๗ ท่าน พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ศาลยุติธรรมในจังหวัดนครสวรรค์ ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๗ ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๘ รวมเป็นระยะเวลา ๑๐ เดือน

๔.วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือบุคลากรศาลยุติธรรมประจำจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๑๔๔ คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างจากประชากรจำนวน ๒๒๖ คน โดยใช้สูตรทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๗๙ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ(Percentage)ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที(t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(One Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) คำถามปลายเปิดนำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบและการวิจัย

เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๘ ท่าน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

๕.สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖” ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

๕.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน ๑๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๘ มีอายุระหว่าง ๓๖-๕๐ ปี จำนวน ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๖ มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕ มีอายุราชการระหว่าง ๑๑-๑๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๒ มีรายได้ ๒๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๓

๕.๒ ข้อมูลสรุปองค์ความรู้

๑) ด้านการฝึกอบรม มีนโยบายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการฝึกอบรมมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรในองค์กรมีการจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาบุคลากรในองค์กรอย่างสม่ำเสมอผู้เข้ารับการอบรมขาดความสนใจ และตั้งใจในการเข้ารับการอบรม หรือไม่นำมาต่อยอดในการปฏิบัติงานจริง

๒) ด้านการศึกษา มีนโยบายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการฝึกอบรมมีการจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาบุคลากรในองค์กรอย่างสม่ำเสมอมีระบบจัดการองค์ความรู้เพื่อให้บุคลากรในองค์กรเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมไม่มีการพัฒนาด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่องสร้างวัฒนธรรมให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาการเรียนรู้และพัฒนาสภาพแวดล้อมทางสังคม

๓) ด้านการพัฒนา มีการปรับบุคคลเข้ากับสิ่งแวดล้อม เช่น เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการพัฒนาบุคลากรในองค์กรมีการประเมินประสิทธิภาพบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่อย่างสม่ำเสมอการฝึกอบรมไม่ไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นระบบ

๖.อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖” มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

จากผลการวิจัยโดยภาพรวมทั้ง ๓ ด้าน

ผลการวิจัยโดยภาพรวมทั้ง ๓ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สัญญาพร อุทัยพันธุ์** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ในสถานประกอบการ จังหวัดขอนแก่น ใน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์ ด้านการเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการบริหาร ด้านการเป็นผู้เชี่ยวชาญการพนักงานและด้านการเป็นตัวการในการเปลี่ยนแปลง

จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลประเภทสถานประกอบการและขนาดของสถานประกอบการ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักบริหารทรัพยากรมนุษย์ในสถานประกอบการ จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๑๔๕ คน ผลการวิจัยพบว่าข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ในสถานประกอบการ จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๑๒๑ คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุโดยเฉลี่ยอยู่ในช่วง ๒๖-๓๕ ปี อายุการทำงานอยู่ในช่วง ๖-๑๐ ปี มีรายได้ในช่วง ๑,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท เป็นสถานประกอบการอุตสาหกรรมการผลิต และเป็นสถานประกอบการขนาดกลาง

จากผลการวิจัยด้านการฝึกอบรม

ผลการวิจัยด้านการฝึกอบรมพบว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งมีข้อเสนอแนะคือ ผู้อบรมควรมีความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารบุคคลและการพัฒนาบุคคลด้วยวิธีการอื่นๆ นอกเหนือไปจากการฝึกอบรมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสันติชัย อินทรอ่อน ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “ทิศทางและแนวโน้มการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของธนาคารพาณิชย์ไทย” พบว่า ผู้บริหารและพนักงานของธนาคารกสิกรไทยส่วนใหญ่เห็นว่าธนาคารเลือกใช้ปรัชญาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบทุนทางปัญญา มีวิสัยทัศน์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบใหม่ที่กำหนดบทบาทของฝ่ายการพัฒนาทรัพยากรพระมหาโยธิน ละมุลบทบาทพระสงฆ์ในฐานะทรัพยากรมนุษย์และนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ทำหน้าที่ในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจที่จะมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรการสนับสนุน แนะนำ และให้คำปรึกษากับสายงานหลักของธนาคารในการเลือกรูปแบบการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสม มีการจัดการบุคลากรที่เป็นระบบมีมาตรฐานที่ชัดเจน การฝึกอบรมเน้นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในองค์กรและ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานแบบประเมินความสัมพันธ์ระหว่างผลงานกับกลยุทธ์องค์กร

จากผลการวิจัยด้านการศึกษา

ผลการวิจัยด้านการศึกษาพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะต้องมีกรอบมาตรฐานอย่างต่อเนื่องเพราะศาสตร์แห่งการสอนได้พัฒนาขึ้นอย่างมากมาย เกิดความรู้ใหม่ทางการสอนหลายรูปแบบ แนวทฤษฎีที่มุ่งพัฒนามนุษย์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระบุญจันทร์ จันทสโร (แก้วบุญยงค์) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวตามหลักไตรสิกขา ผลการศึกษาพบว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่องค์กร สังคม ไปถึงการพัฒนาประเทศ และวิธีการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ดีก็คือการให้การศึกษาแก่บุคคลในทุกรูปแบบ โดยไม่จำกัดเฉพาะการศึกษาในโรงเรียนหรือ มหาวิทยาลัยเท่านั้น และอีกวิธีการหนึ่งที่หน่วยงานหรือองค์กร มักใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ วิชาการ ด้านต่างๆ ให้กับบุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กร คือการให้การศึกษาในรูปแบบของการฝึกอบรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนากาย พัฒนาศีล พัฒนาจิตและพัฒนาปัญญาสำคัญอยู่ที่ตัวบุคคลที่ได้รับการพัฒนาสามารถพัฒนาความมีจริยธรรมจริยทัศน์และมีศีลธรรมในการดำเนินชีวิต เมื่อทั้งสองอย่างนี้มั่นคงอยู่ในตัวเองแล้วสามารถยืนยันได้ว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างถูกต้องและมี

ความยั่งยืน นอกจากนั้นยังมีหลักธรรมที่ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยมีแนวทางพัฒนา มนุษย์ด้วยวิธี โปรโตโมยะและโยนิโสมนสิการ หรือวิธีการแห่งปัญญา เพื่อให้เกิดแนวทางในการ อบรมพฤติกรรมด้วยศีลอบรมจิตด้วยสมาธิและอบรมปัญญาด้วยกระบวนการทางปัญญา ซึ่งจะ ก่อให้เกิดความหยั่งรู้ถึงความจริงของโลกและชีวิตอย่างแท้จริง

จากผลการวิจัยด้านการพัฒนา

ผลการวิจัยด้านการพัฒนาพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากควรให้ ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มากควรจัดทำหลักสูตรในการฝึกอบรมไปในทิศทาง เดียวกันอย่างเป็นระบบ ชัดเจนและต่อเนื่อง และต้องพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้มาก ต้อง พัฒนากาย ศีล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระศักดิ์ดา วิสุทธิญาโณ (มรดา) ได้ศึกษางานวิจัย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่า ๑. การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา เน้นฝึกพัฒนามนุษย์ในทุก ๆ มิติ เช่น ขบวนการคัดสรร คนจากหลักการพิจารณาบุคลิกว่าเปรียบเสมือนบัว ๔ เหล่า,หลักจริต ๖ เพื่อการจัดสรรหลักธรรม ให้เหมาะสมกับบุคคลเพื่อได้รับผลที่เป็นเลิศจากการฝึกปฏิบัตินั้น การใช้คำพุทธศาสนสุภาษิต สอดแทรกในคำสอน การดำเนินชีวิตให้เจริญด้วยหลักกาวนา ๔ เพื่อพัฒนา กาย ศีล จิต และ ปัญญาของตน และสำหรับผู้มีหน้าที่ในการพัฒนาผู้อื่นก็มีหลักธรรมจำนวนมากที่เหมาะสมในการ นำมาใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์นั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี รวมถึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีเมตตา ปราณนาดีอยากให้ผู้อื่นได้รับความสุข และมีชีวิตที่พัฒนาอย่างสมบูรณ์กลาง

๗.ข้อเสนอแนะ

๗.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ควรมีการจัดฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารบุคคลและการพัฒนา บุคคลด้วยวิธีการอื่นๆ นอกเหนือไปจากการฝึกอบรมเข้าใจถึงหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เพื่อให้ สามารถปฏิบัติต่อผู้เข้าอบรมได้อย่างเหมาะสม

๒) ควรมีการสำรวจความต้องการของผู้ที่จะเข้ารับการศึกษาค้นหาความต้องการ ที่แท้จริงมีการอบรมครูอย่างต่อเนื่องเพราะศาสตร์แห่งการสอนได้พัฒนาขึ้นอย่างมากมาย เกิด ความรู้ใหม่ทางการสอนหลายรูปแบบ แนวทฤษฎีที่มุ่งพัฒนามนุษย์

๓) ควรให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มากจัดทำหลักสูตรในการ ฝึกอบรมไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นระบบ ชัดเจนและต่อเนื่อง

๔) ผู้รับผิดชอบการฝึกอบรมจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงพฤติกรรม หรือ จิตวิทยาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคคล

๕) ผู้อบรมควรมีความเข้าใจถึงหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เพื่อให้สามารถปฏิบัติต่อ ผู้เข้าอบรมได้อย่างเหมาะสม

๗.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑) ควรนำผลของการศึกษานี้ไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาล ยุติธรรมภาค ๖ เพื่อให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

๒) ควรนำปัญหาและอุปสรรคที่ได้จากการศึกษานี้มาประชุมเพื่อปรึกษาหารือเพื่อปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่โดยให้เจ้าหน้าที่และบุคลากรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ

๓) ควรมีการปรับปรุงกลยุทธ์และบูรณาการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของศาลยุติธรรมภาค ๖ ให้เข้ากับยุคโลกาภิวัตน์โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย หลักสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มากที่สุด

๔) ผู้ที่จะอบรมไม่ใช่แต่คอยรับการสั่งสอนฝึกฝนอบรมจากผู้อื่น แต่จะต้องเรียนรู้เพื่อหาวิธี เรียนค้นหา สร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองอีกด้วย

๕) ต้องมีการอบรมครูอย่างต่อเนื่องเพราะศาสตร์แห่งการสอนได้พัฒนาขึ้นอย่างมากมาย เกิดความรู้ใหม่ทางการสอนหลายรูปแบบ แนวทฤษฎีที่มุ่งพัฒนามนุษย์

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง. “การบริหารทรัพยากรมนุษย์”. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๒.

กองสารนิเทศและประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลยุติธรรมภาค ๖. “คู่มือการติดต่อราชการศาลยุติธรรม ฉบับประชาชน”.

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

จิระ หงส์ดารมภ์. “แนวคิดและหลักการ ขอบข่าย ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์”. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๓.

เฉลิมพงศ์ มีสมนัย รศ.ดร.. วิธีการและเทคนิคการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๕.

ชิดชงค์ ส. นันทนาเนตร. ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่. จังหวัดนครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. ๒๕๔๔.

ชุดิพนธ์ เสือสุวรรณ. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทการบินไทย จำกัด(มหาชน)”. วิทยานิพนธ์ศิลป ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๔๒.

Abranam H. Maslow. “A Theory of Human Motivation”. Psychological Review., 1943.

Alfred Tack. How to Succeed as a Sales Manager. Cedar Books: 1983.

Douglas McGregor. The Human Side of Enterprise. New York : McGraw – Hill, 1960.

Lyman W. Porter and Edward E. Lawler. Managerial Attitudes and Performance. Homewood. Ill. Dorsey Press, 1968.

Nadler. Leonard. Designing training program : The critical events model. Reading. Mass. Addison – Wesley, 1982.

การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง
THE LIFE QUALITY DEVELOPMENT IN WORKING OF HIGHWAY POLICE
AT LOWER NORTHERN REGION

ร้อยตำรวจตรีณรงค์ สุวรรณโชติ^{๒๐}
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ๑) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง เพื่อ ๒) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง และ เพื่อ ๓) ศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่างผลการวิจัยพบว่า

๑) ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่างโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๕๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอ ($\mu = ๓.๗๕$) ด้านสภาพการทำงานที่ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ($\mu = ๓.๕๕$) ด้านการปฏิบัติงานในสังคม $\mu = ๓.๕๓$ ด้านคำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ($\mu = ๓.๔๗$) ด้านการบูรณาการทางสังคม ($\mu = ๓.๔๕$) และด้านโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล ($\mu = ๓.๒๓$)

๒) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลทุกข้อ ไม่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานในทุกด้าน

๓) ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือ ไม่มีค่าตอบแทนในการเสี่ยงภัยในการทำงานนอกสถานที่ สวัสดิการไม่เพียงพอต่อบุคลากรของหน่วยรายได้ที่ได้รับไม่เพียงพอกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน เครื่องมือที่ใช้ในการทำงานเก่า และชำรุดทรุดโทรม ไม่มีการซักซ้อมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดอุบัติเหตุ สายงานที่ปฏิบัติงานไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือโยกย้ายไปทำงานตามสายงานอื่นๆ

ข้อเสนอแนะควรจัดสวัสดิการที่สำคัญและยังไม่มีในหน่วยงานให้เพียงพอต่อบุคลากรของหน่วยควรมีการจัดสรรค่าเสี่ยงภัยสำหรับเจ้าหน้าที่ที่ออกไปทำงานนอกสถานที่ควรจัดให้มีการอบรมหรือการซักซ้อมในการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดอุบัติเหตุเฉพาะหน้าควรให้สายงานที่ปฏิบัติอยู่สามารถโยกย้ายหรือเปลี่ยนแปลงการทำงานให้ดีขึ้นได้ควรมีการสนับสนุนทุนศึกษา

^{๒๐}นิสิตปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ให้กับข้าราชการที่ต้องการจะศึกษาต่อเกี่ยวกับหน้าที่การงาน เพื่อนำมาพัฒนาการทำงานและหน่วยงานควรมีการจัดรูปแบบการทำงานให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสมภาคเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ : การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน, ข้าราชการตำรวจทางหลวง

ข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง

The objectives of this research were: 1) to study the level of the life quality development in the working of the highway police at the lower northern region, 2) to study the relationship between the personal factors and the life quality development in the working of the highway police at the lower northern region, and 3) to study the problems, obstacles and ways for the life quality development in the working of the highway police at the lower northern region.

1. Overall, the level of the life quality in the working of the highway police at the lower northern region was at the high level ($\mu = 3.50$). When considering each aspect, it arranged from the high to low level: getting the sufficient wage ($\mu = 3.75$), the stability and the progress in the working ($\mu = 3.55$), the working in the society ($\mu = 3.53$), the security and the healthy promotion ($\mu = 3.47$), the social integration ($\mu = 3.45$), and the opportunity in the development of the employees' capability ($\mu = 3.23$).

2. The study of the relationship between the personal factors and the life quality development in the working of the highway police at the lower northern region found that all personal factors had no the relationship to the life quality development in the working of the highway police at the lower northern region. Therefore, the hypothesis was denied.

3. The problems, obstacles, and suggestions for the life quality development in the working of the highway police at the lower northern region were that the highway police did not get the wage for the risk in the working out the office. The welfare was insufficient, and the income was insufficient in living. The tools for the working were old and ruined. The highway police was not trained for the problem solving in the accident. The working field did not change or remove to the other field.

The suggestions were that the commanders should provide the necessary welfare to the highway police sufficiently and provide the wage for the risk in the working out the office to the highway police. The highway police should be trained for the problem solving in the accident and be able to change or remove the working field for the efficient working. Moreover, the commanders

should support the highway police in higher education to develop the working and the organization, and format the working for the highway police equally.

Key Word: The Life Quality Development, Highway Police,
Lower Northern Region

๑.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คำว่าผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ เป็นคำย่อยกย่องต่ออาชีพการเป็นตำรวจ อาชีพตำรวจเป็นอาชีพที่เป็นข้าราชการ โดยเป็นข้าราชการสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีภารกิจและหน้าที่รักษากฎหมายดูแลความเป็นสุขแก่ประชาชนภายในประเทศ ตำรวจทางหลวงเป็นหน่วยงานหนึ่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่รับผิดชอบ คือเส้นทางหลวงและทางหลวงพิเศษทั่วประเทศมีอำนาจหน้าที่รักษาความปลอดภัยต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาทผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ บรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ พระราชอาคันตุกะ และบุคคลสำคัญตรวจตราความสงบเรียบร้อยดูแลทรัพย์สินของทางราชการ บริการประชาชนผู้ใช้เส้นทางให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว และความปลอดภัยบนถนนหลวง และทางหลวงพิเศษ ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมสืบสวนสอบสวน และปฏิบัติงานตามกฎหมายจราจรแก่ประชาชนโดยทั่วไปควบคุมกำกับดูแลจัดการจราจร และควบคุมป้องกันการล้าเลียงยาเสพติด บุคคลต่างสัญชาติที่ลักลอบเข้ามาในประเทศ โดยไม่ได้รับอนุญาตรวมถึงการปฏิบัติงานร่วมกัน หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

ภารกิจและหน้าที่ของตำรวจทางหลวงต้องปฏิบัตินั้นมีความสำคัญมาก ซึ่งได้บ่งบอกถึงความสำคัญของหน่วยที่เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมสนับสนุนภารกิจต่าง ๆ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้สำเร็จลุล่วงมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนบนทางหลวง ตลอดจนความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม รวมถึงการเกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ตำรวจทางหลวง ดังนั้นข้าราชการตำรวจทางหลวง จึงควรเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับที่สามารถทำให้หน่วยงานบรรลุภารกิจต่าง ๆ ได้

ดังนั้น การที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพชีวิตได้อย่างมีคุณภาพหรือคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น ต้องมีส่วนประกอบส่งเสริมที่เกื้อหนุนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต และคุณภาพการทำงานเป็นสิ่งที่พัฒนาควบคู่กันไปพร้อมกัน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำรวจทางหลวงภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเปรียบเทียบกับด้านบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ สมาชิกในครอบครัว ที่พักอาศัย ชั้นยศ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และรายได้ ว่ามีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำรวจทางหลวงภาคเหนือตอนล่างหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวง ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันส่งผลดีต่อการปฏิบัติงานของตำรวจทางหลวงและการให้บริการประชาชนด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้สังคมมองภาพลักษณ์ของตำรวจทางหลวงไปในทางที่ดี และยังเป็น

ประโยชน์ต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่จะนำข้อมูลมาพัฒนารูปแบบการทำงานของตำรวจทางหลวงให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

๒. วัตถุประสงค์การวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง

๒.๒ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง

๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง

๓. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการพัฒนาคูณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวง **ตัวแปรต้น** (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส สมาชิกในครอบครัว ที่พักอาศัย ชนัยศ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และรายได้ต่อเดือน **ตัวแปรตาม** (Dependent Variables) คือ คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยแบ่งออกเป็น ๖ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอ ๒) ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ๓) ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ๔) ด้านโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล ๕) ด้านการบูรณาการทางสังคม ๖) ด้านการปฏิบัติงานในสังคม

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง จำแนกเป็น ชั้นสัญญาบัตร จำนวน ๖๗ คน ชั้นประทวน จำนวน ๘๓ คน รวมทั้งสิ้น ๑๕๐ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๗ ท่าน พื้นที่ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ เขตพื้นที่เฉพาะในเขตรับผิดชอบของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่างดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๗ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๘รวมเป็นระยะเวลา ๑๐ เดือน

๔. วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่างชั้นสัญญาบัตรจำนวน ๖๗ นายชั้นประทวนจำนวน ๘๓ นาย รวมจำนวน ๑๕๐ นาย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยมีค่าความ

เชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๗๖๙ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานโดยการทดสอบค่าไค สแควร์ (Chi-Square Test) คำถามปลายเปิดนำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๗ ท่าน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาความ

๕.สรุปผลการวิจัย

๕.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง ส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุมากกว่า ๕๐ ปีขึ้นไปจำนวน ๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๐ มีสถานภาพสมรส จำนวน ๑๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๐ มีสมาชิกในครอบครัว ๑ – ๓ คน จำนวน ๑๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๐ มีที่พักอาศัยเป็นบ้านพักสวัสดิการจำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๐ มีขั้นยศเป็นชั้นสัญญาบัตรจำนวน ๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๓ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มากกว่า ๓๐ ปี ขึ้นไปจำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๓ มีรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ๒๐,๐๐๑ – ๓๐,๐๐๐ บาทจำนวน ๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๐

๕.๒ การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง

ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๒๖๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

๑) ด้านการได้ค่าตอบแทนที่เพียงพอระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๕๐, \sigma = ๐.๒๖๕$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่างข้อที่ ๔. ด้านโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = ๓.๒๘, \sigma = ๐.๕๗๒$) ส่วนด้านที่เหลืออยู่ในระดับมาก

๒) ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่างด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๗๕, \sigma = ๐.๕๗๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่างด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอข้อที่ ๑. รายได้ทั้งหมดที่ท่านได้รับเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนของครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = ๓.๑๓, \sigma = ๐.๑๓๙$) ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับมาก

๓) ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในการทำงานระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่างด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.47, \sigma = 0.573$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่างด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพหน่วยงานของท่านมีสถานที่สำหรับออกกำลังกายและกิจกรรมนันทนาการยามว่าง อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.29, \sigma = 0.625$) ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับมาก

๔) ด้านโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคลระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่างด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.54, \sigma = 0.483$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ข้อที่ ๒. การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งของท่านเป็นไปตามระบบคุณธรรมและมีความเหมาะสม ข้อที่ ๕. ท่านเคยได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาในการปรับหรือโยกย้ายตำแหน่งให้ก้าวหน้าอย่างเสมอภาคอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.37, \sigma = 0.515$) และ ($\mu = 3.32, \sigma = 0.558$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับมาก

๕) ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกันระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่างด้านโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.54, \sigma = 0.483$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง ด้านโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคลข้อที่ ๑. ท่านมีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.45, \sigma = 0.545$) ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง

๖) ด้านการปฏิบัติงานในสังคมระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่างด้านการบูรณาการทางสังคม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.45, \sigma = 0.477$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง ด้านการบูรณาการทางสังคมข้อที่ ๑. หน่วยงานของท่านมีการประชุมหารือเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานเพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมข้อ ๒. หน่วยงานของท่านมีความเป็นกันเองระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.45, \sigma = 0.545$) และ ($\mu = 3.45, \sigma = 0.545$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับมาก

๖.อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่างมีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อข้าราชการตำรวจทางหลวงอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีศรี กริทอง ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลส่วนภูมิภาค สังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับปัจจัยคัดสรรพบว่า อายุ ตำแหน่งหน้าที่ การรับรู้ต่อระบบการบริหาร ค่านิยมเชิงวิชาชีพ ค่านิยมทางราชการ ค่านิยมทางการบริการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน และขนาดของโรงพยาบาลมีความสัมพันธ์ทางลบกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน

๗. ข้อเสนอแนะ

๗.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่าง” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

- ๑) ควรจัดสวัสดิการที่สำคัญและยังไม่มีในหน่วยงานให้เพียงพอต่อบุคลากรของหน่วย
- ๒) ควรให้สายงานที่ปฏิบัติอยู่สามารถโยกย้ายหรือเปลี่ยนแปลงการทำงานให้ดีขึ้นได้ควรมีการวางแผนในการจะฝึกอบรมหรือเพิ่มพูนความรู้ให้กับข้าราชการ
- ๓) ควรจัดการอบรมเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับหน้าที่การงานควรมีการสนับสนุนเปิดตำแหน่งที่สูงขึ้นให้กับข้าราชการได้เลื่อนยศสูงขึ้น
- ๔) ควรมีการจัดการส่งเสริมเพิ่มความรู้ เพิ่มขีดความสามารถการทำงานของบุคคลให้มีเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นควรมีการสนับสนุนทุนศึกษาให้กับข้าราชการที่ต้องการจะศึกษาต่อเกี่ยวกับหน้าที่การงาน เพื่อนำมาพัฒนาการทำงานและหน่วยงาน
- ๕) ควรมีการจัดการส่งเสริมเพิ่มความรู้ เพิ่มขีดความสามารถการทำงานของบุคคลให้มีเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๗.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- ๑) ควรนำผลของการศึกษานี้ไปเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจทางหลวงเขตภาคเหนือตอนล่างเพื่อให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น และความเรียบร้อยภายในองค์กรที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน
- ๒) หน่วยงานควรมีการจัดประชุมประจำเดือนเพื่อรับฟังความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะในการทำงาน
- ๓) หน่วยงานควรจัดให้มีกิจกรรมประจำเดือนที่จะทำงานร่วมกัน เช่น การทำ ๔ สหหน่วยควรจัดให้มีการฝึกอบรมนอกสถานที่เพื่อบุคลากรจะได้รู้จักและสามัคคีในการทำงาน

๔) ควรจัดให้มีกิจกรรมกีฬาภายในหน่วยงานเพื่อเพิ่มความสามัคคีกันในหน่วย
ควรมีการจัดกิจกรรมให้ข้าราชการในหน่วยได้ทำความรู้จักกับประชาชนในชุมชน

๕) ควรมีการสร้างเครื่องวิจัยเพื่อเติมนอกจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก
เช่น การสังเกตพฤติกรรม และการสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

โมสิต บั้นเปี่ยมรัษฎ์.การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ๒๕๔๐.

จักกรี เสริมทรัพย์.คุณภาพชีวิตกับการทำงาน.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ,
๒๕๔๓.

ชัยวัฒน์ ปัญญาพงษ์.การปรับปรุงคุณภาพชีวิต. กรุงเทพมหานคร : วารสารประชากรศึกษา, ๒๕๒๓.

ชาญชัย อาจินสมาจาร.พฤติกรรมในองค์กร. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๓๕.

ดิน ปรชญาพฤทธิ์.ตัวแปรด้านพฤติกรรมศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาองค์การ.นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๐.

ทวีศรี กรทอง.ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตการทำงาน.กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

ทองศรี กำภู ณ อยุธยา.การบริหารงานบุคคลแนวใหม่.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๒.

ทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา, ๒๕๔๓.คุณภาพชีวิตที่ดี. วารสารประชากรศึกษา.

นวลศิริ เปาโรหิตย์.การพัฒนาคุณภาพชีวิต. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
, ๒๕๓๓.

นิพนธ์ คันทะเสวี. การศึกษาวัฒนธรรมในประมวลบทบาททางวิชาการ. กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๓.

บุญเจือ วงศ์เกษม.คุณภาพชีวิตการทำงานกับการเพิ่มผลผลิต. กรุงเทพมหานคร : วารสารเพิ่ม
ผลผลิต เล่มที่ ๒๖, ๒๕๓๐.

บุญแสง อีระภาค.การปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงาน. กรุงเทพมหานคร : จุลสารพัฒนา
ข้าราชการ เล่ม ๑ ปีที่ ๒๕, ๒๕๓๓.

.....การปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงาน จุลสารพัฒนาข้าราชการพลเรือน
๑, ๒๕๓๓.

บุษยาณี จันท์เจริญสุข.ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณภาพชีวิตงานกับความผูกพัน
องค์การ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๘.

ชนัดดา เพ็ชรประยูร. “การรับรู้บรรยากาศองค์การคุณภาพชีวิตการทำงานและพฤติกรรมการ
เป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทผลิต

เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน”.วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต.สาขาวิชา
จิตวิทยาอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ๒๕๔๕.

Muili , T. “Regional Variations in Working Hours and Work Orientation in
Finland”.Dissertation AbstractsInternation, 1994.

Bovee, C.L. et.al.**Management**. New York : McGraw-Hill, 1993.

Davis, L.E. **Enhancing the Quality of Working Life : Developments in the
United States**.International Labour Review.116 (1), 1977.

Delamote, Y ;&Takezava, S.C. **Quality of Working Life in Intenational
Perspective**. Geneva : International Labour Office., 1994.

Delamotte, Y., and Takezawa,l. **Quality of work life in international
perspective**.Geneva : International Labour office, 1984.

Dissertation Abstracts International., 1991.

Huse, E.F., and Cummings, T.T. **Organization development and change**. 3nd
ed. Minnesotar West Publishing, 1985.

Kast, F.E. and J.E. Rosenzweig, **Organization Management : System and
Contingency Approach**. Singapore : National Printer Ltd, 1985.

Marion J., **Decentralization in education government and management**,
Oxford : Pergamon, 1994.

UNESCO, **Quality of life : An Orientation to Populaation Education**.Bangkok :
UNESCO, 1980.

Walton, R. **Improving the quality-of-work-life**,(Havard Business Review, May –
June, 1974.

Wickstrom, Rodney A., **An Investigation into Job Satisfaction Among Teacher**

คุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

QUALITY OF PUBLIC SERVICE IN TAKHRO POLICE STATION
PHAISALI DISTRICT NAKHONSAWAN PROVINCE

เกรียงไกร พิมพ์สวรรค์^{๒๑}
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้ออำเภอไพศาลีจังหวัดนครสวรรค์๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้ออำเภอไพศาลีจังหวัดนครสวรรค์โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและ ๓) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

ผลการวิจัยพบว่า๑)ระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก($\bar{X}$ = ๓.๘๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือด้านการให้บริการอย่างทันเวลา($\bar{X}$ = ๓.๙๔)ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า($\bar{X}$ = ๓.๘๘)ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง($\bar{X}$ = ๓.๘๐)ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ($\bar{X}$ = ๓.๗๘)และด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค($\bar{X}$ = ๓.๗๕)

๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของสถานีตำรวจภูธรตะคร้ออำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าประชาชนที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐาน ส่วนประชาชนที่มี เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน

๓) ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้ออำเภอไพศาลีจังหวัดนครสวรรค์พบว่าในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีการเลือกปฏิบัติโดยให้บริการกับประชาชนที่คุ้นเคยก่อนการให้บริการล่าช้ากว่าเวลาที่กำหนดนัดไว้ขาดการเอาใจใส่ในการให้บริการและไม่สามารถตอบข้อซักถามได้ตามความต้องการของประชาชนได้อย่างชัดเจน

^{๒๑} นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์วิทยาลัยมหาวิทยาลัสมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to study level of quality of public service in Takhro Police Station, Phaisali District, Nakhonsawan Province. 2) to compare the opinion of the people toward the quality of service in Takhro Police Station, Phaisali District, Nakhonsawan Province by classifying on the personal factors and 3) to study problems, barriers and suggestions for the public service of Takhro Police Station Phaisali District Nakhonsawan Province.

Results of the Research

1. The level of quality of Public Service in Takhro Police Station Phaisali District Nakhonsawan Province found that the overall was at high level ($\bar{X} = 3.85$). When consider by arrange in the order of satisfactory, sorting arithmetic mean from highest to lowest were the timely service ($\bar{X} = 3.99$), the progressive service ($\bar{X} = 3.88$), the continuous service ($\bar{X} = 3.80$), the ample service ($\bar{X} = 3.87$), and the equitable service ($\bar{X} = 3.85$).

2. For the comparison of the people's opinion toward quality of public service in Takhro Police Station, Phaisali District, Nakhonsawan Province by classifying the personal status, it was found that the people having different age had different opinion toward the quality of public service in Takhro Police Station, Phaisali District, Nakhonsawan Province at 0.05 of statistical significance. The hypothesis is accepted. However, the people having different sex, educational degree, and occupation had no different opinion toward the public service quality.

3. The problems that toward the quality of public service in Takhro Police Station, Phaisali District, Nakhonsawan Province as follows: the servicing of the policeman discriminated people by serve acquaintance first, service very slow and document not be on time, lack of paying attention to people and cannot response in some questions as people want to.

๑.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กิจการตำรวจได้ก่อกำเนิดขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยกรุงศรีอยุธยา ในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ โดยพระองค์ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตราระเบียบการปกครองบ้านเมืองเป็น ๔ เหล่า เรียกว่า "จตุสดมภ์" ได้แก่ เวียง วัง คลัง นา และพร้อมกันนี้ ได้โปรดเกล้าฯ ให้มีการตำรวจขึ้น โดยให้ขึ้นอยู่กับเวียง อันมีเจ้าพระยาจักรีศรีอริยวงศ์ สมุหนายก อัครมหาเสนาบดีเป็นผู้บังคับบัญชา ในปี พ.ศ. ๒๔๐๕ สมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงพัฒนากิจการตำรวจให้รุ่งเรืองทัดเทียมตามสากลอารยประเทศ เช่น โปรดให้มีการปรับปรุง

เครื่องแบบตำรวจโดยยึดตามแบบตำรวจอังกฤษและทรงให้เรียกชื่อกองตำรวจนี้ว่า “กองโปลิศคอนสแตเบิล” สมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่๕ ได้ปรับปรุงกิจการตำรวจนอกจากได้ขยายงานตำรวจนครบาลก็ได้พยายามขยายการตำรวจไปยังหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคตามลำดับ

ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานตราพระแสงโล่เขนประกอบที่มุมธงประจำตำรวจภูธรเมื่อปีพ.ศ.๒๔๕๓ อันเป็นที่มาของสัญลักษณ์ตราประจำตำรวจสืบต่อมาจวบจนปัจจุบันและทรงมีพระบรมราชโองการประกาศรวม กรมตำรวจภูธรและกรมพลตระเวนเป็น “กรมตำรวจ” เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๕๘ จึงถือเป็นวันสถาปนากรมตำรวจในปัจจุบัน ได้มีการปรับโอนกรมตำรวจมาขึ้นอยู่กระทรวงมหาดไทย จัดตั้งเป็น “สำนักงานตำรวจแห่งชาติ” โดยมีการบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรี^{๒๒} มีการแบ่งส่วนราชการออกไปเป็น ๒ ส่วน คือ สำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และ กองบัญชาการหรือกองกำกับการ^{๒๓} โดยมีสถานีดำรวจหรือที่ประชาชนเรียกกันว่า โรงพัก ทำหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชน ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเข้าไปสัมผัสกับประชาชน โดยการให้บริการแก่ประชาชนผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย และต้องการได้รับความเป็นธรรมในรูปแบบต่างๆกันโดยการให้บริการประชาชนของสถานีดำรวจยึดหลักประชาชนเป็นศูนย์กลางมีการปรับเปลี่ยนระบบและวิธีการปฏิบัติงานให้สั้นและกระชับ เพื่อให้สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างสะดวกรวดเร็วและเสร็จสิ้น ณ จุดเดียวบนสถานีดำรวจหรือ ณ จุดให้บริการในพื้นที่มีหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนตลอด ๒๔ ชั่วโมงต่อวันและตลอด ๗ วันต่อสัปดาห์^{๒๔}

สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายพร้อมให้บริการและรับใช้ประชาชนตามอำนาจหน้าที่อย่างรวดเร็วโปร่งใสเสมอภาคและเป็นธรรมโดยยึดหลักธรรมาภิบาล การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีดำรวจต่าง ๆ นั้นต้องสัมผัสกับประชาชนตลอดเวลาถ้าปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพประชาชนย่อมจะรักและศรัทธาแต่ถ้าการปฏิบัติหน้าที่ไม่ดีประสิทธิภาพต่ำประชาชนย่อมเสื่อมศรัทธาและสังคมไม่ยอมรับงานของตำรวจซึ่งลักษณะของการปฏิบัติงานในด้านต่างๆโดยรวมแล้วก็คือเรื่อง “การให้บริการประชาชน” นั่นเอง^{๒๕} ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้อธิบายคำว่า “ตำรวจ” ไว้ในคำรวมของคำว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” ว่าหมายความว่าถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและระบุนำนาจไว้ว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพ.ศ.๒๔๗๘ กำหนดอำนาจหน้าที่ของไว้ดังนี้

^{๒๒} กองบรรณาธิการ, “๑๓ ตุลาคมวันตำรวจไทย”, ตำรวจเพื่อมวลชน, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (ตุลาคม ๒๕๕๐), หน้า ๙-๑๓.

^{๒๓} พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๕๒

^{๒๔} คู่มือการประเมินผลการปฏิบัติราชการตามโครงการพัฒนาสถานีดำรวจเพื่อประชาชน (โรงพักเพื่อประชาชน) ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๘)

^{๒๕} ประมวลระเบียบการตำรวจ, “ว่าด้วยระเบียบการไม่เกี่ยวกับคดี” เล่ม ๒ ตอน ๑ ประเภทบริหาร, (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ตำรวจ, ๒๕๔๐), หน้า ๑๒๖.

๑. ดำรงเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษาความสงบของประชาชน
๒. ดำรงเป็นพนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาภายในเขตอำนาจของตนตามที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทย
๓. อำนาจการจับกุมผู้กระทำความผิดในคดีอาญา อาจเป็นทั้งในกรณีที่มีหมายค้นและไม่มีหมายจับรวมถึงการค้นตัวในที่สาธารณะสถาน
๔. อำนาจควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่ถูกจับไว้ได้ตามกำหนด เวลา ที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย
๕. อำนาจตรวจค้นเคหสถาน ที่อยู่อาศัย และสำนักงานของบุคคลอันเป็นที่รื้อฐานตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ในปัจจุบันด้วยสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว มีการสื่อสารอย่างไร้พรมแดนเกิดขึ้นหรือที่เรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดมีคดีความต่างๆ และปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นมากมายหลายรูปแบบ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยโดยนำมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ เพราะในปัจจุบันนั้นผู้กระทำความผิดจะมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และอาศัยช่องว่างของกฎหมายเพื่อช่วยเหลือในการกระทำความผิด ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องตามให้ทัน แต่เป็นเรื่องปกติที่มีข้าราชการตำรวจบางส่วนอาจจะปฏิบัติหน้าที่บกพร่องไม่เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับปล่อยปละละเลยเข้าไปมีส่วนเรียกรับผลประโยชน์จากผู้มีอิทธิพล หรือผู้กระทำความผิดกฎหมายจนทำให้ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและข้าราชการตำรวจโดยรวมเกิดความเสียหาย เสื่อมศรัทธา ขาดการยอมรับจากประชาชน และเกิดกระแสสังคมต่อต้านในการปฏิบัติงานตามที่ปรากฏเป็นข่าวอยู่ทั่วไป เป็นเหตุให้ประชาชนไม่ชอบการให้บริการ และไม่เห็นด้วยกับการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งยังไม่พอใจการวางตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีต่อการให้บริการประชาชน ความไม่เชื่อถือในตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าจะช่วยจัดการกับปัญหาของตนได้ การวางตัวของเจ้าพนักงาน และความไม่ชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่

๒. วัตถุประสงค์การวิจัย

- ๒.๑ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์
- ๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- ๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

๓.วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed - Method Research) โดย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ให้บริการจากสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลีจังหวัดนครสวรรค์จำนวน ๒๒๗ คน สุ่มจากประชากร คือ ประชาชนจำนวน ๕๒๖ คน^{๒๖} โดยการใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๔๐ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่(Frequency)ค่าร้อยละ(Percentage)หาค่าเฉลี่ย (Mean)และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การทดสอบค่าที (t-test)และการทดสอบค่าเอฟ(F-test) ด้วยวิธีการ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(One Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย เป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)คำถาม ปลายเปิดนำเสนอเป็นบทความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบ และการ วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-Depth Interview) กับ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)จำนวน ๘ ท่าน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบ บริบท

๔.สรุปผลการวิจัย

๔.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน ๑๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓ มีอายุ ๓๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๕ มีระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๔ และมีอาชีพ รับจ้าง/เกษตรกรรวม จำนวน ๑๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๕

๔.๒ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานี ตำรวจภูธรตะคร้ออำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการประชาชน ของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านการ ให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้าน การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

๑) ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาคพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ คุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

^{๒๖} งานนโยบายและแผน,บรรยายสรุปของสถานีตำรวจภูธรตะคร้ออำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ.๒๕๕๖, หน้า๓.

ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาคในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒) ด้านการให้บริการอย่างทันเวลาพบว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๓) ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอพบว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔) ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่องในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕) ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้าพบว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕.อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การวิจัยเรื่องคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

๕.๑ ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวม

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลีจังหวัดนครสวรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลีจังหวัดนครสวรรค์อยู่ในระดับมากทุกด้านซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดาด้วงอินได้ศึกษาเรื่องการประเมินคุณภาพการให้บริการของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสนักกำแพงจังหวัดเชียงใหม่พบว่าคุณภาพการให้บริการของสำนักงานพัฒนาชุมชนโดยภาพรวมมีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากประชาชนมีความพึงพอใจเป็นส่วนใหญ่ในทุกด้าน

๕.๒ ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้ออำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ เป็นรายด้าน

๑.ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ผลการวิจัย พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของสถานีดารวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลีจังหวัดนครสวรรค์ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ในภาพรวมอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีดารวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลีจังหวัดนครสวรรค์ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาคทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กรรณิกา ตรีรัตน์** ได้ทำการศึกษาคูณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบก อำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าคุณภาพการให้บริการในภาพรวมและรายด้านขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบก อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน เห็นว่าคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบกด้านการตอบสนองความต้องการของผู้มารับบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๑

๒.ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของสถานีดารวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลีจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการให้บริการอย่างทันเวลาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีดารวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลีจังหวัดนครสวรรค์ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เพชรทม พองทา** ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของสถานีดารวจภูธรกิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ กล่าวถึงความพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของสถานีดารวจ ในด้านการให้บริการทั่วไป อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยโดยรวมได้ดูแลเอาใจใส่ต่อประชาชนเป็นอย่างดี เติมน้ำให้บริการแก่ประชาชนอย่างสุภาพอ่อนโยน จัดให้มีป้ายแสดงรายชื่อ แผนกงาน ไว้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งได้จัดให้มีบัตรคิว ไว้สำหรับประชาชน อย่างเพียงพอและเจ้าหน้าที่ตำรวจมีการแต่งกาย สะอาดเรียบร้อยสมกับเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์

๓.ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีดารวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลีจังหวัดนครสวรรค์ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีดารวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลีจังหวัดนครสวรรค์ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ อยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สิริชล สมพันธ์** ได้ศึกษา เรื่องการประเมินคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดิน จังหวัดลำพูน ผลการศึกษารูปได้ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย และมีการศึกษาระดับปริญญาตรีความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูนโดยรวมมีคุณภาพสูงมากเมื่อพิจารณาคูณภาพบริการแต่ละด้าน พบว่าด้านประสิทธิภาพด้านคุณภาพ ด้านความเสมอภาค ด้านความเป็นธรรม ด้านสนองตอบความต้องการ ด้านความสะดวกสบายและด้านความพร้อมให้บริการ มีระดับคุณภาพการให้บริการสูงมาก ส่วนด้านความทั่วถึง ด้านสนองตอบความพึงพอใจ และด้านความต่อเนื่องมีระดับคุณภาพการให้บริการสูง ปัจจัยทางด้านการศึกษาและอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน ปัญหาและอุปสรรคที่พบจากรับบริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน แบ่งเป็นด้าน

อาคารสถานที่ คือ ที่จอดรถไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน รวมทั้งระบบการจอดรถไม่เป็นระเบียบ ด้านการให้บริการเป็นไปด้วยความล่าช้าสำหรับปัญหาอื่น ๆ คือ ประชาชนไม่เข้าใจเกี่ยวกับการจัดเตรียมด้านเอกสารและขั้นตอนการทำงาน

๔.ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่องในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จำเริญ สุภาคำ** ได้ทำการวิจัย ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการงานสอบสวนศึกษาเฉพาะกรณีสถานีตำรวจภูธร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่มาเปแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในด้านการสอบสวนในด้านความพึงพอใจของประชาชนที่มารับบริการงานสอบสวนว่ามีความพอใจต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่งานสอบสวนโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายสอบสวนสามารถให้คำแนะนำที่ถูกต้องชัดเจน สามารถติดต่อได้สะดวกและมีกระบวนการทำงานที่รวดเร็วกว่าเดิม อีกทั้งยังมีการอำนวยความสะดวกทั้งด้านสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวกไว้ทำให้ประชาชนที่มารับบริการงานสอบสวนซึ่งส่งผลดี ต่อประชาชนที่มารับบริการ

๕.ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลีจังหวัดนครสวรรค์ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลีจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้าอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ**สรเรณู พงษ์พิพัฒน์** ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักงานเทศบาลตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ากระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการงานทะเบียนราษฎร พบว่าสำนักงานเทศบาลตำบลงเชียงดาวมีการกำหนดขั้นตอนแต่ละงานผู้รับผิดชอบได้อย่างชัดเจนเป็นไปตามลำดับของงาน ทำให้ได้รับการบริการได้ถูกต้องขั้นตอนการปฏิบัติเข้าใจง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ขณะเดียวกันยังประสบปัญหาด้านประชาชนบางส่วนยังไม่เข้าใจในกระบวนการให้บริการ และการจัดเตรียมเอกสาร ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้เกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติเป็นอย่างดีและสามารถให้ปรึกษา/ชี้แจงช่วยแก้ปัญหาตอบข้อขัดข้องใจได้ ให้การบริการด้วยความเรียบร้อย มีความเสมอภาคในการให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า สำนักงานเทศบาลตำบลงเชียงดาวมีสถานที่ให้บริการที่สะอาดเอกสารแบบฟอร์มต่างๆ พอเพียง อุปกรณ์การบริการงานทะเบียนที่มีความทันสมัย ขณะเดียวกันยังประสบปัญหาด้านสถานที่ให้บริการที่ต้องอาศัยพื้นที่ของที่ว่าการอำเภอเชียงดาว และสถานที่ให้บริการแคบ ด้านระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พบว่า ระเบียบ กฎหมายต่างๆ มีความชัดเจนเข้าใจง่าย ด้านประชาชนบางส่วนยังไม่เข้าใจในกระบวนการ และวิธีการมารับบริการงานทะเบียนราษฎรความพึงพอใจของประชาชนในการรับบริการงานด้านทะเบียนราษฎร พบว่าประชาชนพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เพราะประชาชนสามารถได้รับบริการที่รวดเร็ว เจ้าหน้าที่

ให้บริการด้วยความเป็นธรรม และไม่เรียกร้องผลประโยชน์จากประชาชนสำหรับ แนวทางการส่งเสริมการให้บริการงานทะเบียนราษฎรประชาชนผู้รับบริการ

๕.๓ สรุปปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะคุณภาพการให้บริการประชาชนของ สถานีตำรวจภูธรตะคร้ออำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์” ครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอในการแก้ไขซึ่งจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

ปัญหา อุปสรรค คือ

๑) ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาคพบว่า ในการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรตะคร้อ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์เจ้าหน้าที่ยังเลือกปฏิบัติงานโดยให้บริการกับประชาชนที่คุ้นเคยก่อนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานมีอคติต่อประชาชนที่ผู้มาใช้บริการโดยไม่ยึดกฎหมายและระเบียบของหน่วยงาน

๒) ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา พบว่า เจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานล่าช้าและให้การบริการช้ากว่าเวลาที่กำหนดนัดไว้มีการประกาศขั้นตอนและระยะเวลาแล้วเสร็จของงานไว้ไม่ชัดเจนทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเสียเวลาล่าช้าสับสนและเบื่อหน่ายจนเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการบริการ

๓) ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ พบว่า มีเอกสารสิ่งพิมพ์ประชาสัมพันธ์ไม่เป็นปัจจุบันต่อความเคลื่อนไหวของกฎหมายและแนวนโยบายเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ให้คำชี้แจงแนะนำเพื่อความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อยังไม่เพียงพอ

๔) ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง พบว่า การบริการขาดการเอาใจใส่ให้บริการล่าช้าและไม่ทันต่อเวลาการให้บริการตามขั้นตอนของการรับเรื่องต่างๆจนเสร็จมีเวลาไม่ชัดเจน

๕) ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า พบว่า เจ้าหน้าที่ไม่สามารถตอบข้อซักถามได้ตามความต้องการของประชาชนได้อย่างชัดเจนหน่วยงานขาดบริการด้านอินเทอร์เน็ตสำหรับบริการประชาชน

ข้อเสนอแนะ คือ

๑) ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค พบว่าเจ้าหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชนผู้มาใช้บริการทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติเจ้าหน้าที่ควรปฏิบัติงานด้วยความเป็นธรรมไม่มีอคติต่อประชาชนที่ผู้มาใช้บริการโดยไม่ยึดกฎหมายและระเบียบของหน่วยงาน

๒) ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา พบว่าเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานให้ตรงเวลาที่กำหนดนัดไว้เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรให้คำแนะนำและชี้แจงเสริมเพิ่มเติมถึงขั้นตอนและระยะเวลาแล้วเสร็จของงานก่อนการให้บริการ

๓) ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ พบว่าควรจัดเอกสารสิ่งพิมพ์ให้ทันต่อเหตุการณ์และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ควรจัดเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้คำชี้แจงแนะนำเพื่อความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อ

๔) ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง พบว่าเจ้าหน้าที่ควรมีความตั้งใจเอาใจใส่ในการบริการ ให้การบริการด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว ทันต่อเวลาเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรให้คำแนะนำ และชี้แจงถึงขั้นตอนและระยะเวลาแล้วเสร็จของเรื่องต่างๆ

๕) ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า พบว่า ควรมีการอบรมความรู้ในเรื่องกฎหมาย และขั้นตอนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อสามารถตอบข้อซักถามตามความต้องการของประชาชน ได้อย่างชัดเจน ควรเพิ่มบริการด้านอินเทอร์เน็ตสำหรับบริการประชาชน

เอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการ, “๑๓ ตุลาคมวันตำรวจไทย”, ตำรวจเพื่อมวลชน,ปีที่๑ฉบับที่๒ (ตุลาคม ๒๕๕๐.
คู่มือการประเมินผลการปฏิบัติราชการตามโครงการพัฒนาสถานีตำรวจเพื่อประชาชน (โรงพักเพื่อ

ประชาชน)ระยะที่ ๓ ,(พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๘.

ประมวลระเบียบการตำรวจ, “ว่าด้วยระเบียบการไม่เกี่ยวกับคดี” เล่ม ๒ ตอน ๑ ประเภท

บริหาร,(กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ตำรวจ, ๒๕๔๐.

พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒

งานนโยบายและแผน,บรรยายสรุปของสถานีตำรวจภูธรตะคร้ออำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์
พ.ศ.๒๕๕๖,

บทความวิทยานิพนธ์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา
THE ENHANCEMENT OF STUDENTS MORALITY IN SCHOOLS ACCORDING
TO THREEFOLD TRAININGS

พระมหาวรพล วรพล (พาเสนา)
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ตามหลักไตรสิกขา” โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา

ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่างจึงประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ๕, ๖) ในปีการศึกษา ๒๕๕๖ ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้โดยสูตรของทาโร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๓๑ คน และใช้วิธีการการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากสุ่มเลือกโรงเรียนที่จะนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างให้ได้ขนาดตัวอย่างครบ ๓๓๑ คน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน ๗ ท่าน โดยเป็นประธานนักเรียน รองประธานนักเรียน และกรรมการนักเรียน ในสถานศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๗ ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (interview) โดยมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) เท่ากับ ๐.๙๑๘

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองตัว การทดสอบเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามตัวขึ้นไป และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท และประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวมและสรุปแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ตามหลักไตรสิกขา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านอภิสัสสิกขา (ศีล) คุณธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย ความสะอาด ความสุภาพ และ

ความกตัญญูทศเวที ด้านอธิปญญาสิกขา (ปัญญา) คุณธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วย ความสามัคคี ความมีน้ำใจ และความมีวินัย และอธิจิตตสิกขา (สมาธิ) คุณธรรมเพื่อพัฒนาการทำงานประกอบด้วย ความขยัน ความประหยัด และความซื่อสัตย์

๒. นักเรียนที่มีสถานภาพส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ตามหลักไตรสิกขา ทั้งโดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านอธิศีลสิกขา (ศีล) คุณธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย ความสะอาด ความสุภาพ และความกตัญญูทศเวที และด้านอธิจิตตสิกขา (สมาธิ) คุณธรรมเพื่อพัฒนาการทำงานประกอบด้วย ความขยัน ความประหยัด และความซื่อสัตย์ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

๓. ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ตามหลักไตรสิกขา พบว่า ๑) ด้านสื่อที่จะถ่ายทอดมาให้เด็กเข้าใจได้ง่าย ไม่น่าเบื่อ ต้องทำให้นักเรียนรู้สึกว่ายากทำตามตัวอย่างสื่อและสังคมมักนำเสนอในด้านข่าวหรือสื่อเป็นแบบอย่างที่ไม่เป็นการส่งเสริม ๒) ด้านปัญหาทางครอบครัว ครอบครัวประพฤติเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี พ่อแม่เลี้ยงลูกด้วยเงินทำให้เด็กไม่ได้รับความอบอุ่น ความรัก และเมื่อเด็กมีปัญหาไม่รู้จะปรึกษาใครก็จะเริ่มพึ่งพาอบายมุข๓) นักเรียนขาดความตระหนัก และใส่ใจปัจจุบัน นักเรียนไม่ใส่ใจในการทำความดี มองข้ามของการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี ชอบ รัก ความสนุกสนานร่าเริง ขาดสติยั้งคิดยังทำและทำตามใจของตนเอง เพราะขาดการปลูกฝังตั้งแต่ที่บ้านคือครอบครัว ชุมชน และสังคม ๔) ด้านสภาพแวดล้อม ชุมชนและสถานศึกษาก็ต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนด้านคุณธรรมและจริยธรรม ให้นักเรียนตระหนักถึงความดี การส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนและสถานศึกษาไม่ต่อเนื่องไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านคุณธรรม มุ่งเน้นแต่หลักวิชาการ นักเรียนต้องเก่ง ต้องเด่น แต่ลืมนึกถึงหรือขาดการส่งเสริมให้เด็กเป็นคนดีอย่างเต็มทีและจริงจัง

ส่วนด้านข้อเสนอแนะในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สถานศึกษาควรจัดในรูปแบบของกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความตระหนักในด้านคุณธรรมจริยธรรมหรือทำเป็นกิจวัตรจนเป็นความเคยชิน เช่น กิจกรรม ๕ ส. ส่งเสริมด้านความสะอาด, กิจกรรมรณรงค์ให้รู้หน้าที่ ส่งเสริมด้านความสุภาพ, กิจกรรมวันแม่ ส่งเสริมด้านความกตัญญูทศเวที, กิจกรรมรักการอ่าน ส่งเสริมด้านความขยัน, กิจกรรมสหกรณ์ออมทรัพย์ของโรงเรียน ส่งเสริมความประหยัด, กิจกรรมสมุดบันทึกความดี ส่งเสริมความซื่อสัตย์, กิจกรรมกีฬาภายในโรงเรียน ส่งเสริมด้านความสามัคคี, กิจกรรมอาสาพัฒนาชุมชนและโรงเรียน ส่งเสริมด้านความมีน้ำใจ, กิจกรรมเข้าเรียนตรงต่อเวลา ส่งเสริมความมีวินัย

ABSTRACT

The study entitled : “ The Promoting Ethics Education Students By Threefold.” The objectives of this research were as follows :1) to study the promoting Ethic Education Students By Threefold. 2) to compare the students’ opinions towards Promoting Ethics in the school by Threefold classified by personal factors. 3) to study the problems, barriers and suggestions to Promote Ethics Education Students by Threefold in Muang District Phichit Province. The method of the study was a Mixed Method Research The sample consisted of high school students (Mathayomsuksa4,5,6) in the academic year 2556 B.E. The sample

size was indicated by Taro Yamane Formula by 331 students. The method of sampling was Simple Random Sampling by drawing randomly selected schools. The sample of Qualitative Research consisted of student president, vice president and student council in the schools Muang District Phichit. The method of selected sampling was Purposive sampling for 7 person. The research tools were questionnaire and interview form with the reliability of 0.918. The statistics used to analyze data were Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation. The test of hypothesise performed by t-test, F-test (One Way ANOVA). If there were statistically significant Difference : the multiple comparison of Least Significant Difference : (LSD) would be further computed. The interview data was analyzed and synthesized by content Analysis Technique composing by the context of Qualitative Research.

The finding of the study were as follows :

1. The students' opinions by threefold were in high level as a whole with the descending order Adhisila-sikkha include cleanliness, politeness and gratitude, Adhipanna-sikkha society consisted of unity , Kindness and discipline, And Adhicitta-sikkha respectively include diligence, frugality and honesty.

2. There were no statistical different towards promoting Ethics by Threefold as a whole according to personal factors but there were found that in each dimension of Tisikkha of Adhisila-sikkha, Adhicitta-sikkha. They were statistically Significant at 0.05 level.

3. The problems barriers and suggestions to promote Ethics Education Students by Threefold it was found that 1) The media to convey to the children to easy understand easily is not boring. To make him feel like the samplet. Social and Media often present the news that does not encourage news, crime news. The media is presented less good enhancement. Youths think that doing this is news. He should do and exemplary. It was negative in the media as the crime news. 2) Family Problems Children will follow, but if his family misconduct , he will do according to his family every day from the time a person is not to focus on the issue of morality so much. I think that is not important. Do not cooperate in the promotion of ethics today. Parents of children with a child does not receive warmth, love , and when children do not have to rely on consultants who will start with. 3) Lack of awareness and attention to current students are not interested in being good . Overlook of Conduct as well, like love and merriment. Insane recklessness also And indulge their Lack of cultivated since the house is family, and social inequality of knowledge. The child is not a better may be less moral .The main subjects of their academic. 4) The environment Communities and

schools , it should be encouraged and supported Ethics . Keep the good ; The promotion of moral education of the school and not continuous. Less important to the support and promotion of virtue. But the main focus of Students must be proficient out but forgot or lost encourage children to be good , fully and seriously.

The recommendations in promoting ethics. The school should be in the form of activities to encourage students are aware of the moral as a habit or routine, Such as 5S. Promoting clean, respect sophomores juniors activities.Promoting civility, Mother's Day.Promotion of gratitude, love reading activities. Promote the work, saving cooperative activities of the school. Promote economy, activity diaries goodness. Promote honesty, sport within the school. Promotion of unity, community and school volunteer activities. Promote the humanity, event attendance, punctuality. Promotion, discipline.

๑.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพแวดล้อมของสังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์จากการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมที่หลากหลายจากต่างประเทศ มีสื่อและเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดนส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมของบุคคลจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วและรุนแรงเด็กและเยาวชนมีสภาพจิตใจอ่อนแอและภูมิคุ้มกันบกพร่องทางสังคม ขาดวิจารณญาณในการคัดสรรสิ่งที่เลือกรับสิ่งที่ดีและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์มาใช้เป็นเหตุให้ค่านิยม พฤติกรรมสังคมวิถีชีวิตโลกทัศน์มนุษย์ และความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลง เกิดค่านิยมแนวใหม่ เลียนแบบค่านิยมตะวันตกเป็นแบบบริโภคนิยมและวัตถุนิยม ยึดถือการแข่งขันและการผลิตเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของตนเป็นหลัก สังคมเกิดการแข่งขันเพื่อความได้เปรียบได้ชัยชนะ กลยุทธ์การตลาดถูกนำมาใช้เพื่อสร้างค่านิยมทางวัตถุกลายเป็นวัตถุนิยม สร้างความฟุ้งเฟ้อในชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการอย่างไรศีลธรรมและจริยธรรมซึ่งต่างจากค่านิยมตะวันตกโดยเฉพาะสังคมไทย ที่มีค่านิยมคุณธรรมในอดีตเป็นแบบคุณธรรมนิยม

สังคมไทยปัจจุบันเกิดวิกฤติคุณธรรมและจริยธรรม มีปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างไม่มีที่สิ้นสุด มีแนวโน้มจำนวนอาชญากรรมที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ผู้ก่ออาชญากรรมเปลี่ยนไปเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน จากรายงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติปี๒๕๕๕เด็กและเยาวชนมีมาตรฐานทางจริยธรรมค่อนข้างต่ำ พบว่าเด็กอายุ ๑-๕ ปี ไม่มีกติกาสอนและไม่อยู่ในวินัย วัย ๖-๙ ปี ไม่มีการควบคุมอารมณ์ สมาธิและไร้เมตตา วัย๑๐-๑๔ ปี ขาดการวิเคราะห์หากมีโอกาสโกงก็พร้อมจะโกง เด็กะบวชยอมรับได้กับการไม่เคารพกติกา เช่น เล่นซีเกมส์มีโอกาส และ ลอกข้อสอบถ้าจำเป็น นักเรียนนักศึกษาอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี เป็นกลุ่มที่ยอมรับได้มากที่สุดกับรัฐบาลทุจริตคอร์รัปชัน ถ้าตนเองได้ประโยชน์ (ร้อยละ ๖๘.๒) ในขณะเดียวกัน เด็กและเยาวชนมีความรู้และสนใจเรื่องพุทธศาสนาน้อย มีองค์การศาสนา

ที่มีบทบาทกับเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นมากมายในประเทศ เช่น ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย หรือ คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตชนฆราวาส แผนกเยาวชน เป็นต้น

สาเหตุที่เป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยและเป็นปัญหาลูกโซ่สืบเนื่องไปยังปัญหาอื่นๆ ที่ไม่สามารถปฏิเสธได้คือ ปัญหาการขาดคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต การถูกคุกคามของยาเสพติดในหมู่เยาวชน พฤติกรรมด้านลบของเยาวชน ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์/เพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัญหาเรื่องการทุจริต/คอร์รัปชัน/เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ขาดความพอเพียงในการดำรงชีวิต ตลอดจนขาดจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม ฯลฯ

จากความสำคัญและปัญหาการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนของแต่ละสถานศึกษาที่ผ่านมา ผู้วิจัยในฐานะผู้ดำเนินกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา จึงมีความตระหนักและมีความต้องการศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ในสถานศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร อยู่ในระดับใด และมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาอย่างไร เพื่อนำเป็นข้อสังเกตในการดำเนินงานด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนแก่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา

๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา

๓.วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่างจึงประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ๕, ๖) ในปีการศึกษา ๒๕๕๖ ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้โดยสูตรของทาร์โร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๓๑ คน และใช้วิธีการการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากสุ่มเลือกโรงเรียนที่จะนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างให้ได้ขนาดตัวอย่างครบ ๓๓๑ คน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน ๗ ท่าน โดยเป็นประธานนักเรียน รองประธานนักเรียน และกรรมการนักเรียน ในสถานศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง(Purposive Sampling) จำนวน ๗ ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (interview) โดยมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) เท่ากับ ๐.๙๑๘

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองตัว การทดสอบเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามตัวขึ้นไป และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

๔.สรุปผลการวิจัย

การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ตามหลักไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่า

๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ตามหลักไตรสิกขา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านอริสัลสิกขา (ศีล) คุณธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย ความสะอาด ความสุภาพ และความกตัญญูตเวที ด้านอริปัญญสิกขา (ปัญญา) คุณธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วย ความสามัคคี ความมีน้ำใจ และความมีวินัย และอริจิตตสิกขา (สมาธิ) คุณธรรมเพื่อพัฒนาการทำงานประกอบด้วย ความขยัน ความประหยัด และความซื่อสัตย์

๒. นักเรียนที่มีสถานภาพส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ตามหลักไตรสิกขา ทั้งโดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านอริสัลสิกขา (ศีล) คุณธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย ความสะอาด ความสุภาพ และความกตัญญูตเวทีและด้านอริจิตตสิกขา (สมาธิ) คุณธรรมเพื่อพัฒนาการทำงานประกอบด้วย ความขยัน ความประหยัด และความซื่อสัตย์ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

๓. ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ตามหลักไตรสิกขา พบว่า ๑) ด้านสื่อที่จะถ่ายทอดมาให้เด็กเข้าใจได้ง่าย ไม่น่าเบื่อ ต้องทำให้นักเรียนรู้สึกว่ายากทำตามตัวอย่างสื่อและสังคมมักนำเสนอในด้านข่าวหรือสื่อเป็นแบบอย่างที่ไม่เป็นการส่งเสริม ๒) ด้านปัญหาทางครอบครัว ครอบครัวประพฤติเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี พ่อแม่เลี้ยงลูกด้วยเงินทำให้เด็กไม่ได้รับความอบอุ่น ความรัก และเมื่อเด็กมีปัญหาไม่รู้จะปรึกษาใครก็จะเริ่มพึ่งพาอบายมุข๓) นักเรียนขาดความตระหนัก และใส่ใจปัจจุบัน นักเรียนไม่ใส่ใจในการทำความดี มองข้ามของการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี ชอบ รัก ความสนุกสนานร่าเริง ขาดสติยั้งคิดยั้งทำ และทำตามใจของตนเอง เพราะขาดการปลูกฝังตั้งแต่ที่บ้านคือครอบครัว ชุมชน และสังคม ๔) ด้านสภาพแวดล้อม ชุมชนและสถานศึกษาก็ต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนด้านคุณธรรมและจริยธรรม ให้นักเรียนตระหนักถึงความดี การส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนและสถานศึกษาไม่ต่อเนื่องไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านคุณธรรม มุ่งเน้นแต่หลักวิชาการ นักเรียนต้องเก่ง ต้องเด่น แต่ลืมนึกถึงหรือขาดการส่งเสริมให้เด็กเป็นคนดีอย่างเต็มทีและจริงจัง

๕.อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนในสถานศึกษา ตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๘๑$) แสดงว่าในสถานศึกษามีการนำหลักไตรสิกขา ด้านอภิสัสสิกขา (ศีล) คุณธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง ด้านอภิจิตตสิกขา (สมาธิ) คุณธรรมเพื่อพัฒนาการทำงาน และด้านอภิปญญสิกขา (ปัญญา) มาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของพุทธทาส อินทปญโญได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาคน ให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนา การมีคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้หลัก ไตรสิกขา เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกอบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โอภาส อินโสม ได้วิจัยเรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในกลุ่มเครือข่ายการเรียนรู้พนาอำเภอพนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำนาจเจริญ” พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในกลุ่มเครือข่ายพนา อำเภอพนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำนาจเจริญ โดยภาพรวมและรายด้าน ๖ ด้าน คือ ด้านการพึ่งตนเอง ด้านความเสียสละ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีวินัยในตนเอง ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

๑) ด้านอภิสัสสิกขา (ศีล) คุณธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ด้านอภิสัสสิกขา (ศีล) คุณธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง ประกอบด้วยคุณธรรม คือ ด้านสะอาด ด้านสุขภาพ ด้านกตัญญูกตเวที โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้ทางสถานศึกษาตั้งแต่ระดับผู้บริหาร จนถึงครูผู้สอนได้ส่งเสริมในด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนเป็นประจำและสม่ำเสมอ จนทำให้นักเรียนโดยส่วนใหญ่ได้ประพฤติตนให้เป็นคนรักษาความสะอาดทั้งร่างกาย เครื่องแต่งกาย ที่พำอาศัย อุปกรณ์ที่ใช้สอยเป็นประจำ และห้องน้ำห้องสุขา พร้อมทั้งประพฤติตนให้เป็นคนที่สุภาพอ่อนโยน แสดงกิริยาท่าทางที่อ่อนน้อมถ่อมตน มีวาจาสุภาพ มีสัมมาคารวะ และมีความให้ความเคารพเกรงใจผู้อื่นเสมอ เป็นต้น พร้อมทั้งในด้านความกตัญญูกตเวที สถานศึกษาได้ตระหนักในด้านการส่งเสริมความกตัญญูกตเวทีแก่ผู้มีพระคุณอย่างจริงจัง จนทำให้นักเรียนมีความกตัญญู ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ อนุม กลจณีย์ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต ๑ ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมและรายด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนในสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา อำเภอมือง จังหวัดพิจิตร ได้ให้การส่งเสริมในด้านคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาได้ดี มีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมในการศึกษาเล่าเรียนและดำเนินชีวิต^๑

^๑อนุม กลจณีย์, “การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๔๘). บทคัดย่อ.

๒) ด้านอภิจิตตสิกขา (ศีล) คุณธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ด้านอภิจิตตสิกขา (สมาธิ) คุณธรรมเพื่อพัฒนาการทำงาน ประกอบด้วยคุณธรรม คือ ด้านความขยัน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$) เมื่อพิจารณาในเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้ นักเรียนได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมในด้านความขยันเรียน มาเรียนตรงตามเวลาทุกวัน ตั้งใจเรียนหนังสือจนสอบได้คะแนนดี มีความอดสาหะจนประสบความสำเร็จในหน้าที่ของตนเอง นักเรียนได้รับการส่งเสริมในด้านความประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือยใช้จ่ายเงินของพ่อแม่ด้วยความประหยัด รู้จักใช้สอยอย่างจำเป็น และดำเนินชีวิตด้วยการอยู่อย่างพอเพียง และนักเรียนได้รับการส่งเสริมในด้านความซื่อสัตย์ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการทำงานในทุกองค์กร ซึ่งมีความซื่อตรงทั้งต่อพ่อแม่ ครู อาจารย์ ตนเอง และผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ **สุมาลี สุจินดา** จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดคณะรักกางเขนแห่งจันทบุรี พบว่า ๑. จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดคณะรักกางเขนแห่งจันทบุรีตามความคิดเห็นของผู้ปกครองโดยรวมอยู่ในระดับมาก และตามความคิดเห็นของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ๒. จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดคณะรักกางเขนแห่งจันทบุรีตามความคิดเห็นของผู้ปกครองและครูด้านความเมตตา กรุณา ความสามัคคี ความอดทน ความเสียสละ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และความประหยัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^๒

๓) ด้านอภิปญญาสิกขา (ปัญญา) คุณธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ด้านอภิปญญาสิกขา (ปัญญา) คุณธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วยคุณธรรม คือ ด้านความสามัคคี ด้านความมีน้ำใจ ด้านความมีวินัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) เมื่อพิจารณาในเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้ การส่งเสริมให้อยู่ร่วมกันในสังคม สิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่งคือต้องมีระเบียบวินัย มีกฎเกณฑ์ทางสังคม สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคม ชุมชน และประเทศชาติ พร้อมทั้งมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ **สิริยา พรมรัตน์** ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต ๑ ซึ่งจำแนกตามเพศ อาชีพ และรายได้ของผู้ปกครอง พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต ๑ โดยภาพรวมและทุกด้าน มีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือความกตัญญูตถะเวทิต ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความเมตตา กรุณา ด้านความวินัย ความ

^๒สุมาลี สุจินดา, “จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดคณะรักกางเขนแห่งจันทบุรี”, **ปริญญาพนธ์ กศ.ม.** (การบริหารการศึกษา), ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๖.

รับผิดชอบ และด้านความประหยัดและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาด้านปัญญาศึกษา หรือคุณธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคม ชุมชน

เอกสารอ้างอิง

ถนอม กุลจณีย์, “การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๔๘).

สุมาลี สุจินดา, “จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดคณะรักกางเขนแห่งจันทบุรี”, วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๖.

สิริยา พรมรัตน์, “การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง นักเรียนโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต : สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๑).

“สิริยา พรมรัตน์, “การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง นักเรียนโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต : สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๑).

การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ THE ADMINISTRATION OF PHRA PARIYATIDHAMMA SCHOOL GROUP FOUR

พระปลัดพิพัฒน์พงษ์ ภาทวโส (ศักดิ์นิจารุชัย)
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔” โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๔ ๒) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารครู ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๔ โดยแยกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๔

ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ จำนวน ๒๒๘ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (interview) โดยมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) เท่ากับ ๐.๙๘๘

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองตัว การทดสอบเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามตัวขึ้นไป และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) และหาความสัมพันธ์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามวิธีของ สเปียร์แมน (Spearman rank-order Correlation Coefficient)

สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทและประมวลผลเข้าด้วยกัน และสรุปแนวทางในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๔ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ที่มีต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล

๒. ผู้บริหาร ครู ที่มีสถานภาพส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ พบว่า จากการวิจัยพบปัญหาและอุปสรรคในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ดังต่อไปนี้๑) งบประมาณสนับสนุนในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ไม่เพียงพอ ทำให้งานออกมาไม่มีประสิทธิภาพ๒) ครูขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ไม่มีหลักประกันความมั่นคงด้านอาชีพและสวัสดิการที่เป็นธรรม๓) มีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายบุคลากรบ่อย ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการทำงาน และไม่มีการบรรจุแต่งตั้งที่ชัดเจน๔) จำนวนนักเรียนที่ลดลงในแต่ละปี เพราะเมื่อจำนวนนักเรียนลดลง เงินอุดหนุนที่ได้รับในการบริหารจัดการก็ลดลงไปด้วย๕) การฝึกอบรมและพัฒนาครูให้มีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนยังมีน้อย และไม่มีการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างจริงจัง ๖) การจัดทำสรุปรายงานประจำปี และการปฏิบัติงานในโครงการต่าง ๆ ยังไม่เป็นรูปธรรม และชัดเจน๗) การนิเทศติดตามของหน่วยงานต้นสังกัด ยังไม่ครอบคลุมในแต่ละโรงเรียน๘) ไม่มีระเบียบที่ชัดเจน และไม่มีความรู้เรื่องการทำบัญชีทำให้ควบคุมการบริหารยาก๙) โรงเรียนไม่มีความรู้เรื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เพราะมีครูย้ายออกบ่อย จึงทำให้ขาดความต่อเนื่องในงานประกันคุณภาพการศึกษา ๑๐) สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ยังไม่มีประสิทธิภาพและไม่ครอบคลุมทุกโรงเรียน

๔. แนวทางในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ จากการวิจัยพบว่า ๑) ควรผลักดันให้มีพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา๒) ควรมีระเบียบบังคับใช้และบรรจุให้ได้รับเงินเดือนวุฒิการศึกษาตามพระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ๒๕๔๗๓) ผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างความตระหนักเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรทุกคนในโรงเรียน มีการจัดอบรมให้ความรู้ และศึกษาดูงานประกันคุณภาพโรงเรียนอื่น ๆ ๔) หน่วยงานต้นสังกัดควรแยกเงินเดือนครูออกจากค่าหัวนักเรียน และควรจัดสรรงบประมาณโดยแยกประเภทของงบประมาณที่จะใช้จ่ายในส่วนต่างๆ เพื่อให้แต่ละโรงเรียนมีความสะดวกในการใช้จ่ายงบประมาณ๕) ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระต่าง ๆ๖) ทางหน่วยงานต้นสังกัดต้องมานิเทศสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเพราะจะได้ทราบปัญหาไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป๗) ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดอบรมครู และพัฒนาครูในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน๘) ควรมีการจัดทำสรุปรายงานประจำปี และรายงานผลการปฏิบัติโครงการต่าง ๆ เพื่อจัดเข้างานประกันคุณภาพการศึกษา ๙) ผู้บริหารโรงเรียนควรเพิ่มประสิทธิภาพในด้านนวัตกรรม สื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกระบวนการเรียนการสอน๑๐) โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ในทุก ๆ ด้าน เพื่อเพิ่มประชากรนักเรียนให้มากขึ้น และมีการสนับสนุนการศึกษาอย่างครบถ้วน

ABSTRACT

The purposes of this research, the researcher has been studied "The administration of Phrapariyatidhamma Schools Group 4" that 1) To study problems of the administration of Phrapariyatidhamma Schools Group 4 2) To compare the level of administrators and teachers in the administration of

PhraPariyatidhamma Schools Group 4 3) To guidelines the administration of PhraPariyatidhamma Schools Group 4.

The Conduct research was using Mixed Methods Research. The samples of Quantitative Research were the administrators and teachers in the administration of PhraPariyatidhamma Schools Group 4. The researcher had been defined the sample size by R.C. Krejcie and Morgan table. The samples consisted of 228bodies. The samples used for Qualitative Research the researcher used in-Depth interview from 7 Key informants by a group of experts in the administration of PhraPariyatidhamma Schools Group 4 using Purposive Sampling of 7 members. The research tools employed Questionnaire and interview form the reliability of the instrument was 0.988.

The statistics used Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation. The test of hypotheses were analyzed by t-test, f-test (One Way ANOVA) and Multiple comparison (Least Significant Difference : LSD).

For 7 key informants obtained from the interviews were analyzed for content. Using content analysis technique consisted context and processed together including the concept of documents and related research. To support the analysis to provide an overview and conclusion of the administration of PhraPariyatidhamma Schools Group 4.

The findings of this research were as follows :

1) The opinions of administrators and teachers towards the administration of PhraPariyatidhamma Schools Group 4 as a whole was moderate in descending order were as general administration, academic administration, budget management and personnel administration.

2) Students who had different personal status they had the opinions towards the administration of PhraPariyatidhamma Schools Group 4 overall no statistically significant differences. The statistically significant difference level at .05, the hypotheses were rejected.

3) The problems, barriers and suggestions in the administration of PhraPariyatidhamma Schools Group 4 were as follows : 1) The budget support in the administration of PhraPariyatidhamma Schools Group 4 not enough to make a career out of inefficient. 2) Teachers lacked the motivation to perform. No collateral security professionals and welfare equal benefits. 3) The personal often had to modify the migration. The lack of continuity in the work, and the appointment was not clear 4) Students reduced subsidies have been in administration was reduced accordingly. 5) Teachers should be trained and developed, the quality of teaching and learning were few and no longer

supported by the agency seriously 6) The preparation of the annual report and the execution of various projects were not tangible and clear. 7) The supervision of the agency were not covered in each school. 8) No clear regulations and applicable laws did not make use of management control difficult. 9) School without the knowledge of the quality of education because teachers have moved frequently, so the lack of continuity and quality assurance 10) Innovative materials and educational technology was inefficient and did not cover all schools.

4. Guidelines for the administration of PhraPariyatidhamma Schools Group 4, Research indicated that 1) it should push for the act of ofPhraPariyatidhamma Schools 2) should be enforced and packed to receive salaries Education Act, teachers and educational personnel 2547 B.E. 3) School administrators should raise awareness about the quality of education for all staff. The administrator has also organized a seminar and educational quality assurance other schools. 4) The agency should be excluded from the ranks of students and teachers of budget by type of budget to spend on parts to each school, the ease of using budget. 5) They should provide training to educate teachers about curriculum. The promotion of teachers plan learning in groups. 6) The agency must oversee the ongoing study because it was aware of the problem led to further improvement. 7) The administrators should encourage and support the training of teachers and teacher development in various fields in order to enhance teaching and learning. 8) The administrators should prepare a summary report and annual report on implementation of various projects organized and quality assurance 9) The administrators should enhance innovation in media and learning. 10) The schools should be promoted in all aspects to increase the number of students to be more educated and supported in its entirety.

๑.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบัน สังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, มหาเถรสมาคม และจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศ จำนวน ๔๐๓ แห่ง มีนักเรียน จำนวน ๕๐,๕๙๓ รูป^๔

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ตั้งอยู่ที่ โรงเรียนสาธิตวิทยาลัย สงฆ์พุทธชินราช เลขที่ ๒๑๗ หมู่ที่ ๖ บ้านหนองไผ่ล้อม ตำบลบึงพระ อำเภอเมืองพิษณุโลก

^๔กองพุทธศาสนศึกษา, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, (วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๗).

จังหวัดพิษณุโลก โดยมี พระครูกิตติรัตนานุกูล เป็นประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ มีโรงเรียนจำนวน ๒๕ โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน ๒,๙๐๓ รูป ครอบคลุม ๘ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร, จังหวัดสุโขทัย, จังหวัดนครสวรรค์, จังหวัดพิจิตร, จังหวัดพิษณุโลก, จังหวัดเพชรบูรณ์, จังหวัดอุตรดิตถ์, จังหวัดตาก^๕ การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ มีการดำเนินงานตามกฎหมายกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๓๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕) โดยกำหนดการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ เป็น ๔ ฝ่าย คือ ๑. ด้านการบริหารงานวิชาการ ๒. ด้านการบริหารงานงบประมาณ ๓. ด้านการบริหารงานบุคคล ๔. ด้านการบริหารงานทั่วไป

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศที่ไม่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐาน จากการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สอง ๑๘๒ แห่ง หรือร้อยละ ๔๕.๕๕ มาตรฐาน ที่มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินอยู่ในระดับต่ำที่สุด ได้แก่ มาตรฐานที่ ๕ ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะ ที่จำเป็นตามหลักสูตร (๒.๑๒) ลำดับต่อมาคือ มาตรฐานที่ ๔ ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (๒.๔๕) และมาตรฐานที่ ๔ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ (๒.๔๙)^๖

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ต่อไป

๒.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔

๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ โดยแยกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔

^๕สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔, สถิติข้อมูลโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ (๓๓) ปี ๒๕๕๗ ครั้งที่ ๑.

^๖(สมศ.), สำนักงาน. รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://onzonde.multiply.com> [๓๐ มกราคม ๒๕๕๖].

๓.วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ ในปีการศึกษา ๒๕๕๖ เป็นกลุ่มศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของ อาร์ ซี เครจซี และดี ดับเบิลยู มอร์แกน (R.C.Krejcie and D.W.Morgan) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๑๗๐ คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง(Purposive Sampling) จำนวน ๗ ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (interview) โดยมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) เท่ากับ ๐.๙๕๘

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองตัว การทดสอบเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามตัวขึ้นไป และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) และหาความสัมพันธ์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามวิธีของ สเปียร์แมน (Spearman rank-order Correlation Coefficient)

สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทและประมวลผลเข้าด้วยกัน และสรุปแนวทางในการบริหารงานบุคคลตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

๔.สรุปผลการวิจัย

๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหาร ครู ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า ๓๑ ปี จำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๕ รองลงมา คือ อายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๑ อายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๓ และอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๑ เมื่อพิจารณาถึงวุฒิการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๕ รองลงมา คือ ปริญญาโท จำนวน ๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๑ ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๖ ปริญญาเอก จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๙ เมื่อพิจารณาประสบการณ์การทำงานพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง ๕ - ๑๐ ปี จำนวน ๑๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๙ รองลงมามีประสบการณ์ทำงาน น้อยกว่า ๕ ปี จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๑ ประสบการณ์ทำงานระหว่าง ๑๑ - ๒๐ ปี จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐ และประสบการณ์ทำงานระหว่าง ๒๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๙ เมื่อพิจารณารายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๔ รองลงมามีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท

จำนวน ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๐ มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๓ และ มีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๔ และเมื่อพิจารณาหน้าที่รับผิดชอบพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีหน้าที่รับผิดชอบในกลุ่มบริหารงานบุคคล จำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๖ รองลงมา มีหน้าที่รับผิดชอบในกลุ่มบริหารงานทั่วไป จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๔ มีหน้าที่รับผิดชอบในกลุ่มบริหารงานวิชาการ จำนวน ๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕ และมีหน้าที่รับผิดชอบในกลุ่มบริหารงานงบประมาณ จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕

๒. ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ที่มีต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (= ๓.๓๓) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ที่มีต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ด้านบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (= ๓.๔๒) รองลงมา ด้านบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ย (= ๓.๓๔) ด้านบริหารงานงบประมาณ มีค่าเฉลี่ย (= ๓.๓๐) และต่ำสุดด้านการบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ย (= ๓.๒๕) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านบริหารงานวิชาการ พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ที่มีต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ด้านบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (= ๓.๓๔) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า โรงเรียนพัฒนาการใช้หลักสูตรได้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติและเหมาะสมกับแผนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (= ๓.๘๐) อยู่ในระดับมาก ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (= ๓.๔๐) ในด้านโรงเรียนนิตศการศึกษาภายในให้แก่ครูอาจารย์ อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านบริหารงานงบประมาณ พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ที่มีต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ด้านบริหารงานงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (= ๓.๓๐) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า โรงเรียนกำกับติดตามตรวจสอบ การใช้งบประมาณอย่างรอบคอบและรัดกุม ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (= ๓.๖๘) อยู่ในระดับมาก ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (= ๓.๔๘) ในด้านโรงเรียนนำผลการประเมินการบริหารงบประมาณมาปรับปรุงและพัฒนาางาน อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านบริหารงานบุคคล พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ที่มีต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ด้านบริหารงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (= ๓.๒๕) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า โรงเรียนจัดทำแผนการบริหารบุคลากรไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (= ๓.๖๐) อยู่ในระดับมาก ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (= ๓.๔๙) ในด้านโรงเรียนได้นำผลการประเมินการบริหารบุคลากรมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารและการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านบริหารงานทั่วไป พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ที่มีต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ด้านบริหารงานทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (= ๓.๔๒) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า โรงเรียนจัดทำแผนการบริหารงานทั่วไปไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (= ๓.๗๓) อยู่ในระดับมาก

ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (= ๓.๕๐) ในด้านโรงเรียนประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนและเชิญชวนให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

๓. ผลเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔

อายุ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครู ที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ โดยภาพรวม ($F=๑.๕๑๔$, $Sig=.๒๑๒$) ไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ไม่แตกต่างกัน

การศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครู ที่มีวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ โดยภาพรวม ($F=.๑๘๒$, $Sig=.๙๐๙$) ไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ไม่แตกต่างกัน

ประสบการณ์ทำงาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครู ที่มีประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ โดยภาพรวม ($F=.๘๕๖$, $Sig=.๔๖๕$) ไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ไม่แตกต่างกัน

รายได้ต่อเดือน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครู ที่มีรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ โดยภาพรวม ($F= ๔๓๒$, $Sig=.๗๓๐$) ไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ไม่แตกต่างกัน

หน้าที่รับผิดชอบ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครู ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ โดยภาพรวม ($F= ๔๓๓$, $Sig=.๗๒๙$) ไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณารายด้านการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ไม่แตกต่างกัน

๔. การบูรณาการการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ที่มีต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (= ๓.๔๒) แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ มีการบริหารจัดการทั้ง ๔ ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในด้านบริหารวิชาการ, ด้านบริหารงานงบประมาณ, ด้านบริหารงานบุคคล, ด้านบริหารงานทั่วไป ทำให้ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ที่มีอายุ วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้ต่อเดือนที่ต่างกันนั้น มีความคิดเห็นต่อการบริหาร

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ แสดงว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการตาม ขั้นตอนต่างๆ อย่างถูกต้อง เพราะค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ ๐.๙๘๘ อยู่ใน ระดับความสัมพันธ์เชิงบวกที่สูง ผลการวิจัยจึงมีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือมาก ทั้งนี้ผลการวิจัย เจริญปริมาณยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ของกลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน ๗ ท่าน อีกด้วย โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านได้ ให้สัมภาษณ์ไปในทิศทางเดียวกันว่า การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ที่ ๔ มีการใช้หลักพุทธธรรมในการบริหาร รวมถึงกระบวนการตามวัฏจักรเดมมิง (PDCA) เป็นการ บริหารงานเชิงระบบ ที่มีการวางแผน, มีการลงมือปฏิบัติตามแผน, สู่กระบวนการประเมินผล และ ปรับปรุงแก้ไข โดยมีโครงสร้างการบริหารงานเหมือนกับโรงเรียนของ สพฐ. ทั่วไป ที่มีการจัดการ เรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และยังให้ ความสำคัญในด้านพระพุทธศาสนา คือนักธรรม และบาลี ปัญหาที่สำคัญในการบริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ คือเรื่องงบประมาณสนับสนุนในการบริหารจัดการ ไม่เพียงพอ ให้งานออกมาไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะได้รับงบประมาณตามรายหัว นักเรียน ปัญหาครูขาดแคลน เพราะเนื่องจากไม่มีความมั่นคงในวิชาชีพ ครูขาดขวัญกำลังใจใน การทำงาน และมีการปรับเปลี่ยนโยกย้ายบุคลากรบ่อย ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการทำงาน และไม่มีการบรรจุแต่งตั้งที่ชัดเจน รวมถึงการไม่มีการเลื่อนขั้นเงินเดือนที่แน่นอน แนวทางในการ บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ คือการผลักดันให้พระราชบัญญัติ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ควรมีระเบียบบังคับใช้และบรรจุให้ได้รับเงินเดือนวุฒิ การศึกษาตามพระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ๒๕๔๗ รวมถึงทาง หน่วยงานต้นสังกัดต้องมีการนิเทศสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเพราะจะได้ทราบปัญหานำไป ปรับปรุงแก้ไขต่อไป

๕.แนวทางในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔จาก การวิจัยพบแนวทางในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ดังต่อไปนี้

๑) ควรผลักดันให้พระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๒) ควรมีระเบียบบังคับใช้และบรรจุให้ได้รับเงินเดือนวุฒิการศึกษาตาม พระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ๒๕๔๗

๓) ผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างความตระหนักเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาแก่ บุคลากรทุกคนในโรงเรียน มีการจัดอบรมให้ความรู้ และศึกษาดูงานประกันคุณภาพโรงเรียนอื่น ๆ

๔) หน่วยงานต้นสังกัดควรแยกเงินเดือนครูออกจากค่าหัวนักเรียน และควรจัดสรร งบประมาณโดยแยกประเภทของงบประมาณที่จะใช้จ่ายในส่วนต่างๆ เพื่อให้แต่ละโรงเรียนมีความ สะดวกในการใช้จ่ายงบประมาณ

๕) ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา มีการ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระต่าง ๆ

๖) ทางหน่วยงานต้นสังกัดต้องมานิเทศสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเพราะจะได้ทราบ ปัญหานำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

๗) ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดอบรมครู และพัฒนาครูในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

๘) ควรมีการจัดทำสรุปรายงานประจำปี และรายงานผลการปฏิบัติโครงการต่าง ๆ เพื่อจัดเข้างานประกันคุณภาพการศึกษา

๙) ผู้บริหารโรงเรียนควรเพิ่มประสิทธิภาพในด้านนวัตกรรม สื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกระบวนการเรียนการสอน

๑๐) โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ในทุก ๆ ด้าน เพื่อเพิ่มประชากรนักเรียนให้มากขึ้น และมีการสนับสนุนการศึกษาอย่างครบถ้วน

๕.อภิปรายผลการวิจัย

การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔

จากการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ที่มีต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๓$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งสามารถเรียงตามค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ ด้านบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = ๓.๔๒$) รองลงมาด้านบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = ๓.๓๔$) ด้านบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = ๓.๓๐$) และด้านบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = ๓.๒๕$) และสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

๑. ด้านบริหารงานวิชาการ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ที่มีต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ในด้านบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก ๑๔ ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง ๒ ข้อ แสดงว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ มีการจัดทำแผนการบริหารวิชาการไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องมีการพัฒนาการใช้หลักสูตรได้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติและเหมาะสมกับแผนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และทักษะให้แก่ครู มีการจัดการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนมีการพัฒนาคุณภาพของครู มีการทำการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน มีการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสำหรับการศึกษา มีการจัดหาสื่อ เอกสารและสิ่งพิมพ์สำหรับใช้ค้นคว้าเพื่อจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา มีการบริการแนะแนวการศึกษาแก่นักเรียน มีการจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการแก่ บุคคล องค์กร หน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น มีการกำกับติดตามวัดผล ประเมินผลการบริหารวิชาการและมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนางานวิชาการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสังฆรักษ์ชิษณุพงศ์ สนิตมคโค (ภฤตากร) ได้นำเสนอรายงานวิจัยเรื่อง “การบริหารการศึกษาด้านการเรียนการสอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร” พบว่า การบริหารการศึกษาด้านการเรียนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการใช้สื่อ ด้านการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรม ด้านหลักสูตรด้านการวัดผล ประเมินผล และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการบริหารการศึกษาด้านการเรียนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมี

ความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ๐.๐๕ ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน และด้านโดยภาพรวม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ขาดการวางแผนในการเรียนการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียน ขาดงบประมาณในการวางแผนด้านหลักสูตร ขาดงบประมาณในการสรรหาครูมาสอนในโรงเรียนขาดครูภาษาต่างประเทศ ขาดงบประมาณจัดซื้อคอมพิวเตอร์ นักเรียนไม่ให้ความสนใจ การจัดกิจกรรม ในโรงเรียน นักเรียนขาดความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันในการเรียนการสอน นักเรียนขาดความรับผิดชอบกับการวัดผลประเมินผล^๖

๒. ด้านบริหารงานงบประมาณ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ที่มีต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ในด้านบริหารงานงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก ๗ ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง ๑ ข้อ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ มีการวางแผนการบริหารงบประมาณไว้อย่างเป็นระบบและชัดเจน มีการจัดทำแผนและเสนอขอของประมาณถูกต้องตามขั้นตอน มีการจัดทำแผนงบประมาณ และจัดสรรงบประมาณให้แก่ฝ่ายต่างๆ ใช้อย่างเหมาะสม มีการระดมทรัพยากร และลงทุนเพื่อนำมาพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน มีการจัดทำหลักฐานการเบิกจ่ายเงินเพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นปัจจุบัน และตรวจสอบได้ มีการจัดวัสดุ ครุภัณฑ์บริการแก่ครู และนักเรียนได้เพียงพอต่อความต้องการอย่างสะดวกรวดเร็ว มีการกำกับติดตาม ตรวจสอบ การใช้งบประมาณอย่างรอบคอบและรัดกุม และมีการนำผลการประเมินการบริหารงบประมาณมาปรับปรุงและพัฒนางานซึ่งสอดคล้องกับ **พระครูวุฒิศรมานันท์** ได้นำเสนอรายงานวิจัยเรื่อง “ศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร” พบว่าโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการบริหารอยู่ในระดับมาก ทั้ง ๔ ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารสภาพแวดล้อม และด้านการบริหารบุคคล ตามลำดับ^๗

๓. ด้านบริหารงานบุคคล พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ที่มีต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ในด้านบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก ๖ ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง ๑ ข้อ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ มีการจัดทำแผนการบริหารบุคลากรไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งฝ่ายต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีการวางแผนกลยุทธ์สรรหาบุคลากรและกำหนดให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานตรงตามความรู้และความสามารถ มีการวางแผนระเบียบวินัยและส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติตาม มีการสร้างขวัญกำลังใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

^๖พระครูสังฆรักษ์วิชญพงศ์ สุนติมคโค (กฤดากร), “การบริหารการศึกษาด้านการเรียนการสอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔)

^๗พระครูวุฒิศรมานันท์, “ศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔)

ให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียน และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านบุคลากรซึ่งสอดคล้องกับ **พระค่านวน บุตรมิตร** ได้นำเสนอรายงานวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามแนวโรงเรียนเป็นฐานในจังหวัดกระบี่ ตรังและนครศรีธรรมราช” พบว่าการบริหารตามแนวโรงเรียนเป็นฐานในภาพรวมมีการปฏิบัติน้อย ๑) ด้านการกระจายอำนาจคณะครูมีส่วนร่วมในการวางแผนงานวิชาการ ๒) ด้านหน้าที่ คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ให้การสนับสนุนกิจการของโรงเรียนน้อย ๓) ด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการแก้ปัญหาของโรงเรียนน้อย ๔) ด้านการบริหารวิชาการครูและคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนงานมาก ๕) ด้านการบริหารงบประมาณผู้บริหารมีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างตามความต้องการของโรงเรียน ๖) ด้านการบริหารงานบุคคลมอบหมายงานให้ครูปฏิบัติตามความรู้ความสามารถ ๗) ด้านการบริหารทั่วไป จัดสถานที่ให้สะอาดร่มรื่นและสงบ ส่วนปัญหาการบริหารโรงเรียนตามแนวโรงเรียนเป็นฐานมีปัญหาในระดับมากดังนี้ การมีส่วนร่วมของคณะครูในการวางแผนงานวิชาการ คณะครูไม่มีส่วนร่วมในการในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ขาดการประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษา ขาดการสนับสนุนให้ชุมชนจัดแหล่งเรียนรู้ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณไม่เพียงพอ ขาดการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากร และขาดการร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน^๕

๔. ด้านบริหารงานทั่วไป พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ที่มีต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ในด้านบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ มีการจัดทำแผนการบริหารงานทั่วไปไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการวางแผนดำเนินงานธุรการอย่างเป็นระบบ มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียน(ญาติโยม) เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา และมีข้อมูลเป็นปัจจุบัน มีการจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กรของโรงเรียน มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาแก่ครูและนักเรียน มีการปรับปรุง และควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมเหมาะสมกับการเรียนการสอน มีการจัดทำสำมะโนนักเรียนที่เข้ามาเรียนไว้ถูกต้อง มีการกำกับติดตาม วัดผล ประเมินผล การบริหารงานทั่วไป มีการประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนและเชิญชวนให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษา มีการส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย มีการส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการบริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่เข้ามาติดต่อประสานงานส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอน มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานทั่วไปซึ่งสอดคล้องกับ**พระชาญ ฐานธมโม (เผือกพิน)** ได้นำเสนอรายงานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษาของโรงเรียน

^๕พระค่านวน บุตรมิตร, “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาตามแนวโรงเรียนเป็นฐานในจังหวัดกระบี่ ตรังและนครศรีธรรมราช”, **ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๙)

พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ คณะกรรมการ การศึกษาของโรงเรียนมีความพึงพอใจมากที่มีส่วนร่วมในการจัดการบริหารโรงเรียน ปัญหาที่สำคัญคือเวลาการประชุม สภาพเศรษฐกิจของชุมชน คุณวุฒิการศึกษาของคณะกรรมการ ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียน คือ ความรู้ความสามารถของคณะกรรมการ อุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการขาดงบประมาณ ขาดการสื่อสารที่ีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สภาพแวดล้อมของโรงเรียนกับชุมชน รวมถึงตัวนักเรียนเองที่ขาดการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนั้นผู้ปกครองของนักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับการติดตามผลของการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า ขาดการติดตามผลการปฏิบัติงานใน ๔ ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ปัจจัยที่ค้นพบอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อสมาชิกในคณะกรรมการสถานศึกษา คือคณะกรรมการฝ่ายประชาชน มีรายได้น้อย ดังนั้นคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นคณะกรรมการการศึกษาที่ไม่ขาดประชุมเป็นข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนมี ๘ ระดับเป็นพันธกิจ ๔ ประการ และเป็นการปฏิบัติตามภารกิจ และรายงานผลอีก ๔ ประการ^{๑๐}

^{๑๐} พระชาญ ฐานธมโม (เผือกพิน), “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์”, ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต วิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕)

เอกสารอ้างอิง

- กองพุทธศาสนศึกษา, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, (วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๗).
- สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔,สถิติข้อมูลโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ (จ.๓) ปี ๒๕๕๗ ครั้งที่ ๑. (สมศ.),สำนักงาน. รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.[ออนไลน์].แหล่งที่มา : <http://onzone.multiply.com> [๓๐ มกราคม ๒๕๕๖].
- พระครูสังฆรักษ์วิชญพงศ์ สนิทมิโคโค (กฤดากร), “การบริหารการศึกษาด้านการเรียนการสอน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร”,**วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๔)
- พระครูวุฒิชัยธรรมานันท์, “ศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”,**วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๔)
- พระค่านวน บุตรมิตร, “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาตามแนวโรงเรียนเป็นฐานในจังหวัดกระบี่ ตรังและนครศรีธรรมราช”,**ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาการบริหารการศึกษา,(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,๒๕๕๔)
- พระชาญ ฐานธมโม (เผือกพิน), “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์”, **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต** วิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๕)

**การสร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา
ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์**
**THE ENHANCEMENT OF STUDENTS' MOTIVATION WITH THE IDDHIPADA IV FOR
GRADUATE STUDY IN NAKHONSAWAN BUDDHIST COLLEGE
MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY**

สามเณรบุญแล พุทธวงศ์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาสภาพความคิดเห็นการสร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และตัวแปรย่อยในหลักอิทธิบาท ๔ ๓) เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรย่อยในหลักอิทธิบาท ๔ กับการสร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ๔) เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ดำเนินการวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสม (Mixed Methods Research) เก็บข้อมูลเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ .๙๑๐ กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตหลักสูตรบัณฑิตศึกษาของวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ จำนวน ๒๐๗ คน และเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๗ คน โดยเลือกจากคณบดีและนายกองค์การบริหารนิสิตด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้การทดสอบที (t - test) การทดสอบเอฟ (F - test) หรือ (One Way ANOVA) และเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) และหาความสัมพันธ์ของตัวแปรย่อยในหลักอิทธิบาท ๔ กับภาพรวมของการสร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน (Spearman rank-order Correlation Coefficient) ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

๑) สภาพความคิดเห็นของการสร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่านิสิตมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านฉันทะ ($\bar{X} = 3.95$) ด้านวิริยะ ($\bar{X} = 3.87$) ด้านจิตตะ ($\bar{X} = 3.81$) และด้านวิมังสา ($\bar{X} = 3.78$) ตามลำดับ

๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของการสร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ พบว่า นิสิตที่มีสถานภาพ เพศ สาขาวิชาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๑, ๒ และข้อที่ ๔ ส่วนนิสิตที่มีอายุ และชั้นปีศึกษาที่ต่างกัน พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๓ และข้อที่ ๕

๓) ผลการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรย่อยในหลักอิทธิบาท ๔ กับการสร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ พบว่า องค์ประกอบของฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาพรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Spearman ได้แก่ ($r_s = .768$), ($r_s = .887$), ($r_s = .864$), ($r_s = .801$) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ทำมานั้น มีความสัมพันธ์ของความเที่ยงตรงภายใน สอดคล้องกับค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ ๖, ๗, ๘ และ ๙

๔) แนวทางส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ พบว่า ควรปรับสภาพแวดล้อมให้เตรียมพร้อมแก่ตัวนิสิต เพื่อตอบสนองต่อความต้องการเบื้องต้นที่นำไปสู่การมีแรงจูงใจที่เกิดจากฉันทะคือความมีใจรัก และความพากเพียร ความมุ่งมั่น และหมั่นพิจารณาพัฒนาตน จนนำไปสู่วัฏจักรแห่งการปรับตัวและปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับทิศทางของตนเพื่อให้เกิดแรงขับเคลื่อนด้านฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสาที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงกลายเป็นวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ABSTRACT

The study entitled “The Enhancement OF Students’ Motivation With THE Iddhipada IV For Graduate Study In Nakhonsawan Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University” had four objectives: 1) to study The Enhancement Of Students’ Motivation With The Iddhipada IV For Graduate Study In Nakhonsawan Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2) to compare students’ opinions towards the motivation enhancement with Iddhipada IV classified by personal factors and sub – variables, 3) To find the correlations of sub – variables of Iddhipada IV to overall Iddhipada scores, and ๔) to suggest the guidelines of the motivation enhancement with Iddhipada IV for graduate study

This research was Mixed Methods Research consisting of Survey Research and Qualitative Research. The Sample of the research consisted of 203 graduate students. The tools of the research were the questionnaire with the .910 of reliability and In-Depth Interview from 7 Key Informants. The statistics used

Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t – test, F- test with One Way ANOVA and Least Significant Difference (LSD.), and the Spearman Rank order Coefficient

The findings of the study were as below:

1) The students' opinion towards the motivation enhancement with Iddhipada IV for graduate study were high as a whole and in each dimension, the average scores arranged in descending order viz Chanda ($\bar{X} = 3.95$), Viriya ($\bar{X} = 3.87$), Citta ($\bar{X} = 3.81$) and Vimangsa ($\bar{X} = 3.78$) respectively.

2) The students having the different status, gender and Major had no the different opinion toward the motivation enhancement with Iddhipada IV at the 0.05 of statistical significance. Therefore, the first, second and fourth hypotheses were denied. However, the students having the different age and studying year had the different opinion toward the motivation enhancement with Iddhipada IV at the 0.05 of statistical significance. Therefore, the third and fifth hypotheses were accepted.

3) The findings were found that Spearman correlations had highly correlated with the overall Iddhipada score viz Chanda ($r_s = 768$), Viriya ($r_s = 887$), Citta ($r_s = 864$), and Vimansa ($r_s = 801$). The Spearman correlations conformed to the Cronbach Alpha coefficient. The hypotheses have been accepted.

4) The suggestions for the motivation enhancement with Iddhipada IV has been presented both the external and internal motivations. The environment should firstly be prepared for students. Even so the adjustment process would be occurred later. The cycle of Iddhipada IV; Chanda, Viriya, Citta, and Vimansa would be gradually increased in the permanent condition.

๑.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคมโลกในปัจจุบัน ทำให้ทุก ๆ ด้านพัฒนาเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างก้าวกระโดด ไม่ว่าจะเป็นด้าน เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา เป็นต้น เนื่องด้วยการพัฒนาอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ประเทศไทยจึงเป็นอีกประเทศหนึ่งที่จำต้องปรับตัวให้มีความพร้อมเพื่อพัฒนาและก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กับเหตุการณ์โลก การที่ประเทศจะพัฒนาได้นั้น แรงขับเคลื่อนหลักย่อมได้แก่ประชาชน เพราะฉะนั้นการพัฒนาคนในประเทศจึงถือได้ว่าเป็นเหตุให้เกิดการพัฒนาประเทศได้ และปัจจัยหลักที่จะทำให้ประชาชนในประเทศเกิดการพัฒนานั้น ก็ได้แก่ การศึกษา ในทางปรัชญานั้นถือว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาล้วนมีความสามารถด้วยกันทั้งสิ้น จึงเป็นหน้าที่ของการจัดระบบการศึกษาที่จะทำให้พบว่ามนุษย์แต่ละคนมีความสามารถด้านใด และพยายามส่งเสริมให้มนุษย์ได้มีโอกาสที่พัฒนาทักษะตามความสามารถและความถนัดของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค สังคมใดที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาเฉลี่ยระดับสูง จะส่งผลให้ประชาชนมีความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ มาตรา ๖ กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^{๑๑}

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้ได้ถูกก่อตั้งขึ้นสืบเนื่องมาจากเจตนารมณ์ที่จะให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาการชั้นสูง เพื่อที่จะพัฒนาศักยภาพความสามารถความรู้ และนำไปบูรณาการองค์ทรงของตนเอง ซึ่งแรกเริ่มเดิมทีมหาวิทยาลัยแห่งนี้จัดให้เป็นสถานที่ศึกษาของพระภิกษุสามเณรเท่านั้น ภายหลังต่อมาได้เปิดโอกาสให้ผู้ที่เป็นฆราวาสสามารถเข้ารับการศึกษได้ ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท เป็นธรรมดาไม่ว่าจะเพศบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ที่ผลการเรียนนั้น จะมีระดับไม่เท่ากัน ทั้งนี้เป็นไปได้ว่า ผลการเรียนที่ต่างกันนั้นอาจมีผลมาจากแรงจูงใจของนิสิตที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามการศึกษานั้นมิใช่เป็นเพียงการใช้ชีวิตระยะเวลาหนึ่งในโรงเรียนเท่านั้น แต่เป็นเสมือนปัจจัยในการดำรงชีวิตที่ทุกคนต้องแสวงหาและเพิ่มพูนอยู่ตลอดเวลาไม่เว้นแม้แต่พระภิกษุสามเณร เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครั้ว หน้าที่การงาน องค์กร ตลอดจนความก้าวหน้าความมั่นคงของประเทศ ยิ่งในยุค “โลกาภิวัตน์” ที่นาเทคโนโลยีใหม่ ๆ รวมถึงรูปแบบการใช้ชีวิตและวัฒนธรรมใหม่ ๆ มาสู่สังคมไทย การศึกษายังเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้คนมีหลักคิด รู้จักใคร่ครวญ เลือกสรร ปรับตัวเข้ากับเหตุการณ์และสิ่งใหม่ ๆ ที่เข้ามาสู่ชีวิตอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมณะเพศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เป็นผู้รื้อสร้างใจปราสอนบอกกล่าวประชาชนชาวพุทธ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบความเป็นไปของเหตุการณ์โลกในปัจจุบัน เพื่อนำหลักธรรมคำสอนมาประยุกต์กล่าวสอนให้เข้ากับยุคและสมัยตามเห็นเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นการชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มของศาสนาในอนาคตข้างหน้าอีกด้วยผลจากการที่ทางมหาวิทยาลัยมีคฤหัสถ์เข้ามาศึกษาต่อ ทำให้มีนักศึกษาที่เป็นคฤหัสถ์เพิ่มมากขึ้นทุกปีการศึกษา ทำให้อัตราส่วนของนักศึกษาที่เป็นพระภิกษุ และ คฤหัสถ์ จึงมีจำนวนใกล้เคียงกันมากขึ้นทุกปี และมีแนวโน้มที่จะมีนักศึกษาที่เป็นคฤหัสถ์เพิ่มมากขึ้นในอนาคต

จากงานวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร^{๑๒} ได้กล่าวไว้ว่าการที่บุคคลมีแรงจูงใจจะเลือกศึกษาต่อจะต้องมีเหตุผลและข้อมูลหลายด้านๆประกอบกันเพราะในปัจจุบันทางเลือกในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณรมีที่หลากหลายยิ่งขึ้นมีการแข่งขันทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเนื่องจากนโยบายเปิดเสรีทางการศึกษานอกจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งคือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช

^{๑๑}กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๒), หน้า ๑.

^{๑๒}เสถียร เกรงขาม, “แรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร”วิทยานิพนธ์การศึกษา **มหาบัณฑิต**, (สาขาวิชาการศึกษา : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๑).

วิทยาลัยแล้วสถาบันการศึกษาต่างๆก็ได้เปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรได้เข้าศึกษาต่อได้ทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโทไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,มหาวิทยาลัยรามคำแหง,มหาวิทยาลัยมหิดลและอีกหลายมหาวิทยาลัยที่ให้พระภิกษุสามเณรสามารถเข้าไปศึกษาได้ซึ่งเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณรให้มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลนอกจากการเรียนนักระบบ-บาลีที่มีมาแต่ในอดีตผลกระทบที่ตามมาคือมีผู้สมัครลดลงและไม่เป็นไปตามจำนวนที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตรได้กำหนดไว้ทำให้มหาวิทยาลัยของสงฆ์ประสบปัญหากับจำนวนนิสิตที่ลดลงทั้งปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจากสาเหตุหลายประการซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากทางเลือกที่มุ่งให้ผู้สมัครเรียนระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาเพิ่มมากขึ้นและมีความยืดหยุ่นกว่าในอดีตเช่นการปรับคุณสมบัติการรับสมัครเข้าศึกษาการจัดสรรทุนการศึกษาให้แก่บัณฑิตเป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความเปิดกว้างทางการศึกษา ทำให้พระภิกษุสามเณรมีทางเลือกที่จะเลือกศึกษาต่อในที่ต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ ทำให้จำนวนผู้ศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีจำนวนลดน้อยถอยลง ทั้งผู้ที่ยังไม่ได้ศึกษา และที่เข้ารับการศึกษาแล้ว บ้างก็บวชเพียงเพื่อให้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น แล้วก็ลาสิกขาออกไป บ้างก็หยุดเรียน หรือลาออกกลางคันในระหว่างเรียน สาเหตุอาจมาจากกำลังใจ เพราะใจเป็นสิ่งที่สำคัญในการสั่งให้ทำสิ่งต่าง ๆ เมื่อมีใจดี มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่จะกระทำเสียแล้ว ย่อมเป็นจุดรากฐานที่มั่นคง ที่จะคอยส่งเสริมให้มีกำลังใจเพื่อให้เกิดการพัฒนาก้าวหน้าสืบต่อไป ในฐานะที่เป็นวิทยาลัยสงฆ์ผู้วิจัยจึงเห็นว่าสิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นควรนำหลักธรรมเข้ามาช่วย และได้เล็งเห็นว่าหลักธรรมที่มีความสอดคล้องกับแรงจูงใจนั้น ได้แก่กัทธิบาท ๔ ซึ่งจะนำไปสู่แรงจูงใจในการเรียน และเป็นเรื่องที่ควรค่าแก่การศึกษาค้นคว้าสืบต่อไป

ดังนั้นในฐานะที่ผู้วิจัย ในฐานะที่ได้จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งนี้ จึงเล็งเห็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะทำการวิจัยเพื่อจะศึกษาหลักธรรมที่จะสร้างแรงจูงใจและเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์แรงจูงใจต่อการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของนิสิตมหาวิทยาลัยของสงฆ์ที่เป็นพระภิกษุและคฤหัสถ์ด้วยเหตุนี้จึงนำกรอบทั้ง ๔ ด้านมาเป็นส่วนสำคัญในการศึกษา คือ ๑. แรงจูงใจด้านฉันทะ ๒. แรงจูงใจด้านวิริยะ ๓. แรงจูงใจด้านจิตตะ ๔. แรงจูงใจด้านวิมังสาว่าจะเป็นส่วนสำคัญในการศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์หรือไม่เพื่อนำผลที่ได้ให้ทางมหาวิทยาลัยเพื่อจะได้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ของนิสิตมหาวิทยาลัยของคณะสงฆ์ซึ่งจะสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการจัดโครงการแนะแนวแก่ผู้เรียนในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดในการศึกษา และเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาซึ่งจะทำให้ตัวนิสิตเองประสบความสำเร็จทั้งทางด้านการเรียน การทำงาน เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและคุณค่าเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติและสืบทอดอายุพระศาสนาสืบต่อไป

๒.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพความคิดเห็นการสร้างแรงจูงใจด้วยหลักกัทธิบาท ๔ ใน การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์

๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาาระดับบัณฑิตศึกษา ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และตัวแปรย่อยในหลักอิทธิบาท

๒.๓ เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรย่อยในหลักอิทธิบาท ๔ กับการสร้างแรงจูงใจ ด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาาระดับบัณฑิตศึกษาของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

๒.๔ เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา าระดับบัณฑิตศึกษา ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

๓.วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Research) โดย ศึกษาจากวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการค้นคว้าข้อมูลและการ สัมภาษณ์เชิงลึก(In-Depth Interview)และสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม (Questionnaire) ของงานวิจัยเชิง ปริมาณ (Quantitative Research)ใช้วิธีการสำรวจ(Survey Research) เพื่อให้การวิจัยเรื่องการ สร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์มีสาระครอบคลุมครบถ้วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจด้วย หลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation)การเปรียบเทียบความคิดเห็นของการสร้างแรงจูงใจด้วยหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย สงฆ์นครสวรรค์ โดยใช้สถิติตามลักษณะของตัวแปร คือ การทดสอบที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้น สองตัว และการทดสอบเอฟโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test / One way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามตัวขึ้นไป และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทำการ เปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)ทดสอบ สมมติฐานที่ว่าตัวแปรย่อยในหลักอิทธิบาท ๔มีความสัมพันธ์กับภาพรวมการสร้างแรงจูงใจด้วยหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย สงฆ์นครสวรรค์ ใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามวิธีของสเปียร์แมน (Spearman Rank-Order Correlation Coefficient)

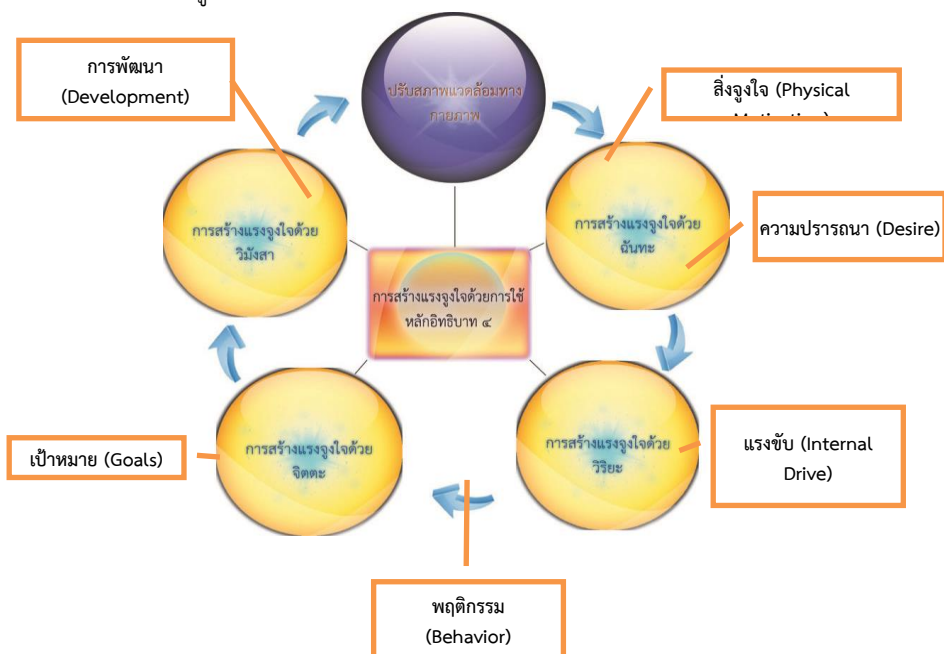
๔.สรุปผลการวิจัย

สภาพความคิดเห็นของการสร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาาระดับ บัณฑิตศึกษา ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๕$)เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่านิสิตมี ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านฉันทะ ($\bar{X} = ๓.๙๕$)ด้านวิริยะ ($\bar{X} = ๓.๘๗$)ด้านจิตตะ ($\bar{X} = ๓.๘๑$) และด้านวิมังสา ($\bar{X} = ๓.๗๘$)ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของการสร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ใน การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ พบว่า นิสิตที่มีสถานภาพ เพศ สาขาวิชาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ใน การศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๑, ๒ และข้อที่ ๔ ส่วนนิสิตที่มีอายุ และชั้นปีศึกษาที่ต่างกัน พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึง ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๓ และข้อที่ ๕

ผลการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรย่อยในหลักอิทธิบาท ๔ กับการสร้างแรงจูงใจ ด้วยหลักอิทธิบาท ๔ พบว่า องค์ประกอบของฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมมังสามีความสัมพันธ์เชิง บวกกับภาพรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของSpearman ได้แก่($r_s=.๗๖๘$), ($r_s=. ๘๘๗$), ($r_s=.๘๖๔$), ($r_s=.๘๐๑$) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ทำมานั้น มี ความสัมพันธ์ของความเที่ยงตรงภายใน สอดคล้องกับค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา(Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ ๖,๗,๘,และ ๙

แนวทางส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจด้วยหลักอิทธิบาท ๔ ใน การศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษา ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ซึ่งได้มา จากการบูรณาการข้อมูลเชิงปริมาณกับข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่าควรปรับสภาพแวดล้อมให้ เตรียมพร้อมแก่ตัวนิสิต เพื่อตอบสนองต่อความต้องการเบื้องต้นที่นำไปสู่การมีแรงจูงใจที่เกิดจาก ฉันทะคือความมีใจรัก และความพากเพียร ความมุ่งมั่น และหมั่นพิจารณาพัฒนาตน จนนำไปสู่วัฏ จักรแห่งการปรับตัวและปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับทิศทางของตนเพื่อให้เกิดแรงขับ ทางด้านฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมมังสาที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงกลายเป็นวงจรการพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง ตามแผนภูมิดังต่อไปนี้

๕. ข้อเสนอแนะ

๑. ขยายขอบเขตในการศึกษาจากส่วนกลางไปยัง เขตพื้นที่การศึกษาทางภาคเหนือ เช่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่, วิทยาเขตแพร่, วิทยาเขตพะเยา เป็นต้น

๒. ควรทำการวิจัยศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจทางการเรียนระหว่างกลุ่มผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษากับมหาบัณฑิตศึกษา

๓. ควรทำการวิจัยนิตระดับปริญญาเอก โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ว่ามีปัจจัยอะไรบ้าง ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียน ระดับปริญญาเอก

๔. ควรศึกษาความพึงพอใจในการให้บริการวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในเชิงลึก โดยใช้แบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกฉบับประชาชน.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์

มหามกุฏราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙.

กระทรวงศึกษาธิการ, **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑**, กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๕๒).

เสถียร เกรงขาม, “แรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของนิสิตในมหาวิทยาลัยมหา

จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร” **วิทยานิพนธ์การศึกษา**

มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษา : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๑.

Cronbach, Lee J. **Essentials of psychological testing** (4th ed.). New York: Harper & Row, 1971.:p. 160.

Hinkle, D.E, William, W. & Stephen G. J., **Applied Statistics for the Behavior Sciences**, 4th ed, (New York: Houghton Mifflin.,1998), p 118.

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒

DESIRABLE BEHAVIOURS FOR THE DIRECTORS OF BUDDHIST ORIENTED
SCHOOLS IN SECONDARY EDUCATION NAKHONSAN OFFICE AREA 42

นายกิตติพงษ์ ธงชัย
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ๒) เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อนำเสนอปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ โดยเลือกนักเรียน ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ จำนวน ๓ โรงเรียน จำนวน ๒,๑๕๕ คน

ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๔$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อศึกษาความคิดเห็นนักเรียนต่อการพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ พบว่า ระดับช่วงชั้น ไม่แตกต่างกันตามนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐาน ส่วนเพศ ยอมรับสมมติฐานการวิจัยตามนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐาน และผลการเรียนเฉลี่ยยังพบว่าแตกต่างกัน ยอมรับสมมติฐานการวิจัยเฉพาะด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิตซึ่งแตกต่างกันตามนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐาน และด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ก็พบว่าแตกต่างกันตามนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ จึงยอมรับสมมติฐาน

โดยภาพรวมส่วนใหญ่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ พบว่า พฤติกรรมด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต และด้านบรรยากาศ และปฏิสัมพันธ์ต้องมีความสอดคล้องกับหลักโรงเรียนวิถิพุทธทั้ง ๕ ด้านเพื่อใช้เป็นเครื่องประกอบการปฏิบัติหน้าที่หรือแม้แต่การดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งสามารถแยกเป็นรายด้านได้ดังนี้ ๑) ด้านกายภาพโดยภาพรวมด้านกายภาพต้องการผู้บริหารที่ดีต้องนำเชื้อถือ นำเคารพยกย่อง อีกทั้งการแต่งกาย การใช้วาจา ต้องสุภาพถูกกาลเทศะ ความตรงต่อเวลา และความมีระเบียบวินัย เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ๒) ด้านการเรียนการสอนโดยภาพรวมด้านการเรียนการสอนต้องการผู้บริหารที่มีการบูรณาการ การเรียนการสอนที่ครบทุกส่วน เน้นการบริหารจัดการเพื่อลงสู่นักเรียนอย่างเต็มที่ ๓) ด้านบริหารจัดการโดยภาพรวมด้านการจัดการต้องการผู้บริหารที่มีการ

วางแผน การเตรียมการล่วงหน้า ยอมรับฟังความคิดเห็นคนอื่นไม่เอาความคิดของตนเองเป็นที่ตั้ง ๔).ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิตโดยภาพรวมด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิตต้องการผู้บริหารที่มีความเป็นตัวอย่างที่ดีทั้งด้านครอบครัว การดำรงชีวิต การวางแผนการดำเนินชีวิต การใช้จ่าย ๕).ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์โดยภาพรวมด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ต้องการผู้บริหารที่มี ความเป็นกันเอง ควรมีกัลยาณมิตรเพื่อสร้างศรัทธาให้กับลูกน้อง และคนภายนอก

ABSTRACT

The results show that students have points of view at high level for overall on the desirable behaviors for the administrators of the oriented Buddhist schools in the area office of secondary school region 42. ($\bar{X}$ = 4.04) When considering details of every aspect, they are also high. The study of students' opinion on the desirable behaviors for the administrators of the oriented Buddhist schools in the area office of secondary school region 42, it indicates the indifference in educational grade levels aspect, based on statistically significance at .05. So this hypotheses is rejected. In gender aspect, it is accepted, based on statistically significance at .05. It is also found that it is different in the grade point average aspect. This research analysis is accepted. It is accepted only the aspect of basic activities of life which is different, based on statistically significance at .05. The aspects of atmosphere and interaction are different, based on statistically significance at .01. This hypotheses is accepted.

In overview it is found that the desirable behaviors for the administrators of the oriented Buddhist schools in the area office of secondary school region 42 must be consistent with the principals of the oriented Buddhist schools in five aspects ; physical behavior, teaching management, basic activities of life, atmosphere and interaction.

They can be applied for duty performance or even daily life as following :

1.In physical behavior aspect, the administrators must be good models for subordinates, reliable, estimable, punctual, disciplined, polite, and dress well.

2.In teaching management aspect, the administrators must be well-integrated, emphasizing on executing for students.

3.In executing aspect, the administrators must be a good planner, well-prepared in advance and democratic.

4.In basic activities of life aspect, the administrators must be good role models in terms of family, subsistence, life planner and economic.

5. In atmosphere and interaction aspect, the administrators must be sociable, friendly and helpful in order to create faith among subordinates and other people.

๑.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและแก้ปัญหาต่างๆในสังคม การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่างๆที่จะดำรงชีพและประกอบชีวิตได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมพลังสร้างสรรค์และพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน^{๑๓}

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ มาตราที่ ๓๖ บัญญัติไว้ว่า ให้สถานศึกษาดำเนินกิจการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาการศึกษา ทั้งนี้ที่สถานศึกษาจะสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการกำหนดทิศทางการศึกษาในด้านต่างๆให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ และการที่ผู้บริหารจะสามารถพัฒนางานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยอันจะนำพาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะของผู้บริหารที่แสดงออกถึงความสำเร็จของการบริหารงาน

ในขณะเดียวกันคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธจำเป็นต้องบริหารงานให้สอดคล้องกับความต้องการและนโยบาย ของโรงเรียนวิถีพุทธเช่นกัน ชุมชนก็มีส่วนร่วมกับการกำหนดทิศทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาเช่นกัน โรงเรียนวิถีพุทธคือโรงเรียนปกติทั่วไปที่นำหลักธรรม ไตรสิกขา มาใช้ในการบริหารจัดการ ผ่านกระบวนการเรียนการสอนโดยมีกิจกรรมกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น ในการดำเนินชีวิต ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธจึงควรมีลักษณะอันพึงประสงค์ที่นำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหาร

จัดการ ดังรายงานการวิจัยของ นางสุพรรณิ แก้วจันทร์^{๑๔} ได้กล่าวถึงผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ เรื่อง การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต ๔๒ ที่ผู้อำนวยการโรงเรียน ในจังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดอุทัยธานี ทุกท่านได้กล่าวถึง การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ทั้ง ๕ ด้าน คือด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิตและด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ รวมถึงรายงานการ

^{๑๓} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ๘, (กรุงเทพฯ : อรรถพลการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๒.

^{๑๔} นางสุพรรณิ แก้วจันทร์, “การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

วิจัยของ นางสาวณิรัตน์ เมียส^{๓๕} เรื่องการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนชินโรสวิทยาลัยกล่าวไว้ว่าการสนับสนุนในด้านต่างๆเป็นสิ่งสำคัญและการสนับสนุนสิ่งต่าง ๆ นั้นก็ล้วนแต่มาจากการให้การสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนทั้งสิ้นโดยผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและแผนงานอย่างชัดเจน และได้กล่าวอีกว่าพฤติกรรมของผู้บริหารนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยในการขับเคลื่อนโรงเรียนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ต่างๆ

จากตัวอย่างรายงานการวิจัยจะพบว่าพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารนั้นก็คือการมีคุณธรรมในการบริหารงาน ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนแบบทั่วไปหรือโรงเรียนวิถิพุทธก็ตามพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารที่ต้องมีนั้นก็คือคุณธรรม พร้อมด้วยคุณลักษณะอันพึงประสงค์อื่นๆอีกมากมาย และเพื่อให้เป็นไปตามการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานในสถานศึกษาของโรงเรียนวิถิพุทธมีประสิทธิภาพให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารควรมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ตรงกับการบริหารงานโรงเรียนวิถิพุทธอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธตามทัศนคติของนักเรียน ครู ชุมชนและผู้ปกครองของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ (นครสวรรค์ – อุทัยธานี) โดยมีจำนวนทั้งหมด ๓ โรงเรียน จำแนกเป็นนครสวรรค์ ๒ โรงเรียน อุทัยธานี ๑ โรงเรียน โดยผู้วิจัยสนใจศึกษาเฉพาะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนวิถิพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดี และหรือได้รับรางวัลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานโรงเรียนวิถิพุทธ โดยจะศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารจะมีลักษณะแบบใด ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่าง และวิเคราะห์ปัจจัยอื่นๆเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร

ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในครั้งนี้ เพื่อนำผลที่ได้อันเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนในโรงเรียนและสังคมและประเทศชาติ รวมทั้งเผยแพร่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ เพื่อให้ผู้บริหาร สถานศึกษา ตลอดจนผู้สนใจ ได้นำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานต่อไป

๒.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒

๒.๒ เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

^{๓๕} นางสาวณิรัตน์ เมียส, “การบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

๒.๓ เพื่อนำเสนอปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิสุทธิในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒

๓.วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากนักเรียนของโรงเรียนทั้ง ๓ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ จำนวน ๓๒๕ คน วิธีการสุ่มตัวอย่างดำเนินการ โดยแบ่งประชากรออกเป็นแต่ละโรงเรียน แต่ละแห่งว่ามีจำนวนเท่าใด แล้วนำจำนวนที่ได้จากตารางของ R.V.Krejcie & D.W.Morgan มาจำแนกกลุ่มประชากรเป็นรายโรงเรียนโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ตามสัดส่วนขนาดของประชากรแต่ละโรงเรียน และผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารครู ผู้ปกครอง และพระผู้ให้คำปรึกษาของโรงเรียนทั้ง ๓ โรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ จำนวน ๑๒ ท่าน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง(Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองตัว การทดสอบเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามตัวขึ้นไป และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) และหาความสัมพันธ์ของตัวแปรเพื่อสกัดหาค่าความเชื่อมโยงตามวิธีของ Factor Analysis

สำหรับข้อมูลที่ไดจากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทและประมวลผลเข้าด้วยกัน

๔.สรุปผลการวิจัย

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงจำนวน ๒๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๑ มีระดับช่วงชั้น ม.๑ - ม.๓ จำนวน ๑๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๖ ผลการเรียนเฉลี่ย ๒.๐๐ - ๒.๙๙จำนวน ๑๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๔

๔.๒ ระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิสุทธิในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒

ผลการวิจัย ได้พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ผู้บริหารโรงเรียนวิสุทธิของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๔$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ผู้บริหารโรงเรียนวิสุทธิของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) ด้านกายภาพผลการวิจัย ได้พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิสุทธิของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต ๔๒ ด้านกายภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) เมื่อพิจารณา รายละเอียดในแต่ละข้อของด้านกายภาพ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒) ด้านการเรียนการสอนผลการวิจัย ได้พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๐$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้านการเรียนการสอนพบว่า อยู่ในระดับมากทุก ข้อ

๓) ด้านการบริหารจัดการผลการวิจัย ได้พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรม ที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต ๔๒ ด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๙$) เมื่อ พิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้านบริหารจัดการได้พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔) ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ผลการวิจัย ได้พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๔$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้านบริหารจัดการได้พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ

๕) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ผลการวิจัย ได้พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๔$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้านบริหารจัดการได้พบว่า อยู่ในระดับ มากทุกข้อ

๔.๓ ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของ ผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ โดยจำแนกกลุ่มตามสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น นักเรียนต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ เป็นการ ทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ การจำแนกตามเพศ, ช่วง ขึ้น,และระดับผลการเรียน ตามสมมติฐาน ดังนี้

เพศ นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของ ผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ โดยภาพรวมแตกต่างกัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย เมื่อ พิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็น ต่อด้านกายภาพและด้านกิจกรรม พื้นฐานแตกต่างกัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆได้แก่ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ พบว่านักเรียนมีระดับความคิดเห็นไม่ แตกต่าง ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ ๑

ช่วงชั้น เมื่อเปรียบเทียบเกี่ยวกับช่วงชั้นของนักเรียนที่ต่างกัน พบว่านักเรียนที่มีช่วง ชั้นต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของ

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ ๒

ผลการเรียน เมื่อเปรียบเทียบเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียนที่ต่างกันพบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ โดยภาพรวม แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ ๓ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าการดำเนินกิจกรรมพื้นฐานชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนด้านที่เหลือนักเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

เมื่อนักเรียนมีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน ดังนั้นจึงได้ทำการเปรียบเทียบระดับความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ของรายด้านภาพรวม ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต และด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์จำแนกตามผลการเรียนด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ดังนี้

ด้านภาพรวม กลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียน ๑.๐๐-๑.๙๙ มีระดับความคิดเห็นต่อเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ โดยภาพรวมน้อยกว่า นักเรียนกลุ่มที่มีผลการเรียน ๒.๐๐-๒.๙๙ อย่างมีนัยสำคัญที่ .๐๕ และ น้อยกว่านักเรียนกลุ่มที่มีผลการเรียน ๓.๐๐-๓.๙๙ อย่างมีนัยสำคัญที่ .๐๑

ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต พบว่ากลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียน ๒.๐๐-๒.๙๙ มีระดับความคิดเห็นต่อเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ข้อคำถามที่ ๕ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ น้อยกว่า นักเรียนกลุ่มที่มีผลการเรียน ๓.๐๐ - ๓.๙๙ อย่างมีนัยสำคัญที่ .๐๑

ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ พบว่ากลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียน ๒.๐๐-๒.๙๙ มีระดับความคิดเห็นต่อเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ น้อยกว่า นักเรียนกลุ่มที่มีผลการเรียน ๓.๐๐ - ๓.๙๙ อย่างมีนัยสำคัญที่ .๐๑ และกลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียน ๑.๐๐-๑.๙๙ มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒

๔.๔ หาความสัมพันธ์ของตัวแปรย่อยเพื่อสกัดหาความสัมพันธ์ของตัวแปรตามวิธีการ Factor Analysis ของนักเรียนต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒

ผลการวิจัยพบว่า การสกัดตัวแปรด้วยขั้นตอน Factor Analysis ซึ่งได้ผล ของข้อคำถามที่เป็นตัวแทนการใช้คำถามทั้งหมด จาก ๓๐ ข้อเหลือเพียง ๑๕ ข้อ และจาก ๑๕ ข้อสามารถสกัดตัวแปรความสัมพันธ์ได้ ๓ กลุ่มข้อคำถามซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

๑. สามารถสร้างความสัมพันธ์ได้ว่า “ผู้บริหารมีพฤติกรรมส่งเสริมสภาพการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทุกด้านโดยยึดหลักการสร้างทักษะชีวิตตามหลักพุทธศาสนา”

๒. สามารถสร้างความสัมพันธ์ได้ว่า “ผู้บริหารมีพฤติกรรมการกำกับติดตาม และส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักพุทธศาสนากับนักเรียนและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง”

๓. สามารถสร้างความสัมพันธ์ได้ว่า “ผู้บริหารมีพฤติกรรมการส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งรอบข้างทั้งภายในและภายนอก”

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน ๑๒ ท่าน สามารถสรุปภาพรวมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ได้ดังนี้

จากการสัมภาษณ์สรุปว่าผู้บริหารที่พึงประสงค์นั้น ต้องมีองค์ประกอบหลายส่วนเข้าด้วยกันไม่ว่าจะเป็นคุณธรรม จริยธรรม หรือแนวทางการดำเนินชีวิต ล้วนแล้วแต่ต้องมีการวางแผนทุกขั้นตอน สำหรับผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามความคิดนั้น ควรจะต้องมีวิสัยทัศน์ มีการพัฒนาตามบริบทที่เป็นอยู่ รู้จุดเด่น หาจุดด้อย เพื่อสร้างอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ให้ได้ การมีส่วนร่วมก็เป็นหนึ่งสิ่งที่ดีหากไม่มีส่วนร่วมกับการบริหารงานก็จะเป็นไปได้ยากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระภวนัฐสร หนูมากและสิ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างได้ นั่นก็คือหลักธรรมต่างๆ อาทิเช่น ไตรสิกขา พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ อคตติ ๔ เป็นต้น

๕.อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ” ผู้วิจัยขออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๕.๑ การศึกษาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒

จากการวิจัย พบว่า จากการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒พบว่า พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 4.04$)ซึ่งพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒เมื่อพิจารณาเป็นขั้นตอนสามารถที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

๑) ด้านกายภาพจากการศึกษา พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ อธิบายว่า สภาพโรงเรียนวิถิพุทธด้านกายภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งอีก

ประเด็นหนึ่งกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนใช้หลักพุทธธรรมในการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ**จรูญ สุขเกษม**ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี

๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน จากการศึกษา พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร และครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ซึ่งสอดคล้องกับ **หวนพินรุพันธ์**ได้ให้ความคิดเกี่ยวกับผู้บริหารว่าควรมีบทบาทหน้าที่ลักษณะด้วยกันเป็นผู้ออกแบบ (Designer) เป็นผู้ให้บริการ (Steward) เป็นครู (Teacher) เป็นผู้สอน (Instructor) เป็นผู้ฝึก (Coach) เป็นพี่เลี้ยง (Mentor) และยังสอดคล้องกับ**สิริมา กลิ่นกุหลาบ** อธิบายว่า การเรียนการสอน กล่าวว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ออกแบบมานั้นเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นคนดีให้แก่กลุ่มผู้เรียนจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่างๆด้านความรู้ให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเนื้อหาความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของวิชาการต่างๆในสาขาตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้นในลักษณะบูรณาการและยังสอดคล้องกับ**กอร์ดัน Gorton** ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาหมายถึงบทบาทในฐานะผู้บริหารโรงเรียนผู้นำทางด้านการสอนผู้รักษาระเบียบวินัยส่งเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีในองค์การผู้ประเมินผลและผู้แก้ปัญหาความขัดแย้งในองค์การ

๓) ด้านการบริหารจัดการ จากการศึกษาพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร และครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ซึ่งสอดคล้องกับ**สุทธิพงษ์ ศรีวิชัยและคณะ**อธิบายว่าาการบริหารจัดการในโรงเรียนวิถีพุทธจะต้องดำเนินการและบริหารโดยทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมทั้งวัดชุมชนผู้ปกครองครูอาจารย์ผู้บริหารผู้เรียนและผู้บริหารการศึกษาในพื้นที่และยังสอดคล้องกับ**อดิศักดิ์ โพธารามิก** กล่าวว่าการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธมียุทธศาสตร์ที่สำคัญและจะทำให้โรงเรียนบริหารจัดการบรรลุตามวัตถุประสงค์คือความรักความสมัครใจความพึงพอใจ (ฉันทะ) ของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญที่ต้องรับการปฐมนิเทศการเข้าร่วมโครงการด้วยตนเองและยังสอดคล้องกับ**พระมหาพงศ์รินทร์ วิฑูว์โส** กล่าวถึงการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาว่าบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธต้องจัดระบบบริหารจัดการทั้งองค์การให้ใช้ธรรมมาธิปไตยเพราะเป็นหลักธรรมที่ใหญ่กว่าอัตรา (ตัวตน) สมัครสมานสามัคคีด้วยและยังสอดคล้อง

กับงานวิจัยของนางวิลาวรรณ โสภณได้วิจัย เรื่องการบริหารการจัดการสภาพแวดล้อมเชิงพุทธสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเชิงพุทธสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

๔) ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต จากการศึกษาพบว่าพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร และครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ซึ่งสอดคล้องกับ**เมตตา ภิรมย์ภักดี**ได้อธิบายว่า การบริหารงานวิถิพุทธในสถานศึกษาทุกแห่งจะมีกิจกรรมต่าง ๆ หลากหลายโดยมีเป้าหมายคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งสรุปเป็นหลักการใหญ่ๆ คือ ดี เก่ง มีความสุข และมีความเป็นไทยซึ่งสอดคล้องกันอยู่แล้วกับเป้าหมายการพัฒนาในพระพุทธศาสนา คือ ภาวะ ๔ ดังนั้นในเบื้องต้นโรงเรียนวิถิพุทธจึงควรดำเนินการโดยเน้นคุณค่าทางพระพุทธศาสนาซึ่งแฝงอยู่ในกิจกรรมต่างๆ ให้โดดเด่นชัดเจนยิ่งขึ้นและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ**สุชาติ อินแปลง**ได้วิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนบ้านตัวน้อย ตามหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่า ด้านกิจกรรมเสนอแนะและพัฒนา เน้นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมที่หลากหลาย กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมประจำสัปดาห์ กิจกรรมประจำเดือนกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ**จรง สุขเกษม**ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรีรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในภารกิจต่าง ๆ ตลอดจนการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียน บ้าน วัด ชุมชน

๕) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ จากการศึกษาพบว่าพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร และครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ซึ่งสอดคล้องกับ **เมตตา ภิรมย์ภักดี**ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าสถานศึกษาอาจพิจารณากำหนดและดำเนินตามวิสัยทัศน์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาซึ่งบ่งชี้ถึงความเป็นวิถิพุทธอย่างเข้มแข็งส่งเสริมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรส่งเสริมบรรยากาศใฝ่รู้ใฝ่เรียนใฝ่สร้างสรรค์และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระมหาณรินศักดิ์ สิงห์วงศ์**ได้วิจัยเรื่อง การบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต ๓ ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้น

พื้นฐาน ตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต ๓ โดยภาพรวมและรายด้านแต่ละด้านมีการปฏิบัติทุกด้าน โดยปฏิบัติมากที่สุดและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนางวิลาวรรณ โสภินได้วิจัย เรื่องการบริหารการจัดการสภาพแวดล้อมเชิงพุทธสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเชิงพุทธสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาในด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคลากรอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ อินแปลงได้วิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนบ้านตัวน้อย ตามหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเกี่ยวสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ได้ร่วมมือกับวัดและชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาโรงเรียน เปิดโอกาสให้ชุมชนมาใช้บริการในโรงเรียน มีการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

๕.๒ เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากการเปรียบเทียบการศึกษาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓ ด้าน คือ เพศ ระดับชั้น และผลการเรียน มีความแตกต่างกันออกไป เมื่อพิจารณาในแต่ละส่วน มีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

๑) เพศที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒แตกต่างกัน เนื่องจากเพศชาย มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธมากกว่าเพศหญิง เนื่องจากเพศชายมีการนำความรู้ที่ได้จากการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จึงทำให้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเดอร์ราห์, Derrah ได้ศึกษาการจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่า การสอนสิ่งแวดล้อมจะต้องสอนเกี่ยวกับข้อห้ามด้วยหลักสูตรการศึกษาบางรายวิชาทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้นจะต้องให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมด้วยการเรียนรู้เรื่องสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะทำให้เกิดการช่วยกันอนุรักษ์คุ้มครองสิ่งแวดล้อมการให้รางวัลการรักษาสภาพแวดล้อมขึ้นอยู่กับโอกาสและสถานที่การให้ความรู้ผู้ให้ความรู้ต้องแนะนำและเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนางวิลาวรรณ โสภินได้วิจัย เรื่องการบริหารการจัดการสภาพแวดล้อมเชิงพุทธสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์พบว่า การจำแนกตามเพศมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเชิงพุทธไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของบำรุง แสนณรงค์ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานครพบว่า การมีส่วนร่วมของครูต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อมรรัตน์ แก้วมะได้วิจัยเรื่องการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนครเขต ๑ พบว่ากระบวนการบริหารจัดการศึกษาและประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาสกลนครเขต๑จำแนกตามสถานภาพโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๒) ช่วงชั้น ที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.๐๕ ทั้งนี้เนื่องจาก ช่วงชั้นที่แตกต่างกันไป ตามระดับชั้นไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นของนักเรียนต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระภุชงค์สุรทัต ได้วิจัยเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้านวัดโรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่าผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างกับข้อมูลระดับการปฏิบัติต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้านวัดโรงเรียน (บวร) และปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศอายุประเภทกลุ่มตัวอย่างและขนาดโรงเรียนต่างกันมีระดับการปฏิบัติต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้านวัดโรงเรียนและมีปัญหาอุปสรรคในการเข้าร่วมพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธไม่ต่างกัน

๓) ระดับการเรียนรู้ ที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ พบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ โดยภาพรวม แตกต่างกัน ทั้งนี้เกิดจากสาเหตุที่กระบวนการคิดที่ต่างกันจึงมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าการดำเนินกิจกรรมพื้นฐานชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๑ ทั้งนี้เนื่องจาก ระดับผลการเรียนที่ต่างกันของนักเรียนจะส่งผลทำให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ แตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระภุชงค์สุรทัต ได้วิจัยเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้านวัดโรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่าผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างกับข้อมูลระดับการปฏิบัติต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้านวัดโรงเรียน (บวร) และปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสถานภาพทางครอบครัวอาชีพรายได้และระยะเวลาที่เข้าร่วมต่างกันมีระดับการปฏิบัติต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้านวัดโรงเรียนและมีปัญหาอุปสรรคในการเข้าร่วมพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธต่างกันและยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บำรุง แสนณรงค์ ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลปรากฏว่าครูที่มีเจตคติต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมแตกต่างกันและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕.๓ ผลการสัมภาษณ์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม เพื่อความรู้และความเข้าใจในพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และปัจจัยของ

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ จึงได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารงาน การศึกษา เป็นอย่างดี ผลการสัมภาษณ์สรุปเป็นแนวการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อศึกษา ความสัมพันธ์และปัจจัยของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังนี้

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ตัวแทนผู้ปกครอง และพระผู้ให้คำปรึกษาโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ ๒ โรงเรียน และจังหวัด อุทัยธานี ๑ โรงเรียนรวม ๑๒ รูป/คน ผู้วิจัยได้นำมาสรุปเป็นรายละเอียดด้านของพฤติกรรมที่พึง ประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงาน ด้านกายภาพ ด้าน การเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และหลักธรรมสำหรับผู้บริหาร จากตารางแสดงความสอดคล้องโดยคิดเป็นร้อยละ ต่อไปนี้

โดยภาพรวมส่วนใหญ่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ พบว่า พฤติกรรมด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต และด้านบรรยากาศ และปฏิสัมพันธ์ต้องมีความสอดคล้องกับหลักโรงเรียนวิถีพุทธทั้ง ๕ ด้านเพื่อใช้เป็นเครื่อง ประกอบการปฏิบัติหน้าที่หรือแม้แต่การดำรงชีวิตประจำวัน

จากการสัมภาษณ์สรุปว่าผู้บริหารที่พึงประสงค์นั้น ต้องมีองค์ประกอบหลายส่วนเข้า ด้วยกันไม่ว่าจะเป็นคุณธรรม จริยธรรม หรือแนวทางการดำเนินชีวิต ล้วนแล้วแต่ต้องมีการ วางแผนทุกขั้นตอน สำหรับผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามความคิดนั้น ควรจะต้องมีวิสัยทัศน์ มีการ พัฒนาตามบริบทที่เป็นอยู่ รู้จุดเด่น หากจุดด้อย เพื่อสร้างอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ให้ได้ การมี ส่วนร่วมก็เป็นหนึ่งสิ่งที่ขาดไม่ได้หากไม่มีส่วนร่วมกับชุมชนการบริหารงานก็จะเป็นไปได้ยากซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระภุชงค์สร้อยบุญมากและสิ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนให้ เป็นแบบอย่างได้ นั่นก็คือหลักธรรมต่างๆ อาทิเช่น ไตรสิกขา พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ คอคติ๔ เป็นต้น

๕.๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒

หลักการครองตน ครองคน และครองงาน เป็นหลักการอย่างง่ายที่จะนำไปสู่การเป็น ผู้บริหารที่ดีซึ่งการเป็นผู้บริหารที่ดีนั้น จำเป็นที่จะต้องมีความรู้พฤติกรรมที่ดี ซึ่งจะประกอบขึ้นด้วยดังนี้

๑).พฤติกรรมด้านปฏิบัติตน ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีมีการนำหลักการ นโยบาย แนวทางดำเนินการของโรงเรียนวิถีพุทธ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและผู้บริหาร ต้องมีคุณธรรมประจำตน

๒).พฤติกรรมด้านการครองคน ผู้บริหารที่ดีต้องมีความเสมอภาค ไม่โอ้อวดเยิ่น ฝายใดฝ่ายหนึ่ง หรือมีการแสดงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความแตกแยกในองค์กร ควรยึดหลัก “อคติ ธรรม๔”ไว้เป็นเครื่องประกอบ และควรครองใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ได้

๓).พฤติกรรมด้านปฏิบัติงาน ผู้บริหารต้องมีการกำหนดเป็นแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้ชัดเจน มีผู้รับผิดชอบชัดเจน มีปฏิทินดำเนินการ มีแผนการดำเนินการแบบมีส่วนร่วม (บวร) และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ตามวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA)

เอกสารอ้างอิง

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

นางสาวมณีรัตน์ เมียส. “การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนชินอรสวิทยาลัย”.วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๕๔.

นางสุพรรณ แก้วจันทร์. “การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิต
วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ๘. กรุงเทพฯ : อรรถ
พลการพิมพ์, ๒๕๔๔.

**การบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑
จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอ**

THE PERSONNEL RISK MANAGEMENT IN THE SCHOOL BY THE FOUR NOBLE
TRUTHS UNDER THE OFFICE OF SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA41,
KAMPHAENGPET PROVINCE, SAENTORCONSORTIUM

นางสาวช่อเอื้อง ธรรมศักดิ์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์๑) เพื่อศึกษาหลักอริยสัจ ๔ ในการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔๑ สหวิทยาเขตแสนตอ ๒) เพื่อศึกษาความคิดเห็นในการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ ๔ ในการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔๑ สหวิทยาเขตแสนตอ และ ๓) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ๔ของผู้บริหารในการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔๑ สหวิทยาเขตแสนตอ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน โดยศึกษาทั้งกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๖๙คน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research)การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก(In – depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ สหวิทยาเขตแสนตอจำนวน ๘ โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบโดยการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ๒ ตัว แบบสเปียร์แมน (Spearman rank-order correlation coefficient)และสรุปข้อมูลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน ๑๐๗ คนคิดเป็นร้อยละ ๖๓.๓กลุ่มอายุระหว่าง ๓๑- ๔๐ ปตอบแบบสอบถาม จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๐ระดับการศึกษาปริญญาตรี ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๐๐ คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๒ ประสบการณ์การทำงานอยู่ระหว่าง ๖ - ๑๐ ปี ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๖๔ คนคิดเป็นร้อยละ ๓๗.๙ ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = ๓.๐๔๓) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลัก

อริยสัจ ๔ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านจำแนกเป็นรายด้านที่มีระดับมากที่สุด คือ ด้านการบำรุงรักษาบุคลากรมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๑๐๙) และด้านการวางแผนกำลังคนและการสรรหาบุคลากรและการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๑๐๘) และ ($\bar{X}$ = ๓.๑๐๑) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งสองด้าน ส่วนด้านที่มีระดับน้อยที่สุด คือ ด้านการให้บุคลากรพ้นจากงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๒.๘๕๕) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอพบว่า ข้าราชการครูที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ในส่วนของระดับการศึกษา พบว่า ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

ABSTRACT

The purposes of this research were follows: 1) To study the Personnel Risk Management in the School by the Four Noble Truths 2) To study the teachers opinions of Personnel Risk Management in the School by the Four Noble Truths 3) To compare teacher's opinions of the Personnel Risk Management in the School by the Four Noble Truths classified by personal factors. The personal factor with gender, age, Level of education and working experience were independent variables.

The sample consisted of 169 teachers. The method of this research employed mixed methods research leading by quantitative research and following by qualitative research. The survey Research was investigated by means of quantitative approach. The qualitative research has been done by in-depth interview from eight directors as the key informants. The statistics used frequency, percentage and standard deviation. The test of hypotheses had been performed by t-test and F-test (one Way ANOVA). The Spearman Rank Order Coefficient had been done to find correlation of bivariate variables. The data conclusion had been used by analyzed and synthesized empirical data.

The findings of this research were as follows : The most respondents were female by the number of 107 persons equivalent to 63.3 % . The age group between ๓๑-๔๐ years were responded by the number of 71 persons equivalent to 42.0%. The bachelor degree level were responded by the number of 100 persons equivalent to 59.2 % . The work experience between 6-10 years were responded by the number of ๖๔ persons equivalent to 37.9 % . The teachers opinions towards the Personnel Risk Management in the School by the Four

Noble Truths under the Office of Secondary Education Service Area 41, Kamphaengpet Province, Saentor Consortium. Overall in the moderate ($\bar{X}$ = 3.043), when considering in each aspect it was found that the teachers' opinions towards the Personnel Risk Management in the School by Four the Noble Truths under the Office of Secondary Education Service Area 41, Kamphaengpet Province, Saentor Consortium were in the moderate all aspects, when considering in each aspect, the most respondents were Maintenance Personal with an average ($\bar{X}$ = 3.109) and Manpower Planning and Recruitment with an average ($\bar{X}$ = 3.108) and Training and Development with an average ($\bar{X}$ = 3.101) which was in the Personnel out of work with and average ($\bar{X}$ = 2.855) in moderate level.

When comparing the opinions towards the Personnel Risk Management in the School by the Four Noble Truths under the Office of Secondary Education Service Area 41, Kamphaengpet Province, Saentor Consortium. There were found that teachers who had different gender, age and work experience; they had the opinions towards the Personnel Risk Management in the School by the Four Noble Truths. There were no statistically significant different at .05 level which did not conform to the hypotheses. In most of the studies found that teachers with different levels of education; they had the opinions towards the Personnel Risk Management in the School by the Four Noble Truths which was statistically significant different at .01 level.

๑.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความรู้และความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างสรรค้จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต^{๑๖} ดังนั้น สถานศึกษา จึงเป็นสถาบันหลักที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ขัดเกลาและหล่อหลอมให้บุคคลเป็นคนดีมีลักษณะอันพึงประสงค์ตามต้องการของสังคม เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การศึกษาประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพ สนองตอบต่อนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของชาติ และเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนต่อไป

ปัจจุบันการบริหารจัดการในสถานศึกษา ต้องบริหารควบคู่ไปกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ไร้พรมแดน จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล มีอุดมการณ์ ไม่หยุดนิ่ง มีความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยรอบ

^{๑๖} กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒, หน้า ๒.

เพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนานในหน่วยงานของตน ผู้บริหารที่มีศักยภาพ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีเป้าหมายที่ชัดเจนจึงจะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ แต่ไม่ได้หมายความว่าเป้าหมายที่เป็นหน้าที่ของผู้บริหารเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาก็ควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในหน่วยงานของตน

การบริหารงานบุคคลก็เป็นส่วนหนึ่งที่ผู้บริหารควรทราบ ซึ่งเทคนิคและวิธีการในการบริหารงานบุคคลใหม่ๆ มักมีออกมาให้เห็นเสมอโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่องค์กรควรจะได้รับ การวางแผนกำลังคนเป็นเทคนิคหนึ่งที่ต้องได้รับการบริหาร/การจัดการภาครัฐแนวใหม่ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากจะช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านบุคคลและยังเป็นการสร้างความชัดเจนให้กับการวางแผนการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นในระยะสั้นหรือระยะยาวได้เป็นอย่างดีด้วย^{๑๗} นอกจากนี้ ในด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคคลเข้าทำงานก็เป็นสิ่งที่สำคัญ แต่ปัจจุบันพบว่าบางโรงเรียนมีครูเกินอัตรา และบางโรงเรียนครูขาดแคลนถึงขั้นวิกฤต และโดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการบรรจุครูที่ไม่ตรงกับสาขาวิชาเอกที่ขาดแคลน จึงทำให้คุณภาพการจัดการเรียนการสอน และผลสอบต่าง ๆ ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ สำหรับการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ผลวิจัยและพัฒนานโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า ในรอบ ๑ ปี ครูร้อยละ ๙๒ โดยเฉลี่ยได้รับการอบรมประมาณคนละ ๓ ครั้งต่อการเข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ผู้เข้ารับการอบรมไม่ได้กำหนดหัวข้อเอง และในภาพรวมครูจะได้รับการอบรมจากหน่วยงานภายนอกมากกว่าโรงเรียนจัดขึ้นเอง และในแต่ละรอบปีครูได้รับการพัฒนาค่อนข้างมาก ส่วนใหญ่ขาดการติดตามและประเมินผลการนำความรู้ไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน^{๑๘} รวมทั้งในด้านของวินัยและการรักษาวินัย มีการคัดลอกผลงานวิชาการของผู้อื่นมาเป็นของตน การกระทำความผิดในทำนองชั่วช้า การทุจริตจัดสอบครูผู้ช่วย เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน เพราะสถาบันการศึกษา เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน และควรจะเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเยาวชนของชาติ ดังนั้น จึงควรมีการแก้ปัญหาในประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้เสียก่อน อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการบริหารจัดการที่ดี มีการตรวจสอบ และควบคุมขั้นตอนต่าง ๆ ในการบริหารงานบุคคลอย่างรัดกุมแล้ว แต่ก็ยังพบว่ายังมีจุดบกพร่องหรือช่องว่างที่อาจเกิดปัญหาขึ้น จึงเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ไม่อาจมองข้ามการบริหารความเสี่ยง(Enterprise Risk Management) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีระบบสามารถนำไปใช้กับทุกองค์กรเพื่อป้องกันเหตุการณ์ความเสี่ยง ประเมินความเสี่ยง จัดลำดับความสำคัญและจัดการความเสี่ยง โดยการบริหารความเสี่ยงขององค์กรช่วยสนับสนุนให้องค์กรสามารถพิจารณาระดับความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้^{๑๙} จึงถูกนำมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดว่าหากเรานำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามา

^{๑๗} มาฆะ ภูจินดา, ทำไมต้องวางแผนกำลังคน(Manpower/Workforce planning)ความจำเป็นที่ผู้บริหารองค์กรควรรู้, มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับประจำวันที ๗-๑๓ มี.ค. ๒๕๕๑, ปีที่ ๒๘, ฉบับที่ ๑๔๓๘.

^{๑๘} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,รายงานการวิจัยและพัฒนานโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา,(กรุงเทพมหานคร : สกศ., ๒๕๕๓), หน้า ๓๓๗.

^{๑๙} ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย,แนวทางบริหารความเสี่ยง ของไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส, (ฉบับปรับปรุง-ตุลาคม ๒๕๕๗), หน้า ๑.

ใช้ในการบริหารความเสี่ยงน่าจะเป็นอีกทางออกหนึ่ง ที่ช่วยให้การบริหารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอ โดยหวังว่าข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร และข้าราชการครูในการนำไปปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการด้านบุคลากรภายในสถานศึกษา ตลอดจนพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาหลักอริยสัจ ๔ ในการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔๑ สหวิทยาเขตแสนตอ

๒.๒ เพื่อศึกษาความคิดเห็นในการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ ๔ ในการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔๑ สหวิทยาเขต แสนตอ

๒.๓ เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ๔ของผู้บริหารในการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔๑ สหวิทยาเขตแสนตอ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

๓.วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๑) การวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามส่งให้กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอ จำนวน ๑๖๙ คน

๒) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก(In - depth Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (Constructed Interview Form) เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ สหวิทยาเขตแสนตอจำนวน ๘ โรงเรียน

๓)วิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์

๓.๑ วิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๓.๒ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓.๓ ทดสอบสมมติฐาน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ โดยใช้สถิติตามลักษณะของตัวแปร คือ การทดสอบที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบเอฟ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test/ One way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) ตามวิธีของสเปียร์แมน^{๒๐} (Spearman Rank Correlation Coefficient)

๓.๔ วิเคราะห์และสรุปผลแบบสอบถามปลายเปิดที่ข้าราชการครูได้แสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔

๓.๕ วิเคราะห์และสรุปผลสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ และข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท และประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

๔.สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอ ตามลำดับ ดังนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๓ รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๗ กลุ่มอายุระหว่าง ๓๑- ๔๐ ปี ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๐ อายุต่ำกว่า ๓๐ ปี จำนวน ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๔ ระดับการศึกษาปริญญาตรี ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๐๐ คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๒ ปริญญาโท จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๙ ประสบการณ์การทำงานอยู่ระหว่าง ๖- ๑๐ ปี ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๙ มากกว่า ๑๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๓การบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = ๓.๐๔๓) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน สรุปได้ ดังนี้

๑. ด้านการวางแผนกำลังคนและการสรรหาบรรจุแต่งตั้งบุคลากรพบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = ๓.๑๐๘)

^{๒๐} Hinkle, D.E, William, W. & Stephen G. J. Applied Statistics for the Behavior Sciences.(๔th ed.), (New York : Houghton Mifflin, ๑๙๙๘).

๒. ด้านการบำรุงรักษาบุคลากรพบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๑๐๙)

๓. ด้านการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรพบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๑๐๑)

๔. ด้านการให้บุคลากรพ้นจากงานพบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๒.๘๕๕)

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอโดยจำแนกตามเพศ, อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานสรุปได้ ดังนี้

๑. เพศ ข้าราชการครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงต้องปฏิเสธสมมติฐานมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๒. อายุ ข้าราชการครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงต้องปฏิเสธสมมติฐานมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. ระดับการศึกษา ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอ โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนกำลังคนและการสรรหาบรรจุแต่งตั้งบุคลากร แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ด้านการบำรุงรักษาบุคลากรแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และด้านการให้บุคลากรพ้นจากงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ แต่ด้านการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงต้องปฏิเสธสมมติฐาน มีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔. ประสบการณ์การทำงาน ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สห

วิทยาเขตแสนตอโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงต้องปฏิเสธสมมติฐาน มีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจในการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอ ตามลำดับ ดังนี้ **ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอ**

จากผลการวิจัย การบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๐๔๓$) สอดคล้องกับสมัย **สว่างวงศ์** จากงานวิจัยเรื่อง “ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารในโรงเรียนพระปริยัติ” ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ ๑๒ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการรวมพลัง ด้านการอ้างรักษา ด้านการสรรหาบุคลากร ด้านการจ่ายค่าตอบแทน และด้านการให้พ้นจากงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาใน สหวิทยาเขตแสนตอ มีการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามกระบวนการของหลักอริยสัจ ๔ เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผล ดังนี้

๑.ด้านการวางแผนกำลังคนและการสรรหาบรรจุแต่งตั้งบุคลากรจากการศึกษาพบว่าข้าราชการครู มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตอ อยู่ในระดับปานกลางข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษามีความเสี่ยงในเรื่องอัตรากำลังไม่เพียงพอและเหมาะสมกับปริมาณงาน การปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาไม่บรรลุวัตถุประสงค์สถานศึกษาไม่ได้วางแผนบุคลากร และคิดคำนวณอัตรากำลังไว้ล่วงหน้ากระบวนการสรรหาบุคลากรไม่เป็นไปตามเกณฑ์การสรรหา และหลักคุณธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระปลัดเสน่ห์ ธมมวโร** และคณะ จากการวิจัยเรื่อง “การสำรวจวิเคราะห์ความคิดเห็นการบริหารงานบุคคลในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตเชียงใหม่”พบว่าปัญหาการสรรหาและการคัดเลือกเช่นนโยบายและเป้าหมายในการวางแผนกำลังคนไม่ชัดเจนผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลการใช้ระบบอุปถัมภ์คุณสมบัติของบุคลากรไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่การประชาสัมพันธ์เพื่อการสรรหาจำกัดตัวในวงแคบการทดสอบความรู้ในการคัดเลือกไม่ได้มาตรฐานการพิจารณาเลื่อนขั้นไม่มีความน่าเชื่อถือและไม่มีการกำหนดแนวนอนการทดลองปฏิบัติงานไม่เป็นระบบเป็นต้น และยังสอดคล้องกับ **สนธิ สายปิ่นตา** จากการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย” ปัญหาและ

ข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานการวางแผนงานบุคลากร พบว่าขาดแคลนบุคลากรทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้และไม่มีการวางแผนการใช้บุคลากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ควรมีการวางแผนและจัดเก็บข้อมูลบุคลากรไว้อย่างเป็นระบบและควรวางแผนการใช้บุคลากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารได้ศึกษาสภาพความขาดแคลน มีการวางแผนและจัดทำอัตรากำลังไว้ล่วงหน้ากระบวนกรสรรหาบรรจุแต่งตั้งบุคลากรเป็นไปตามระเบียบ กฎเกณฑ์การสรรหาบุคลากร โดยคำนึงถึงหลักคุณธรรมและมีการกำหนดลักษณะงาน และคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งอย่างชัดเจน และความต้องการด้านบุคลากรของสถานศึกษาที่จำเป็น สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปรัชญาภัทรกำจร** จากการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : จังหวัดฉะเชิงเทรา” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผนและการสรรหาบุคลากร สถานศึกษามีการวางแผนพัฒนาบุคลากรโดยคำนวณตามเกณฑ์คณะกรรมการข้าราชการครู ซึ่งส่วนใหญ่สถานศึกษาขาดแคลนบุคลากร ด้านการสรรหาบุคลากรภายในสถานศึกษาสรรหาโดยใช้ความรู้ความสามารถ ส่วนการสรรหาจากภายนอกสถานศึกษาไม่มีบทบาทในการสรรหาบุคลากร

๒. ด้านการบำรุงรักษาบุคลากรจากการศึกษา พบว่าข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแสนตออยู่ในระดับมากข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารควรมีการนิเทศงาน ประเมินการปฏิบัติงานเพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาความดีความชอบ โดยกำหนดเกณฑ์ และมาตรฐานของการพิจารณาความดีความชอบอย่างชัดเจนเปิดโอกาสให้มีการหมุนเวียนสับเปลี่ยนงาน ส่งเสริมสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาชีพ มีการสอบถามความถนัดและความสนใจของผู้ร่วมงานก่อนแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ แต่บุคลากรบางส่วนยังขาดแรงจูงใจในการทำงาน การพิจารณาความดีความชอบไม่เป็นธรรมบุคลากรได้ทำงานไม่ตรงตามความถนัดและสนใจบุคลากรขาดความกระตือรือร้นในการทำงานบุคลากรปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ เต็มความสามารถสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ฤกษ์ชัย ใจคำปัน** จากการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษา อำเภอจอมทอง เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๕” ได้กล่าวถึงปัญหาที่พบว่าบุคลากรไม่เพียงพอ จัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานไม่ตรงกับความรู้ ความสามารถ ไม่ได้วางแผนพัฒนาบุคลากรไว้ล่วงหน้า การจัดสวัสดิการมีน้อย และไม่ทั่วถึง และขาดการวางแผนการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร และ **วิริยา วิวิตวงศ์** จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารบุคคลในสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต ๑” ผลการศึกษาด้านการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน มีการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานโดยยึดหลักคุณธรรมปัญหาที่พบคือบุคลากรได้รับภาระงานไม่ตรงกับความสามารถและความถนัด ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา คือ การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานควรคำนึงถึงทักษะ ประสบการณ์และความสามารถในการงานนั้นๆของบุคลากร สำหรับแนวทางในการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรพิจารณาจำนวนและความรู้ความสามารถของบุคลากรที่มีในโรงเรียนตามความรู้ความสามารถของบุคลากรที่มีในโรงเรียนด้วยวิธีต่าง ๆ

๓. ด้านการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรจากการศึกษา พบว่าข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยา

เขตแดนต่อ อยู่ในระดับมากข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาความสำคัญในการจัดส่งบุคลากรเข้าอบรมในหลักสูตรที่สอดคล้องกับหน้าที่ และขอบข่ายงานที่รับผิดชอบ กำหนดให้มีการนำผลการประชุม สัมมนา มารายงาน ขยายผล อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรแต่ผู้เข้าร่วมประชุม สัมมนาบางส่วนไม่ได้นำความรู้มาใช้ ปฏิบัติงานบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานผู้บริหารหรือบุคลากรไม่นำผลของการประชุมสัมมนาไปใช้อย่างจริงจังงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรมีไม่เพียงพอ และได้รับการพัฒนาไม่ตรงกับหน้าที่ และขอบข่ายงานที่รับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สังวาลย์เชื่อน** จากการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนการสอนของโรงเรียนวาริชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่าสภาพและความต้องการรับการพัฒนาศูนย์สนับสนุนการสอนของโรงเรียนวาริชียงใหม่อยู่ในระดับมากทั้ง ๗ ด้านคือด้านการฝึกอบรมการศึกษา การปฏิบัติงานด้านการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการหมุนเวียนงานด้านการมอบหมายงานที่ตรงตามความถนัดและด้านการเข้าร่วมปฏิบัติงานส่วนปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรพบว่าบุคลากรสายสนับสนุนการสอนบางส่วนเห็นว่าด้านการฝึกอบรมวิทยากรบรรยายไม่ตรงประเด็นตามหัวข้อที่ฝึกอบรมด้านการศึกษาบุคลากรฝ่ายสนับสนุนบางส่วนยังไม่เคยได้เข้าร่วมการศึกษาทำงานนอกสถานที่ด้านการสัมมนาไม่มีความต่อเนื่องในการสัมมนาด้านการประชุมเชิงปฏิบัติการไม่ค่อยเน้นให้เห็นถึงการปฏิบัติงานอย่างจริงจังเน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติการจริงด้านการหมุนเวียนงานทำให้งานไม่มีประสิทธิภาพด้านการมอบหมายงานที่ตรงตามความถนัดบุคลากรสายสนับสนุนการสอนบางส่วนได้รับมอบหมายงานที่ไม่ตรงตามความถนัดของตนเองด้านการเข้าร่วมปฏิบัติงานพบว่ายังไม่มีคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมเข้ามาร่วมปฏิบัติงาน

๔. ด้านการให้บุคลากรพ้นจากงานจากการศึกษา พบว่าข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑ จังหวัดกำแพงเพชร สหวิทยาเขตแดนต่ออยู่ในระดับมากข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน โดยจัดให้มีสวัสดิการ ค่าตอบแทนพิเศษ สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ก่อให้เกิดความจงรักภักดีต่อหน่วยงาน ในด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ระเบียบวินัยข้าราชการ มีการกำหนด และให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพที่ชัดเจน ผู้บริหารมีการตักเตือนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของบุคลากร และทำทัณฑ์บนไว้ และมีการโอน ย้าย ลาออกของข้าราชการครูบ่อยครั้งบุคลากรอยู่ห่างไกลภูมิลำเนา และครอบครัวมีบุคลากรบางคนถูกกล่าวหา ร้องเรียน จากบุคลากรภายนอก บุคลากรที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม และประพฤติผิดวินัยข้าราชการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสิมสมมโทโก (ถัง)** จากการศึกษาเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง” ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคด้านการออกจากราชการปัญหา อุปสรรค คือ ข้าราชการครูที่เจ็บป่วย หย่อนความสามารถบกพร่องในหน้าที่ราชการและประพฤติไม่เหมาะสมไม่ให้ออกจากราชการ ข้อเสนอแนะคือควรให้ข้าราชการครูที่เจ็บป่วย หย่อนความสามารถบกพร่องในหน้าที่ราชการและประพฤติไม่เหมาะสมให้ออกจากราชการเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒.วันที่ ๑๙ สิงหาคม

๒๕๔๒

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานการวิจัยและพัฒนานโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สกศ. ๒๕๕๓.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. แนวทางบริหารความเสี่ยง ของไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์เคเปอร์ส. ฉบับปรับปรุง - ตุลาคม ๒๕๔๗.

มาฆะ ภูจินดา. ทำไมต้องวางแผนกำลังคน (Manpower/Workforce planning) ความจำเป็นที่ผู้บริหารองค์กรควรรู้, มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับประจำวันที ๗-๑๓ มี.ค. ๒๕๕๑.

ปรัชญา ภัทรกำจร. การศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. ๒๕๔๖.

พระปลัดเสน่ห์ ธมมวโร และคณะ; “การสำรวจวิเคราะห์ความคิดเห็นการบริหารงานบุคคลในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่”. รายงานวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พ.ศ. ๒๕๔๕.

พระสิมสมโมทโก (ถัจ). การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดอ่างทอง (การบริหารการศึกษา). วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๗.

ฤกษ์ชัย ใจคำปัน. “การบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษา อำเภอยางชุมน้อย เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต ๕”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙.

วิริยา วิวัฒน์วงศ์. การพัฒนางานบริหารบุคคลในสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต ๑. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๕๕.

สนธิ สายปันดา. การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๔๕.

สมัย สว่างวงศ์. ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๒. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. ๒๕๕๐.

สังวาลย์ เชื้อนาค. การพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนการสอนของ โรงเรียนวาริชเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๕๓.

Hinkle. D.E. William. W. & Stephen G. J. Applied Statistics for the Behavior Sciences. (๔th ed.). New York : Houghton Mifflin. ๑๙๙๘.

จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่
พัฒนาจิตใจและสังคม

ภาคผนวก

วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักงานวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
ห้อง ๒๑๐๘ อาคารหลวงพ่อคุณ ปริสุทฺธ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
๙๙๙ ม.๖ ถนนพวงทอง ต.นครสวรรค์ออก อ.เมืองฯ จ.นครสวรรค์ ๖๐๐๐๐
โทร.๐๕๖-๒๑๙๙๗๐ , ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙, ๐๘๔-๖๑๙-๖๙๙๔

ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ตีพิมพ์บทความ
ประเภทต่างๆ ดังนี้

๑. บทความพิเศษ บทความพิเศษทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้
วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานั้นๆ มี
กลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

๒. บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการไม่เข้มข้นนัก เน้น
กลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชาชนทั่วไป

๓. บทความวิจัย (Research article) ได้แก่รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่เป็น
ประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

๔. บทความปริทรรศน์ (Review article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จาก
ตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบ
เรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบกัน

๕. ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความ
จากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำรา
หรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

ทุกบทความให้ส่งจดหมายนำส่งพร้อมต้นฉบับแบบพิมพ์ ๓ ชุด

กรณีบทความได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์ บรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้นิพนธ์ส่ง
บทความต้นฉบับที่แก้ไขครั้งสุดท้าย พร้อมซีดีรอม (CD ROM) ที่บรรจุเนื้อหาและข้อมูล
ที่มีอยู่ในบทความทั้งหมดที่ได้แก้ไขแล้ว ทั้งนี้ผู้นิพนธ์ต้องมีส่วนเก็บไว้ด้วยเพื่อการ
อ้างอิง

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารเสียก่อน

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH SarabunPSK) ขนาดอักษร ๑๖ จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สันขนาดเอสี่ (A ๔) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษซ้ายกับด้านบน ๑ นิ้วครึ่ง และด้านขวา กับด้านล่าง ๑ นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้าบทความไม่ควรยาวเกิน ๑๕ หน้า กระดาษพิมพ์สัน โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

บทความอาจพิมพ์เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ ในกรณีที่บทความเป็นภาษาไทย การใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษควรใช้เฉพาะคำที่แปลไม่ได้ หรือแปลแล้วทำให้ได้ใจความไม่ชัดเจน ถ้าเขียนทับศัพท์ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน แล้ววงเล็บภาษาเต็มไว้ในครั้งแรก ศัพท์ทางวิชาการที่รับรองโดยราชบัณฑิตยสถานสามารถใช้ได้เลย

รูปแบบของการเตรียมบทความ

๑. ส่วนชื่อเรื่อง (Title page) และชื่อผู้นิพนธ์

ชื่อเรื่อง (title of the article) ควรมีลักษณะเป็นข้อความสั้น สื่อความหมายของเรื่องอย่างชัดเจน และไม่ควรใช้ตัวอักษรย่อ

หน้าแรก พิมพ์ด้วยภาษาไทย ประกอบด้วย

- ชื่อเรื่อง

- ชื่อผู้นิพนธ์ วุฒิการศึกษา ถ้ามีผู้นิพนธ์หลายท่านให้เขียนตามลำดับของการร่วมทำงานวิจัย

- ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน ของผู้นิพนธ์ทุกท่าน

- ผู้อื่นพจนธ์ให้ติดต่อเกี่ยวกับบทความ สถานที่ติดต่อ หมายเลขโทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือ และโทรสาร รวมทั้งอีเมล (E-Mail) ที่สามารถติดต่อได้สะดวกและรวดเร็ว

หน้าที่สอง พิมพ์ด้วยภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ข้อความที่ตรงกับหน้าแรกทุกประการ

หน้าที่สาม ชื่อเรื่องภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ

๒. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน ๓๕๑ คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่องบทความวิจัยและบทความปริทัศน์ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง โดยไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง ในบทคัดย่อภาษาไทยไม่ใช่ศัพท์ภาษาอังกฤษ ให้แปลหรือเขียนทับศัพท์เป็นภาษาไทย และไม่ต้องวงเล็บคำเต็ม

บทคัดย่อที่เป็นภาษาเดียวกันกับภาษาที่ใช้ในบทความให้อยู่ตามหลังชื่อเรื่อง ส่วนบทคัดย่อที่ไม่ใช่ภาษาที่ใช้ในบทความให้อยู่ต่อจากเอกสารอ้างอิง

ลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (methods) ผลการศึกษา (Results) สรุป (Conclusion) และสำคัญ (Key words) ซึ่งควรเรียงตามลำดับและแยกหัวข้อให้ชัดเจนดังนี้

- **วัตถุประสงค์** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- **วิธีการศึกษา** ควรกล่าวถึงวัสดุหรือผู้ป่วยที่นำมาศึกษา จำนวน ชนิด ประเภท วิธีการศึกษาหรือหัวข้อ และสถิติที่นำมาใช้
- **ผลการศึกษา** ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการศึกษา และค่าสถิติ (ถ้ามีการวิเคราะห์)
- **สรุป** ควรกล่าวถึงผลการศึกษาที่สำคัญ
- **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญ ๓-๖ คำ ซึ่งต้องมีปรากฏอยู่ในบทคัดย่อ โดยเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (;)

๓. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

๓.๑ บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทัศน์ (review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่

เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ สมมุติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

๓.๒ วิธีการศึกษา (methods) กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษาที่ใช้ในการวิจัยให้ละเอียดพอที่ผู้อ่านสามารถทำการศึกษาค้นคว้าได้รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

๓.๓ ผลการศึกษา (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ ๓.๒ ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

๓.๔ วิจารณ์ (Discussion) เป็นการอภิปรายผลจากข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการทดลองของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่นำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ด้วย

๓.๕ ข้อเสนอแนะ (Conclusion)การแนะนำผลการวิจัยให้เกิดผล

๓.๖ กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงานหรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

๓.๗ เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงตามมาตรฐานของคู่มือการทำวิทยานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สามารถสืบค้นได้จาก <http://www.mcu.ac.th/site/provide>

๔. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ ๑ ภาพ หรือ ๑ ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสาร พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น

ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์เพียง
แห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่น
มาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการ
ยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารบัณฑิตศึกษา
ปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ กรุณาติดต่อ “กองบรรณาธิการ สำนักงานวารสาร
บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ เลขที่ ๙๙๙
ม.๖ ถนนพวงทอง ต.นครสวรรค์ออก อ.เมืองฯ จ.นครสวรรค์ ๖๐๐๐๐
หรือประสานโดยตรงที่ ผศ.ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง โทรศัพท์. ๐๘๔-๖๑๙๖๙๔๔

อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ ๓ ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ ๑๕๐ บาท ไม่
รวมค่าส่ง

อัตราค่าสมาชิก

ปีละ ๕๐๐ บาท

แบบเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์
ในวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

เรียน บรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ข้าพเจ้า (ชื่อ-สกุล ภาษาไทย)
(ชื่อ-สกุล ภาษาอังกฤษ)
มีความประสงค์ส่งผลงานในนาม ☐ คณะจารย์/เจ้าหน้าที่ ☐ นิสิตระดับ.....
หน่วยงานที่สังกัด.....
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....
โทรศัพท์.....E-mail
ประเภทผลงาน ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย
☐ ปรัชญาหนังสือ ☐ อื่นๆ

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

คำรับรองบทความวิจัยจากอาจารย์ที่ปรึกษา (กรณีเป็นบทความวิจัยของนิสิต/นักศึกษา)

ข้าพเจ้า.....และ.....อาจารย์ที่ปรึกษาของ

(นาย/นาง/น.ส.)เป็นนิสิต/นักศึกษาระดับ.....

สาขาวิชา.....หลักสูตร.....

คณะ.....ของมหาวิทยาลัย.....

ได้อ่านและพิจารณาบทความแล้วเห็นสมควรนำเสนอเพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่ได้

ลงชื่อ.....

(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษา

...../...../.....

ข้าพเจ้าขอรับรองผลงานที่เสนอตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ดังนี้

๑. ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบหรือแหล่งตีพิมพ์ใดๆ มาก่อน
๒. ไม่อยู่ระหว่างการนำเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งเผยแพร่อื่นใดพร้อมกัน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
๓. ข้อความ/รูปภาพ/ข้อมูล ทั้งหมดที่ปรากฏ ขอรับรองว่าเป็นผลงานของข้าพเจ้า หากมีการอ้างถึงผลงานผู้อื่น ข้าพเจ้าได้มีการดำเนินการตามระเบียบกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และจรรยาบรรณทางวิชาการอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ แผนภูมิ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความให้เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าแต่เพียงฝ่ายเดียว
๔. ข้าพเจ้ายอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาด้านฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการตรวจแก้ต้นฉบับตามที่เห็นสมควร พร้อมกันนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความทั้งหมดข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงนาม.....เจ้าของผลงาน

(.....)

วันที่...../...../.....

ส่วนนี้สำหรับกองบรรณาธิการ

- ☐ กองบรรณาธิการรับบทความและหนังสือส่ง วันที่เดือน.....พ.ศ.....
- ☐ บรรณาธิการพิจารณาบทความเบื้องต้นแล้วมีความเห็นว่า
- ☐ ชำระค่าธรรมเนียม และดำเนินการต่อไป
 - ☐ โปรดดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมและส่งต้นฉบับพร้อมชำระค่าธรรมเนียมภายในวันที่.....
 - ☐ ไม่พิจารณาตีพิมพ์ เนื่องจาก
 - ☐ อื่นๆ

ลงนามเจ้าหน้าที่
(.....)
...../...../.....

ลงนามบรรณาธิการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต เลื่อนช้าง)
...../...../.....

- ☐ รับผิดชอบต่อแก้ไขและชำระเงิน วันที่
- ☐ ส่ง Peer Review ๑)/...../.....
- รับคืนเมื่อ/...../.....
- ๒)/...../.....
- รับคืนเมื่อ/...../.....

- ☐ แจ้งเจ้าของผลงานรับเอกสารแก้ไขหลังส่ง Peer Review
(โปรดดำเนินการแก้ไขให้แล้วเสร็จภายในวันที่.....หากพ้นกำหนดนี้กองบรรณาธิการ
ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ของท่าน)
- ☐ รับผิดชอบต่อแก้ไขหลังจากส่ง Peer Review วันที่.....
- ☐ กองบรรณาธิการตรวจสอบการแก้ไขหลังส่ง Peer Review ผลปรากฏว่า
- ☐ ให้นำกลับไปแก้ไข
 - ☐ ออกแบบตอบรับได้ ให้ลงวารสารปีที่..... ฉบับที่.....
 - ☐ ยกเลิกการตีพิมพ์ เนื่องจาก.....

ลงนามเจ้าหน้าที่
(.....)
...../...../.....

ลงนามบรรณาธิการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต เลื่อนช้าง)
...../...../.....

หมายเหตุ
.....
.....

แบบตอบรับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความวิชาการ (Peer Review)
วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ชื่อ-นามสกุล/นาย/นาง/นางสาว.....
๒. ตำแหน่งทางวิชาการ
๓. วุฒิการศึกษา
ปริญญาเอก
- ปริญญาโท
- ปริญญาตรี.....
๔. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้
- เลขที่.....หมู่ที่.....ถนน
- ตำบล/แขวง.....
- อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
- รหัสไปรษณีย์.....
- โทรศัพท์ที่ทำงาน..... โทรศัพท์มือถือ.....
- โทรสาร.....E-mail :
๕. การตอบรับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความวิชาการ (Peer Review) วารสาร
บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย
(โปรดระบุ โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐ ใน ☐
☐ ยินดีรับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความวิชาการ
☐ ไม่สามารถรับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความวิชาการ

ลงชื่อ.....
(.....)
...../...../.....

แบบประเมินบทความทางวิชาการ
วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ชื่อเรื่อง

“

๒. เกณฑ์สำหรับประเมิน

๒.๑ ความถูกต้องและความทันสมัยของเนื้อหา หมายถึง เนื้อหาถูกต้องตามหลักวิชาการของศาสตร์ในสาขาวิชานั้น ๆ และความถูกต้องนั้นเป็นที่ยอมรับว่าถูกต้องในปัจจุบัน สิ่งที่ควรพิจารณา เช่น ทฤษฎี สูตร กฎ การทดลอง ข้อมูล การตีความหมาย หลักฐานการอ้างอิง ศักยภาพ ฯลฯ (ยกเว้นการเสนอทฤษฎีใหม่)

.....
.....

- ผลการประเมิน
๑.	ผ่านเกณฑ์ในระดับ	☐ ดีเด่น	☐ ดีมาก	☐ ดี
๒.	ยังต้องปรับปรุงแก้ไข			
๓.	ไม่ผ่านเกณฑ์			

๒.๒ การจัดเรียงลำดับเนื้อหา หมายถึง ลำดับขั้นตอนในการเสนอเรื่องราว เพื่อความเข้าใจง่ายของผู้อ่าน

.....
.....
.....

- ผลการประเมิน
๑.	ผ่านเกณฑ์ในระดับ	☐ ดีเด่น	☐ ดีมาก	☐ ดี
๒.	ยังต้องปรับปรุงแก้ไข			
๓.	ไม่ผ่านเกณฑ์			

๒.๓ ความเหมาะสมและความถูกต้องในการใช้ภาษา หมายถึง การใช้ภาษาในการเขียนเป็นแบบแผนของภาษาไทย ใช้ศัพท์บัญญัติและใช้ศัพท์ทางเทคนิคถูกต้อง

.....
.....
.....

- ผลการประเมิน
๑.	ผ่านเกณฑ์ในระดับ	☐ ดีเด่น	☐ ดีมาก	☐ ดี
๒.	ยังต้องปรับปรุงแก้ไข			
๓.	ไม่ผ่านเกณฑ์			

๒.๔ การเสนอแนวคิดของตนเอง หมายถึง การสอดแทรกความคิด ความเห็นเพิ่มเติม ในตอนต่างๆ ของเรื่อง อาจจะเป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์ คำสรุป ข้อเสนอแนะ การประยุกต์เนื้อหาสาระต่างๆ รวมทั้งแนวคิดและความรู้ใหม่ที่เกิดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์

.....
.....
.....

- ผลการประเมิน
๑.	ผ่านเกณฑ์ในระดับ	☐ ดีเด่น	☐ ดีมาก	☐ ดี
๒.	ยังต้องปรับปรุงแก้ไข			
๓.	ไม่ผ่านเกณฑ์			

๒.๕ คุณค่าของบทความ หมายถึง ประโยชน์ ความสำคัญและความเชื่อถือได้ ในการที่นำบทความไปใช้เป็นสื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและใช้อ้างอิง

.....
.....
.....

- ผลการประเมิน
๑.	ผ่านเกณฑ์ในระดับ	☐ ดีเด่น	☐ ดีมาก	☐ ดี
๒.	ยังต้องปรับปรุงแก้ไข			
๓.	ไม่ผ่านเกณฑ์			

๒.๖ ความเห็นอื่นๆ

.....
.....
.....
.....
.....

๓. ผลการประเมินบทความทางวิชาการ

๑.	ผ่านเกณฑ์ในระดับ	☐ ดีเด่น	☐ ดีมาก	☐ ดี
๒.	ไม่ผ่านเกณฑ์			

ลงชื่อ.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(.....)
...../...../.....

(กรณีเป็นบทความวิจัย)

บทความ เลขที่.....
Vol....., NO....., Y.....

แบบประเมินบทความวิจัย
วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเบื้องต้น

- ๑.ชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
๒.ชื่อบทความ

ตอนที่ ๒ ผลการประเมินคุณภาพบทความ

ลำดับ	หัวข้อการประเมิน	ผลการประเมิน			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
		เหมาะสม ไม่ต้องแก้ไข	เหมาะสม ควรแก้ไข	ไม่เหมาะสม ควรแก้ไข	
๑	ความชัดเจนของชื่อเรื่อง				
๒	บทคัดย่อภาษาไทยถูกต้องตาม หลักภาษา				
๓	การเขียน Abstract ถูกต้อง ตามหลักภาษา				
๔	บทนำที่แสดงถึงความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา				
๕	การใช้ภาษามีความชัดเจนและ เข้าใจง่าย				

ลำดับ	หัวข้อการประเมิน	ผลการประเมิน			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
		เหมาะสม ไม่ต้องแก้ไข	เหมาะสม ควรแก้ไข	ไม่ เหมาะสม ควรแก้ไข	
๖	ความสอดคล้องระหว่าง วัตถุประสงค์กับชื่อเรื่อง				
๗	การจัดเรียงลำดับของเนื้อหา				
๘	ความทันสมัยและความถูกต้อง ในการเขียนเอกสารทฤษฎีและ งานวิจัย				
๙	ความชัดเจนของการออกแบบ วิจัย/บทความ				
๑๐	ความเหมาะสมและคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้				
๑๑	ความเหมาะสมของวิธีเก็บ รวบรวมข้อมูล				
๑๒	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการ วิจัย/บทความ				
๑๓	การสรุปผลข้อมูลถูกต้องตาม ข้อมูลที่ได้รับ				
๑๔	การอภิปรายผลข้อมูลมี เอกสาร/งานวิจัยสนับสนุน				

ลำดับ	หัวข้อการประเมิน	ผลการประเมิน			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
		เหมาะสม ไม่ต้องแก้ไข	เหมาะสม ควรแก้ไข	ไม่ เหมาะสม ควรแก้ไข	
๑๕	มีข้อเสนอแนะที่จะเป็น ประโยชน์ต่อผู้อ่าน				
๑๖	การใช้เชิงอรรถเพื่อการอ้างอิง				
๑๗	การเขียนบรรณานุกรม				
๑๘	ความคิดเห็นอื่นๆ (เพิ่มเติม)				

ตอนที่ ๓ สรุปผลการพิจารณา

- ☐ เผยแพร่ได้ โดยไม่ต้องแก้ไข
- ☐ เผยแพร่ได้ โดยมีการแก้ไข
- ☐ ไม่สมควรเผยแพร่

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.

ใบตอบรับการเป็นสมาชิก

ที่.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กราบหม้สการ/เรียน บรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้)

.....
.....

E-Mail.....

เบอร์โทรศัพท์.....โทรสาร.....มีความประสงค์จะ

ขอรับสมัครเป็นสมาชิกวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

() สมาชิกประเภทรายปี ๓๐๐ บาท (จำนวน ๑ เล่ม)

() เล่มละ ๑๙๙ บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

() เงินสด

() ธนาคัติ (ส่งจ่าย.....)

() ตัวแรกเงินไปรษณีย์

() แคชเชียร์เช็ค ในนาม.....

โปรดนำส่งวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

สถานที่ติดต่อ ☐ ที่บ้าน ☐ ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์เคลื่อนที่.....

โทรสาร.....E-Mail.....

ลงชื่อ.....

()

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

คำบารุงปี พ.ศ.....

เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงบัญชีแล้ว.....

พระพุทธรีส์ัพัญญู
องค์พระประธานภายในพุทธอุทยานนครสวรรค์

พุทธศาสตร์บูรณาการสังคมศาสตร์ พัฒนาจิตใจและสังคมที่ยั่งยืน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
999 ม.6 ถนนพวงทอง ต.นครสวรรค์ออก อ.เมืองฯ จ.นครสวรรค์ 60000
โทร.056-219970 , 056-219999
เว็บไซต์ : www.nbc.mcu.ac.th Email : mcu.nakhonsawan@gmail.com